

Naročniška mesečno
25 Din. za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
toletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Koperjevi ul. 6/III

Telefoni ureduvštva: dnevna služba
2050. — nočna 2496. 2494 in 2505.

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za insercije;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarje-
jeva 6, telefon 2992

SCOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Današnja številka »Slovenca« ob-
sega z bogato ilustrirano božično
prilogo 36 strani. :: Prihodnja šte-
vilka izide v soboto, 27. decembra.

Božič

Tisočletja je človek iskal Boga. Padal je na obraz pred Naravo verujč, da je v njej skrta stvariteljna sila in moč, ki jo je pogrešal v svojem bežnem in šibkem življenju. Veličasten kult skritemu božanslu se je vršil na zaslanjanih bregovih Nila, v Babilonu, v Feniciji, v Grčiji in Rimu. V puščavi pa je begunsko ljudstvo prestavljalo skromen šotor brez vsega okrasa, posvečen kultu Jahveta. Skozi stoletja so Judje posvečali svoje življenje in svoje praznike Vsevišnjemu v nestrenjem pričakovaju, da bo Jahve izpolnil dane obljube in razdel svoje strašno veličastvo takrat, ko pride Mesija — Kralj.

Mesija je prišel, njegovo ljudstvo ga pa še vedno pričakuje. Niso ga sprejeli, ker je prišel ubog in brez slave, ker se ni obdal z legijoni oboroženih vojakov, da jih vodi od zmage do zmage, ampak je zbral okrog sebe peščico ubogih galilejskih ribičev. Judje so zavrgli Mesijo, ker jim ni izpolnil njihovih nacionalističnih sanj o mogočnem svetnem kraljestvu, ampak je oznanjal duhovno božje kraljestvo, »ki ni od tega sveta«.

Ali je Mesijo sprejelo ostalo človeštvo?

Po devetnajst letih, odkar je prišel na svet, bi se na pogled dalo sklepati, da tudi človeštvo kot skupnost ni priznalo Mesija. Prišel je, a med mnogimi narodi sramote in do smrti preganajo tiste, ki izpovedujejo vero vanj in mu služijo. Vse to je sicer Mesija napovedal svojim zvestim, a tragična resnica ostane, da je prenigmog božič nepoznana, da je krščanski božič za mnoge odpravljen.

Sicer nosi današnji dan odsev onih dob, ko je še vse javno življenje prevevalo krščanstvo. Božični dan si vsak hoče napolniti z radostjo in lepoto. Povšod hoče ljubezen okrasiti svoje drevcese. Ljudje se danes čutijo zopet drug drugemu bližu. Človeštvo se nocoj dae kakor v pravljici, ko bi želel vsakodrugega obdariti in osrečiti. Nocoj je zopet vse človeštvo kakor nekdanja krščanska občina. Človek bi verjel: iz oltarjev se je vrelo ljubzni razilo preko mesta in dežele.

Podoba pa spremeni poteze, če jo pogledamo ob bližu. Božični mir je mnogim le še zemeljski ideal. Ljubezen jim ni več ko izraz plemenitega človečanstva. Božično dreve izpodriva jaslice in križ. Sveti večer, ki so ga nekoč kristjani preživeli z molitvijo in postom, se marsikje umika razkošnim pojednam. Bogat obed je stopil na mesto evharističnega praznika. Človeško izpodriva božje, posvetno nadomešča cerkveno. Božični praznik je postal posoda, v kateri mnogim kipi le še vino zemeljskega veselja. Reven je postal človek na duši in po duhu. Iz njegovih izsušenih vrelcev ne žubori več živa sila oživljajočega veselja. S praznimi čašami prihaja moderni človek h krščanstvu, da si pri njem izposodi našte, kar ima: ljubezen in veselje. Pri tem pa profanira ono, kar je bistvenega in svetega. Kajti njegove želje so bolj podobne Herodovim kakor pa hrenenemu Modrih, ki so v resnicie itakreno iskali Mesijo.

Zauastavimo v bežnem krogoteku naših dni za hip korak in zberimo svoje misli. Kaj je nam božič? Ali je skromno Dete, rojeno v Palestini za časa cesarja Avgusta v resnici prineslo luč, ki more nam in vsakomur razsvetiti iskanje po velikem Bogu?

Za nas je božič največji dogodek človeške zgodovine. Apparuit humanitas et benignitas Del, salutoris nostri: prikazalo se je človečanstvo in dobrota božja, našega Odrešenika, ponavljamo s Cerkvio polni tople hvaležnosti, da moremo pozdraviti Dete, ki nam je v človeški podobi razdeloval nevidnega Gospoda vseh stvari. Poslej lahko v človeku služimo svojemu Bogu. S kozarem mrzle vode, ki jo ponudimo bližnjemu, vršimo službo Najvišnjemu. Bog, kralj nebes in zemlje, ni ostal v nedostopnih višavah, kjer bi ga verniki zamačili. Postal je »nam enak v vsem razven v grehu. Govoril nam je in kar je povedal, so besede večnega življenja«. Delal je in vse, kar je storil, je imel le en cilj: Poiskati in rešiti, kar je bilo izgubljenega.

To je za nas vsebina veličastne božične skrivnosti. Seveda tega ne dojmijo indiferentne in skepljene duše. Zato jum je božič postal banalna prilika za pirovanje. Vsak si lahko misli, kar hoče in more z učenimi frazami govoriti o »lažnem misticizmu«, o »zmotni tradiciji« in kar si je že izmislil pred resnico begajoči človek. Dejstvo ostane, da se vekovitim in najbolj temeljitim proučavanjem dosega ni posrečilo vzbudit resen dvom in omamati vero v eksistenco in v božji izvor božičnega Deteta. Čim bolj narašča zmeda pojmov, tem bolj čuti človeštvo — čeprav včasih nejasno — da bi našlo srečo in mir le, ako bi človeške množice odgovarjale nebeskim zborom. Ta potreba je vedno večja. Jezus Kristus je izpolnil trzel, katere z ničemer ne bi bilo mogoče popolniti.

Kar čutijo množice, si priznava v iskrenih trah samospoznanja tudi poelinec. Človekova

I. svetovni socialni koncil

Papež Piј XI. pripravlja za 40-letnico enciklike „Rerum Novarum“ novo spomenico — V Rimu se bodo sestali delavci in delodajalci vsega sveta

Rim, 23. dec. (Od našega dopisnika.) Iz prvih virov morem poročati, da pripravljajo v Vatikanu velike svečanosti za proslavo 40letnice, odkar je papež Leon XIII. 1. 1891 poslal v svet svojo encikliko »Rerum Novarum« o socialnih problemih sodobnega časa. Leonova spomenica je skoroda skozi pol stoletja veljala za neizčrpen vir socijalnih naukov, ter je za vedno usmerila vse krščanske pokrete na socialno polje. Iz nje so zajemale vse krščanske politične struge, njo so vzele za temeljno podlago vse krščanske strokovne delavske organizacije, iz nje je črpalo moderno socijalno zakonodavstvo vseh držav, njej gre hvala, da prehod iz anarhije minulega in propadlega liberalnega gospodarstva ter iz materializma liberalne filozofije ni bil tako krevat in katastrofalni, kakor ga je napovedoval izbruh kolektivizma v sovjetski republiki. Leonova »Rerum Novarum« bo ostala v zgodovini človeštva zaradi spomenik na razdobju dveh socijalnih doh miselnosti; razdejala je liberalni raj, ki sta gospodovala neomejena svoboda in kult semeja ter podredila svobodo človeka večnemu zakonu pravičnosti, nasproti egoizmu pa postavila božji zakon ljubezni do bližnjega.

Zato je razumljivo, če se je pojavila želja, da se ta jubilej proslavi na poseben način, posebno, ker ravno v naši dobi pojmi o socialnih pravicah in dolžnostih, o razmerju delavca do človeka in poedenca do družabne skupine zopet zelo bledijo. Kakor je »Rerum No-

varum« bila naperjena predvsem proti zmotam liberalnega gospodarstva, tako bo potrebno razgaliti zmotne kolektivizma, ki groze, da se vanje pogreze človeška družba, posebno mladino, na drugi strani pa podčrtati veličine krščanske svobode, ki je večna last od Boga ustvarjenega človeškega bitja.

Sveti Oče Piј XI. pripravlja za to veliko obletnico novo obširno spomenico. Nova enciklica o socialnem vprašanju se bo naslanjala na Leonovo, seveda tako, da bo vpoštevala vse izkušnje zadnjih 40 let. Nekatere točke, katerih se je Leon XIII. dotaknil le načelno, ker je v njegovem času še niso bile aktualne, bo treba obravnavati na drobno. Tako vprašanje o pravici plati, o družinskih dokladah, o normalnem življenjskem stanju delavca, o pravčnih cenah življenjskih pridelkov, o sodelovanju delavca pri vodstvu podjetja in o soudeležbi pri razdelitvi čistega dobitka, o pravici do reda — dela i. dr.

Da bi vse krščanski svet resnično razumel časnost jubileja, sta dva francoska vodilna industrijska sprožila misel, da naj se ob tej prilik, torej maja meseca 1931, povabi v Rim zastopniki delavcev in delodajalcev ter vodilne osebnosti med sociologimi iz vseh držav na svetu. Sveti stolica je predlog v glavnem sprejela, ustanovila poseben centralni odbor ter mu naročila, naj izvrši vse potrebne priprave za ta prvi svetovni socialni koncil v zgodovini človeškega rodu.

Moj informator mi je zadril, da bodo voda izšla na dva posebna natina. Centralni odbor bo sam povabil odlične osebnosti iz vseh delavskih voditeljev, industrijalcev in učenjakov. Sveti Stolica pa se bo še v posebni okrožni obrnila na svetovni episkopal z nalogom, naj posamezni škofje po svoji uvidevnosti in razsodnosti pošljijo še posebne zastopnike iz svoje škofije. Tudi ti škofijski odpostnenci naj bi bili izbrani izmed zgoraj omenjenih treh skupin (delavci, delodajalci, sociologji). Sveti Stolica pa si je popolnoma v svesti, da bo načel v Rim velikanski, ker je več ko gotovo, da bodo poleg povabljenih ali poslanih delegatov prispele v središče krščanstva tudi množice ljudi, ki so ali neposredno ali posredno interesirani na socijalnih problemih. Prišli bodo zastopniki raznih, tudi nekrščanskih delavskih organizacij, pričakujejo zelo veliko katoliških in celo versko indiferentnih industrijev, obrtnikov in trgovcev iz vseh delov. Govore, da bo oficijelno zastopan tudi Mednarodni Urad za delo v Zenevi. Toda ta vest še ni oficijelno potrjena.

Jubilejno slavlje se bo razvilo ne samo v veliko resnično mednarodno slavlje krščanskih načel v socialnem vprašanju, ampak v mednarodno socialno konferenco, ki bo sproščilo anarhije, ki se oznanja, ponovila krščanske zakone družbenega reda ter gotovo tudi dola navdila, kako jih moramo uveljaviti, mi vsi in vsak izmed nas v svojem lastnem delokrogu.

Francoz o kolonizacijskem delu Jugoslavije

Pariz, 23. dec. AA. G. Jacques Hencelles, profesor in publicist, tako dober poznavec Balkana, je včeraj branil na Sorbonni doktorsko tezo »Makedonija, Študija o sodobni civilizaciji in stransko manjšo tezo »O državah in narodih balkanskih. Sveti omenja je prisostvoval prof. Mason, ki je bil nedavno v naši državi kot šef ekskurzije francoskih geografov; on je na glasu odličnega poznavalca in prijatelja našega naroda. Dalje so bili navzoči še poslanik kraljevine Jugoslavije in pooblaščeni minister dr. Spalajkovič, g. Politis, šef prosvetnega oddelka jugoslovanskega poslaništva g. Arnautovič in mnogo drugih oseb. Dva profesorja Sorbonne, ki sta proučila obe tezi, sta se tako pohvalno izrazila o oznaku odlično.

V Španiji vre dalje

London, 23. dec. Od poučene strani se dozna o potlačeni revoluciji v Španiji in o sedanjem položaju sledete: Vlada generala Berenguera je vstajo majorja Franca potlačila, toda pod zunanjim miron tli žerjavica vladni neprijaznega razpoloženja dalje. Delavstvo je, režimu vseskozi sovražno, republikanska intligence pa kuje dalje svoje načrte. Kmetsko ljudstvo je pasivno in bi se novemu močnejšemu izbruhu revolucije ne upiral, kakor se ne upira vladni. Armada tudi ni popolnoma zanesljiva, kakor se je pokazalo v Valenciji in Alicanteju, kjer je vlada odpad garnizije preprečila samo s tem, da je poklicala tujsko legijo iz Maroka. Zato je ono miroljubno meščanstvo, ki je proti svobodomiselski republike za ustavno monarhijo, vznemirjeno ter v velikih skrbeh za bodočnost. Vladi se svetuje, naj čimpreje normalizira razmerje in upostavi konstitucijo, kakor je bila objavljena. General Berenguer je izjavil, da vojska sodišča, ki imajo soditi vstaške oficirje in vojake, ne bodo izrekli nobene smrtne odsodbe več.

Kar se tiče normalizacije političnega stanja, se čuje, da nisl kralj poveriti vlado koncentričnemu kabinetu, sestavljenemu iz liberalcev in konservativcev pod predsedstvom znanega katalonskega politika Camba. Ta kabinet bi podpiral tudi najmočnejši član sedanjega kabineta, minister za notranje zadeve Cierva

naziranja glede narodnostnih vprašanj. G. Manceau je poudaril točnost nasprotij, ki jih je Hencelles dobral med posameznimi deli Macedonije, pri čemer je posebno podčrtal vzorne kolonizacijsko delo Jugoslavije, ki ga omenja v svojem delu »Več Makedonije«, ki bi lahko služilo kot vzor tudi Franciji. Dalje poudarja, da je Hencelles proučil gospodarski položaj posameznih balkanskih držav zlasti silni gospodarski napredok Jugoslavije. Eden izmed govornikov je podvomil o uradnih dokumentih, ki jih omenja Hencelles. Nato pa je Hencelles zelo živo odgovoril, da je svoja raziskovanja končala prej, kakor je dobil v roke te uradne dokumente, pri tem pa se je pokazalo, da so ti točni in pravilni. Na koncu je jury proglašila dr. Hencelleza za doktorja Sorbonne z oznako odlično.

1000 žrtev vulkana na Javi

Haag, 23. dec. AA. Po najnovnejših vesteh so posledice izbruhha ognjenika »Merapi« na srednji Javi katastrofalne. Sodijo, da je bilo ubitih nad tisoč oseb, bodisi od lave, bodisi od strupnih plinov. Mnogo naselbin je bilo razdejanih. Prebivalstva se je polastiila panika. Vojnaščvo je obkolilo vse ozemlje okoli ognjenika, ker obstaja še vedno velika nevarnost. Zemlja bruna na mnogih mestih strupene zveplene pline. Na Nizozemskem so podvzeli obsežne pomočne akcije. Ministrstva v Haagu so razobesila žalne zastave na pol droga.

lavski obleki, v cokljah lahko pridemo k njejmu, če bi ne imeli drugega. K njemu vodijo proletarska pota, pastirske steze, fabriške ulice prav tako, kakor pota visokih, kronalnih modrih, ki iz zvezd in učenih knjig iščejo za njim.

Kristus je prišel, da vse pritegne k sebi. Je pa tako še danes, kakor je bilo prvi božični večer: najlepše in najprej ga dožive preproste duše, ki ne iščejo velikega na zemlji, a imajo neutešeno željo po Bogu. Otrokom in njim je dano, kar je sicer vzeto visokim in prevzetenim: živa vera, iz katere se poraja ljubezen. Kjer pa je ljubezen, tudi veselja ne manjka.

Naj torej pride tih, sveta, blažena noč!

BLAGOSLOVLJENE PRAZNIKE

vsem naročnikom, sotrudnikom in prijateljem »Slovenca«!

UREDNIŠTVO UPRAVA

Naši francoski prijatelji

Pariz, 24. dec. AA. Društvo prijateljev Jugoslavije je priredilo snoči velik banket v »Café de la Paix« na čast šefu naše letalske misije generalu Petroviču in članom te misije. Banketa so se udeležili francoski general De la Roche, poslanik kraljevine Jugoslavije dr. Spalajkovič, osobje poslaništva in večje število naših francoskih prijateljev. General De la Roche je imel zdravico na Nj. Vel. kralja, poslanik dr. Spalajkovič pa je napil viteškemu geniju Francije in sijajnemu napredku francoskega letalstva in končal z zdravico predsedniku republike Doumergue in francosko-jugoslovanskemu prijateljstvu.

Steegov kabinet zakrpan

Pariz, 23. dec. kk. Steegov kabinet se je danes po svojem drugem obširnem ministru svetu pomnožil za pet članov. Imenovani so bili: za pokojninskega ministra poslanec Dorman (radikalna levica), za podstajnika v notranjem ministru poslanece Breant (republikanska levica), za državnega podstajnika v kmetijskem ministru poslanece Carlot (radikalna levica), za državnega podstajnika v vojnem ministru poslanece Stern (republikanska levica) in za državnega podstajnika za sportno vzgojo poslanec Tricard Graveron (radikalna levica).

Poincarejeva bolezen

Bog se giblje Božični klic pariških predmetstij

Pariz, 21. decembra 1930.

Pere Lhante, slovenski pariški radic pridigar imisnjar »rdeče cone« siromašnih poganskih pariških predmetstij, je izdal novo knjigo o svojem delokrogu. Naslovil jo je »Bog se giblje«. V uvodu priporoveduje, zakaj. Večini socialističnemu apostolu grof de Mun je nekoč srečal dva otročka v zelo zapuščenem delu Pariza. Ustavil ju je in jima začel govoriti o Kristusu. Ko malčka nista ničesar razumela, je potegnil kril iz žepa in ga jima pokazal, češ, to je podoba ljubega Boga. Tedaj se eden opogumi, zapidi svoje velike oči v starčka in reče: »Kako naj bo Bog, ko se pa nidi ne ganele!«

Knjiga je pretrstljiv klic in globin socialne miserijske, ki se kopidi okrog »prepovedanega paradiža«. V podnaslovu jo imenuje »Božični klic iz rdeče cone«, ker hodi njo navdušiti francoska srca za podvojenje telesno in duševno karitativno delo v pariških predmetstijih.

Naše kmetiško ljudstvo poda polagoma v pogansko. Cele trume se valijo z deželi proti Parizu in drugim industrijskim mestom ter pristančcem. Ko so le tuk pred ciljem, ne najdejo vstopa; ni ne stanovanj in dostikov tudi ne dela. Te množice oblegajo mestna vrata ter se morajo vsaj začasno naseliti na periferiji v prisilnih stanovanjih. V velikem siromaštvu in grozni promiskuiteti. Stotisče brojčna predmetstja se se skriva v zastilne barake. Nekdaj so francoski pogani pribedali v okoliš samostanov in strahu pred barbarskimi tolpani ali pred kužno boleznjijo in so se tam pokristjanili. Moderne trume, ki se drenajo pred vratimi naših sodobnih velemeest, pa ne bedijo več pred strahotami vojsk, ampak všeč jih nepremagljivi magnet velemeestnega čara. Vse podeželje je zavil v svoj poborni vrtine strahoviti orkan nevednosti in nezdravega poštevjanja, ki pusti vse in tryce ter meče razvaline pred vrata velemeest. V mrzljinem pričakanju se stiskajo te množice, siloma izruvane iz kmetiških domov, ter skakajo, kajti se bodo zanje odpira vrata začaranega gradu.

Revičina in razočaranje ne moreta oživiti vero v svetih teh bresdamovincev. Edino, kar pretrese socialni protestariat, je materialna negotovost. Te resnice so se zavedali oni junaka duhovniki in redovniki, ki so zapustili velike ponosne in udobne pariške župnije, ter se naselili med temi revčevi v stiči siromašnih coni. Vero, ki so jo začeli razširjati, so najprej dokazali sami z junakimi deli usmiljenja, ki so odgovarjala največjim potrebam teh začrncenov. Gandij je popis 70 letnega župnika Bouland, ki se je nastanil v napol razpadli bariki, ter sam na svojih piceh nesel svoja revno poselje bolni ženi, ki je umirala na kupu cunji v svoji baraki.

Pere Lhante opisuje lepote in težave dušnega pastirstva med barakarji. V največ slučajih za verski pouk sploh niso dostopni. Povečini niso krščeni ali pa so že celo poganski otroci nekrščenih staršev. Pot do teh ubogih duš pelje preko mladih otrok. Dušno pastirstvo se torej najbolj oklepata malib otrok. Ti ljudje tudi ne razumejo nadnaravnih znamenij katoličke Cerkve. Zato prihajajo dušni pastirji k njim s podobo cerkve, ki samo ljubi in ki dejansko pomaga. Sebe, ko je prebivalce rdeče cone vzujbil karitativno cerkev, potem bo polagoma razumel tudi njeno nadnaravno poslanstvo, ki ga vrši med človeštvo. Telesna ljubezen trudoma prehaja v duševno in rodi zgledi heroičnih čestnosti, karor jih ne najdemo niti v najboljših župnjah. S tem so jasno začrana pota dušnemu pastirstvu po mestih in po industrijskih krajih. Cerkev mora danes med najnižje in najrevnejše plasti Sloveščine. Povsod, kjer valovje materialnega siromašstva buta ob obzidje dušebrišnih postaj, bo morala cerkev predvsem z dejanskim karitativnim delom postati »vse za vsekoga«, tako da bodo oči revčev mogli zapaziti na njej odsev skromnih jasev v betlehenski Štalcici.

Pisatelj ugotavlja na koncu, da se naša slovenska družba nahaja na usodepolnem razpotju. Prejšnja socialna doba je potlačila eno plasti slovenstva v revčino na korist druge, danes pa se opaža apločno osiromašenje vseh slojev Sloveščine. Zato je razumljivo, zakaj se da ravno danes pojavljajo razne struje kolektivizma in komunizma. V kolikor odgovarjajo krščanskemu moralnemu zakonu, se jim ne bomo smeli upirati. Cerkev bo morala zelo paziti na to, da v sedanjem socialnem prevratu ne bo veljalja za starozemsko ustanovo, za katero je veljala: pred encikliko papeža Leonisa XIII. o socialnem vprašanju, ampak da se razvoju ne bo prilagodila, nego mu dala amer., katero narekuje krščanska ljubezen in krščanska pravilnost. Avtor želi srečne božične praznike vsem onim, ki bodo razumeli globokejši pomen božične spomenice, ki prihaja iz parne rdeče cone.

Omejitev priseljevanja v Francijo

Pariz, 23. dec. AA. Stalni odbor za delovne moći je proučil raznina poročila o poslovanju borž delna za inozemce. Na podlagi teh poročil so ugotovili, da vprašanje brezposelnosti ni tako aktualno, kakor v drugih državah. Gleda inozemskih delavcev bodo izdani posebni ukrepi.

Pariz, 23. dec. AA. Ministrstvo za delo razglaša, da bodo francoska oblastva v bodoče zaradi naraščajoče brezposelnosti morala s strogoščjo proučiti prošnje inozemskih delavcev za naseljevanje v Franciji. Inozemci pa, ki bodo prišli v Francijo s tem, da skušajo navesti načrtno svrhu svojega pota in ki bodo skušali najti delo, bodo zavrnjeni.

Zagrebška vremenska napoved: Oblečno, padavine (sneg), zameren mraz.

Zakon o izplačilu vojne škode

Pojasnilo oddelka za državne dolgovne in vojno škodo

Belgrad, 23. dec. AA. Ker je 23. t. m. stopil v veljavno zakon o likvidaciji poslov glede izplačila vojne škode, je izdal oddelek za državne dolgovne in vojno škodo tole pojasnilo.

Ker sodišči za vojno škodo niso mogla dokončati dela v območjih krajih v roku, kakor ga zakon predpisuje, zato oškodovanje osebe niso mogle pravočasno predložiti v izplačilo izvršne razsodbe. Po drugi strani pa je treba v najkrajšem času končati delo glede izdaje obveznic 2½% rente za vojno škodo. Zato je z novim zakonom olajšano delo pri presoji teh predmetov; določeni so novi roki, izdani novi predpisi ter je vse delo

proglaseno za ujuno. To je v zvezi s potrebo, da se definitivno urede izdane obveznice in določi njihov končni loterijski načrt. S tem bo omogočena zaključna dodelitev vojne škode in bodo mogle vse oškodovanje osebe dosegči svoje razsodbe. V zvezi s tem predpisuje zakon skrajni rok za njihovo izplačilo. Vse zainteresirane osebe se opozarjajo, ako imajo že razsodbe. Ici se jim z njimi odreja naknadna vojna škoda, naj skrbi za to, da postanejo te razsodbe izvršne in da jih pravočasno v določenem roku 120 dni po uveljavitvi tega zakona predlože v izplačilo takoj, kakor zakon predvideva, kajti po tem roku bo prenehala možnost izplačila prisojene vojne škode.

Osebne vesti

Belgrad, 23. dec. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja so na predlog ministra za promet v soglasju s predsednikom ministrstva vpokleni pri direkciji državnih železnic v Ljubljani Josip Dolenc, Josip Merhar, Anton Klun, Josip Sič in Miha Steiner, uradniki v 1/III.

Belgrad, 23. dec. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog ministra trgovine je postavljen pri zagrebski filiali državne hipotekarne banke za upravnika v 1-3 dr. Dragan Novak, uradnik v 1-6 vrsilec dolžnosti upravnika iste filiale.

Belgrad, 23. dec. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog ministra za trgovino in industrijo postavljen v državnem osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani za upravnika v 1/II Božo Račič, upravnik v 2/II.

Ureditev poljedelj. ministrstva

Belgrad, 23. dec. AA. Na podlagi čl. 4 zakona o ureditvi ministrstva za poljedelstvo in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je minister za poljedelstvo dr. Stanko Šibenik podpisal uredbo o razdelitvi dela in o nazivu posameznih odsekov ministrstva. Po tej ureditvi se ministrstvo za poljedelstvo deli na teh šest oddelkov: 1. apločni oddelek, 2. oddelek za rastlinske proizvode, 3. oddelek za živilorejo, 4. oddelek za veterinarstvo, 5. oddelek za agrarno politiko, 6. oddelek za agrarno reformo in za agrarnopravne zadeve.

Nov most čez Savo

Belgrad, 23. dec. m. V gradbenem ministrstvu je izdelan načrt za gradnjo novega železniškega mostu preko Save pri Zagrebu. Most bi se uporabljal za železniški promet (preko njega bo nameščen dvotirni železnični) in za okoljski promet za pošte, ki se sedaj izključno vrši preko drugega mosta. Gradbeni material se bo naročil na račun reparation in za agrarnopravne zadeve.

Zanimanje za naše prideleke v CSR

Belgrad, 23. dec. AA. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine opozarja izvoznike in izvozniške organizacije, da se pojavi možnost plasiranja jugoslovenskega blaga na tržiščih v Češkoslovaški in na Madžarskem. V obeh državah vlada v zadnjem času posebno zanimanje za naše poljedelske prideleke. Predvsem gre za sadje, vino, slamo, volno, kože, salame in otroke. Na Madžarskem pa je razen tega še veliko povpraševanje po lesu, drvih, papirju, po proizvodih z papirja ter po proizvodih kemične in tekstilne industrije.

Rok za izjave o soc. zavarovanju podatikan

Belgrad, 23. dec. AA. Na prošnjo gospodarskih organizacij je minister za socialno politiko in narodno zdravje podaljšal rok o predložitvi izjav glede novega zakona o socialnem zavarovanju. Ta rok je podaljšan do 15. februarja prihodnjega leta. Gospodarske organizacije morajo predložiti svoja mnenja in predloge tekom januarja ali pa do 15. februarja.

Madiarski umetnik v Belgradu

Belgrad, 23. dec. I. Na poziv belgrajskih umetnikov se prihodnje dni tu otvorja razstava madjarskih slikarjev. Udeležbo je prijavilo nad 20 madjarskih slikarjev.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad, 23. dec. I. Po statistiki monopolne uprave je letos padel konzum papirja za cigarete, iz česar je razvidno, da se pri nas vedno bolj uporabljajo izdelane cigarete, manj pa kupujeta tobak in cigarni papir.

Belgrad

Priče enega stoletja

,Obisk pri štirih slovenjgrških veteranih dela in poštenja“

Slovenjgraderc, dne 20. dec. 1930.

Večkrat poročate, kako se ta ali oni kraj postavljajo s svojimi veterani. Tudi Slovenjgradičani se lahko postavljamo v tem oziru, ker imamo tudi pri nas lepo število takih starih očakov in mamic. Za danes prinašamo poročilo o štirih veteranih. Ko je Vaš dopisnik s fotografom prisel k njim ter povedal, kaj želi, so rade volje privolili, da to objavimo v »Slovencu«, le skrbelo jih je, kdo bode te stroške plačati. Ko sem jim zagotovil, da njih nica ne stane, so obrazložili svoje osebne in življenjske podatke, ki sledijo:

Prvi je 93 letni

Jožet Strašek - veteran

»Dober dan, mati! Prišla sva, da Vas slikava za »Slovenca«, da bodo ljudje po svetu čitali o Vas.«

»Ali res? Ja pa nimam nič denarja! Kdo bo pa plačal to?«

»Bodite kar brez skrbi, to bomo že mi uredili, da bo prav.«

»No potem pa dobro.«

Ko je bilo slikanje končano mi je na vprašanja lepo površti povedala sledeče:

Rojena sem bila 24. decembra 1837 v Vitanju. Ze v prvem letu starosti, to je l. 1838, so se starši preselili v Slovenjgraderc. Moj oče je bil zidar, njegov oče pa tudi. Ta si je takrat prvi omislil štedilnik, prej jih še tu okrog ni bilo. Zato je hodil na Koroško in v tiste kraje štedilnika zidat in je imel vedno dosti dela. Delal je tudi pri grofu »Rotenthurnu«, ki je bil tam, kjer je sedaj osnovala, ta pa očeta ni pustil nazaj v Vitanje, temveč jima je pustil leseno hišo, tisto, kjer je sedaj hiša vdove Barl. Hodila sem v dvorazredno ljudsko šolo v Slovenjgradercu. V mladosti sem služila v Mariboru in Gradcu samo pri boljših uradnikih in to do svoje 40 letne starosti, nakar sem šla domov, da sem skrbela za svojo mater, ki je dosegla tudi 95 in umrla l. 1880. Imela sem tri sestre in dva brata, ki so že vsi pomrli. Brata sta bila eden čevljar, drugi pa krojač v Gradcu. Krojačev sin je v Ameriki na visokem mestu.

Stanujem sedaj v ubožni hiši, kakor vidite, že 34 let. Prej je bila tukaj šola. Ko so delali ubožno hišo, sem morala zraven pomagati in sem dosti trpela. Od teh, ki so takrat prisli v ubožno hišo, sem se jaz edina. Sedaj je v ubožni hiši mnogo boljše, kakor je bilo svoj čas. Moja dva brata sta bila 12 let pri vojakih in sta se vojskovala na Italijanskem pod vodstvom maršala Radeckega. Sedaj pri svojih 93 letih še vidim vse brati, pisati in šivati brez očal. Slišim še tudi čisto dobro. Opravljam sva dela, šivam, kuham, perem ter opravljam tudi druga dela. Bolna se nisem bila. Perem še tudi za brata, ki je samec. Dobri ljudje in brat mi nosijo jesti. Skrbi za mene brat. Sedaj za tvrdko Klobasa in Smolčnički »cupiamo« perje, zakar dobrin vedno jest in se druge potrebštine.« Tako se je končal najnič pogovor.

No pa z bogom mati! Kadar bo slika gotova, Vam eno prinesem in boste zdravi!

»Hvala lepa, gospod! Bodite tudi vi zdravi! In prosim prinesete mi sliko, zelo rada bi jo imela za spomin, bom molila za Vas.«

Tretji je 80 letni kolarski mojster

Luka Pogorevčnik - naistarejši obrtnik

»Dober dan oče! Slikali Vas bodoemo za »Slovenca«, ako Vam je prav!«

»No pa dobro; pa dajte.«

»Sedaj mi pa se povejte, kako je kaj z vami?«

»Rojen sem 11. oktobra 1850 v Podgorju pri Slovenjgradercu. V šolo sem hodil samo eno leto v Podgorje, ki je bila pri posestniku Ant. Svetecu. V Slovenjgradercu sem prisel l. 1880, tu sem začel izvrševati obrt v svoji hiši, ki sem si jo kupil v Cerkveni ulici, tam kjer je sedaj dimnikar. Ko je hiša l. 1903 pogorela, je potem nisem več gradil, ker sem se bal, da bi se preveč zadolžil. V Slovenjgradercu sem sedaj jaz naistarejši obrtnik. Učil sem se še s svojim 19 letom. Bil sem 11 let v tujini. Godilo se mi je vedno dobro, tako tudi sedaj, tudi dela sem imel vedno dosti in ga še imam. Samo ljudje nimajo več denarja, da bi plačali. Bolan nisem bil drugače, kakor enkrat, ko sem imel legar okrog l. 1890. Od tega časa sem pa zopet vedno zdrav ter še nisem rabil ne zdravnika in ne zdravil. Delam še vedno, dasi sedaj malo teže, pa že gre. Stavbišče, kjer sem imel prej svojo hišo, sem prodal in imam v najemu. Bratov sem imel 4, in eno sesstro, ki pa so že vsi pomrli. Oženjen sem že v drugič. Prva žena mi je umrla l. 1897. Otrok nimam. Počutim se prav zadovoljnega. Pil nisem nikdar dosti, ampak samo za potrebo.«

Tako pa z Bogom očka! Bodite mi zdravi!

»Tudi Vi, gospod! Pa sliko mi preskrbite, bom tudi jaz vzel eno za spomin.«

Cetrti je 87 letni

Gregor Črešnik - veteran dela

iz Trobelj. Tega možička ni bilo treba slikati, ker je sliko podedoval že prej. Zato je bilo treba samo nekaj podatkov, ki jih je tudi rade volje dal. »Kojen sem bil 15. februarja l. 1843 na tem domu v Trobelj št. 14. Hodil sem v 3 razredno ljudsko šolo v Slovenjgradercu. S svojimi 20 leti sem stopil v tovarno Kos v Slovenjgradercu, kjer sem se izučil kovačkega in sem tudi tam ostal nepretrgoma do leta 1926 torej do svoje 83 letne starosti. Delal sem torej v tej tovarni celih 66. let. Poročil sem se leta 1887 z 22 letno Antonijo Zabev iz Vrhov, s katero sem imel 4 otroke, dva sina in dve hčeri. En sin

je že umrl, eden je v Storah uslužben pri tovarniškem ravitatelu, ena hčer je poročena v Slovenjgradercu, druga pa ima posestvo doma in je že vdova. Oče mi je umrl l. 1887 star 83 let, mati pa l. 1889, stara 87 let. Delal sem v tovarni najprej pri oblanju železa do l. 1870, ker takrat še ni bilo poliranja. Od tega leta naprej sem pa delal pri velikem težkem kladivu. Težkih bolezni še nisem imel, le tu in tam je bilo kaj navadnega. Sedaj imam naduho in stanujem na svojem rojstnem domu kakor prevžitkar pri hčeri-vdovi. Pil nisem nikdar več kakor za potrebo. Vojakov nisem služil, ker sem bil premajhen. Takrat je moral vojak imeti najmanj pet »šolnovce«, jaz pa te nisem imel. Pokojnine ne dobivam nobene. Umreti še ne želim, ker bi rad videl, kaj se bo na svetu še godilo. Drugega ne delam, kakor pletem nogavice in šivam vse sam. Šivam, čitam in vidim še vse brez načinkov, le sih me pologama zapušča. V mladosti sem bil 32 let za ključarja pri podružnici Matere Božje v Trobljah in sem obenem opravljal tudi službo cerkvenika in ministra. Službo cerkvenika in ministra se vršim sedaj in bom še zanaprej dokler bom mogel.« S tem sem končal pogovor, se poslovil in odšel.

Tako sem zaključil tudi svoj obisk pri naših starških z ugotovitvijo, da so tako visoka leta doživel s svojim primernim življenjem, mnogo pa je pripomogel tudi naš zdravji in svež planinski zrak in podnebje, kakoršnega je le malo kje drugje najti v tako obilni meri kakor pri nas. Zato se tudi vsako leto oglaša pri nas vedno več izletnikov iz tu in inozemstva, da svoj prosti čas prebijejo v naši zdravi in lepi naravi slovenjgrške okolice.

Pozdravi jugoslovenski misijonarjev iz Indije

Kurseong, 22. novembra 1930.

Vsem prijateljem v domovini pošiljamo ob prilici nove maše na Himalaji 22. XI. 1930 polnoštevilno zbrani jugoslovenski bengalski misijonarji hvaležen, v Gospodu udan zdrav!

Josip Vizjak S. J., novomašnik. — P. Mesarič D. J.; F. Drobnič S. J.; A. Vizjak S. J.; M. Schmidt D. J.; J. Udovič D. J.; Stanko Podgorčaj D. J.

PRAVA KOLINSKA CIKORIJA

Naša „mama“ - 80 letna

Murska Sobota, 22. decembra.

Na tukajnjem župnišču bodo imeli na Štefanovo, dne 26. decembra znatenj jubilej. Ta dan poteka mami gosp. č. kanonika, dekanata in župnika Ivana Szlepeca 80 let od dne, ko je zagledala luč sveta. Jubilantka je oseba, kakršnih ne najdemo ne v Soboti, ne v daljni okolici. Kdor jo vidi, ji že oddaleč kliče »mama«.

Mama ima za seboj dobro dobo trudov in spomov. Morda ni človeka, ki bi tako poznal Soboto in njeni zgodovino za polstoletja nazaj, ko ona. Cesto pripoveduje, kako je bila Soba v njeni mladosti. Kjer sedaj stoji lepe palade, so bili takrat pašniki in mlakuže, v katerih so se valjale svinje. Občina sama je imela par desetih hiš. O kakih uradih in srednji šoli ter drugih posebnostih, ki jih ima Soba sedaj, se prebivalcem takrat še niti sanjalo ni. Mnogo zna povedati tudi o takratnem socialnem položaju, zlasti o »gospočnic«.

Ko je Szlepec dobil župnijo, se je z možem vred preselel v župnišče. Prevzela sta gospodarske skrbi Leta 1917. je moža izgubila. Takrat je začela sama gospodariti in gospodinjiti in sicer tako dobro, ko kakršenkoli gospodar.

Od prihoda v župnišče do danes je imela v oskrbi krog 15 kapelanov. Vsem je bila skrbna mati.

Palmira

milo, kolonjska voda,
puder, šampon

radi tega so jo vsi klicali za »mamico. To ime v polni meri zasludi, kajti boljše mame si ne moremo zamisliti, kakor je ona svojemu sinu, gosp. kaniku in vsem kaplanom.

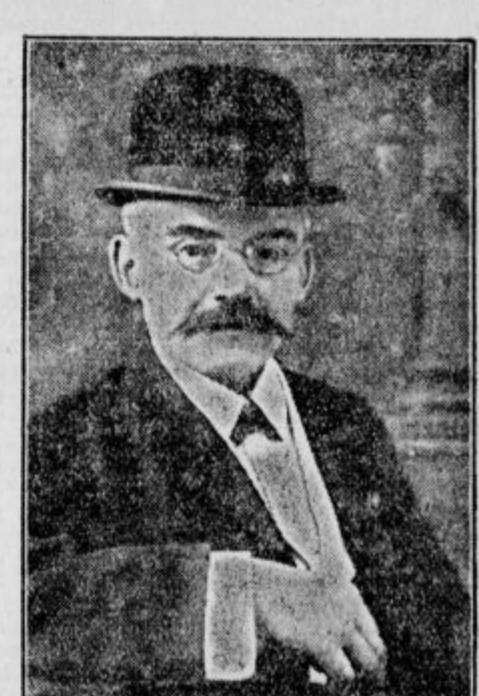
Doseglj je v delu in brigah 80. leta. Zdrava in čila je. Neštetokrat prehodi dvorišče, gospodarska poslopja in se zanima za vse, ko da ima še kakih 50 let. Tudi kuhalnice še ni dala iz rok. Priznati se mora, da je še sedaj izvrstna kuharica. Na molitev ne pozabi.

Ima dva zvesta gosta. »Francoski jo obišče vsako jutro. Vedno ga čaka zajtrek. Včasih pride tudi k obedu. Kislega jelja in repe mu ne sme dati, češ, da ga »grize« v želodcu. Ob prazniku jo obišče neka reva. Naziva jo z »zorepmama« (babica), ker misli, da je to še bolj častitljivo, ko »mamico«.

Jubilantka živi spominiom. Po obedu ali večerji prisede h. g. kanoniku in kaplanu in pripoveduje. Ko pride kak župnik, ki je bil prej pri njej kot kaplan, se mu že oddaleč smeje in mu gre nasproti. Z vsakim se razgovarja.

O »mamico« se lahko v polni meri roči, da je vedno živel Bogu v čast in bližnjemu v dobroto. Vsemogočni je poplačal. Do danes ji je dal dočakati mirne, zadovoljne dni. K 80 letnemu jubileju ji iskreno čestitamo z željo, naj ji Bog podeli še zanaprej mnogo blagoslova.

Tomaž Pavlič - 70 letnik

Ptuj, 21. decembra.

Dolga leta že odpira vrata starodavnega milorškega samostana dobrodružni starec, ki obhaja danes tiko in neopazeno avto sedemdesetletnico v krogu dobrih očetov minoritet. Težavna je bila njegova pot skozi življenje. Sedaj uživa mir že trinajsto leto za zdovjem. Z veliko potrebovalnostjo in ljubomirju do cerkve opravlja službo vratjarja in cerkvenika v največje zadovoljstvo očetov in vseh faranov. Se je mirno in tisoč po določih samostanskih hodnikih, ko se začujejo čeli koraki sedemdesetletnega Tomaža, ki s ključi ob pasu rožija in meti samostansko tisino. Enako mutec Osojskemu večjo njemu besede: »Ta prvi je na nogah, ko jutro se rodi, poslednjemu na večer, sen stisne mu oči.«

Se je hvaležnost v naših srečah zato minula češmo: »Na mnoga letala«

Nedeljski Slovenec' cenejši!

Ker smo značili ceno nedeljskemu »Slovencu« v prodaji oziroma kolportaži, značujemo

• 1. januarjem 1931

naročino

na

tedenskega »Slovenca«.

Od Novega leta dalje velja nedeljska izdaja »Slovenca« za vse kraje v naši državi z dostavo na dom:

celoletno . . .	Din 96.—
polletno . . .	48.—
četrletno . . .	24.—
mesečno . . .	8.—

Za izosmestvo znači naročina

celoletno . . .	Din 120.—
polletno . . .	60.—

Vabimo s tem vse naše prijatelje, ki si iz kakršnegakoli razloga ne morejo naročiti vsakdanje izdaje »Slovenca«, da se naroče vsaj na nedeljsko izdajo s prilogo v bakrotisku »Ilustrirani Slovenec«.

Uprava »Slovenca«.

Lastno hišo začgal

Ljubljana, 23. decembra.

Pred kazenski senat je stopil kočen, sivoš moč osušljiv podlaga lastne hiše. Kako li mena izpot je njegov obraz in njegov glas rezek, kakor bi jekle trl.

Ko mu predsednik senata prečita serijo predkazan in ga pobera: »Je prav tako?« se moč prikloni in rjavo potrdi: »Prav!«

Med čitanjem obtožnice moč neprestano klima in odčimava z glavo, dela zmelenje krenje z rokami, godrjava, se zgradi, vrzihuje...

Ko je čitanje obtožnice končano, začne moč s slovesno tragičnim patosom razkrivati svojega srca bolečino:

»Naredil sem to samo radi težkega življenja. Obupan sem bil. Sovražili so me doma, tepli...«

Zena Marjana, ki skrušeno sedi odzadaj na klopi za priče, ga prekine z zateglim bolestno očitajočim glasom:

»Oh, Matija, ne greš, saj ni res!«

Predsednik senata: »No, ali priznate, da ste začgali?«

Moč živahno in z veliko samozavestjo: »Tisto pa, tisto! Začgal sem. Ampak zekaj sem začgal — zato gre!«

In pripoveduje na dolgo in široko v brezveznih stavkih in utemeljuje svoj zločin vedno znova s tem, da se strašno grdo delali z njim.

Iz obtožnice, kakor tudi iz izjav njegovih bčar, smov in sosedov pa je razvidno, da je Matija Mrak iz Gorenje Dobrave pri Trati že od leta 1912 radi pisanjevanja delno preklican. Petnajst otrok — od teh jih je umrlo deset — je inel s svojo ženo. Ko je bil star 24 let, je odšril v Ameriko in ostal tam 7 let. Poslal pa ni v teku vse te dobe domov niti počenega grofa. Še za vožnjo domov mu je moral poslati žena denar. Pisanjeval je že v Ameriki. Bil je že večkrat kaznovan, tako tudi na dve leti takrat, ko bi bil s sekira skoraj pobil svojo ženo do smrti. V občini je na zelo slabem glasu radi pisanjevanja in razgrajanja. Da bo hišo začgal, je domačem že večkrat grozil. Dne 1. julija t. l. pa je svojo grožnjo v resniči izvršil. Zgorelo je vse: stanovanjka hiša, gospodarsko poslopje in kozolec ter tudi 1500 Din v gotovini, ki jih je imela žena Marjana spravljene na kozolecu.

Obtožence napravi vtič duševno povsem razvrgnega človeka. Oči se mu med utemeljevanjem zločina svetijo v ognju vseh ekstaze. Ne kesa se prav nič svojega dejanja. Uverjen je v svojem zmedenem pojmovanju pravice in krivice, da je storič povsem prav.

Maščeval da se je samo za storjeno kričico.

»Bog je to hotel!«

Zena Marjana ga resno in proseče svari: »Oh, Matija, ne govorji vendar tako! Pijača te je pripravila k temu, pijača!«

Zagovornik dr. Pege na izjavljuje, da je utemeljen sum, da ni obtoženec normalen in predlagata, naj ga preiščojo psihiatri. Temu predlogu se pridruži drž. tožitelj — kar je bilo skoro že majhna senzacija za sodno dvorano...

Sodni senat je predvsem sklepal o tem, ce so bila pri požigu ogrožena sosedna poslopja — in razglasil nato opristilno razsodbo, ker je izjav prič razvidno, da ni bilo nevarnosti za svojo imovino. Požiga lastne imovine pa ni moč podrediti nikakemu kazenskemu določilu.

DRAGO GORUP & CO.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 161.

Vam nudi solidne in vseh cen

damske zimske plašče

PRIDITE

in oglejte si zalogo brezobvezno!

Žalosten božič Slovencev v Italiji

Rim, 21. decembra 1930.

Cotrek 11. t. m. se je prefekt Dompieri odpeljal iz Gorice na svoje novo mesjo v Ravenna. Gorški pokrajini je vladal komaj poldruge leto. Dr. Dompieri je v resnici vladal. Bil je eden izmed redkih oblastnikov, ki jih je Mussolini poklical kar iz fašističnih vrst, kerprav prej niso še bili v državnih službi. Prefekt Dompieri je torej učil polno zaupanje pri ministru predsedniku. Tukrat je tudi Mussolini izdal glasovito okreljico na prefekta, s katero jas je dal neomejeno moč v deželi in pravico, da smejo nastopiti tudi proti fašističnim tajnikom. Bil je to dan, ko je hotel Mussolini normalizirati fašistično vladavino, to je, ukleniti fašistične revolucionarne silne v državnih obročih. Kmalu nato je izšel tudi zakon, s katerim so se fašistični pokrajinski tajniki podredili prefektom. Poleg vsega tega je bil prefekt Dompieri tudi italijanski predstavnik v vojski proti Avstriji. Svoje posicije se je dobro izvedel in zato je v deželi res vladal, vendar tudi proti fašistom. Tako je pred mesecu izrušil fašističnega tajnika Cacceseja, ki je bil pognat zadnjemu vremenu na karti.

Toda v zadnjem času se je polečaj v Italiji spremenil. Radi notranje-političnih težav je bil Mussolini prisiljen kreneti napel na levo in se opreti na sredino, mlade revolucionarne silne v stranki. Moč fašističnih tajnikov v posameznih pokrajinih se je tako sama po sebi dvignila. Polečaj novega fašističnega tajnika v Gorici Avvenantija je bil ugodnejši. Nato so padli strelci na občino Sottasantja v Trivenpolju in gorški fašistom se je steklo po listih »romantičnih časih, ko so z gorjajočim rdečim oljem delali v deželi. Sledil je tudi na »Novi list«, pretepanje Slovencev in izred v mestu. Prefekt Dompieri je se komaj posredil upoštiti red. Tudi on je bil na to, da se razmaridev Slovencev pospeši, vendar se kakor Langobardi izgubijo v italijanskem morju. On je bil tisi, ki je vzel Slovencev sirotišče in nasadnje le »Alojzijevičec, na njegov pritisk se je v Kobaridu vrnzel v dom.«

Goršani so kar občali. Politične smernice g. Avvenantija so jim predobro znane. Deželi grožje napel skvadrimen. Znan je tudi napad tega gospoda na gorškega nadškofa radi slovenskih pridig.

Praha znamenja pocenrege kurza v smislu skvadramen so se že pokazala. Po incidentu v cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici, o katerem se je že poročalo, je šla skupina fašistov iskat Slovencev po mestu. V gostilni »pri Maksu« so našli trgovca Kersevanija, katerega so pretepli. Ko mu je pritekel na pomeč dijak Ozvald, so še lega zdelali. Ko so opravili svoje delo, so odkorakali pred Avvenantijevim stanovanjem, vzkljukajoč: »Življo vojna! Življo Avvenant!« To seveda zbuja upravljeno bojazen, da gredo Slovenci na Gorških nasproti že hujšim časom, zlasti pa ima novi fašistični tajnik v načrtu generalni naskok na domačo slovensko duhovščino. Taki so božični prazniki, ki jih občaj slovenski rod v Italiji.

Nabavna prilika za Božič!

Rač: zmanjšana obreda nudimo v nakup po lastnih cenah vsakovrstno manufaktурно blago, žensko, moško in deško konfekcijo, modne predmete i. t. d.

Moško obleko dobite že od Din **500-** naprej

Moško suknjo dobite že od Din **460-** naprej

Ženski plašč dobite že od Din **400-** naprej

Angleško blago m že od Din **200-** naprej

Zlasti opozarjammo gg. trgovce na veliko vsakovrstno izbiro in poseben popust pri večjih nabavah

Drago Schwab, Ljubljana. Dvorni trg 1

Brata vlomilca

Ljubljana, 23. dec.

Ves Rakek se živi pod dojmom številnih vlomov in tvari, ki jih je dolgo časa na poselbo spremenil in predzeten način izvrševala roka neznanca. Pač so še pritajene govorice od ust do ust in so imela sumiščenja domačinov, že povsem določen cilj — a vendar je trajalo precej časa, preden se je posrečilo oblasti zlastniki prave krive in jih tirati pred sodiščem. Zdaj se je Rakek oddihnil in je hvaljen vrlim orožnikom, da so jih resili hude in mučne bojazni, ki je neprestano bdele nad njimi...

Cetvorica jih sedi danes na zatočeni klopi pred kazenskim senatom tukajšnjega dejelnega sodišča. Ta cetvorica tvori člane ene same družine: Brata Anton in Jože K., njiju mati Marija K. in žena drugega obtoženca, Ana K. Zalosten je pogled na te štin uboge, v blato življenja potepante ljudi, ki v svoji duševni otopenosti in zunehodnosti morda niti ne znajo več razločevati dobrega od slabega. Vsaj glede prvih dveh obtožencev bo to morda kar res in psihološko utemeljeno.

Vsak v svoje misli zatopljen sedi na klopi in vsak po svoje se obnaša. Prvi obtoženec je posebno pobjitost. Drugi obtoženec si radi vsega tega ne dela preveč težkega srca in goji nekje v najtišji kotuči sreca morda že vse polno svetlin ali iluzij, da se bo se vse kako dobro končalo... Bi dejal: prvi je največji pesimist, drugi največji optimist — krvida obeh pa je enako težka na tehnici paragrafov.

Ostali dve obtoženki — mati Marija in žena drugega obtoženca, Ana, sedita kakor kupček nesreče tam, kjer morda prepričani do najtišjih globin srca, da je ta dan najtemnejši in najstrašnejši v njiju življenju in zgodovini človeštva sploh...

Zaslivanje.

»Obtoženec Anton, ali se čutite krivega?« Nekaj sem kriv, gospod predsednik, a vsega nele.

Ali priznate, da ste 15. oktobra t. l. vložili v železniško skladisčo na Raketu in odnesli 2 kožuh ter razno orodje?«

Obtoženec prizna, taj pa, da bi bil dal ukradeno orodje spraviti materi, Mati o tativni ni vedela.

Na vprašanje, ali mu je pri vlotu pomagal tudi brat, izpove, da ga je slednji samo čkal na cesti in mu pozneje ponagel ukradene predmete domov nesti.

Prizna z raznimi pridržki tudi vlot v trgovino Dominelje Maksa in vlot v kolodvorско okrečevalnico.

Njegov brat Jože odločno zarika, da bi bil udeležen pri vlotu v železniško skladisčo. Čakal da je samo brata na cesti in mu pomagal orodje nesti — drugega nič.

»V Domineljevo trgovino pa sta vlotila oba. Cež sto kai je bilo ukradenega blaga, ali ne?«

»Cež sto kai ni moglo biti, če sem nesel pod puščadlo!«

»Ali ste doma ženi kaj povедali o tativini?«

»Nič. Spraševala me je, kje sem dobil vse

to, pa sem ji odgovoril, da jo nič ne brigac.

Mati Marija, drobna, majhna, vase pogrejena ženica, izpove, da je sin Anton res prišel domov nekaj k sladkorja in riža ter da je jo je na vprejanje odšel vse to, zavrnil prav tako kakor Jože svojo ženo. Šele po hišni preiskavi je izvedela kako in kaj prej pa nič. In pripoveduje nato še z zagrenjenim glasom, da so vsi drugi njeni otroci pridomi in posleni, samo Anton in Jože sta se izpridila.

Sledilo je zaslivanje četrte obtoženke — Ane.

Jože in Ana sta čudovit zakonski par. Jože je vitek, visok fant, star komej 28 let, njezina žena pa je kakor iz rodu Liliputancev v rasti začela, nezadna ženica, ki ne sega svojemu možu niti do prs. Stara je pa 48 let.

Tako pripoveduje žalostno in narahlo očitajoče:

»Če on (Jože namreč) četrti vina snije, je že pisan in ne ve, kje ima glavo. Odkar je službo pustil, je začel piti. Jaz sem ga zmeraj svarila in jokala. Sluša sem da sta prineseno blago ukrašla, pa nisem upala nič reči, ker sem se bala. Prigovaljala pa sem jima vedno, naj prenehata s takšnim življenjem.«

Zaslivanja sta bila nato kot priči še trgovcem.

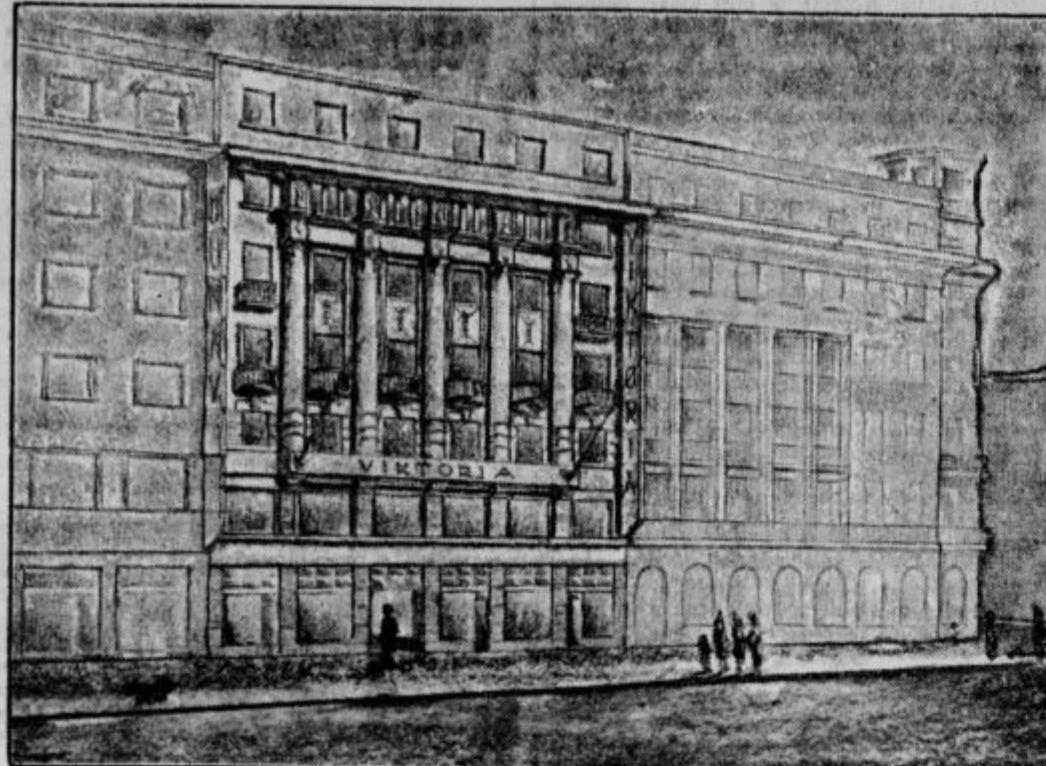
Dominelje Mak si nadzornik proge na Raketu Omahan Ivan. Njiju izpoved se povsem sklada s prvočno izpovedjo pred preiskovalniki sodiščem.

Predvsem so se prereševali na tej razpravi trije večji vloovi: vlot v železniško skladisčo, vlot v Domineljevo trgovino in vlot v delavnico posestnika Jerneja Poroka. Večino ukradenih predmetov so orožniki pri ponovni hišni preiskavi našli in vrnili lastnikom.

Po prečitanju ostalega obtežilnega materijala se je sodni senat umaknil na posvetovanje in razglasil nato sodbo:

K. Anton se obslodi po § 316 k. z. na 3 in pol leta robije ter na povračilo osebne odškodnine.

Palača Viktoria dograjena

Ljubljana, 23. decembra.

Ema najlepših modernih stavb v Ljubljani bo gotovo palača »Viktoria«, ki jo gradi na Aleksandrovi cesti podjetna ga Mila Kambičeva. Ta palača je sedaj dograjena do strehe in bo dogodek proslavljen na prav lep in simpatičen način. Na sveti večer bo namreč prirejen vsem delavcem, ki so to palačo zidali, likov z božičnim drevescem, ki bo na stavbi gorelo vso noč. To palačo so pričeli graditi dne 20. septembra in so jo dogradili torej za Ljubljano v prav rekordnem času. Palača je gradila tvrdka ing. Dukić in drug. Kakor znano, je palača šestnadstropna stavba, zgrajena v železobetonski skeletni konstrukciji. Fasada in tloris sta zamisli sestavljena. Kambičeva same. Novo pri tej palači bo tudi

pasaža skozi »Viktorioc in skozi stavbo Pokojninskega zavoda v Gajevi ulici. Tudi ta pasaža je ideja ge. Kambičeve. Ob Aleksandrovi cesti in v pasazi bodo svetli, krasni trgovski lokalci. Prvo nadstropje bo rezervirano za pisarne. V ostalem poslopu pa bo 20 udobnih stanovanj s centralno kurjavo, s kopališčami s toplo in mrzlo vodo ter vsem drugim komfortom. V palači bo tudi dvigalo. Palača bo popolnoma dograjena do konca meseca junija in se bodo do 1. julija stranke že veselile. Odobravati pa je posebno podjetnost ge. Kambičeve, ki je že mnogo kapitala investirala v stavbe in more tako služiti za zgled ostalim domačim kapitalistom. Saj denar, vložen v stavbe, pride v korist tudi delavstvu, obrti in industriji ter tako tudi vseemu ostalem prebivalstvu.

Koledar

Sreda, 24. decembra: Sveti večer. Adam in Eva, prvi starši. Hermina, Strogo zapovedan post. Četrtek, 25. decembra: Božič. Rojstvo Gospodovo.

Petak, 26. decembra: Stefan, prvi mučenec.

Osebne vesti

= Promocija. 21. t. m. je promoviral v Zagrebu g. Peršić Ivan iz Ljubljane doktorjem vsega zdravilstva.

= Poročil se je g. Lipovšek Rafael, žel. uradnik v Mariboru z gdč. Klun Drago, učiteljico na Teznu pri Mariboru. Obilo sreče!

= Iz železniške službe. Prenešeni so uradniki III-1: Ogric Rudolf, strojni nadziralec, kurilniška ekspositura Murska Sobota v kurilnicu Maribor; Zvaničnika II-1 Jerina Ivan, kremnik, Bohinjska Bela v Medvode, Cvajnar Mihael, kremnik, Medvode v Maribor kol. kol.; dnevničar Miklje Nikolaj, Trebnje na Dol. v Ljubljano dol. kol. Upokojeni so: zvaničnik I-1 Ružič Alojzij, vlakovodja, Maribor gl. kol.; zvaničnik II-1 Palic Ignacij, premikališki nadziratelj, Cakovec; Tremi Anton, sprevidnik, Maribor gl. kol.; II-2 Cvilak Mihael, sprevidnik, Maribor gl. kol. Nameščen je za uradnika III-4 Müller Rihard, prometni uradnik, Gor. Radgona. Sprejet je za dnevničarja: Miklje Fedor, kurilnica Ljubljana gl. kol.

Novi grobovi

+ V Podbrezjah je umrla snoči g. Marija Kozjek, večletna cerkvena pevka in izvrstna šivilja. Pogreb bo na dan sv. Štefana ob 10 dopoldne. Naj počiva v miru! Ostalim naše iskreno sožalje.

Mala kronika

* Kmetska zveza v Mariboru izreka prisreno za vsem svojim odbornikom in članom za zvesto in pozdravljeno sodelovanje, ter jim želi vesel božične praznike in srečno Novo leto! - Naseštvo.

* Božični izlet ameriških rojakov. V nedeljo 21. t. m. popoldne je prispolo iz Amerike po Francoski liniji 78 Jugoslovjanov, od katerih je skupina 30 izletnikov izstopila v Ljubljani, da preživi božične praznike med svojimi v starji domovini. Vozili so se z največjimi lukšuznimi francoskimi brzoparnikom »Le de France«, katerega hitre in prizne vožnje niso mogli prehvaliti. Izletnikom je zelo v krogu njihovih dragih veselih božičnih praznikov v srečno novo leto.

* Položaj učiteljstva. Od učiteljske organizacije smo prejeli obširen članek o položaju učiteljstva. Učiteljstvo se čuti zapostavljeno dru enu uradništvu II. kategorije ter deluje na to, da bi se izenačilo z njim v svojih prejemkih. Prav posebno pa poudarja učiteljska organizacija, naj se plačevanje stancarne odvzame občinam ter prenese na državo. S tem, da so po novem zakonu občine morale prevzeti stancarino in kurivo, so nekateri celo izgubili.

* Obvestilo OZUD. Po obvestilu dravske direkcije pošte in telegrafa z dne 13. t. m. štev. 11.288-IIa 1930. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani in njegove ekspoziture niso opozleni poštarne za poštné pošiljke v krajevnem prometu. Vse delodajalce, delojemalcem in drugi interesenti, ki stanujejo na sedežu urada ali ekspozitorju vladajo vabimo, da oddajo vse prijave, odjave in druge dopise osebno v pisarnah urada odnosno ekspozitorju. Ako pa hočejo te pošiljki dostaviti potom pošte, pa naj jih pravilno frankirajo, kakor druga zasebna pisma. Pisma, ki v krajevnem prometu ne bodo opremljena s predpisanimi znakami, bo moral urad neodprete zavratiti, da se izognie plačilu kazenskega pošta. — Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

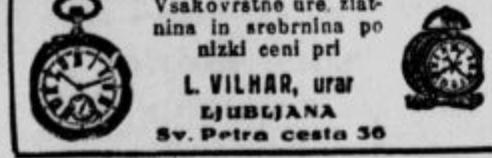
* Pri bolečinah v želodeu in črevih ter prebavilih navaja uporaba naravne »Franz-Josef« grenčice prebavila k rednemu delovanju in s tem olajša prehod hranil v kri. Zdravniška strokovna mnenja poudarjajo, da se je pokazala »Franz-Josef« voda posebno koristno pri ljudeh, ki se premalo gibljejo. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Globoko znižane cene!

Damski pletišči že od Din 250— naprej otroški v vseh velikostih od Din 120— nap. ej. Hitite z nakupom, dokler je večja izbira!

F. I. Gorčar, Ljubljana. Sv. Petra c. 29

Oglejte si cene in blago v izložbi!

Ako otroci ne morejo zavživati ribjega olja, dajajte jim

JEMALT

ki vsebuje mnogo slada in ima vsled tega veliko hranično vrednost, je lahko prebavljiv ter vzbuja tek.

Dobiva se v vseh lekarnah po ceni Din 42— za veliko škatlico in Din 25— za malo škatlico.

KLOBUKE gladke, trde (polcilindre), športne in najrazličnejših novejših barvah in oblikah ter razne športne in zimske čepice nudi bogato založeno specjalna trgovina klobukov in čepic

M. BOGATAJ prej Pol.

LJUBLJANA, Stari trg štev. 14

Cene zmorene! Sprejemajo se popravila Solidna poštražba

Prinašamo

na trg zelo praktične in izredno poceni

WIMPASSING-ženske snežne čevlje

popolnoma iz gume, kateri vas najbolj varujejo proti mrazu, mokroti in blatu, ker so tesno zaprti in se dejo lahko prati. Zapirajo se z zapenko na gumu, ter so obrobljeni z žametom, a volnena podloga je lešnikove barve. Dobe se v črni, rjavi, lešnikovi in oreho barvi.

Zares dobrin poceni snežni čevlji za dnevno uporabo.

WIMPASSING

Vsi WIMPASSING gumiasti čevlji nosijo na podplatu gornjo znamko zvezde.

Prodaja na večko: PALMA, kavčuk d.d. Zagreb, poš. predal 226.

ki je največja v dravski banovini, postavi nov generator z učinkom 8700 kVA s pripadajočo vodo turbino in stikalno napravo. Državna elektrarna v Velenju ima sedaj dva turbo-generatorja po 1250 kw. Do konca prihodnjega leta se postavi na račun reparači nov turbo-agregat z učinkom 5400 kw s pripadajočimi kotli in celotno stikalno napravo. S tem postane elektrarna Velenje največja parna centrala v dravski banovini, ter bo pri elektrifikaciji iste igrala veliko vlogo. Obe napravi je izvršila svetovnoznanata tvrdka Brown Boveri, ki je dobila tudi naročilo za povečanje obeh elektrarn.

* Pevski zbor učiteljstva UJU v Ljubljani priredil v nedeljo, 4. januarja ob 10% v Unionski dvorani Matinejo v ponedeljek, 5. januarja ob 20 v Unionski dvorani »Koncert«. Na spredelu so skladatelji: Adamič Emil, Foerster Anton, Grgeševič Zlatko, Hubad Matej, Kogoj Marij, Lajovic Anton, Osterl Slavko in Tajčevič Marko. Dirigent: g. Kumar Štefko. Soprani solo: gdč. Mežé Anica. Vstopnice po 40, 35, 30, 25, 20, 15, 10 in 8 din. Stojisci po 7 din, dijaške po 5 din v predprodaji v Matični knjigarni.

* Podružnica Sadarskega in vrtnarskega društva na Viču ima svoj letni občni zbor v nedeljo, dne 28. decembra 1930 ob 10. uri dopoldne v risalnici osnovne šole. Vljudno vabiljeni vsi občani, ki imajo zanimanje za vrtnarstvo.

* Smuški tečaj v Novi vasi na Blokah, ki ga bo vodil g. R. Badura, se bo vrnil od Božiča do Novega leta. Smeže razmere so ugodne. Za udeležence tečaja je preskrbljenih 40 čednih postelj v zakuršenih sobah. Vsa prehrana s stanovanjem vred znača 40—45 din za osebo. Najugodnejše dopromo Novo vas na Blokah takole: O božičnih praznikih odhaja iz Ljubljane ob 8 zjutraj od Cešnovarja Pečnikarjev direktini avtobus skozi Velike Lašče in dospe v Novo vas ob 12. Ob 13.30 odhaja od Cešnovarja drugi avto, ta dospe v Novo vas še ob 19.15. Ob delavnikih pa odhaja Pečnikarjev direktini avtobus ob 12.15 in dospe v Novo vas ob 3 popoldne. Iz Raketa vozita tudi dva avtobusa: prvi odhaja iz Raketa ob 8 zjutraj (po dohodu vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 7.30) in dospe na Bloško polico ob pol 12; iz Bloške police moramo potem v Novo vas še štiri kilometre po cesti. Drugi avtobus iz Raketa odhaja ob 8 zvečer in pride na Bloško polico ob 19.15. Priporočljivo je vzet s seboj odoje za vožnjo na avtobusu! Udeleženci tečaja naj se javijo po prihodu v Novo vas v goštinstvu pri Pakižu, kjer sprejemajo vodja tečaja gosp. Badura prijave tudi se med tečajem.

* Dr. Dragaš: »Pomoč novorojenčku in dojenčku, knjiga o negi in prehrani ter vzgoji otrok se dobí v vseh knjigarnah.«

* Zene in dekleta! Ne delajte si skrbi, kaže v praznične čitale, ker je januarska številka »Vigredit« že izšla in so jo vse doseganje naročnice že prejela. Druge pa — ne odlagajte z naročilom! Naročite sprejemajo uprava »Vigredit«, Ljubljana, Ljudski dom. Letna naročnina 25 din.

* Pečeni golobi Vam doslej še nikdar niso prileteli skozi okno, a jih tudi sicer ni lahko uloviti brez truda. Enako ne morete dobiti dobitka brez srečke. Cim to uvidite in naročite srečko, ste že na polovici pota k glavnemu dobitku. Danes se Vam nodi ugodna prilika tudi z izvirno zanimivo prilogo, ki jo prejmejo vsi cenjeni naročniki in na katere prav posebno opozarjam.

Dr. med. Loize Kramarič

Specijalist za kirurgijo

ordinira od 1/2.—1/4. pop.

Ljubljana, Miklošičeva 18/II.

Telefon St. 31-58

NAHOD odstrana

NOSAL prasek.

ki je povsem neškodljiv, ker se ne uživa temveč vdihava (vnosljava). Nosal Vas varuje gripe
Kupite si Nosal takoj!

Proizvajalec: Lekarna
Mr. BAHOVEC Ljubljana

★ Ratifikacija svetovnega rekorda velikega Fordovega aviona. Internacionala aeronačinska federacija v Parizu je potrdila nedavni rekord, ki ga je napravil Fordov avion s 3 motorji, ki je zgrajen dočela iz kovine. Gre za polet na 100 km s tovorom 2000 kg. Avijon, ki ga je vodil kel-pilot Ford Motor Company, je dosegel hitrost 264,627 km na uro. Prejšnji rekord, ki ga je ta potokel, je bil W. J. Flemmingov, ki je pod enakimi pogoji dosegel hitrost 229,588 km na uro in sicer s tremotornim transportnim avionom Bush.

★ Premisljuješ kaj bi podaril za Božič. Kupi par srečki doma služkinji po 5 Din. Morda si z njimi podaril sobno opravo, kolo, uro. Dne 11. januarja je žrebjanje.

Domino-Kombinat

je za dom do kurir pripravljen oblike iz Pitsvanskoga blata, ki zdraviti revm i ghti, išas itd. Dobri se v vsaki lekarini in drogerji.
Skladiste: DROGEGLIJA GRGORIC, LJUBLJANA
Prešernova ulica 5

★ Zdravilišče Radio-Thermae v Lašči se je na splošno željo adaptiralo in preuredilo tudi za zimsko obratovanje in je odprto skozno celo leto. Uspešno lečenje revmatizma, hlaša, bolezni skele-pov, ženskih bolezni itd. Osebnična založba. Podrobna pojasnila daje uprava zdravilišča.

★ Prostovoljno gasilno društvo na Lavorei priredi veselico na Stefanovo 26. t. m. v prostorjih gosp. Ogrina. Začetek ob 8 popoldne. Vstopna 2 Din. K obilni udeležbi se priporoča odbor.

Zahvalejte v trgovinah „Inžinirja Kuglera mito za roke“ Nedosejivo! Za vsakogar! Producija ZAGREB, PIEROTIJEVA 9. Telefon 04-05.

★ Dentist Palavec, Kongresni trg 14, ne ordinira od 27. decembra 1930 do 7. januarja 1931.

★ Primerna božična darila dobite v trgovini z juveli, urami in zlatnino F. Cuden, Prešernova 1.

★ Dr. Jeršetove Šmarunce. O Veliki noči izdejne nove dr. Jeršetove Šmarunce: Pozdravljenia Kraljev!

Za Božič in Novo leto
dobiš najlepše darilice kupljeno pri tvrdki z železino
STANKO FLORJANCIC
LJUBLJANA Sv. Petra cesta 35

Velika izbera kompletne aluminijaste emajlirane moštne, ruje, sive itd kuhiške posode, garniture za otroke itd.

★ Sanatorij v Mariboru, Gospodska 49, telefon 2358. Najmoderneje urejen za operacije in zdravljenje z zdravilnimi aparatmi (višinski solce, diatermia, tonizator) Lastnik: Primarij dr. Černik Mirko, specijalist za kirurgijo. Uprava: Slovenska.

★ Praktična in koristna božična darila si oglejte in kupite po zelo nizki ceni pri tvrdki Novak, Kongresni trg 15, Ljubljana, nasproti nunške cerkve.

Katere gramofonske plošče so najboljše za prenos potom zvočnika? - Po mnenju strokovnjakov so za elektroprenos najboljše plošče »Odeon«. Vsega tega so te plošče tudi najbolj prizadljive za navadne gramofone, kaiti one ne povzročajo sumne ter izredno čisto in jasno reproducirajo glasbo. Razen tega ima »Odeon« izredno pester program z najboljšimi orkestri in pevci: n. pr. Tauber poje izključno za to znamko. Za Slovenijo ima samoprodajo »Odeon« plošč tvrdka Gramofon A. Rasberger, Ljubljana, Miklošičeva 34.

DARMOL
čokolada za odpiranje

50 pisalnih strojev
rabljenih — uresenih
razprodaja

do 6. januarja 1931 po znižanih cenah.

THE REX CO
LJUBLJANA u Gradišče št. 10.

RABITE LI SREDSTVO ZA CISENJE?
Vzemite zvezder 2 do 3 Artin-draže in zgodaj zjutraj boste imeli normalno blago izpraznenje. Dobivajo se v vseh lekarnah. Vsebina škatle po 8 Din zadostuje za 4-6 krat.

Trdno zdravje - mladost - dolgo življenje!

Kdo ne hrapeni po teh najdražjih dobrota, ki jih ne odteha nobeno bogastvo? Vi, ki posegujete te zaklade, ali ste že katerikrat pomisili, da jih lahko naenkrat zgubite? Ne čakajte tega usodnega trenutka, bodite vedno na oprezu. Najboljši Vaš zaščitnik je RADENSKA ZDRAVILNA VODA.

Pijte jo redno vsak dan!

Vesele božične praznike in srečno novo leto Vam želi kavarna

Leon in Fani Pogačnik

Točilo se prisna štajerska in dolenska vina. Mrzla in topla jedila vsak čas od 4. ure zjutraj naprej.

Se priporočata s posebnim spoštovanjem Leon in Fani Pogačnik.

Ljubljana

○ Božičnica na ljubljanskem Gradu bo dne 25. dec., na praznik rojstva Kristusovega. Obdarovanih bo 87 otrok in tudi nekaj najsromotnejših družin. Kdor bi se mogel spomniti teh sirot, ga vladuno prosimo, naj prispeva s kakim darom ali v blagu ali v denarju. — Darove sprejema uprava »Slovenca«, ali pa hišnik na Gradu. — Vincencijeva konferenca na Gradu.

○ V večernem kuharskem tečaju, ki se bo vršil januarja, februarja in marca, je še par mest prazničnih. Pojasnila se dobe in prijave se sprejemajo samo še 29. in 30. t. m. od 12 do 15 popoldne v hiši Sv. Petra nasip 71, kjer se bo tečaj tudi vršil. — Slovenska krščanska ženska zveza.

Razprodaja

zimske zaloge domače in m-lake konfekcije po zredno znižanih cenah pri

ELITE Lubljana

Prešernova ulica št. 7-9

○ Repatica nad Trnovim. Danes na sveti večer bo svetila zvezda repatica nad trnovsko cerkvijo. Stolpi bodo pa bajno razsvetljeni.

○ »Zabav« izgnan iz Ljubljane. Skoro vsak ljubljancan najbrž pozna staro ljubljansko barabico Lojzeta Štruklja ali po domače »Zabav«. Držal se je navadno Mahrove hiše in postopoma, ki tam okrog postavajo. Kar je bilo pa manj znano, je bilo to, da ta »zabava« ni pristoven v Ljubljano, čeprav se je Štrukelj dnevnino najmanj desetkrat pridružil, da je prava ljubljanska srača. Štruklju ni bilo treba dvakrat reči, pa je že kar na lepem narhulju mirnega pasanta ali kako gospodično, ki je šla mimo njega. Njegovo početje je končno le pre-sedalo policiji in ker je Štrukelj bil že nekaikrat kaznovan, ga je policija končno izgnala iz Ljubljane. Ali »zabava« bi umrl, če ne bi bilo Ljubljane. Zato se redno priklati v Ljubljano vsakokrat, kadar ga izženejo. Sedaj pa božič je bil trdno odločen, da preživi priznanje v Ljubljani, kjer se se ne več kaj stakne za grlo in želodec. Račume pa je pokrit žaba z zopet policija, ki mu je položila v roko na ramo in ga aretilira. Za priznake Štrukelj ne bo videl ne potic in ne jenisa, temveč bo otepal ričet v sodnih zaporih, kamor je bil oddan zaradi prepovedanega povratka. Proti temu odloku policije ni »zabi«, niti pomagalo njegovemu pridušjanju na policiji, da ni obenem »zabava« ne »slote«.

○ Ogenj v stanovanju. V hiši št. 1 na Vidovdanski cesti je v pondeljek popoldne nastal manjši ogenj. Zaradi bližine kamina sta se vnela dva trama v podstrešni sobi bančnega sluge Ottona Matjašiča. Ogenj so pogasili domači sami. Lastnica Ana Krečič pa tripr škoda 500 Din, ki je pokrita z zavarovalnino. ○ Brezobzirnost avtomobilistov. Včeraj bi se na Zmajskem mostu kmalu nreplila težka nesreča. Sin dr. Melejerja se je peljal s kolesom v smeri od Južoslovanske tiskarne proti Resljevi cesti, ko naenkrat pridrvlja za njim avto neke šoferske šole. Pri volanu je sedel šoferski novince. Ta je kolesarja, ki je vozil pravilno po desni strani tik ob troto-

čevljih. ○ Ogenj v stanovanju. V hiši št. 1 na Vidovdanski cesti je v ponedeljek popoldne nastal manjši ogenj. Zaradi bližine kamina sta se vnela dva trama v podstrešni sobi bančnega sluge Ottona Matjašiča. Ogenj so pogasili domači sami. Lastnica Ana Krečič pa tripr škoda 500 Din, ki je pokrita z zavarovalnino.

○ Brezobzirnost avtomobilistov. Včeraj bi se na Zmajskem mostu kmalu nreplila težka nesreča. Sin dr. Melejerja se je peljal s kolesom v smeri od Južoslovanske tiskarne proti Resljevi cesti, ko naenkrat pridrvlja za njim avto neke šoferske šole. Pri volanu je sedel šoferski novince. Ta je kolesarja, ki je vozil pravilno po desni strani tik ob troto-

Tvrđka Jul. Meini d. d.

Ljubljana

naznanja vsem svojim cenj. odjemalcem, da je podružnica v Sebenburgovi ulici št. 3 zopet odp. in Zagotovljamo Vas, da boste točno posreženi kakor doslej, ter se Vam priporočamo

Maribor

Ribiškem jezeru: 40 cm snega, suh; temperatura -9; vreme oblačno; snuka idealna. Izgledi za praznike... Snuk!

○ Prva letosnja poleđina v mariborskem okolišu. 30 letni poljski dñinar Simon Stern iz Loke na Dravskem polju je na poleđenih tleh na cesti spodrsnil ter pri padcu zadobil težke poškodbe na obrazu. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

○ Nič več v ulici 10. oktobra. Radi različnih nedostatkov v poslednjem času je predstno mesto mariborske mestne policije prepovedalo vsako ustavljanje avtomobilov v ulici 10. oktobra; cedile samo na Slomškovem trgu.

○ Na Stefanovo bo priredil pobreški Rdeči križ v Rojkovi dvorani veseljivo »Tat v milinu«; pričetek ob 19. Čisti dobiček gre v dobrodelne namene.

○ Avtobusna proga Maribor—Ptuj ne bo obravnavana na božič, 25. decembra. V vednost spôštenemu občinstvu javlja Lininger.

○ Opaziramo na veliko zalogo manufaktur-nega modnega blaga in posteljnih odelj po solidnih cenah. Kühar & Hrovat, Maribor, Aleksandrova 9.

○ Slike za legitimacije izdeluje lepo in ceneno foto Japeli, Gospodska 28.

○ Izvanredna izbira krasnih, modernih in cenениh kravat v specialni trgovini kravat Pečenko, Maribor, Vetrinjska 24.

Mariborska okolica

Pri Sv. Petru se vrši dne 24. t. m. obdarovanje 40 otrok z oblike in obuvanjem; pa tudi od ostalih preme vsakda lepega. Vsem mladino-ljubom prav prisrečno bvala.

V Kamniči se je bilo zgodilo dne 30. julija t. l. V gostilni Josipine Slokan je proti 10 zvečer prišel do prepisa med gosti, ko je s pomirjevalno besedo posegel vmes župan Josip Šket; tedaj je 30 letni viničarski sin Rudolf Lang segel po nožu ter ranil obre pri ublega župana v levo stran čela. Včeraj se je Lang zagovarjal pri mariborskem okrožnem sodišču. Lang je dobil štiri meseca strogega zapora ter dveletno prepoved zahajanja v krčme.

Hoče. Katoliško bratstvo in gospodarsko društvo uporizori na Stefanovo ob treh popoldne in sedmih zvečer v društveni dvo-ani posamezne pri-zore iz krasne igre »Dom«; vsi prav prisrečno vabljenci.

Slovenske gorice

Sv. Rupert. Um-1 e Franc Lederer, ki je 53 let zvesto služil nači cerkvi, ter prepeljal med službo božjo. Kako je bil pri oblijen, je pital negov pogreb. Solski otroci z učiteljskim zborom, nepre-gledana množica znancev in priateljev ga je spre-mila na njegovi poslednji pti. V slovu mu je zapel domači pevski zbor gankive žalostinke. Blag mu spomin.

Sv. Benedikt. Na Stefanovo ob treh popoldne v Drusivenem domu lepa ljuljska igra »Revtek Andrešek«, v petih de načih. Domatini in okolišni prav lepo vabljenci.

Sv. Lovrenc. Katoliško prosvetno društvo pri-redi na Stefanovo po večernicah v osnovni šoli božični igri »Sirota« in »Demona«. Pridite! — Na-

tuška Štajerska, temveč potreba za vsakoga je danes

Iz Ljutomerja

ki Vam prinese vse iz celega sveta, kar Vas zanima. Izbrati pa morate najboljše. Brezvoma so danes na višku popolnosti radijski aparati

»PHILIPPS« in »TELEFUNKEN« s katerimi posluša polovica sveta, kajti njihov sprejem je popoln. — Nit ure ne odlašajte, zahtevajte ponudbe in predvajanja od

MILAN SESSLER-ja
veletrgovina — Ljutomer.

Ptujska okolica

Vurberg. Dolgač je po zimi pri nas; le nedeljski »Slovenec« bo odslej redno prihajal včasih. Izbrati pa morate najboljše. Brezvoma so danes na višku popolnosti radijski aparati

»S. Marjetje« nite Ptuja. Tudi letos nam priredi prav, društvo na Stefanovo priredi po-poldne: pridite! — Nočemo zacetati za drugimi lajam: tudi pri nas bomo kupovali nedeljskega »Slovenca«, ki primašo toliko zanimivih vesti od vseh vseh.

Zavrh. Kleči na Turčem vrhu in okolici se polne dobrega vina; kupcev od nikoder. Nedeljski »Slovenec« pa bo prav red vsakdo kupil.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Na Stefanovo priredijo nači včasih in dekleta zelo lepo ludsko igro »Starci in mladi« v Starih deženah. Velič Haloze. Pri Sv. Barbami na Stefanovo krasna igra »Mnar« in njegova hčka; pridite počitovanju! — Kupovali bomo prav radi vsako nedeljo »Slovenca«, ki je naš najboljši dnevnik.

Dornava. Kročki fazani in fazani se poslušajo po bližnjih njivah; lepo stvar. Sači se delajo sobne škode; toda je fazan, ki...

Velika Nedelja. Kročno predstavo imamo na Stefanovem uprizori se zgodovinska igra »Milanov Janez« po Kočevske povesti, ki je dramatiziran nači vrš kapela V. Pivec. Igra obsega 5 denarjev in osmih slik. Krašna vsebina. Za igro se vse zanima ob bližu in daleč. Velič Urban. Naši magri so skrbno zagajali pred Božičem. Le pravljajo ih, koliko zacev in lisic so postreljiti. J. van bo že povedal...

St. Vid pri Ptiju. Lepo uspeli tromesecni go-spodinski tečaj smo slovensko zaključili zadnjo

G. dopisnikom

sporočamo, da smo poslane dopise prejeli in jih pripravili za tisk, da pa so žal iz tehničnih razlogov v zadnjem hipu morali izostati. Prosimo potrpljenja in upoštevanja.

Uredništvo.

Škofija Loka

Božičnico v mestni ubožnici prirede sestre tudi letos na sveti večer ob 6. Intimne prireite se bodo udeležili g. župan, g. župnik duševnega voditelja ubožnice, celotni ubožni otek in še drugi dobrotniki naše mestne ubožnice. Na sporedcu so: deklamacija, petje božičnih pesmi, govor hišnegoga voditelja in kratki nagovori drugih. Po končanem sporedcu bo obdarovanje ubožcev. Vsem režežem želimo na tej skromni prireditvi obilo veselja in sreče ter blagoslovjene božične praznike!

Kako je s pošto? Znanih nam je več primerov, da iz Škofije Loke v Ljubljana ali obratno hodi pošta celo dva dni, ker je zelo čudno. Ne noben, kje ostaja pošta. Zejeti bi bilo, da se v tem oziru veljte točnost in redno pošiljanje z ene in druge strani.

Občinski proračun za leto 1931 je bil od odbora sprejet in je potem bil objavljen 14 dnia na razglasni deski v občinskem hiši, da je bil na vpogled vsem meščanom in občanom, s čimer jim je bila dana prilika, da se pritožijo. Kakor smo izvedeli, ni bilo nobenega ugovora, in zato ga bo sedaj mestno županstvo poslalo na bansko upravo, da ga potrdi.

Trbovlje

Nadaljevanje dobrodelnosti. Vincencijeva konferenca je z organizirano dobrodelnostjo pričela blažiti bodo med najpotrebejšimi v Trbovljah in to akcijo, v kolikor so ji dana na razpolago potrebna sredstva, pridno vrši naprej. Ne ozira se na prazne besede gotovih ljudi, ki sladko govorijo, a dozdaj se niso niti storili, dela iz ljubezni do režežem po besedi Gospodovi: »Karkoli storite kateremu teh mojih najmanjših bratov, storite meni! Njen zgled je ganil srca drugih ljudi, ki imajo čudežno srce in radarne roke.

Veliko je število reduciranih in brezposelnih dekleit in žena. Bedne tavarje brez cilja okoli, izpostavljene pomanjkanju in nevernostim naravnega propada. Da se jih zaposi in se jim gmotno ter naravno pomaga, je na prošnjo Rdečega kriza predel Osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani dne 13. decembra 1930 v meščanski šoli lepo predavanje g. Račiča in veliko razstava. Po novem letu se vrši za mladenke in žene brezplačen

Konjice

Nezgodno je imel preteklo soboto opločniški avtobus. Zlomila se mu je os in le spremneti žerja se je zahvaliti, da ni bilo večje nesreče. Po prihodu mariborskega avtobusa so zlomljeni del nadomestili z novim, nakar je opločniški avtobus po precejšnji zamudi nadaljeval svojo vožnjo.

Na pust so se pripravljali nekateri v našem trgu v času, ko so katoliški kristiani pripravljali pot Gospodu. Tudi Herodijada je plesala, ko je bil Janez Krstnik v joci.

»**Ves, Mica,** na Štefanovo popoldne me pa ne bo doma. Gren pogledat v društveni dom, kjer bodo igrali žgodovinski igro »Ben Hur». Rad bi videl, kako se bo naš fant postavil na odrus. »Viš ga, jaz bi tudi rada videla našo Lizo in Cilko, kakšni Rimljanici bosta to?« »Ja, veš kaj? Potem pa greva kar oba skupaj in še sosedje povabiva zraven, da nas bo več.«

Kamnik

Smrtna kosa. V ponedeljek 22. decembra smo pokopali 77 letnega Janeza Tomeca iz Novega trga, popoloma slepega starčka, ki je pa posebno prejšnje čase marsikato družbico razveselil z lepo godbo. Bog daj večni pokoj njegovu duši!

Iz društvenega življenja. S »Tihotapcem« so naši mladi igralci pokazali v nedeljo mnogo delavnosti, pridnosti, pa tudi talenta. Se vas bomo pričeli pogledati, le kmalu nas zopet razveselite še kako lepo ljudsko igro.

V vrsti sklopiteljnih pogajanj je bilo 17 decembra predavanje »O Belokrajini«; še bomo radi prisli k sklopiteljnim predavanjem, ki nas vzgajajo in izobražujejo.

Središče ob Dravi

Igro »Legionarje«, ki jo igrajo igralci Ljudskega odra v Središču na Štefanovo, se ponoviti tudi v nedeljo dne 28. dec. ob isti uri in enaki vstopnini.

Vrhnička

Trije od avtobusne nesreče 15. t. m. na Drenovem griču manj poškodovani, to so: Štajer, Kržič in Miha-l Tomšič so že skoro vsi zdravi. Tomšičeva hčerkica je po par dneh že prišla v Šolo. Kržič in Štajer imata malo večje ranice, ko prva, pa bosta tudi ona dva kmalu popolnoma ozdravljena.

»**Teta na konjcu** je naslov veseloligri v treh dejanjih, katero vprizori Katol. društvo rokodelskih pomočnikov na Štefanovo t. j. v petek zvečer v Rokodelskem domu.

Cerkveni vestniki

Cerkve sv. Jozeta. Na praznik rojstva Gospodega ob 8 urih slovenske sv. maši; izvaja se: missa solemnis v b-molu, zl. M. Brošig, z orkestrom, graduel viderunt omnes, zl. St. Premi, ofert. tui sunt coeli, zl. M. Filke, tantum ergo, zl. dr. Krmec. Po maši: Noč božična, zl. p. H. Sattner.

Na praznik sv. Štefana. Ob 8 sv. maši z blagoslovom, pri kateri se pojte razne božične pesmi domačih skladateljev s spremljavanjem instrumentov.

Cerkve v Križankah. Na sv. dan ob pol 11 (pridige ni) slovenske sv. maši; izvaja se: Missa solemnis v G, zl. Rud. Wagner, z orkestrom, graduel viderunt omnes, zl. P. Griesbacher, po ofert. hodie nobis coelorum rex, zl. I. B. Bem. Tantum ergo, zl. dr. Fr. Krmec; po maši: Noč božična, zl. p. H. Sattner. — Na praznik sv. Štefana: Ob pol 11 (pridige) sv. maša z blagoslovom, pri kateri se pojte razne božične pesmi domačih skladateljev s spremljavanjem violin.

Iz društvenega življenja

Kamniško okrožje fantovskih odsekov prostovnih društev sklicuje za vse dijake kamniškega okraja, ki se čutijo katoliški, da pridejo na sestanki, ki bo v ponedeljek 29. dec. ob 9 popoldne v Kamniškem domu v Kamniku. Pridite vsi, ki ste dobre volje! Bog živi! — France Jagodic, t. predsednik.

Poizvedovanje

Izgubil se je zlat prstan. Pošten najdljitej naj ga odda proti visoki nazadni v oglasnem oddelku »Slovenec«.

Sport

AKADEMIJA SMUCARJEV V BOHINJU

Celo Bohinjsko dolino in tudi širšo javnost bo presenetil smučski klub Bohinj na Štefanovo 26. t. m. ob 5 pop. s svojo akademijo, katero bo prenašal tudi Radio v širši svet. Na programu je petje, godba, tamburanje, govor, tako da bo celotni program zelo pester ter skoraj pristno bohinjski. S to akademijo stopa smučski klub v prvo fazo predpriprave za mednarodne prireditve, katero se bodo letošnjo zimo vrstile v Bohinju. Upamo, da bo prenos v radiju všeč vsem cenjenim poslušavcem, ker bodo vse točke, katere se bodo predvajale, obsegale samo domača in že splošno znane komade.

Sneg je začel po malem naletavati kakor da bi ga bilo sram, toda vremenski preroki ga obetajo veliko, tako da se bo tudi smučski tečaj za začetnike lahko vršil nemoteno. Prijavnina za ta tečaj je Din 50, ne pa kadar je bilo pomotoma objavljeno v drugem razpisu.

Smučarski tečaj pri hotelu Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru se prične dne 25. t. m. pod vodstvom g. Janeza Kvedra ob JZSS. V določenih urah se bodo učili začetniki, popoldne se bodo prirejali krajsi izleti in vaje s smučarji, ki so že deloma izvezbani. Prijavnina za tečaj Din 50 je položiti pri oskrbnici hotela. Celodnevna prehrana in prenočnina v kurjenih sobah Din 75 za osebo.

SMUČARJI!

Najboljše in najlepše smučke, stremena, okovje in druge potrebuje naceneje! Kompletno: smučke, stremena, okovje, palice s krpicami se dobe za Din 198.— samo pri

JOZE GROM, Logatec.

RAZGLAS

Zimskosportni odsrek SPD Maribor-Ruše priredi v nedeljo 11. januarja 1931 tekmo za klubsko prvenstvo s startom in ciljem na Klopnom vrhu. Tekmuje se po pravilih JZSS in sicer v sledenih kategorijah: a) seniorji-tekmovaleci, ki so že tekmovali pri tekmovanjih, prirejenih po društvih, včlanjenih v JZSS in so se plasirali; b) juniorji-tekmovaleci, ki do sedaj še niso tekmovali; c) dame; d) izven konkurenje. — Tekme se lahko udeležijo člani odsreka v konkurenči, vsi ostali izven konkurenči. Tekmovaleci morajo biti verificirani. Dolžina proge: za seniorje 15 km, za junijke 10 km, za dame po 5 km. Razglasitev in objava proge 11. januarja ob pol 9 popoldne, start ob 9. Prijava se sprejemajo do 10. januarja do 16 v trgovini g. Bureš v Vetrinjski ulici. Prijavnina na 10 Din, za dijake 5 Din.

Vodstvo tekme: predsednik dr. Davorin Senjar; tehnični vodja prof. Joško Šile; startar Franjo Majer; časomerična na startu in cilju Bureš in Vabtar; zapisnikarji: Cingerli Ljubcan in Herbert Drofenik; sodnik in zdravnik dr. Jože Sekula; nadzorniki: prof. inž. Ervin Rungaldier.

Prvaki v vseh kategorijah prejmejo srebrne pokale, drugo plasirani srebrne plakete, tretje plasirani po srebrne odsekove znake. Prvak izven konkurenči dobije srebrno plaketo. Istočasno se bo na podlagi dosegelih rezultatov določeno prvenstvo določenega odseka ter dobitjo trije najboljši tekmovalci praktična darila. Darila so razstavljena v sportni trgovini g. Divljaka na Glavnem trgu. — Razdelitev nagrad in objava rezultatov se vrši v Mariboru.

Originalne finske smuči

kakor tudi Hickory, jesen in akacija, turne, dirkalne in skakalne palice, vezi in vso ostalo opremo razpošilja naceneje IVAN SAVNIK, KRAJN 90 Specijalni smučarski eenvik na zahtevo zaslon!

VREMENSKO POROCILO JZSS PO STANJU Z DNE 22. DECEMBRA.

Sv. Kriz nad Jesenicami, vreme oblačno, suh pršič, smuka dobra, izgledi za praznične dobre.

Dovje—Mojstrana, novega snega pršiča 8 cm, vreme jasno, smuka ugodna povsod, zelo priporočljivi izleti v trigi, pog. in Karavanke.

Jesenice: Temp. -1°C, sneg kuh, smuka v okolici idealna.

Rateče: Temp. -6°C, suhega pršiča 30 cm, smuka ugodna.

Bor. Bistrica: Temp. -3°C, novega pršiča 10 cm, smuka dobra.

Sodražica: Temp. -4°C, burja, sneg pršič, smuka prav dobra.

Travna gora: Temp. -8°C, sneg pršič, smuka prav dobra.

Pohorje: Temp. -7°C, suh sneg 40 cm, oblačno, izgledi za Božič dobre.

Naknadna vremenska poročila jutri na tel. št. 3006.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob 20.

Sreda, 24. dec.: Zaprt. Četrtek, 25. dec. ob 15.: SERIJA —000001. Ljudska predstava pri zniž. cennih Izv.

Ob 20: GOSPA MINISTRICA. Ljudska predstava pri zniž. cennih.

Petak, 26. dec. ob 15.: PETERČKO POSLEDNJE SANJE. Ljudska predstava po znižanih cennih.

OB 20: UTOPLJENCA. Ljudska predstava po znižanih cennih. Izven.

Sobota, 27. dec.: Zaprt. OPERA Začetek ob 20.

Sreda, 24. dec.: Zaprt. Četrtek, 25. dec. ob 15: CAR IN TESAR. Ljudska predstava po znižanih cennih. Izven.

Ob 20: LA MASCOTTE. Ljudska predstava po znižanih cennih. Izven.

Petak, 26. dec. ob 15: GROFICA MARICA. Ljudska predstava po znižanih cennih. Izven.

Ob 20: CARMEN. Ljudska predstava po zniž. cennih. Izven.

Sobota, 27. dec.: BOHEME. Red B.

Nedelja, 28. dec. ob 15: LA MASCOTTE. Ljudska predstava po znižanih cennih. Izven.

Ob 20: TOSCA. Ljudska predst. po znižanih cennih. Izven.

OPER A Začetek ob 20.

Sreda, 24. dec.: Zaprt. Četrtek, 25. dec. ob 15: ALADIN. Otroška predstava.

Ob 20: GROF LUKSEMBURSKI. Prvič v tej sezoni.

Petak, 26. dec. ob 15: ALEKSANDRA. Kuponi. —

Ob 20: LUTKA. Kuponi.

Sobota, 27. dec. ob 20: PRODANA NEVESTA. Kuponi.

Sobota, 27. decemb. ob 20: PRODANA NEVESTA.

Mariborsko gledališče

Sreda, 24. dec.: Zaprt. Četrtek, 25. dec. ob 15: ALADIN. Otroška predstava.

Ob 20: GROF LUKSEMBURSKI. Prvič v tej sezoni.

Petak, 26. dec. ob 15: ALEKSANDRA. Kuponi. —

Ob 20: LUTKA. Kuponi.

Sobota, 27. dec. ob 20: PRODANA NEVESTA. Kuponi.

Sobota, 27. decemb. ob 20: PRODANA NEVESTA.

*Prosim Te,
mamica
tudi meni*

DAGMAR-SVILE
JUGOČESKA

Časnikarskega poročevalca sveti večer

Preden sem začel rokati skorje reporterškega kruha, sem si predstavljal reporterja za nekakoga polboga. Oborožen z ostrom svitnikiom sedi zdaj na motorju, aeroplantu ali vlaku in levi bežne govorice — novice. V najtejnejši kot vidijo njegovo oči, njegovo abo mora slisati že slutnje in nobene skrivnosti ni, ki je ne bi mogel razkriti. Velesila, ki stoji za njim, mu daje krila, ki ga neso vspovsd: odpira mu najbolj zaklenjene duri. Njegovo delo čez dan obstoji iz samih velikih in malih zmag nad drugimi.

Danes pa vidim, da so moja krila večinoma le strgani podplati mojih čevljiev in da je veličina mojih zmag identična s številom vrstic, ki jih zdlikiram na večer, če je stroj prost, strojepiski. Čim dajl v noč lahko govorim ob stroju, temi strečnji temi.

Zato sem skoro zmelen obstal in nisem vedel kaj, ko sem bil na dan pred svetim dom prost že popoldne. Moje božične počitnice!

Vrstice preteklih dni so mi dale občutiti veselo zmago v žepu. Pohajoval sem po ulicah s čudnimi občutki človeka — brez dela. Vsem, ki so me srečevali, se je mudilo. Zadnje ure pred svetim večerom je porabil vsak pač zato, da pripravi vse, da bo čim lepše — srečnejše preživel ta večer.

Tudi mene je nagnalo kot tuje v tem vrvenju domov. Domov? — Moj dom je bila suha izba s posteljo — mizo ter mrzle pečjo. Za tiste ure spanja, ki sem jih posvetil, je bilo dobro!

Zakuril sem v peč in primaknil k njej mizo in stol. Topota iz peči je v novo zaživila v meni, moje oči pa so bežale po dolgočasnih stenah kot da bi lovile — sveti večer.

Razrostril sem roke, ki se mi razrastle v velika krila. Pognal sem se nad strehe, pod menoj je ležala Ljubljana. Iz skoro vseh dalmatikov se je vil dim. Zdelo se mi je, da se je ustavil čas. Zavil sem k lesketajoči se paleci, se spustil k oknu in zrl v božično razpoloženje, ki je vladalo v krasni sobi. V koton sobe je gorelo božično drevo in se dotikalo skoro stropu. Na divanu ob njem je sedel par. Mladia, lepa žena je sedela ob možu in strmela v lesket na drvesu. Z levico je božala velikega medvedka. Mož pa je dolgočasno zrl po sobi in puhal cigareto. Kot nejevoljna je zagnula z rameni: »Prav za prav pa vse to-le itak nima smisla. Biti pa mora že zaradi obiskov. Ali se ti ne zdi, da je ta-le večer eden najbolj dolgočasnih? Vsi se tiščijo doma in nitiz zabavne družbe ne dobij. Ali bi kam šla?«

Razumem vaju, božično drevo in ta lepi večer za vaju nima smisla. Danes bi prav lahko imela zabavno družbo in občutila srečo, ki je največja. Zakaj pa posnewata Heroda, ki je dal na ljubo svojemu kraljestvu, moči in lepoti poklati nedoljne otročice. Herod ni usel kazni. — Zatemnel je lesket v sobi. Mraz izozima je udaril skozi zaprto okno in me pognal naprej.

Pod menoj je božala cesta, ko mi je občelo okno nad pekarijo, iz katere je stonila izčeta delavka. V naročju je nesla velikanski

klob kruha in veselo pokimala možu, ki jo je čakal. — »Zakaj pa ne naročiš prodajalki, naj ti zavije kruh v papir?« — »O, saj je vse eno, siti bomo prav tako od njega!« — »Nič ni vse eno, saj ni treba, da bi vši videli, da moramo pri nas jesti tudi ob prazničnih samo krab!« — Letel sem nad njima. Daleč na robu mesta, kjer žive vsi tisti, ki nimajo skrb, kam z denarjem, sta se ustavila pred nečem, kar naj bi bilo podobno človeškemu bivališču. Skozi zamazana okna sem videl božični večer, za čigar streči je zdrožal kos belega kruha v ustih petorice ločnih otrok, če bi imel moč, bi dvignil to spakedrano hišo v oblake in jo spremenil v palačo, v katerem bi iz čistih src zvezela pesem sveti noči.

Vrnil sem se nazaj. Mesto pod menoj je čudovito rastlo. Nisem vedel, kje sem. Po širokih cestah so se podili avtomobili. V nepregledno daljavo se je širilo velenjemo. Tam nekje v daljavi sem videl svetlobne signale, ki so kazali pot jeklenim ticipom, ki so pristajali. Po cestah so se valile množice. Vsak obraz se je smehljal. Kaj to mesto ne pozna bude? V uho mi je zavrnalo brauenje lopat in udarjanje krampon. Po široki cesti, so kopali delavci, polagali tračnice. Širisto parov rok je pomagalo civilizaciji do napredka. Naenkrat so zletele lopate in krampi in roki: delopust. Debelušast možakar je stopil v gručo delavcev in privlekpel iz torbe denar. Zuljave roke so se tresle, ko so sprejemale plečilo. Sem in tja je plačnik, ko je stiskal v roke tiste groše zamomljal: »Od sedaj Vas pa ne rabim več!« — Vsak od odštevanih je trepetal in postal skoro za glavo manjši. Prav sedaj je pognal zopet moža. V delavčevih očeh je zagorelo; še globlje so se mu zarezale ostre poteze v trudni obraz: »Usmilite se me, in me pustite delati vsaj ta teden pred Božičem. S čim naj preživim svoje otroke in ženo čez praznike!« Solzo so se mu odtrgale z oči, ko je moledoval za kos kruha, ki bi ga rad zaslužil. Plačnik pa je skoniagnil z ramami: »Kaj to mene briga?« — Postal je naenkrat velikanska počast. Bila je tako velika, da bi lahko pokrila ves svet. V nje notranjosti pa je ključalo Herodejevo srce: Naj umirijo otroci, kaj mi mar, samo da mi ostane moje kraljestvo, sreča in blagostanje.

Zazehlo me je. Povsed je zadosti Herodov, ki morijo nedolžne. Ne maram gledati še naprej! Če vidim vse, vidim le — eno.

Zbudil sem se. Zeblo me je, čeprav je puhela za menoj peč. V sanjah sem bil reporter, kot sem si ga predstavljal. Minila me je želja, da bi se kdaj smel videti in slišati vse, kar bi hotel. — Na ušesa mi je pritrkaval oddaljeno zvonjenje in me opominjalo, da se bliža polnočica in z njo spomin na največji trenotek ljubezni, katere je tako malo med nami.

H. J.

**Pridobivate novih
naročnikov!**

Zahtevajte v vsaki trgovini
našo svilo

Jugoslovenska, Kranj

Radio

Radio v poljskih vlakih.

Od 19. oktobra t. l. dalje so opremljeni vlaki proge Varšava—Łódź z radijem, ki je popotnikom na razpolago. Omeniti je treba ob tej priliki, da obstajajo polobne napeljave že dve leti na vlakih proge Varšava—Krakov. Izposojevnina slušalk stane le 2 zlota, t. j. nekako Dn 12. Vozovi, opremljeni z radijem, majno napis »Radiot». Pisalo in govorilo se je, da tudi naše železnice v kratkem dobre radio. Radovedno smo, ali stvar je dozoreva in s kakšno hitrostjo?

Programi: Radio-Lublin:

Sreda, 24. decembra: 12.15 Plešče (božična glasba). — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Cas, plešče, borza. — 18.00 Radio orkester (božična glasba). — 19.00 Božično zvonjenje. — 19.30 Samospivi baritonist Marjana Russa — 20.10 Božič v slovenski literaturi (Meško, Finžgar, Pregelj). Šola g. Lipah, član Nar. gled. — 20.45 Radio orkester. — 21.30 Božič v slovenski narodni pesmi, bere prof. Fr. Koblar. — 22.00 Citraški krožek »Vesna«. — 22.45 Božična meditacija, p. dr. Roman Tominec. — 23.00 Plešče. — 24.00 Prenos polnočnico in franciškanska cerkev.

Cetrtek, 25. decembra: 11.00 Radio orkester. — 12.00 Časovna napoved in poročila. — 15.00 Anica Lebar: Dekliška ura. Naprej in kvišku! — 15.30 Opera na plečah — 16.30 Božični prizor. — 17.00 Božične plešče. — 17.30 Prenos pejača Kanarčekov z razstave na Mesni ženski realni gimnaziji. — 20.00 Koncert trnovskega cerkevnega zborja. — 21.00 Koncert radio kvarteta (prof. Jersaj, Bravničar, Feršnik in Eržen).

Petak, 26. dec. : 9.30 Prenos cerkvene glasbe. — 10.00 Versko predavanje. — 10.20 Pomonek s prijateljico vrtja. — 10.45 Sah. — 11.00 Radio orkester. — 12.00 Časovna napoved in poročila. — 15.00 Prenos iz Bohinjske Bistrike: Akademija smučarskega kluba Bohinj. — 20.00 Samospivi g. Mirca Jelčiča. — 20.30 Pevski kvartet »Deržaj«. — 21.15 Radio orkester.

Sobota, 27. dec.: 12.15 Plešče (mešan program). — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Cas, pl. ře, borza. — 17.30 Radio orkester. — 18.30 Dr. Revn: Vremenoslovje. — 19.00 Gospodinjska ura, zdle Cilka Krekova. — 19.30 Plešče. — 20.00 Prenos iz Zagreba: »Fidelio«, opera (Beethoven). — 22.00 Poročila in časovna napoved. — 22.15 Jazz-band dežavskih godb »Zarja«.

Druži programi:

Cetrtek, 25. decembra.

Belgrad: 11.25 Prenos svečane službe božje iz franciškanske samostana v Subotici. 18.00 Radio orkester. — 17.00 Koncert orkestra. — 18.00 Čitre. 19.30 Plešče. — 20.30 Ljubljana. — 22.30 Poročila. — **Zagreb:** 10.00 Prenos večane službe božje. — 17.00 Balaljke. — 22.30 Novice in vreme. — 22.40 Veselje. — **Budapest:** 10.00 Svečana služba božje. — 17.00 Uniatka služba božja, nato koncert opernega orkestra. — 14.00 Plešče. — 17.00 Koncert. — 19.10 Koncert orkestra. — 20.10 Prenos iz studia, nato ciganska glasba. — **Dunaj:** 10.30 Pevski zbor: Božične pesmi. — 11.05 Simfončni orkester. — 18.30 »Tristan in Isolda«. — 15.05 Koncert opernega orkestra. — 17.30 Komorna glasba. — 19.40 Koncert. — 20.05 »Ob Jasliche« (tirolska igra). — 21.25 Veselji koncert. — **Milan:** 12.15 Koncert. — 19.30 Pesniška glasba. — 20.40 Plešče. — 21.00 Komorna glasba. — 21.30 Orkester in zbor. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 20.00 Prenos cerkvene glasbe. — 21.10 Koncert. — 21.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Zagreb:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke filharmonije. — 22.20 Plešče. — **Langenberg:** 19.00 Božična glasba. — 20.00 Operni bal, opereta. — 22.40 Božična glasba. — **Rim:** 17.00 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.30 Veselje in pesni. — **Berlin:** 19.00 Čelo. — 20.00 Koncert orkestra. — 22.00 Plesna glasba. — **Katovice:** 10.15 Prenos cerkvene glasbe. — 12.10 Koncert. — 17.30 Glasba 20.15 Varšava. — 23.00 Iz nabiralnika. — **Toulouse:** 20.00 Argentinski orkester. — 21.00 Koncert. — 23.15 Jazz orkester. — **Mühlacker:** 11.00 Katoliška svečnost. — 12.00 Leipzig. — 14.30 »Mali Saperlote«, pravljivo opera za otroke. — 18.00 Božični pesni. — **Praga:** 8.00 Plešče. — 19.30 Moravsko božične pesmi. — 20.00 Koncert češke fil

Razodela se je milost božja, ki prinaša zvečanje vsem ljudem; uči nas, da se odpovejmo brez božnosti in posvetnim željam in na tem svetu trezno in pravično in pobožno živimo, pričakujot blaženega upanja in veličastnega prihoda velikega Boga in Zveličarja našega Jezusa Kristusa, ki je dal samega sebe za nas, da bi nas odrešil vse krivice in zase očistil kot izvojeni ljudstvo, vneto za dobra delo.

Tit. 2, 11—15.

Ivan Bunin:

Beg v Egipt

*Božja Mati je bežala skozi gozd,
v kunji kožuh Dete je zavila.
V nebu se brisača Božja¹ je razvila,
njej kazala je, kje pot je prost.*

*Hudi mraz je vladal te noči,
volje hude in zelenkaste oči.
Brez števila so v grmovju se kadile
volje hude in zelenkaste oči.*

*Dve medvedki² sivi sta vse vprek
v ljuti borbi vzeti potepali.
Sta se grizli, bili in metali
in težko gazili zmrznen sneg.*

*V goščavi, kjer ležal je mrak,
so bradati in rogati losi stali,
so se stiskali in tretetali,
belo paro so puhteli v zrak.*

*In kot ogenj je nad gozdom vzhajal meč.
Angel z mečem³ je letel k Cionu,
k zlatemu Herodovemu tronu.
prišel glavo je Herodežu odseč.*

A. Fjodorov.

Božična noč v Betlehemu

Doživel sem prav poseben občutek, poprej nepoznano pričakovanje, kadar je naneslo, da sem lahko stal božične noči v Betlehemu.

Bil sem tod že poprej. Spominjal sem se od solnca razbeljene prašne betlehemske poti. Levo od nje se dviga megleno, kakor z luhkim udarcem čopiča nakazano gorovje Moab, ki se spušča proti Mrtvemu morju. Desno pa se vidi kako oblaki prozorne in lilaste Judejske

Vsedel sem se na kamen poleg grobnice in se spominjal starodavnih svetopisemskih povišt o časih, ko je pasel na tem kraju svoje črede Bogu ljubi Jakob, tu pokopal ženo pa ji zgradil skromen spomenik. Biblijia točno označi kraj, kjer je pokopana Rahel, in ni dvoma, da so počivali njeni ostanki prav tu, na tem kraju, kjer stoji zdaj kapelica z okroglo kupolo. Dihče, rahlo pobravane cvetke, ki rastejo okoli grobnice, spominjajo, da cvete kakor nesmrtna cvetka v človeških srcih tudi spomin na Rahel, gore; vsak trenutek se zdi, da se bodo zdaj raztopile v porcelanasti nebeški sinjini. Vetrnice in ciklame se smejhajo med kamenjem ob cesti. Pritlikava stara oljka stoji sključena ob Rahelinem grobu, in njeno listje se svetlika v solncu kakor sinjkasto golobje perje. Spominjal sem se belega Betlehema, ki se vzpenja v hrib, in plemenite lepote betlehemske žensk, ki vedno zopet skrivnostno razdevali vvišene in ganljive poteze Božje Matere, katere blagoslov varuje ta večno sveti kraj.

Torej sem zapustil Jeruzalem, da bi vtegnil proti večeru dospeti v Betlehem. To pot se nisem vozil s konji, temveč sem šel peš kakor vsak pobožni romar. Solnčni zaton me je pozdravil ob Rahelinem grobu z onim pozlačeno prozornim svežim zrakom, z onim neizrečenim pokojem in mirom, ki nikjer tako ne očara potnika kakor v palestinski samoti. O, ta prastara grobnica! Kako neizmerno žalostno pa nežno doni na tem kraju Rahelino ime, ime matere Izraela! Koliko blagosti odsevajo ta nebesa! ki objukuje svoje otroke.

Zlata večerna zarja se je nasmehnila z nebes in je tiso razsvetila oblaček prahu, ki je iz daljave prihajal k meni po kameniti poti. Kmalu sem razločil sivo senco dolgovhega oslička s potnikom na hrbitu in drugo človeško postavo, ki je z dolgo palico v roki korakala poleg oslička. Pol ure pozneje so se potniki približali in se ustavili pred kapelico. Zagledal sem prav mlado arabsko ženo, napol dete, z

Bazilika Kristusovega rojstva v Betlehemu. Zvezda kaže mesto, kjer se je rodil Jezus.

nezaprtnim obrazom (torej je bila kristjanka) z otroškimi velikimi in globoko žalostnimi očmi. Starec, ki je priganjal osla, je bil koščen in zavit v platnen rumenkast plašč. Lahko bi ga smatral za očeta one, ki je jahala oslička, a mu je bilo nedvomno žena, dasi sem to uganil šele v trenutku, ko ji je pomagal iz sedla na tla: takrat so se vzvalovale gube njene dolge temnosinje obleke, in nisem mogel, da ne bi zapazil bodočo mater.

Gledal sem to ubogo slikovito družinsko skupino: kakor miška sivega tenkonogega oslička, lepo otroško mater, starca z belo brado in pastirsko zakrivileno palico ter sem nenadno občutil, kako je vzvaloval pobožni mraz moje lase in mi sladko mučno prešil sreči. Ali ni bil to privid?

Mar ni korakal skoraj pred dvema tisočema leti po isti belkasti poti koncem dneva starec Jožef za osličkom, ki je nesel zagorelo orientalsko dekliko, in se niso svetile v žarkih zahajajočega solnca njene prav iste, pričakovanja polne oči? Seveda sta se prav tako moralu ustanoviti med potjo ob isti grobnici, ki je že takrat bila vsem sveta. Danes je ta grobnica odprta, in bosta žena s starcem vstopila pod njene s sinjo barvo preplešane oboke, kakor so tja zahajali poprej milijoni žen, da bi si izprosile blagoslov in srečno materinstvo. Seveda je to privid, ki se bo ponavljalo dolga stoletja, dokler bo obvarovala svetopisemska preposta jasnost teh v večno sanje na nesmrtno preteklost zatopljenih svetih krajev. Glej, žena je že zapustila tesno grobico, kjer je položila papirni zvitki z molitvijo. Zahajala je oslička, in že zopet pazno stopicajo nožice po prastari cesti, ter dvigajo njegova drobna kopitca v žarkih zahajajočega solnca pozlačen prah. Starec koraka zadaj in priganja oslička, jaz pa gledam ta privid kakor začaran, dokler se ne izgubi. Zdi se mi, da me je tajno in radostno zvezala nevidna nit s to ubogo družino in njenim krotkim osličkom.

Šele ob somraku sem prikorakal v Betle-

stoletji, in srebrna zvezda v vdolbinu sredi stene ni kazala takrat kraja, kjer se je rodil Odrešenik.

Prišel sem prezgodaj, služba božja se še ni pričela, in bil sem vesel, da vlada okoli tih svečan mir. Zaprl sem oči in pozabil na bogastvo v cerkvi. Predočil sem si skromen krov, ko je tu zvesto čuval Jožef na slami počivajočo Devico Marijo. Gledala sta takrat preko odprtine iz temne globine v sinje zvezdno palestinsko nebo, in v tem okenu je bilo rezko zarisana pohlevna senca njunega oslička... Nepričakovani glasovi in ropot neštivilnih otroških nog me je prebulil iz pobožne zamknjenosti. Zagledal sem tolpo malih dečkov v enakih skromnih sivih oblekah. Menda so to bili gojenci nekega katoliškega vzgajališča. Pritekli so v to obokano podzemeljsko cerkev kakor jata sivih golobov, in tudi njih tih glasovi so bili slični golobjemu gruljenju. Šolska sestra v črni noši in beli ruti, s tihim samostanskim obrazom, jih je peljala pred oltar, in vsi so jim naredili prostor. Kdo bi si lastil poleg otrok sveto pravico se kot prvi pokloniti Otročiku Jezusu? Saj je za njih Kristusovo rojstvo živa sedanost, in ne poznao stoletij, ki nas delijo od velikega dogodka.

A kaj je to? Srce mi je zadrhtelo od razburjenja in veselja. Zagledal sem malo severno smrečico, ki so jo prinesli ti otroci, smrečico tu v Palestini! Odkod so jo dobili, in katero blago srce jim je navdahnilo svetlo misel, prediti božično drevo malemu Jezusu? Kako varno so nosili to z lesketajočim naktom okincano, z drobnimi svečicami posajeno ljubko zeleno drevesec? Spustili so ga na mramornata, s srebrom okovana tla, prižgali svečice in ubranio zapeli molitev. Solze so mi privrele iz srca in skozi njih vlagajo lesketale tople lučice bolj živo nego vse dragocene srebrne svetiljke. Seveda ne bi mogla nobena druga poklonitev bolj vzradostiti malega Jezuščka!

Kako pravljijo ljubki in domači so se mi zdeli ti otroci s svojo malo smrečico! Nobena svečana služba ne bi mogla biti bolj veličastna kakor ti nežni drobni glasovi. Ko sem stopil iz cerkve ven in zagledal z zvezdami posejano vroče palestinsko nebo, se mi je zdelo, da tudi tam, v neizmernih višavah, gorijo in lesketajo veliko noči iste drobne sveče, radostne otroške svečice betlehemskega božičnega drevesca na čast malemu Jezusu.

¹ Božja brisača — ozvezdje Vel. roza.

² Dve medvedki — pravica in krivica. Njun boj napoveduje v ruskem ljudskem izročilu Kristusovo bodočo zmago.

³ Angelov meč — repatice, ki je Herodežu napovedala smrt.

Slovenski božični običaji

Do pred pčlimi tristo leti se znanost ni zanimala za ljudske običaje. Ti običaji so pa vendar silno zanimali, ker so se podobovali iz roda v rod in so navadno v bistvu še prastari, celo iz paganskih časov naroda so se še ohranile do nedavna neke značilnosti teh običajev. Stari Slovani so praznivali posebne zimske, pomladne, kresne itd. običaje, z nastopom krščanstva pa so se stari zimski običaji paganskoga značaja spojili s krščanskim božičevanjem v neko enoto.

Najstarejša priča slovenskih božičnih običajev je naš Valvazor, ki v svoji Ehre des Herzogthums Crain I. 1693. na več krajin te običaje omenja in popisuje, dasi ne poda celotne slike. Ker je to najstarejši znani popis naših božičnih običajev, bo marsikaterega citatelja nemara zanimal.

Ko govorji Valvazor o staroslovanskem kultu boga Svantovita, omenja tudi boga »Boxitiusa«, po katerem naj bi bila preostala slovenska beseda Božič. Pravi, da so od kulta tega boga ostali božičnim običajem Slovencev še neke navade, na primer, da se praznujejo »terie bositschie«, trije sveti večeri (pred svetim dnevnim, pred Novim letom in pred sv. Tremi kralji) s tem, da se takrat je ne samo kruh, nego tudi med in orehi. Pravi, da se za to priliko napravi drobno testo, pomaže z medom in potrese s stolčenimi orehi, stisne skupaj in zvije ter speci in snc pod imenom »potica«. Pravi tudi, da speko takrat velik hlebec kruha, ki dobi na vrhu vse vrste okrasne iz pečenega testa in se imenuje »Properting« (poprtnjak). V mestih in trgih, pravi Valvazor, kjer imajo ljudje boljše okuse, (»delicatere Maculer«), denejo v poprtnjak tudi ocvirke in jajca in ga umetno okrasne. Ta poprtnik se položi na vsak sveti večer, dokler ga je še kaj, na mizo, ponekod ga pride duhovnik blagoslovit, kmetje ga pa kar sami poškrpe z blagoslovljeno vodo in nato pokade vse hišne prostore s kadilom in dišavami. Potem sede družina za mizo in je poprtnjak.

Valvazor pravi, da je med Slovenci običaj, da od svetega Miklavža pa do svečnice hodijo okrog lantje in možje, kakih šest do sedem, ali celo po petnajst moških skupaj in pojo po hišah ter pobirajo darove. Imenuje se po njegovem »Koledneke«, t. j. pevci. Kar koledniki na denarju pri ljudeh nabero, shranijo do sv. ce in tedaj si kupijo rumenega voska in izgotove iz njega nebroj tankih svečic. Po tri take sveče spetejo skupaj in več takih kit navežejo na vrh visokega kola, da vise navzdol in so videti kakor košara. Na vrhu je mal stolpič, vse je pa okrašeno z zlatimi in svilnatimi trakovi, zastavicami, zvezdami itd. Tudi iz brezovih gobi, katere so skuhali, režejo kmetje vse vrste figurice za svoj svečni kolik. Včasih, pravi Valvazor, je tak voščen kol debel tako, da ga dva moža ne objameta. Na svečnico nese vsaka vas takšen svečni kol v cerkev, da ga blagoslove. Čim debelejši je, tem večja čast za vas, ki ga je spravila skupaj. Toda, če je bila tisto leto slaba letina, te navade ni, posebno Dolenciji pa se je drže in plešejo in pojo in veseljajo, ko se napravlja svečni kol. Če se koledniki raznih far kje na potu srečajo, je pa gotovo pretep.

Na sveti večer med polnočnico gredo vti ljudje za oltar poljubiti pateno, kateri pravijo Slovenci »boschia miseza« (božja misica). Ce pade sveti dan na petek, lete vti hitro po polnočnici domov in hitro jedo meso ter vlečajo otroke za ušesa, da si zapomnijo, kdaj je bilo dovoljeno v petek meso jesti.

Toliko o božičnih običajih in o koledovanju v XVII. stoletju.

N. Velikonja:

Bog obrača, človek obrne

Božična dogodba.

L

Saj ne bi pripovedoval, če bi mi stvar ne gorela na duši, če bi se ne bilo dogodilo od črke do črke, kakor je napisano.

Bila sta dečka, Janko in Šimek; Janko, sin bogate vdove, Šimek, sin uboge vdove. Že leto dni in čez sta sedela v isti klopi, pisala iste črke, čitala iste knjige in hodila isto pot v šolo.

Jankova mati je pripravljala ono leto božično drevesce. Vse veje so se šibile pod zlatimi orehi, v pestre papirčke zavitimi sladkorčki, svečicami in blestecimi se okraski. In pod njim so se grmadili darovi okoli in okoli: igrače, obleke in slatkišice, ki so kar same vabile: »Vzemi me, vzemil!«

Šimkova mati je bodila v tovarno in ni imela ne časa ne denarja za božične darove. Šimek je sam izvlekel izpod omare zapravo škatlo s starimi papirnatimi in vsemi razcefranimi jaslicami in pastirčki, postavil hribček iz mahu na desko v kotu in dve drobni svečki pred jaslice. V omari je mati imela pod rjhami Šimkove lanske rokavice, ki mu jih je bila letos nanovo podpletla.

Popoldne pred svetim večerom se je dogodilo, da je šel po cesti slep berač ter mukoma odletoval po zamrzelom tiru.

Janko se je sankal na novih sankah, ki mu jih je prinesel Miklavž, Šimek pa na polobtesanih deskah, ki si jih je bil sam zbil, da je vozil na njih vodo s korita.

Janku se je smešno zdelo brezmočno odskakovanje slepega starca, ki se je opotekal preko ledentih kepov; nihče ne bi bil mogel reči, da je bil hudobnega srca, a pelasti se ga je bila čudna razigranost in objestnost. Spustil se je po strmem poledenelem in izglajenem tiru.

V XVIII. in XIX. stoletju so se običaji v raznih krajih Slovenije nekoliko diferencirali. Zanimivi so božični običaji koroških Slovencev. Na sveti večer poškropi gospodar vso živino z blagoslovjeno vodo, gospodinja pa obhodi vse prostore s ponico, iz katere se kadi dim špajka in brinja. Hlapci in dekle imajo navado med zvonjenjem k polnočnici vlivati raztopljen svinec v vodo, ki pokaže usodo posameznega v prihodnjem letu. Na dan sv. Tomaža 21. decembra imajo vero, da tisto dekle, ki se zvečer po vsem telesu umije in z levo nogo najprej zlezje v posteljo, v sanjah ugleda svojega bodočega moža. V Labudski dolini pospravijo med tremi božiči vse kuhiško posode pod mizo in ga

J. Tadej Stammel: Jaslice.

»Hola, hop! je zavpil, »s poti, mož, da vas ne povorim!«

Starec se je plašno zavrtel na klancu in ves zmeden od strahu planil sredi tira:

»Ti moj Bog, še povozili me bodo!«

Se preden se je Janko dobro zavedel, so sanke že drvale po ledu ter trečile z vso silo v starega moža, ki je zamotovil z rokami ter se glasno stokajč zvrnil z obrazom naprej v cestni jarek.

»O, te bo že kaznoval Jezušek, ti poredni fant!«

Kot bi trenil, je bil Šimek pri beraču ter ga dvignil iz jarka, ocistil mu sneg iz brade in z lie ter ga spravil na cesto. Starec pa ga je prijet trdo za roko ter začel vpliti, da so ljudje drli skupaj. In ko je ves razsrjen in penec se od jeze doslovkal, zakaj gre, je stopil kočijaž Grega k Šimku ter ga stresel za ušesa, da se mu je kri poedila iz uhljev:

»Na! Sram te bodi, krpav hudobnik!«

»Saj nisem jaz, saj nisem jaz!« se je zviral Šimek in žalostno lovil s pogledom Janka, ki je stal par krakov daleč.

»Kdo pa je?«

Šimek je spet presunljivo pogledal Janka, ki je blebel od razburjenja in strahu, a se ni ganil.

Groga je ponovil:

»Kdo pa bi ga bil? Ali ti, Janko?«

Janko se je stresel, v grozi zrl debelo Grogo roko in grčavo palico slepega berača ter odvrnjal:

»Jaz nisem ničesar videl!«

Šimek je od bolesti zajokal na glas: kakor da ga je nekdo sunil v srce, črnul pa ni nit besedice.

II.

Janko je hodil po tem dogodku okoli hiše kakor brez glave. V srcu ga je žgala zavest strašne krvide, da je zatajil prijatelja. V dno duše mu je grizel sram in kot goreča oglja mu je v spominu živel dvoje žalostnih oči ubožega Šimka.

obkrožijo z verigo, da bi bila žetev prihodnje leto obilna in da bi imela gospodinja srečo. Na vrata narišejo tri križe in pa moro.

Med polnočnico, pravijo Korošci, govori živila v hlevu. Belokranjci pravijo, da jo sliši samo nedolžen človek, kateremu se je po nevednem vsulo praprotno semne v čevalj. Korošci verjamejo, da med polnočnico divji lovci vlivajo svoje krogle, da tedaj ureže kopac zaklajo svojo čarobno šibico in da je tedaj videti na pokopališču sence tistih ljudi, ki bodo drugo leto v fari umrli.

V Rožni dolini in v Žabnici pokrivajo na sveti večer Slovenci mizo z belim platnenim prtom, ki je rdeče modro vezen, na mizo pa polože božični kruh, imenovan »mižnjak«, zraven denejo nekaj žita in kadila. Mižnjak mora ležati na mizi do kosila na sveti dan. Na Štefaniji dan se blagoslavija na Koroškem voda in sol. Oboje, pravijo Korošci, je dobro sredstvo zoper hudičeve izkušnjave in zoper »zacoprjanje«, zato dajejo oboje tudi živini pokusit. Na dan nedolžnih otrčičev hodijo otroci po vasi tepežkat (Korošci pravijo »špatati«) in pojo zraven: »Sip, šap! Bog daj zdravje in srečo, da bi bili veseli kakor tiči v gozdu, zdravi kakor ribe v vodi, močni kakor medved v lozi in da bi imeli toliko otrok, kolikor ima drevo vej.« Zato dobre štrukle, jabolka, orehe ali pa denar (na Dolenskem peko za tepežkarje okrog hlebčke, imenovane »prešče«). V Žiljski dolini tepežkajo tudi odrasli fantje, ki ponoči s smrekovimi vejcami hodijo okrog po hišah in tepežkajo (»pišnan«), pa dobe zato žganje ali črno kavo.

Na večer sv. Treli Kraljev lomasti po gozdovih »divja jaga«. To noč tekajo po Žilji ponokod otroci z zvončki okrog, da jo preplaše. Na »pernahti« obhaja »pehtra baba« hiše in koledniki hodijo okrog na Tri Kralje. Okrog Prevalj so se včasih odigravale posebne pastirske igre na ta dan. Koroški Slovenci slave na sveti večer, Silvestrov večer in večer pred sv. Tremi Kralji »koledo«. Cerkveni pevci ponokod pojo pred hišami in pobirajo klobase in prekajeno meso. Mislijo, da koledniki prineso srečo k hiši, posebno živini. Med božičem peko koroški Slovenci »hadnike«, kruhke iz ajdove muke, pomazane z medom in potresene z makovim semenom. Na Svečnico je v Železni

Kapli običaj, da otroci napravijo iz kartona majhne ladje in postavijo vanje prižgane svečice, katere izpuste v reko Belo. Star mož je včasih zraven pel: Nunc dimitte servum tuum, drugi pa so mu odgovarjali: Gloria Patri! To je starodaven običaj, spomin na grozno plavo v srednjem veku.

Povsod v Sloveniji je navada postavljati za božič v »bohkov kot« jaslice, pred katerimi se ob svetega večera do svečnice moli veseli del rožnega venca, preden gre družina spat. V ostalem tudi Gorenjci, Dolenci in Štajerci kade na svete večere, peko pa tri božične kruhe: enega pšeničnega (poprtnjak), drugega pa ržnega in tretjega ajdovega. Poprtnjak ali poprtnjak je okrašen z raznimi testenimi okraski. Poleg tega se peko tudi medene in orehove potice. Poprtnjak pride šele na Tri Kralje na vrsto. Takrat se tudi nariše na vrata mora, začetne črke imen treh Kraljev in letnica. Koledništvo se je najdalje ohranilo v Beli krajini

in na vzhodnem Štajerskem. Tam hodijo okrog otroci z veliko papirnato zvezdo in pojo razne pesmi, ki kličejo blagoslov na hišo. Zelo je še ponokod udomačena vera, da na sveti večer živali preroški govore med seboj, kar pa razume le človek, ki je v božji milosti. Svetla, jasna božična noč kaže na slabu letino in ne-srečo. Duše tistih, ki umrjo na sveti dan, gredo naravnost v nebesa. Tudi vlivanje svince je še marsikje v navadi.

Naj dodam h koncu še staro belokranjsko koledniško pesem, ki jo popevajo po vseh trije koledniki, imenovani »kraljitarji«, ki nosijo seboj veliko papirnato, razsvetljeno zvezdo. Nosi jo najstarejši, eden jo ziblje z vrvico, tretji pa pobira darove:

Svet Jožef, Marija, kam gresta na pot?
Je zima velika, je veter prehud!
Mi smo trije kraljitarji, iz treh del sem sem prisli:
Gašper, Miha, Boltazar.
Herodež je srdit postal, ker se je narodil novi kralj.
Je justif fante pomorit, dvanaest žavžen moških otrok.
To je bla žalost ino jok!
Herodež se je veselil, pa Jezusa le ni dobil.
Mi na kolena pademo, in Jezusu darujemo,
Mira, kadila in zlata.
Za rojstvo mi zahvalimo ljubo devico Marijo,
ki je nam rodila Jezusa, oj Jezusa Zveličarja.
Ki je ustvaril nebo in zemljo
Človeku dal dušo in telo
Pripravil nam sveto nebo.
Mi rajžamo naprej to noč,
Pridi nam Jezus na pomoč!

da mu je srce vzplalo kot morje v viharju:
»Šimku podarim žezeznico!«

In ko se je zdanilo in je mama šla k maši, je pograbil vlak v veliko škatlo, ga pokril in stekel k Šimku.

Šimek je bil za varuhu doma ter global suhe kralje, ki mu jih je bil božiček natresel okoli jaslic.

»Na Šimka« je vzkliknil deček, »to ti je prinesel Ježušek pri nas.«

Šimku so se razprle oči, ves preseñečen je pozabil zapreti usta in, šele ko je prišel k savi, je dejal:

»Pri vas, praviš? In zame?«

»Da, pri nas — zate! Radi tistega moža!«

»Radi slepca?«

Pomislil je in čez čas dejal:

»Zakaj si molčal?«

»Zaradi mame — moja mama bi bila žalostna!«

»Moja je tudi bila,« je otožno dejal. »Povedali so jih!«

»Ali si me izdal?«

Šimek je zaničljivo pljunil predse.

»Saj nisem špelci!«

Janku je razprli oči od občudovanja; občutek, koliko je Šimek nad njim, ga je spekel v srcu.

»Zato pa je Ježušek prinesel žezeznico tebi.«

»Da, vse popravi! Ali vidiš, kako vse po pravi?«

»Da, vse popravi!« je ponavljal za njim Janko.

Janku je bilo, kakor da se mu je odvalil težak kamen od srca, ko je hitel proti domu. Pred očmi mu je živo gorel radostni obraz ubogega Šimka, ki je bil že navil stroj, položil in ves iz sebe strmel v vrsto vozičkov, drvečih po tiru. Se skozi dva predora je ropotala žezeznica. Videl ga je, kako tleska z rokami:

»O, kako je to lepo, kako je to lepo!«

Janku je trepeljal od nepopisne sreče, ki mu je pista v srcu. V obraz je gorel od radosi in blaženosti.

Božič v Kostelu

Prvi Božič je Miholje,
drugi je Martinja,
tretji pa ta prvi
Za Miholje potekla,
za Martina kustiška,
ta Božič pravička.
Kostelci pregor.

Tako so nekoč govorili Kostelci, tako so Kostelci nekoč tudi delali. Danes jih je malo, ki bi to vedeli, še manj, ki bi tako delali. Božič, vezom, kresnice o Ivanju, menjanje in rišljanje in trenje in preja pa rojstvo in poroka in smrt in drugo in drugo... Živijo samo še spomini, redke sence nekdanje prebogate resničnosti. Samo posameznosti so se ohranile v našo dobo, drugega se stari rod spominja. Ako vprašaš zakaj to, zakaj ono, boš dobil odgovor: »Dregia (včas) je bilo tako. Ko sem bil jaz mlad, soše tako delali in vršili...« Z vsakim rodom umira in lega v grob velik kos naše preteklosti. Ni drugače. Danes imamo le še prav malo, kaj bodo imeli še zanameli... Kar sem mogel izvedeti in zbrati, sem zapisal, da bodo vsaj lahko brali o tem.

Božič se začne z adventom, ki smo si ga Kostelci prenaredili v »čudvent«. Čas tih, umirajoče jeseni, prihajajoče zime. Mrazovi padajo. Po cerkvah se oznanijo »zornice«. Da, zornice te takoj spominjo Božiča. V mirno, tihotno temoto prvih decemberskih juter zagorijo fagle (baklje), ki preženijo mrakovne sence. Ljudje vstajajo pri luči, hodijo k zornicam in prinašajo, kar vedo, da bo treba za Božič: papirja za rože, vlačička (žice) za štalec za jaselice in še »papir za v kote«, če ga ni za majhen denar prinesel že banjski mežnar, ki zna sestavljati tako lepe »papirje za v kote«, pa krogla za »krispan« in svečice in sneg... Kdor bi rad imel nove jaselice, si nabavi še slik pastirjev in ovac in kamel, ki jih potem izrezuje in lepi na primerno podlago.

Pa pride sv. Nikolaj, ki mu pravijo stari Kostevci »Mikulac«, mladi pa »Miklavž«. Na Vrhu ima svetnik lepo cerkvico z otožnim zvoncem, ki je srečno preživel svetovno vojno. Na Mikulino se postavijo Vrhovec. Steer pa nima Miklavž v Kostelu dosti dela, ker v njegov skrivnostni nočni prihod in radodarno roko skoraj nihče ne verjame. Tudi otroci ne dolgo, ker kmalu izvedo »kruto resničnost«. (Jaz se sploh ne spominjam, da bi bil kdaj veroval v Miklavža.) Pri nas boš morda kaj »dobil za Miklavža«, malokdaj pa »od Miklavža«. Vendar otroci še nastavljajo peharce, krožnike in čevlje, iz katerih drugo jutro pobirajo jabolka, orehe in lešnike; drugega Miklavž navadno ne nosi. — Zadnja leta so se tudi pri nas začeli pritejeti »Miklavževi večeri« z dramatskimi nastopi, ponavadi v šolah. Od tukaj so znani »sparklji«, katerih prej nismo poznali (razen kravijih parkljev!), ker so nam doma pač dejali, da ima Miklavž s seboj poleg angelov, ki delijo darove, še »vražiček« ali »krampušec«, ki vse poredneže odvlečajo v pekel.

Od Lucije (13. decembra) je ravno dvajset dni do Božiča; ti dnevi pomenijo dvajset mesecov prihodnjega leta. Kakršen — lep ali grd — je tukaj en dan, takšen bo kleti cel mesec. To so »naši dnevi, ki »kažejo« kakšno bo prihodnje leto; za temi pa pridejo od Božiča do Kraljeva (spet ravno 12 dni) »vlaški« (pravoslavni) dnevi, ki »trdijoč«, kar so »naši pokazalici«.

Zenske na Lucijino nič ne šivajo ne krpajo, ker pravijo, da bi sicer zakrpale kuram jajčnik, da ne bi mogle nesti.

Prazniki se bližajo, ljudje se pripravljajo. Večeri so dolgi pa se dekleta zbirajo po hišah in delajo rože za »krančelje« ali »črvalcem«, brez katerega skoraj ni Božiča. Zraven se pogovarjajo o »pakih« in pismih in denar-

jih, ki pred prazniki prihajajo od vseh strani. Ta pošlje »pak« (z zavojem ali zabojem nikdar ne moreš povedati toliko ko s »pakom!«), omi denar, ta dobi pismo, ona kartico... zakaj ne pozabljajmo, da pozimi Kostelci ne sne in ne more biti doma, dasi pravnaš pregor, da mora biti o sv. Tomažu (dne 21. decembra) vsak mož doma. Je pač nastal, ko so bili še drugačni časi! Revni poštar, ki mora vse to raznesti in razdeliti! Tu in tam tudi že zakoljelo praseca, da se popolnoma ne pozabi oni rek, ki sem ga zapisal na začetku.

Tako pride širindvajseti december, ki naj »kaže«, kakšen bo prihodnji december. Badnjak! Priprave dosežejo vrhunc. Vse mora biti pripravljeno: »krančelje« in »krispan« in »jaselice«, potice pečene in »župnik« zažaren... Opoldne se je »sočivac«, to je nekakšna zmes fižola, graha, boba in druge zelenjadi. Kaj naj to pomeni? Odgovora ne boš dobil, da bi te zadovoljil... Potem še kropljenje z žagnano vodo, ko začne »na praznik zvoniti«. Obhoditi moraš vse stanje in pokropiti vse hrame, da se med letom ne priklati kakšna nesnaga. Kadi se nič.

V prvem mraku povsod zagorijo luči. Svetna noč, ko je prišel Rešenik na svet! Nocoj se ne sme ugasniti luč, da ne bomo podobni negostoljubnim Betlehemberčom, ki niso marali sprejeti Kristusa pod streho. Stare matere se spravijo za peč in pripovedujejo, kako je bilo nekdaj, ko so še v kožuhih in »brhanih« in volnenih majah in čičmah gazili k polnočnici... Zdaj je vse drugače, ljudje se vedno bolj izneverjajo starim nošam in običajem in se obračajo po novem. Vsa hiša je polna vaščanov, ki so prišli gledat »krančelje«, »krispane« in jaselice. Ko pri prvem vse presodijo in ocenijo, se vsujejo k drugemu, dokler ne obhodijo in prekritizirajo vse vasi.

»Krančelje« v kotu nad mizo je starodavni običaj. Papirnate rože vseh barv in oblik, ki so nekaj desetletij sem vladale, izpodriva raz-

no naravno zelenje: bršljan, praprot, volovski jezik, mah. Pred sto leti so pletli krančelje iz slammnih bilk, med katere so vdeli rdeče jagode »božjega drevca«. Pod krančeljem mora biti še z lepimi rožami okrašen »papir za v kote«, ki je najbrže radi tega, da zakriva ploh, na katerem stoji krančelj.

Za krančeljem, ki mu starejši ljudje pravijo tudi »črvalcem«, pride »krispan«, ki že z besedo razodeva, odšed je doma. Stari tudi niso preveč navdušeni zanj, ker se jim zdi nekam posveten, medtem ko je krančelj skoraj svet. Pa sem vendar slišal od neke ženice, da »krispana« ne smeš prijemati z rokami, sicer te bodo poleti kače lovile!

Končno imamo ponekod še jaselice s štalco. Pa jih ni dosti videti.

Krančelj mora biti v vsaki hiši, krispan mora imeti dekle, da ga pridejo fantje trest, jaselice pa so ali niso.

K polnočnici, kjer je tako kot po drugih krajin, gre vse, kar se ne boji noči in mraza, saj je dobro znan rek, da Božič projde, zima dojde, ali pa: »do Božiča káko — tákó, po Božiču bela kápa!« Doma ostanejo samo stare ženice in otroci, ki iz njihovega naročja vzicheno in z nekim notranjim nemirom ogledujejo krančelj in krispan in jaselice in jih najbolj zanimajo pastirčki in janjki pred štalco. Babice rade odgovarjajo na neprestana vprašanja malih radovednežev in jim povedu tu »i kaj takšnega, kar še ne vznemirja mladih glavice. Prav gotovo pa jim zapojejo s svojim enoličnim, skoraj brezbarvnim glasom ono starodavno, a še vedno lepo božično popevko:

»Tam na gmajnci ena štala,
notri sveta luč gori.
Notri je Marija,
ki Detace povija,
ljubo Dete Jezusa.
Notri je star možak,
to je sveti Jožef,

s sivo bredo tam sedi.
Z nogo giblje,
Dete ziblje,
ljubo Dete Jezusa.«

Tako zelo se uživijo v resničnost betlehemske noči, da jim prhnejo solze v oslabele oči.

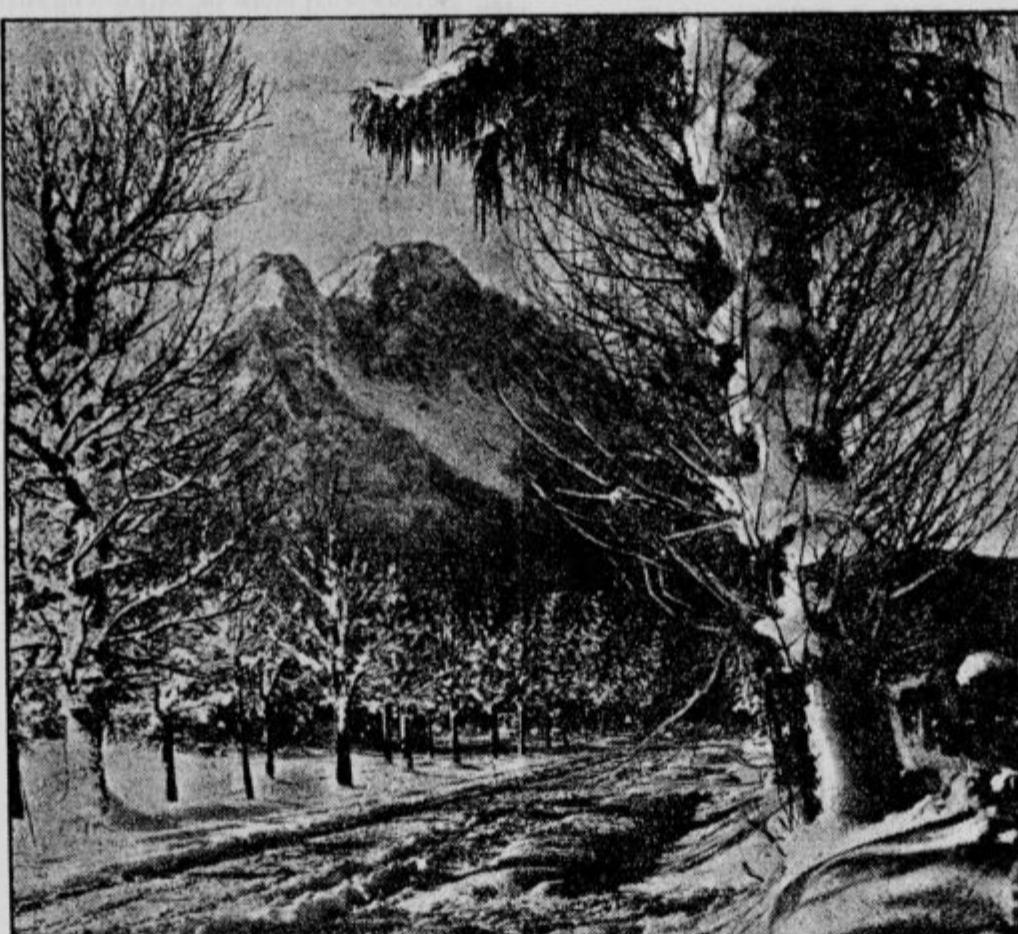
Zatem pa se prične znašanje in zbiranje. Ej, kaj ti vse prineseo na mizo! Najprej »župnik«, to je velika koruzna ali zmesna »krvajica« (blebčki), ki ne vem od kaj je dobila to ime. Včasih je bil »župnik« zelo velik — pravijo, da ko »žruvac« (mlinski kamen) — in se je »vse tri Božiče«, to je na badnjak, na staro leto in pred Kraljevim devala na mizo ista krvajica. Danes se »župnik« pač še deva na mizo »vse tri Božiče«, a ne vedno isti, ampak se vsakipot drugi napeče. Poleg »župnika« pride na mizo še nekaj koruznih storžev, žita, čebule, česna in drugih sadežev... In nazadnje votel ključ, da bi bilo vse varno pred tatoči; a pravijo, da tudi tur in bula ozdravi, ako jo »zavrtast« s takim ključem.

To bi bilo nekaj. Zdaj pa pridejo na vrsto posebne potrebe, ki jih ima pač vsak dosti. Ako se gospodinji noč primereno »zmesti« (napinjiti), postavi na badnjak na mizo »žlajkar« (pinjo); pravijo, da to pomaga. Ako se živila »žoka« (bôde) in ne napreduje, prinešej na mizo jarem, v nadi, da bo bolje. — Ako pri prascih ni sreča, napravijo štiri »krvajice« (blebčke) in na vsak vogel mize dejejo po enega. Na katerem voglu mize krvaje najbolj izraste (ni nameč še pečen, marveč surov), na onem voglu hiši postavi svinjak, pa bo spet sreča. Vse to ostane na mizo do drugega jutra. (Naj pripomnem, da sem v članku »Vezom v Kostelu« — »Slovenec«, 19. aprila 1930 — iz nepazljivosti napak zapisal, da se jarem, »žlajkar« in votel ključ pa razni pridelki devajo na mizo tudi Veliko soboto, kaj ne odgovarja resnici.)

V spomin na ono res presveto noč, ko je svetu zasijala Luč, vso noč ne ugasnejo luči.

Ko pridejo od polnočnici, je stara navada, da jedo »žuce« (žolco), če si jo le morejo preskrbeti. — Pravijo, ako prišedši od polnočnici greš trikrat okoli hiše in vsajkrat pogleda skozi ključavnico vežnih vrat, da boš videl vse, kar se bo prihodnje leto zgodilo v hiši. — Ako pa daš tedaj živili jesti, bo posebno debela.

Božični dan (25. decembra) se praznuje podobno kakor po vsej naši domovini. Edina posebnost bi bila, da tedaj pogledajo črešnjeve vejice, ki so jih na Barbarino (4. decembra) vtaknili v vodo. Narezali so namreč toliko črešnjevih vejic, kolikor je družine, in jih deli v kozarc z vodo. Vsak si je svojo zaznamoval. Tako jih pustijo do Božiča. Oni, katerega vejica v tem času ne ozeleni, pravijo, da bo prvi umrl.

Božično jutro na gorah.

Vas. Nemirovič-Dančenko:

Miriamine solze

(Muslimansko izročilo.)

Kako pesniška je ta pravljica! Slišal sem jo ob zapadu, ko se je poslavljalo solnce, v umirajoči Damietti, ob šustenujšu jader v čolnu, ki je neslišno letel po edinstveni sinjini Sredozemskega morja. Bele, z zelenimi rešetastimi okni oživljene stene arabskih hiš so žarele v rožnatem požaru. Polmeseci so kakor zlate lučke vzplameli vrh belih tenkih sveč — minaretov... Venci nepremičnih palm so se nežili v tej sladki luči. Zavite žene v tesnih uličicah so se zdele skrivnostni prividi... Nikoli nisem čital o tej pravljici. Kristjani jo ne poznavajo. Rodila jo je domišljija sina puščave, in menda ni zapisal nihče poprej njenih rahlih nežnih besed.

Ko je odrinila naša jadrnica od brega, je planil k vodi črnoch, z zavihanimi košatimi trepalcami Abdalah, sin mojega brodarja, pa mi vrgel v čoln bele lilije. Takoj so prepomele vse naokoli s svojo čudovito sladkostjo. Slične lilije se dobijo edino v Egiptu. Na svetu najlepše so španske iz Alhezirasa, vendor so bolj blede in manj nežne. Ko sem gledal te lilije proti luči, se mi je zdelo, da je njih belina rahlo zardela meni v pozdrav.

*
Ali veš, odkod so? me je vprašal brodar.
Lilije?
Da. Slične rastejo samo na poti od Sinaja do Kaire, potem pa jih ne boš nikjer

našel... Tudi mi ljubimo Iso in častimo njezino sveto Mater. Isa je bil prerok predno je prišel Muhamed. A ljudje niso ubogali njezinih krotkih naukov, pa je sklenil Vsega-mogočni vnovič poslati na svet surovoga preroka, ki bi bil strošak nekdanji Musa (Mozes), da bi ga poslušati tudi trdorsčni možje in vojščaki. Zato je nam dal Muhameda... Kadar je zvedel budovni jeruzalemski sultan po vedežih in prerokovalih, da se bo rodil ubogemu Felahu v Galileji otrok, ki se mu bodo poklonili kakor vladarju vsi kralji na zemlji, tedaj se je Herodež prestrail. Utikal je, da bi bili zaklani vsi novorojenčki moškega spola. Jok ubogih mater se je razlegel od morja do Damaska... Kri je globoko prepolnil peseck v puščavi, in tako so nastali rubini, ki nas spominjajo na dvanajst tisoč nedolžnih krilatcev v najvišjih nebesih okrog božjega prestola. Toda angel je ponoči Miriam pripel močnega osla in zbudil Felaha, njene, ga moža.

»Vzemi Iso in Miriam in pobegni z njimi v Misir (Egipt), twojo domovino.«

»Kako bom našel pot sam v puščavi? Mar se ne križa tod veliko poti?«

Tedaj je zlepil angel iz ilovice goloba, mu odpril kljun, dahnil noter in ptica je zletela v mesečini.

»Sledi temu golobu — pokazal ti bo pravo pot.«

A Miriam mož je bil star in previden ter je zopet ugovarjal:

»V sinajskem skalovju gnezdi desti krovčnih orlov in ljudih kraguljev: razrgali bo do goloba.«

Pa je Ježušek le pravemu prinesel železnico!

IV.

Jankovi bratci so takoj pogrešili igracho. Čez hip je prisopihal Zvonko in kričal že na stopnicah:

»Mama, Šimek ima Jankovo železnico!«

Kakor da je treščilo med njo, so planili po stopnicah ter se vsuli k Šimku. Kočičaj Groga je hlačal za njimi. Šimka so našli sredi kuhinje, ko je uravnaval stoj in tir, žvižgajoč ves zaverovan v svojo igracho.

»Sem daj, ukradel si!« je padel Zvonko po njem.

Šimek se je stresel od groze, v prvem presečenju je lovil besedo, ki mu je bila obtičala nekje v grlu. Zagrš železnico v tujih rokah, se je pognal za njo z besnim krikom:

»Nisem ukradel!«

Kočičaj Groga pa ga je sunil s pestjo pod nos, da se je opotekel bolečine po kuhinji.

»Kaj pa si, kakor kradel!«

»Nisem, saj nisem — Ježušek mi je prisnel!«

»Ti dam Ježuška, smrkovec lažnjivi! Ali misliš tisti mene? Kdaj pa je nosil takimle po rednežem kar železnice. Tako bi te cvrknil, da boš pozabil, kako ti je imel!«

Šimek se je ves preplašen tiščal v kot in pogled mu je motno begral po kuhinji.

»Kar po policaja, da ga popelje na vislice, zmikava beraškega!« je grozil Groga ter ga pograbil za lase. »Ko bo star, bo pa kar cele vlike kradel!«

Šimek je padel na kolena ter dvignil trešče roke. V obraz je bil bled in kri mu je kapljala iz nosa.

»Saj misem ukradel! Ježušek, Ježušek —«

Če bi bil vedel, da Janko ne mara železnice in da se mu je dogodek zarezal globoko in neizbrisno v sreč, če bi bil vedel, da Janko svoj živ dan ne bo pozabil svojega prijatelja Šimka, bi ne bil žalosten. O, če bi ubogi Šimek vedel, da božiček ne nosi železnic, temveč da samo duše tehta, da samo duše tehta!

Na Šefanje (26. december) je maša pri sv. Stefanu. Nihče ne bo rekel >na Klancu, kakor je v knjigah, ampak kar >pri sv. Stefanu. Ta dan ne napajajo živine, češ, da potem vse leto ne bo zbolela. K maši pridejo vsi gospodarji, zlasti pa konjarji in volariji. (Dr. Fr. Kotnik pravi v >Casopisu za zgodovino in narodopisje, letnik XXIII., str. 250, >da je sv. Stefan zaščitnik konjev in navaja različne obiske iz drugih krajev.)

Dva dni za Štefanjem so Nedolžni otročiči tli tepežkanje (28. december). Dečki do sednega ali osmoga leta hodijo tepežkat. Z dolimi leskovkami hodijo od hiše do hiše in vsozd ponavljajo ono staro:

>Rešte se, rešte,
zdravi, veseli,

da bi se i kleti!«

Tepežkarji morajo malo posedeti, da ne >odnesajo spanjac in da potem kokoši pri hiši nesejo. Obdarujejo jih z jabolki, orebi in lešniki ali pa z denarjem, ki se še najrajsi sprejme in bolj ceni kot prvo. Par let sem je videti tepežkarjev čedjalje manj. Ko sem bil še sam solarček, se spominjam, s kakšnim veseljem smo se pogovarjali, kdaj pridejo tepežkat, in kako težko smo šteli zadnje dneve pred tepežkanjem; za nobeno ceno nas ne bi bil zadržal doma, ni nas oplašil ne dež ne sneg. Pa še prav zgodaj smo vstali in pred dnem holovanj po hišah, dasi tepežkarji hodijo podnevi. Danes tega ni več. Dva ali trije fantički ti srametljivo prikinkajo v hišo in se držijo, ko da jih zobi boli. Včasi smo bili naravnost ponosni, ko smo šli tepežkat in za deset do petnajst soldov pretaknili pet, šest vasi. (Besede >koledar, >kolednik pri nas ne poznamo, pač pa se rabi glagol >koledati in pove isto kot >dosti govoriti, >na dolgo in na široko razklatati in naštavati, da se vsak naveliča poslušati. Torej so morali nekdaj koledniki – temelkarji – več govoriti kakor današnj. Ra-

zen tega so menda tudi svojo šibo precej rabili, ker >tepežkati (>natepežkati) še danes pomeni >pošteno tepti (>pretepsti) koga.)

Staro leto (31. december). Podnevi ni drugač kot da so včasi jedli že omenjeno >sočivo in da si >novodeltarji pripravljajo palice ter se poslednji domenji, kdaj bodo vstali in kod bodo >brali novo leto. Matere zbirajo drobiž za novodeltarje in pred nočjo se ponavljajo kropljenje kot na badnjak. Sele z mrakom je nekaj več živiljenja, ker smo se tesno približali novemu letu, ki nastopi o polnoči.

Po večerji se >mečejo postolci (čevlji), po čemer se naj bi spoznalo, kdo pojde med letom in hišo, bodisi da bo umrl ali kakorkoli že. Kdor se boče o tem prepričati, se vsede na tla s hrbitom proti vratom. Na desno nego si le napol nataknje čevalj in ga vrže čez glavo: ako čevalj pada tako, da s sprednjim konecem kaže proti vratom, boš moral od doma ako je obrnjen proti tebi, boš ostal doma. To so včasi poskušali zlasti fantje in dečka, katerim je prišla doba, da bi zapustili očetovo hišo. Istimu namenu služi tudi >zlivljanje svinec, o katerem pravijo nekateri, da je zelo star običaj še iz poganstva. Na hišo danes košček svinec in ga raztopiš na ognju, nakar ga vržeš v posodo z vodo. Pri tem se napravljajo razne oblike. Ako dobi svinec podobno vence ali prstanca, naznana, da bo prihodnje leto v hiši ženitev; podoba križca napoveduje smrt. — Stara navada je, da se na staro leto hodi na mejniki. Pravijo, da se od enastih do polnoči čuje vse, kar se bo v novem letu zgodilo v vasi. Po dva ali trije se zberejo in si že čez dan določijo mejniki, na katerega >pejo stat. Na mejniki stopijo z desno nogo in včas ne smejo spregovoriti ni besedice. Ako se sliši harmonika in vriskanje, bo čez leto nekje svatba; ako je čuti jek in volto bobnenje, se napoveduje smrt; ako je slišati kot bi po strehi smrknila vreča moke, pomeni krst, isto pove tudi, če se kje poruši >slaganeac (skladovnica) drv. — Nekateri menijo, da ni treba illi vprav na mejniki, ker se na kozolcu isto sliši... O risu in budobeu in denarju, ki nocoj evele, se marsikaj pripoveduje, a je težko izlučiti in razbrati kaj pristnega in izvirnega.

Preden gremo spati, se seveda prinese na mizo vse ono kot na badnjak.

Novo leto! Vse ga prifakuje z nekim posebnim občutjem. Staro leto je za nami in naj gre v pozabo, novo se odpira pred nami in nas navdaja z radovednostjo, kaj nam bo prineslo. Najbolj nestranno ga pričakujejo >novodeltarji, ki se ne upo niti zaspasti ob bojazni, da se ne bi zbudili o pravem času. Hitro se zberejo in idijo od vasi do vasi, od vrat do vrat. >Tok-tok-tok! odmeva v zgodnjie jutro, ko petelin oznanja novo leto. >Teta, óspri! Saj smo samo dva! To je navaden klic naših >novodeltarjev, ko pa odpreš, se ti jih vsuje cel roj v vežo. Drug va drugim pritočajo v hišo se odprtije in slovesno vsi v en glas >odberijo novo leto!«

>Bog doj srečno novo leto,
zdravo, veselo,
mirno, bogalo, rodovito,
manji gredi, večji deli,
da bi imeli vsega več ko lani!

Da bi se okoli hiše igrali:
volički, prašički,
petešički (petelinčki) i konjički!
Na konjaku (konjičku) je sedlace,
na sedlacu je fantak,
na fantaku je kapica,
na kapici je rožica,
na rožici je tičica,
tičica lepo poje, novo leto zove:
da bi rodile vinske trte in žitno polje.«

Zdaj je na vrsti gospodinja, ki novodeltarje povali, kako znajo lepo >bratič, vpraša jih, če so že dosti nabrali in če jih kaj zebe, vnes pa deli kakor pač ve in zna in zmore. Nekaj je bilo lahko, ko so bili še soldi in groši, no, danes so pa >nežec (ki veljajo našim ženskam za >rajučki = goldinar) in dinarji. Ko primanjka teh pridejo jabolka, orebi in lešniki in podobno. Zato ima ta in oni >novodeltarje poleg mošnjice tudi >kesoc (torbico), ki vanjo spravlja omenjene darove. Pred desetletji, ko še ni bilo toliko denarja, so dojali največ sadje in kruh, da je >novodeltar prinesel domov dvajset do trideset zdrobljenih kosov najraznovrstnejšega kruha! Pa je bilo vendar več >novodeltarjev kot jih je danes; kajti, kakor sem že povedal o tepež arjih, lahko ponovim o novodeltarjih, da jih je leto za letom manj. Včasi so se cele jate podile od hiše do hiše – celo bosi, če ni bilo drugače – in razbijali po vratih, da je odmevalo po vsej vasi, zdaj pa že o belem dnevu tu ali tam primiška kakšna dvojica... Človeku se vzbudi sum, če ni tudi otrok zmerom manj?...«

Seveda sedaj nihče več ne misli na spanje. Ženske se opravijo in zložijo z mizo vse, kar je bilo čez noč na njej (ako niso to že prej storile, ker navadno nočejo, da bi drugi videli, kaj so imeli na mizi!). Načnejo >zupnik, katerega košček odnesajo na jarek, kamor gredo še v mraku po svežo vodo.

Zatem zmočijo kruh in ga polovico puštijo na studencu, polovico pa ga prinesejo domov. Tega zmočenega kruha mora vsak deti malo v usta, da ga ne bo >bodacc (zbadalo v križu). — Nato se vsi umijejo v sveži vodi, v katero tu in tam vržejo nekaj kovanega de-

naria (zlat in srebr ima kajpak prednost pred drugim!), češ, da bi ga imeli vse leto pri rokah, kadar bo potreba... Sicer pa skuša vsak ves dan tako preživeti, da bi bil lahko za zgled vsem dnevom novega leta, ker se sliši, da kakovšen si na novo leto, takšen boš vse leto.

S Kraljevim (6. januar), ki se šteje za >tretji Božič, so božični prazniki končani. Kraljevo je zadnji dan, ko se >otresajo krispani, ako jih niso že prej otresli. Radi tega so včasi bude zamere, če pridejo nepoklicani obiravec in ga >otresajo, ko >pravega niti zraven ni! Tudi jaselice se razklopijo, edini krancej ostane do vezma (velike noči). V >Trgu (vasica Kostel) je maša pri sv. Treh kraljih, ki so na glavnem oltarju. >Tržanje se postavlja z veliko žlico, fantje pa gredo stat na >kamenec. (O tem >kamnu bi bilo treba podrobne preiskave, ker se mi zdi, da bo iz časov, ko so >zoprnice postavljali na >smotni kamenec!) Na večer pred praznikom se kropi in znosi na mizo isto kot na badnjak in na staro leto. Nov >zupnik seveda ne sme >anikati. Včasi so ta dan tretjih jedli >sodivo. — Pravijo, da se o Kraljevem dan pedalija kolkor bolha zine (ali petelin korči). — — —

Tako, kolikor sem mogel videti in izvedeti, sem zapisal. Ni desti, zategadelj je to tem bolj dragoceno. Zakaj kmalu niti tega več ne bo. Kar je danes še resničnost bo jutri morebiti le v spominu, pojutrišnjem in predpotutrišnjem pa niti spomina ne bo. Vse kaže na to.

Ker se mi zdi tu aj prav ugodno in primerno naj na koncu omenim še oni lepi >članek, ki ga je v letošnjem >Dijaškem koledarju napisal o Beli Krajini vrlj njen sin Lože Golobič. Ni to nikakšna učenjaška razprava, ne, prijateljsko kramljenje je, s srčno krvjo pisana pesem poslavljajoči se Beli Krajini, kakor je sam lepo dejal: >Preprosta mamka piše sinu, pa misliš, da čitaš žalostno pesem.« Ni pesimistična ne črnogleda, za kakršno jo hočejo imeti nekateri, ki so videli morda >lesene hiše in hodne srajce in belo kamenje in križe in kapelice, ki rastejo iz zemlje kakor jablane, in zidanice in polič in kruh in sol... In so rekli, da so bili v Beli Krajini. Pa niso bili! Ta iskrena in edlečna beseda mi najbolj ugaja (prav isto velja vsem onim, ki so videli Banjo Loko ali Nova Selja in Faro ali Brod na Kolpi in Kostel! grad pa morda še Kolpo in menijo, da so videli Kostel, a se grdo varajo!), ker je naresničenja in jo je zapisal fant ki ni živel z Belo Krajino samo deset let in ki z boljo gleda, kako >se lesene hiše strašno odmikajo in zidane poganjajo iz tal, kako so preorané njive z bajkami in kako salnejo trta z zidanicami...« Prav tako – če ne raje še slabše – je s Kostelom, ki tudi spada k Beli Krajini, čeravno Golobič tega ne omenja: pravilno pa trdi, da le folklorist more rešiti duševno bogastvo Belih Kranjcov, da ga bodo videli zanamei vsaj – v muzeju. Zadnji čas je, da vstane mož, ki bo zdržal vse, kar se je doslej napisalo o Beli Krajini in kar morda še živi... »Ko bo grob prerasla trava, bo prekasno.«

>Zaspi, sinek. Odpočij si, dokler ne pride. Ko bo čas, te bom že zbudil.«

>Nočem! Ti boš pozabil.«

>Ne bom! Samo zaspančkaj.«

>Potem ne bom videl Jezuščka.«

>Saj ga lahko tudi v spanju vidiš, sinko. Se lepše kot če si zbujen.«

>Ne, mamica! Rad bi govoril z njim. Drugače mu no morem dati svojih jabolk.«

>Vse bo dobro, sinko! Samo zaspi, odpočij si!«

Ali otrok ni mogel in ni hotel zaspasti. Toliko pričakovanje je bilo v njem in oči so mu vse širše postajale. Prepričan je bil: da se vsak božič Jezušček rodil in prihaja na zemljo. Precej božičev nazaj ga je gledal v cerkvi v jaslicah. Za živega ga je imel in za najdražnejšega otroka na svetu. Sedaj ga je mati le še potrdila v veri: da mal Jezušček ne pride iz nebes samo v cerkev, ampak v vsako hišo, posebej še v one, v katerih so majhni otroci, ki ga ne morejo iti gledati na veliki cerkveni oltar. Nestrpo je čakal trenotka, ko bo Jezušček prišel z zvezdami, pastirji in kralji in angeli, prav kot ga je v cerkvi na velikem oltarju videl, kjer so bile vsako leto od božičnega dne do Novega leta postavljene jaslice. Nenavadno vezel je bil tega trenutka

Mati pa je s strahom gledala vanj. Kaj ji storiti, ko bo prvi možnar počil in se bodo vzvalovali božični zvonovi? Ostro ji je stopila pred oči sinkova razočaranost, ko mal Jezušček ne bo prišel kot mu je bila pripovedovala. Naprej in naprej ga je poskušala uspavati, ga zazibati v sen. Ko bi se prebudit, bi mu z-

Sibe Miličić:

Bolni otrok in mali Jezus

Od dolge in težke bolezni izpit je mali bolnik brez moči ležal na beli posteljici. Ves izsušen je bil od neprestane vročice in bolj podoben okostju ko živemu bitju. Ko ga je mati jemala na roke, skoraj občutila ni njegove teže. Ko da nosi drobno pest suhih vejic, se ji je zdelo, s katerimi je peč podžigala. Te njegove strašne, izsušene noge in roke! Samo teniki, drobni glasek, ki se je dvigal iz bolečin, ki so mrcvarje telo pri prenašanju, jo je spominjal, da je to sesušeno bitje na njenih rokah njen sin.

Globoka noč je že bila. Mali bolnik kljub vsem materinim prošnjam nikakor ni hotel zaspasti. Prosila ga je in prosila, pa je ni poslušal. Vedno in vedno jo je o jaslicah spraševal in z nestrpnostjo je pričakoval trenotka, ko bo Jezušček prišel.

>Mamica, ali je že blizu?
>Ne še, sinek.
>Pa kdaj se bo rodil, mamica?
>Kmalu, sinek.
>Ali si pripravila jabolka, da ga obdarim?
>Sem, otrok.
>Pod vzglavjem so; v ruto sem jih zavila.«

Pri vsakem vprašanju se je otrok ves srečen poskušal nasmejati. Ali to ni bil smeh, ampak samo gubanje lic in izsušene kože v globoke podolgaste brazde. Da bi se prepričal o resničnosti materinih besed, je nadomaka skušal dviniti roko in jo zavleči pod vzglavje. Pa mu ni uspelo; le žalostno in s prošnjo v očeh je v mamico pogledal. Razumela ga je, izvleka drobenci sveženj in mu ga dala. Vzel ga je, ga

nalahno pritisnil na okostenje prsi. Jabolka so zašumela; in ko da ni bil to njihov šum, ampak šum kosti, drobnih in pretisnjениh otroških reber.

Na ta način se je umiril.

* * *

Kmalu potem je otrok iznova postal nestrpljiv.

>Ali je v cerkvi vse pripravljeno?
>Vse, sinek.«

>In pastirji so vsi pri jaslicah?
>So.«

>In zvezda? Ona velika zvezda z dolgimi žarki? In angeli? In voliček? In osliček?
>Vse, sinko.«

>Vse je pripravljeno, vse! je v radosti šepetal otrok. Potem se je naprej razgovarjal z materjo.

>Kajne, mamica, Jezušček se najprej v nebesih rodil, pa se šele potem vsako leto spušča na zemljo!«

>Da.«

>In ravno o polnoči?
>Ravno o polnoči, sinko.«

>Pravila si mi, da bo tudi k nama mali Jezušček prišel? Ali ako se naju izogne? Ako pozabi na naju?
>Ne, sinko. On nikogar ne pozabi.«

>Mamica, vsa jabolka mu bom dal, vsa.

In On mi bo zdravje dal zanje. Kaj ne, mamica?

Prosil ga bom, za zdravje ga bom prosil.

Mater so zalihe solze.

Mater -- na stražo!

Prečudna stvar je človek! S svojim umom obsega vse svarstvo in prodira z njim v tajne vedenosti, pri tem pa je zmočen največjih zmot in zabol in mnogokrat se izgublja v nizavah, po katerih se pogosto srečuje z življem... Nebo al' peklo more nositi v svojem srcu, biti v svojih skrajnostih angel ali zli duh, vmes pa je nešteito stopenj in inacij, ki si niti dve nista enaki. Kako naj se to bitje vzgaja in oblikuje po enem kalupu, kako naj ga nositi in zadovolji en sam zemski cilj, en sam ideal? Spartanci so podali klasičen primer za zmotnost takega poizkusa: Kaj velikega so ustvarili razen par junakov, kako malo so bili sposobni, da bi služili višji enoti: narodnemu občestvu in ga ohranili! Podobna poizkusa se razvijata pred našimi očmi v komunistični ruski državnosti in fašistični Italiji. Ni razumega človeka, ki bi verjel, da bi ta poizkusa uspela in imela trajnost.

Človeški duh, človekova osebnost se da voljno oblikovati le posamez — individualno, od rok, od duha, ki mu je soroden: matera — očeta — duhovnika lastne veroizpovedi — učilja iste vere in jezika. Človek more ljubiti le nekaj, kar je notranje lesno zvezano z njim, kar v sreči in bolečinah doživelja, kar mu je prešlo v meso in kri. Najmanj pa se more resnično okleniti vsiljenih misli in predstav.

Vzgoja naroda je v rokah MATER. Kar mati vseje in vzgoji, to je trajno, to drži še v smrti. Če se materi vzame vzgoja iz rok (mislimo na celoto, pravilo, ne na izjeme), potem se človeški, narodni bili izpodrežejo srčne korenine. Vsi drugi vzgojni činitelji prihajajo na vrsto šele za materjo in vsi morajo graditi na tem, čemur je ona postavila temelje, čuvati in negovali same, ki ga je ona vsejala. Le tako se človekova notranjost ohrani ceta, neokrnjena, močna in lepa, le tako se vzgajajo veliki ljudje in zanesljive množice, le tako se grade varni temelji narodne bodočnosti.

V usodni dobri živimo. Vsi stari temelji se majejo in rušijo, duh in zmota neumorno riječa podaje in polagata mine. Smrt, opustošenje, kakor zanj ne primere v človeški zgodovini — razen najsilnejših naravnih katastrof in preobratov — pretira celim delom sveta. V teh težkih, usodnih časih eksperimentirati z narodno vzgojo, podirati

Mater — na stražo!

Žena v borbi za mir

Imeti mora neki zmisel — je izvajala v svojem referatu na zborovanju Mirovne zveze v Paderbornu katoliška delegatinja Else Hocks — da smo bile žene ob tej svetovni urki poklicane na politično delo. Kaj je naša naloga v javnem življenju? Kdo nam raztolači težnjo te dobe in nam pokaže smer, v kateri je naša naloga?

Velik nemški filozof, ki je pred nekaj leti umrl, Scheler, in pomemben evropski politik, ki je v tej urki skajno delaven, Coudenhove Kalergi, sta dala na to dvojno vprašanje odgovor.

Filozof je dejal: »Ce bi imel na vrata prihajajoče dobe napisati ime, ki naj bi obsegalo težnjo te dobe, potem bi se mi zdelo samo eno primerno: zove se »Poravnava.« — In politik je rekel: »Politično poslanstvo žene je mir. To je veliki dar, ki ga Evropa prizakuje, e od žene.«

Težnja dobe je tedaj »poravnava«, poslanstvo žene v tej dobi pa je »mir.« Oba reka skupaj podajata, tako se zdi, zmisel našega zvanja.

Mir kot dar, ki ga svet od nas prizakuje! To zveni enostavno; toda ce tehtamo vsebino besede, čutimo, kako smelo zaupanje leži v tem prizakovanju. Kar niso zmogle moči mnogih mož najboljše volje: resnicno, notranje pomirjenje med narodi, razredi, strankami, to naj se posreči nam ženskam? Kakor dar, kakor doto naj prinesemo ta mir sedanjih dobi, ki jo stresa mrzlica pohlepa, strahu in sovraštva? Visoko mnenje o sposobnosti žene, ki se zrcali v tem prizakovanju, nam je v čast, a še bolj nas osramočuje. Le preveč se zavedamo svoje slabosti sprito te naloge, bolestno pa tudi čutimo, da smo na nepokoju sedanjega časa skriveni. Morda leži polovica odgovornosti za to na naših ramah; to je zadeva zase, a prišel bo čas, ko bo treba sprožiti tudi to vprašanje o krvidi. Ne zaradi obožbe, marveč zaradi spoznanja in priznanja, zato da nastane prostor za poboljšanje. Ne gre za to, kar smo v starem položaju zamudile, marveč za to, kaj moremo v novem položaju storiti.

Kar se tiče organizatorično-tehničnega dela za zagotovitev miru — Društvo narodov, razsodišča, pakti, pogodbe — ga lahko mirno prepuščamo moškim rokom. Naša naloga je, ustvarjati med najširšimi množicami takoj misljenje, da te ustanove ne bodo samo mrtvi mehanizmi, prazne oblike, zagotoviti, da bo mirovna misel v odločilnem trenutku držala v posamezniku in zmagača v celoti.

Med žensko bitnostjo in nasiljem je naravno nasprotje. Kjer viada sila, smo ženske nič; naš šibkejši telesni ustroj se bolj strasi nasilnih dejnosti nego moški. Zal, da ta naravni

starje temelje — kdo bi si to upal, če ni slep in gluhi za znamenja časa ali pa anarhist iz prepričanja?

*

Človeka oblikujejo jezik, vera in zemlja. To je najsvetjejša dediščina, ki jo posameznik prejema od narodne celote in ki mu daje dočeno in neodstojljivo mesto v družini naroda in po narodu v družini narodov, domovinsko pravico in dostojanstvo, ki bi bil brez nje kakor tuječ in izgnaneč, kakor kaplja vode ali pesčeno zrno v svetoru. Ta dediščina ga opravičuje do pomoci in ljubezni narodne celote v vseh tegobah in potrebah, in posebno tudi v tujini. V vseh viharjih ve, kam spada, česa se mu je držati, kaj mora braniti, če treba z lastnim telesom.

Vse troje: jezik, vera in zemlja mu posredujejo mati in dom. Na naših materah, na naših domovih stolne temelji našega naroda in naše domovine. Teh temeljev naj se nihče ne dotika, ne oni od zgoraj ne oni od spodaj, ne napotni patriotski in anarhist.

*

Slovenske — in enako hrvatske in srbske matere, ali se zaredate, kaj in koliko leži na vaših ramah? Na vaših od truda in skrb in upogojenih, a nikdar popuščajočih ramah posebno re, naše kmečke matere in majke? Ve, ki ste brez imena še s svojim narodom na ramenih skozi ogenj in smrt tisočletij in ga ohranile do današnjih dni? Ki niste bili ne učene ne slavne ne bogate, a ste značile ljubiti in se žrtvovati? Ve, matere in majke, ne izdajte nas tudi v bodoči! Ponesite nas na svojih ramah v lepšo, mirnejšo bodočnost. Ohranite, izrožite iz roda v rod naš jezik, našo vero in običaje, ljubezen do naše zemlje — lastne, ozje in velike skupine. Ne dajte se zmotiti, ne dajte se prepričati, da so neizprosni zakoni žiriljenja sedaj drugačni, nego so bili nekoč, da se da danes drugate dosegi sreča, drugače zasnovati prospeh, drugače doseči cilj. Nepotovrjeni jezik in vera in poštenje in zemlja dedov, pa še raša neugnana, neizčrpana ljubezen in pridnost in žrtev, to je najvišje in največje, kar morete dati svoji deci, svojemu narodu na pot v življenje. Brez tega bomo zapisani smrti in ne bomo videli obljubljene dežele vsespolušnega miru in socialne pravčnosti, ki se, tako upamo, ipak poraja pod sedanjim kaosom.

Mater — na stražo!

Otrok brez srca?

Ali ste že opazili, kako deček pogradi za kamen, če zagleda macko, veverico, ptiča — in kako se mu obraz spriči v želji po ubiranju? Ali ste že opazili, kako dički zaledujejo ptičja gnezda in jih razdirajo, kako mučijo živali, ki jim pridejo v roke? Ali ste že videli, kako se otroci poženjo za govedom, drobnico, ki jih ženo na klavnico, s kako nasladjo jih brcajo, vlečejo in vijejo za rep, bijejo, s čimer morejo, kar jim ravno pride v roke? Ali ste že opazili, kako otroci z vikom in krikom spremljajo kakega pohabljenca, napolu norčka, pijnanca, sploh nesrečno človeško bitje, katerega se jim ni treba batiti? Kako kruti so otroci nasproti učitelju slabici, nasproti revnemu, nerodnemu, šibkemu tovarišu — tovarišici? S kakim vandalskim veseljem poskušajo tujo lastnino: cvetlice, drevo, nanovo poblenj zid, karkoli? Kako že šolski dečice vihajo nosove nad slavejo oblecenimi tovarišicami, kako stikajo glave in opravljajo součenke in ujihove svojce, pa tudi učiteljice, učite je? Ali ste slednjici opazili, da tako ne delajo samo z nemarjeni otroci nerodnih starčev, marveč tudi otroci tako imenovanih »boljših krogov?«

Starši, ki imajo sami take otroke, pravijo: »Stara reč je, da so otroci kruti in pa ročni vandali — otrok je pač otrok!« V tem je nekaj resnice: človeška narava je nagnjena k slabemu in otrok še nima spoznanja, da bi jo krotil. Toda vseeno — če si predočimo sliko nedolžnega otročica, kakor je prišel iz Stvarnikovih rok, iz krstne kopeli, in ki raste v blagem ozračju prave krščanske kulture: ali

je mogoče, da bi bil tak otrok krut in sirov, da bi bil sposoben zgornjih dejanj? Ali su je mogoče krute in sirove predstavljati otročice, o katerih je rekel naš Gospod: »Pustite male k meni, ker njih je nebesko kraljestvo?«

Ne, otrok je nedolžen, mil, mehak, usmiljen, pripravljen, da ljubi vse, kar živi: ljudi, živali, cvetlico, celo pisan kamenček in kamenček, s katerim se igra. Krut in sirov postane otrok še le po zgledu održenih, po slabih ali nikaki vzgoji. Po naravi krut in sirov otrok je izjema.

Kruta in sirova deca priča proti vzgoji v naših družinah, izdaja pomansanje plenitve mišljence, srčne izobrazbe med nami. Priča tudi proti sedanji šoli, ki pita samo um, značaj, srce pa popolnoma zanemara. Angleški narod svojo mladino čisto drugače vzgaja: od najnežnejše dobe do visoke šole je plenitveni značaj — gentleman temelj vse vzgoje in izobrazbe, ne samo za dečke, marveč tudi za deklice.

Tudi naše krščanske kmetske hiše so bile nekje vzgojevalnice plemenitih značajev, saj je strah božji, ki je vladal v nih, najboljši temelj vseh krepstiv in vse človeške veličine. Kakor pa se ruši med nami ta temelj, tako izginjajo značaji, obstaja le strah pred tujimi in mladina se nam posivrouje.

Ob božičnih jaslicah moremo in moramo izmeniti lepoto, milino in svetlost otroštva in se zavesti, kako strašno smo krivi nad otroci, ki so kruti in sirovi.

Žena - fašizem - komunizem

Ni vse zmotno, kar je prinesel fašizem in tudi italijanska žena, ki je bila doslej med najbolj zaostalimi v Evropi, ima od njega deloma novo življenje. Toško je gotovo, da jo je potegnil iz njenega majhnega obzora, omenjene na osebne doživetja kot žena — mati — ljubimka, jo uvrstil v kolo narodne celote in zajel njene sile v prospeh prizadevanja te celote. V kolikor so ta prizadevanja pod fašističnim vodstvom zmotna, je seveda drugo vprašanje, s katerim se tu ne bomo pečali.

*

Ko je letos spomladi Mussolini v Florenci priedril sprejem, so se mu plemiške dame predstavile na nov način: namesto da bi navedle svoje plemiške naslove, so povedale število svojih otrok, n. pr.: »Marija Terezija Ricasoli, šest otrok; »Nora Guicciardini, sedem otrok itd. To se pravi, da velja danes materinstvo v Italiji več nego vse drugi naravni v časti. V tem je gotovo zdravo jedro, le žal, da ga fašizem pač s svojimi bojevitimi vladohlepni nameni.

*

Kakor moštvo je fašizem zajel v svoje organizacije tudi ženstvo. Vrhovna organizacija »Fascio Feminile«, ki mu stoji na čelu generalni tajnik fašistične stranke Turati; njemu je podrejena generalna tajnica gospodinca Angiola Moretti. Društveni prostori se nahajajo v palači Littorio v Rimu, kjer ima svoj sedež tudi fašistična stranka. Ob vhodu v dvorano stoji na straži oboroženi črnošrajniki. Na steni visi Mussolinijeva slika in slika velike dramatske umetnice Eleonore Duse.

»Fascio Feminile« so ustanovili že l. 1921., razmahnili pa se je še le z letom 1925. Sedaj šteje do 4000 društva z nad 100 000 članicami iz vseh družabnih slojev. Glavni način F. F. je vzgoja mladega rodu, skrb za njegovo telesno in duševno zdravje, obnova družine kot temelj socialnega življenja, pospeševanje domačega življenja, obnova ženskih domačih obrti in prejemati fašistična stranka. Ob vhodu v dvorano stoji na straži oboroženi črnošrajniki. Na steni visi Mussolinijeva slika in slika velike dramatske umetnice Eleonore Duse.

Clanicam ženske fašistične zveze je povrjenje vodstvo fašističnih dečkih organizacij: »Male Italijanke«, v kateri se zbirajo dečkite do 14. leta; »Mlade Italijanke« za dekleta do 18. leta in »Mlade fašistične« za dekleta od 18. do 22. leta. Po najnovnejših podatkih je v »Mali Italijanki« združenih 640.000 dečkic, v »Mladi Italijanki« pa 90.000 mladen. Značilno za fašistično miselnost je dejstvo, da označujejo fašistični listi organizacijo »Mlada fašistična« kot »novo milico«. Iz tega je razvidno, da fašistične ženske organizacije najočajno skupnega z ženskim gibanjem po ostalem svetu, ki mu je mirovna misel ena izmed prvih nalog.

Načela, po katerih se vzgaja ženska mladina, je izrazil Turati naslednje: »Mlada Italijanka naj se pripravlja na to, da postane jutri fašistična žena. Dolžna je:

1. da svoje dolžnosti kot hči, sestra, učenka in prijateljica izpolnjuje z dobroto in vedro dušo;

2. da služi domovini, ki je njena večja mati, mati vseh Italijanov;

3. da ljubi dučeja, ki je domovino okreplil in ji dal novo veličino;

»Na zadnji razvojni stopnji žrtvujejo narodi zadnjemu svetu svoje kulture svoje kmetiško prebivalstvo in unitijo s tem sami sebe. Ta izkušnja je stara tisoč let in jo potrjuje usoda vseh svetovnih mest: Babilona, Theba, Aleksandrije, Rima, Tenohillana in drugih. Narod, ki note iti isto pot, ki note umreti, marveč se ohraniti za velike naloge znanosti in kulture, naj krene s poti dosedanjega gospodarstva, naj ohrani svoj kmetiški stan in z vsemi silami zabrani beg z deželi.« Prof. Falke.

»Preje so irldi, da so manj inteligentna dekleta ravno dovelj dobra za gospodarstvo. To minenje je popolnoma napačno. Nasprotno naj se ravno inteligentne žene posvetajo gospodarstvu, saj mora n. pr. moderna žena popolnoma obvladati obsežno poprišče higiene. Toda tudi eno in dobro kuhalni bo znala le žena, ki ima zadostno znanstveno podlagu. In slednjici mora biti žena v stanju, da najde nove delovne načine, po katerih hrani čas in delovne sile in to je treba ravnati toliko razuma kakor za vodstvo tovarne.« Prof. Falke.

(Iz razglaša ang. del. ministra.)

cih; vendar nočem zaključiti, ne da bi izgovorila ime Žene, katere materinski plašč je dovolj širen, da obseže vse narode sveta in ki naj nam blesti nasproti v boju proti zmagu razdora: Mati lepe ljubezni, Regina Pacis.

Pred 250 leti

Po Valvazorju

L. 1689. je Janez Vaškert Valvazor v Nürnbergu izdal svoje ogromno delo »Čast vojvodine Kranjske«. Po krasnem pisateljevem uvodu se vrsti cela vrsta pozdravnih pesmi v nemškem in latinskom ter več pesmi v slovenskem in hrvatskem jeziku. Slovenski pozdrav se glasi:

»Zaštitno vošeje te Krajnske dežele k'letem ush hvale urednem bukvam Kranjskiga popisvajna visoku šlhtnu rojeniga Gospuda Janaša Bajkorta Valvasorja...«

Pozdravna pesem pa se začne takole:

»Je péršeu enkrat tajste dan
s tulikém prošnam pérpelán.
O srečne dan? O srečna luč?
Katera imaš tok veliko muč,
de te bukve pérpeláš,
ném to pravo luč podaš...«

Slovenske in nekaj latinskih pesmi je napisal Jožef Sisencelli, hrvatske: »Paval Ritter, aliti Vitezovich, zlati Vitez.«

Gorenjsko

Valvazor je delil Kranjsko v pet delov: Gorenjsko, Dolenjsko, Srednjo Kranjsko, Notranjsko in Istro.

O Gorenjski pričenja Valvazor tako:

»Obmejitev Gorenjske, ki se splošno imenuje Gorenjska Stran pričenem najprej pri mestu Ljubljani (ki leži med štirimi deli) in sicer nad mestom med Krakovim in Trnovim, tam kjer se izliva v reko Ljubljanico voda mala Ljubljanica, Gradašica imenovana.« Valvazor je potegnil mejo ob Gradašici tja onostran Polhovega gradca, nato pa po vrhovih Julijskih Alp, Karavank in Kamniških planin nazaj do Save pri Zagorju.

Prebivalci so pravi Kranjci po jeziku in obleki; kajti govore dobro kranjsko, hodijo v kranjskih nošah; izvzemam le vas Bitnje, kakor jo splošno nazivljejo. Tu govore slabo nemško in kranjsko, med seboj mešano. Pri Beli peči ljudje ne znajo kranjsko, ampak govore prav in samo nemško.«

»Ljudje so zdrave nature, močnega telesa, žvrsti in urni, delavni in postrežni.«

»Med njimi je mnogo tovornikov »zamarjev«, kakor jih imenujejo, ljudi, ki na konjih in tovorni živini prenašajo blago. Je tudi mnogo ruderjev in veliko tkalcev in trgovcev. Tovore blago na konjih v Gradec, na Dunaj, Salzburg, Trst, Gorico in še v mnogo drugih krajev, namreč vino, olje, sol, žito, platno, živo srebro, žezezo, jeklo. Ker v vsej deželi ni pravih voznikov, ki bi nalagali, kakor na Nemškem težke tovore, vozijo na malih vo-

Tako je živel Gorenjec pred 250 leti. Kaj pravite, kaj se je spremenilo od tistih dob? Gorenjska mesta in trgi. Valvazor našteva naslednje: mesta Kranj, pol mesta Ljubljane, Radovljica, Kamnik; trgi: Jesenice, Tržič, Bela peč, Vače. Izvzemši Belo peč pri vseh omenja Valvazor, da je le slovenski naziv splošno v rabi.

Samostanov s 4 ljubljanskimi vrednavaja 9; župnij 41, obljudnih gradov 76, neobljudenih in razpadajočih gradov pa 18, med njimi Goričane in Kolovec.

Med gorenjske fare šteje tudi Šentpetersko faro pri Ljubljani, ki je tedaj obsegala 25 podružnic, med njimi poleg sedanjih še: D. M. v Polju, sv. Andreja v Kašlju, sv. Jurij ob Savi, sv. Kancijan v Savljah, sv. Krištof pri Ljubljani, sv. Ana v Javorju, sv. Miklavž v Lipoglavu, sv. Simon in Juda na Rudniku, sv. Marija na Rožniku, sv. Simon in Juda na Viču, sv. Martin Pod smreko, sv. Anton v Brezovici, sv. Lovrenc v Dragomlju, sv. Jan Krstnik v Logu, sv. Martin v Notranjih goricah, sv. Duh v Vnanjih goricah. V tej fari so na leto krstili 300 otrok, pokopali pa manj ko 100 mrljev.

Vasi in ljudie

»Bled leži pod blejskim gradom tik ob blejskem jezeru. Njegova okolica je precej neravna. Prebivalci izdelujejo lesene posode.«

»Kranjska gora je velika vas pod snežniki ob Savi.« Valvazor pravi, da je mrzla tam gori in slaba zemlja. »Nad to vasjo je luknja, ki jo je skozi skalo snežnika narava sama tako pripravno izdolbla, da lahko gre peš skozi goro. Ponekod je pač treba lesti po vseh štirih. Toda to je velika prednost, da lahko prideš v Bovec, ker imaš sicer več milj ovinka...«

Dragomelj je velika vas ob Pšati. V njej je mnogo tovornikov, ki tovore blago na konjih.

Domžale so velika vas... v lepi ravni... Poleg drugih je mnogo tovornikov.

Briše leže med visokim gorovjem blizu Kolovrata. Vaščani so včasih bolj pobožni ko včasih: pred nekaj leti so tam ubili mežnarja, tudi župnika so s kamenjem zbildili s konja.«

»Ihan je blizu Krumperka... Prebivalci dela postelje in hodijo po tem poslu po svetu, tudi ženske, otroci in možje...«

»Homec je imenitna vas ob Bistrici... na cesti med Ljubljano in mestom Kamnik.«

»Šiška, le četr ure od Ljubljane, je velika vas z lepim dobrim poljem in sadjem, kar neguje narava in pridnost. Tu ima ljub-

daleč letati, močne peruti, tako je dana sila in moč ljudem, ki si morajo služiti kruh s telesno močjo. Takih pa je na Dolenjskem največ... Mnogo je tovornikov, voznikov in brodnikov. Tovorniki (zamarji) tovare vino do Ljubljane. Tudi vozniki vozijo vino na vozeh le do Ljubljane. Brodniki pa po Savi z vsem blagom iz Hrvaškega, Štajerskega in Dolenjskega gredo proti Ljubljani in sicer v tako napornem delu, da se človek po pravici čudi, odkod tem ljudem taka moč, ki obvlada celo tako deročo reko, da jih mora nositi proti svojemu toku. Tudi navzdol vozijo vse blago.

Mnogi kupčujejo s platnom, zelo mnogi z voli, ki jih prodajajo v Benetke. Tudi drugače zaslužijo mnogo pri različni živini, svinjah, ovčah, kozah, volih... Mnogi trgujejo z lanom, drugi z medom, ki ga na Dolenjskem vsako leto pridelajo strašno veliko. Poleg teh so drugi vsakovrstni rokodelci.

Pošten znoj jim piše polje, ki ga vneto

imajo prav lepo ravno polje. Med vaščani je mnogo konjskih kupčevalcev.«

»Šmarje so velika vas od Ljubljane proti Višnji gori. Tam je mnogo tovornikov...«

»Martinja vas blizu Trebnjega v Temenici. Ta velika vas spada pod višnjegorsko gospodstvo. Če je treba prijeti zločincu in ni nobenega biriča, ga morajo ujeti vaščani, ali pa biriču pomagati...«

»Šmartno je 4 milje od Ljubljane, nedaleč od Save na rodovitnih tleh. Zemlje je le za 4 grunte, a je vsa razdeljena na male hišice. Prebivalci je več ko sto, med njimi precej tovornikov in rokodelcev, posebno mnogo usnjarijev, ki izdelujejo črno usnje. Dobis tudi precej mnogo krčem, in sicer... 18. Kajti tem ljudem gre vino bolj v slast ko voda...«

»Št. Vid je velika vas pri Stični z dobrim blagoslovijenim poljem. Tu prebiva mnogo rokodelcev in je mnogo gostiln ter po več zeganj na leto...«

Tovorniki na poti.

Slika nam kaže, kako so v Valvazorjevih časih na sicer predniki po Notranjskem, Dolenjskem in Gorenjskem tovorili žito, vino in drugo blago.

in pridno obdelujejo; posebno pa še, in še mnogo bolje vinograde, katerih je tod obilo. Te obdelujejo z neverjetno pridnostjo.«

Tako je bilo v glavnem življenje naših dolenjskih prednikov pred 250 leti.

Mesta in trgi

Valvazor našteva pet mest in 5 trgov. Mesta: Krško (Keršku), Kostanjevica (Kostajnica), pol mesta Ljubljane (Lublana), Novo mesto (Novo mesto) in Višnja gora. Trgi: Litija, Mokronog, Radeče, Žužemberk, Svibno.

Samostani in župnije

Sem prišteva Valvazor ljubljansko škofijo in jezuitski (Sv. Jakoba trg) ter frančiškanski (Vodnikov trg) samostan v Ljubljani. Vseh samostanov je 9, župnij pa 29, med njimi mestna župnija v Ljubljani. Med samostani navaja Stično in Pleterje.

Za vzgled navedemo, da je župnija Št. Vid pri Stični štelaj sedaj 29 podružnic, med drugim 3 na Primskovem s tabori in Veliko Loko. V tej fari je umrlo na leto 250 ljudi, 300 pa so jih krstili.

Gradovi

Obljudenih gradov je naštel Valvazor na Dolenjskem 92, med njimi ljubljanski Grad in Rakovnik pri Ljubljani; neobljudenih in zapuščenih pa 14.

Dolenjske vasi in vaščani

»Dolenjska ima oboje: zelo rodovitno zemljo in pridnega obdelovalca, zato je gosto naseljena in ima mnogo velikih vasi...« Valvazor pravi, da je dolenjskih vasi toliko, da ne more vseh naštevati. Iz njegovega seznama omenjam le nekatere:

»Dobrunje, Zgornje in Spodnje, so velika vas eno miljo pod Ljubljano z ravnim in rodovitnim poljem... To vas bi lahko imenovali tudi vas peric, ker tu stanuje mnogo peric, katere vsak delen fiodijo v Ljubljano po umazano perilo in ga pero. Tudi belijo platno in prejo.«

»Lanišče je velika vas pri Šmarjah. Včasih je bila tu župna cerkev, sedaj pa je v Šmarjah.«

»Cerovca je blizu Wagensberga. Leži v dobrim in rodovitnem dolinici in prezivlja mnogo kovačev, ki iz železa izdelujejo vsakovrstne stvari...« (Danes menda ni tu nobenega kovača, ampak same kmetije.)

»Mirna peč (Valvazor pravi Medna peč) je med Trebnjem in Novim mestom. Pred nekaj leti je toča pobila žito. Zato so hoteli kmetje nad župniku, da bi ga premališili mesto zbitega žita. Ta pa je pred tem spoštovanim obiskom nepričakovano pobegnil ter se je skrival, dokler se razbarjenim ljudem ni polegla jeza. Preprosti kmetje nameč verjamejo, da morejo duhovni gospodje odvrniti točo...«

»Kresnice so ob Savi nad Paganikom,

štanga je bila podružnica šmartinske fare, toda že tedaj sloveča božja pot sv. Antona Padovanskega. Valvazor pripoveduje, da je eden njegovih podložnih po priporočni sv. Antona ozdravljal težke kile. Pravi, da je sam porok za resničnost tega čudežnega ozdravljenja.

Velike fare, mesta, obrtni kraji, gore, reke, rudniki — to vse je tu izpuščeno, ker o tem piše Valvazor obširno drugje. Tu omenja le življenje našega kmeta na vasi. Več obrti in več trgovine — še zdi človeku — je bilo takrat. Tudi takrat so ljudje hodili v tujino, toda vedno so se vračali domov, za katerega so trpeli.

Drugi deli Kranjske

Med Srednjo Kranjsko šteje Valvazor Belokrajino in sedanjo Dolenjsko od Novega mesta proti Kočevju in Ribnici: Kočevsko, Ribniško in Suho Krajinu. Pravi Kranjci so mu tudi tu le tisti, ki slovensko govorijo. Kočevarji pa govore nerazumljivo nemščino. Domača obrt je že tedaj redila te kraje. V delu Srednje Kranjske (misli Belokrajino in Gorjance) pa stanujejo Vlahi ali Uskoksi, ki so staroverci ter govore jezik, podoben hrvaškemu. Ti so na glasu kakor bojevniki in hajduki.

Notranjska: Tu je našel Valvazor sledče prebivalstvo: prave Kranjce, Kraševce, Vipavce, Pivčane in Čeče. Kraševci, Vipavci in Pivčani so pravim Kranjcem zelo podobni. Kranjci žive ob Vrhniku proti Postojni, Pivčani pa tja do Devina, ki je edino mesto tega dela dežele. Ajdovščine noče šteti med mesta. O vseh teh prebivalcih je Valvazor poln hvale.

Peti del Kranjske je pri Valvazorju Istra s svojim prebivalstvom. Tu loči prebivalstvo v dve vrsti: Dalmatince, ki žive okrog Reke, Kastva, Lovrane, Moščenic in tam okrog ob morju, ter govore dalmatinski jezik. Drugi del prebivalstva so pravi Istrani ki žive okrog Pazina.

Vidi pa se Valvazorju, da je Istro razmeroma najmanj pozna. O Srednji Kranjski in Notranjski pa je zbral toliko gradiva, ki ga obdeluje s tako ljubezno, da bi bilo vredno, ko bi o tem kdelj drugič na tem mestu obširnejše govorili.

Leta 1938. bo preteklo 250 let, odkar je Valvazor izdal svoje znamenito delo »Čast dežele Kranjske«, ki je pravzaprav čast Slovencev. Ali ne bi kazalo, ko bi se ga ob tisti priliki dostenjno spominjali? Ni bil sin našega naroda, bil pa je goreč prijatelj slovenskega ljudstva, ki je goreč hrepnenja to deželo in to ljudstvo napraviti poznano v tedanjem kulturnem svetu. Iz te ljuberzni je zapravil svoje premoženje in umrl revez — za čast Slovencev.

Ijanska gospoda mnogo pristav.«

»Zagorje leži pol milje od Galenperga proti Savi... med visokim gorovjem. Ti vaščani so skupaj s svojimi sodedi pred nekaj leti začeli splošen upor in deželnih punt...«

Vseh gorenjskih vasi našteva Valvazor nad 150. Na teh vzgledih vidimo, kako se je vse v zadnjem četrtoletju zasukal.

Dolenjska

Valvazor pravi, da se ta del dežele splošno nazivlje »Dolenjska Strana«. Pričenja pa se v Ljubljani pri frančiškanskem stolpu (sedaj Vodnikov trg). Meja gre ob Ljubljani do Zaloge, odtod po Savi do Mokrnic na meji Slovenske Krajine, čez Gorjance do Novega mesta, ob Krki mimo Soteske in Žužemberka do vasi Krka ter odtod na Šmarje, Škofljico in Ig do Ljubljance in ob njej do Ljubljane nazaj.

zeh, česar tovorniki na konjih ne morejo prenašati. Mnogi spravljajo tako jeklo in žezezo dvakrat na teden v Ljubljano in dovožajo od tod v svoje rudnike žito in drug živež. Mnogi, ki kupčujejo s platnom, ga spravljajo v Italijo. Tudi takih ni malo, ki kupčujejo s konji in jih prodajo v Italijo.« Nato popisuje, kako sami tko doma suknjo, delajo sita, kar vse gre v tuje dežele, celo čez morje. Kupčujejo z domačo volno. Gorenjski ovčji sir pa je tako dober in okusen, da ga »prodajajo v Nemčijo za parmezan.«

»Rede mnogo živine, ovac, koza, volov in posebno mnogo nad vse lepih konj. Močno trgujejo z rdečim in črnim cordoanskim usnjem, ki ga tod marsikje izdelujejo, in ga izvažajo daleč notri v Rimsko cesarstvo.«

Opisuje nadalje, kako daleč po svetu (na Holandsko, Angleško in Francijo) gredo zdravilna olja, ki jih znajo pridelovati, ter polhove kože.

»Velika množina ljudi, ki s svojim rokodelstvom pridobivajo dela za svoje zobe, dela doge, tehtanje, škafe, kadi, vsakovrstne sode in posodje. Drugi pa izvabljajo svojo hrano in zdravilna olja, ki jih znajo pridelovati, ter polhove kože.«

Našim malčkom za božič

Oton Berkopee:

Sveta noč

V tej prečudno lepi noči
bodo po poljani beli
tih angelci leteli —

Naše misli, naše duše
bodo vztrepetale
in kot lučke, drobne lučke
angelce iskale — —

Oj nad poljem, tihim poljem
pesem bo vzdrtela,
naše misli, naše duše
bo sladkost objela — —

Ivan Albreht:

Cenčkov božični dan

Cenček je z mamico čisto sam. Oče je odšel daleč po svetu za delom, pa ga je v tujini zasulo v rudniku. Dve sestriči se pehata po svetu za kruhom, trije bratje zmanjšajo dela, le mama in Cenček sta doma. Mama boleha, ne more delati. Komaj toliko, da skuha. Cenček ji pomaga, pa ne more veliko, ker jo še tako majčen. Z drobnimi ročicami jo boja in tolazi, kako bo vse drugače, kadar bo velik.

V kotu sta postavila jasele, papirnat hlevvec z Jožefom in Marijo in božjim Detetom.

Za hleveem gori rdeč zastrita lučka.
V mali pečici je dogorel ogenj in po sobi se začene širiti blad.

»Kaj misliš, mama, ali Jezuška tudi zebe?«

»Ne, Njega ne zebe.«

»Pa je tako majhen — —«

»Kljub temu ga ne zebe,« meni mati.

Cenčku se čudno zdi. Kako ga ne bi zelo, ko je mraz. Nekaj časa premišljuje, pa se spomni:

»Aha, njega greje živinica?«

Mati prikima in stiska dete k sebi.

»Le čakaj, če boš prav priden, tudi tebe ne bo več zeblo. Bogec vedno pomaga pridnim otrokom.«

Cenčku je res toplo v materinem naročju. Obraz ji skriva na prsi in samo z enim očesom gleda jaselce. Gleda, gleda in je vse lepo in lepše. Bože Dete se mu veselo smehlja in ga vabi k sebi. In Cenček gre v snu in se igra z Detetom in Jožefom in Marijo ga božata kakor svojega.

Mati začuti, da je otrok zaspal. Ljubczivo ga ogleduje in ko se mali blaženo smehlja v snu, kane solza iz materinih oči na njegov drobni obrazek, solza materine tople ljubezni — Cenčko edino božično darilo. S tem darom je srečen in nosi nebesa v sebi.

Ivan Albreht:

Pri jaselcah

*Na zlati meglici angleca dva
je nêba na zemljo hitita,
da rest o Detetu božjem porsod
ljudem in starem sporocita.*

*In zvezdice zlate se strinjajo v pot,
log širni se ves posrebril je,
in smreke in jelke po lesu molče,
odete v kristalno so trje.*

*Po hišah in hišicah lučke gore
in v sreih nam lučke tarijo,
ko v jaselcah Dete se blago smehlja
in pesmi se svete glasijo.*

*Pozdravljen, Dete, ki kralj si sveto,
pozdravljen v naši sredini!
Objemi dobrotno nas z mehko roko
in združi vse v eni družini!*

Srečen božič

*svojim malim znancem in
znankam želi*

Kotičkov striček

Oroslava J.:

Božična legenda

Ko so na sveti vočer odeli kerubi zemljo v pajčolan noči, je pozval Vsemogočni k sebi drobne krilatec in jim ukazal, da naj na nebeskih vrtovih natrgajo rajske lili, da jih natrosijo na zemljo, za sprejem novorojenega Zveličarja.

Vsi radostni so šli krilatec na delo. Tudi mali Logarjev Milanček, ki je prišel v družbo nebeskih krilatev šele pred tednom dni, je zaprosil Stvarnika za kosarico, da bo tudi on nabral lili.

Rad je ugedil Vsemogočni tej želji najmajšega krilateca.

Krilatec-bratci so mu prinesli zlato kosarico in ga vzeli s seboj na rajske vrtove.

Kako lepi so rajske vrtove! Kar vid je jemalo Milančku, ko jih je zagledal.

Kamor je seglo oko, so se razprostirale gredice posajene s prekrasnim cvetjem, ki ga Milanček na svetu ni videl nikjer.

Bele stezice, posute z biseri, so križale vrtove, v sredi je stal krasen vodom, v katerem je bila srebrna voda, ki se je, kipeča v zrak, razpršila na tisoče raznobarnih draguljev, sipajočih se na cvetje in bele gredice.

Kot okamenel je bil Milanček pri tem prizoru. Napisel je rekel krilatec-tovarišem: »Kako lepo, ah, kako lepo je pri vasi! To bi bila vesela moja mama, ki je sedaj, ko ni mene, tako sama in žalostna, to bi bila vesela, če bi smela biti pri meni v nebesih, kjer je tako krasno!«

»Ne boj se, Milanček,« so ga potolčili tovariši-angelčki, tudi mama pride k tebi, ko bo volja Gospodova, da umrjet nato pa ga je prijel eden angelček za roko in šli so dalje.

Ko so prišli na konec vrta, so našli gredice, posajene s samim belim cvetjem.

»O, to je pa snežec!« se je začudil Milanček.

»Da, snežec mu pravite vi,« so mu pritrdili krilateci, »a mi mu pravimo lilič — in hiteli so z drobnimi ročicami trgali čaše nežnegga cvetja. Tudi Milanček ni zaostajal za njimi.

Dolgo so krilateci trgali snežec-lilije in ko so bile košarice polne, so odhiteli k svetu Petru, da jim odpre nebeska vrata in jih izpusti na svet.

Dobrodružno se jim je nasmehnil dobr starček, jim odpril vrata in jih opomnil:

»Srečno pot, pa pazite, da se kdo ne izgubi!«

»Ne, ne, brez skrbic!« so mu enoglasno odgovorili angelčki in odleteli v zvezdnato noč.

Dolgo so leteli angelčki, preden so prileteli nad zemljo.

Slednjič pa so vendar zagledali pod seboj lučko na zemlji, kjer je vladalo praznično razpoloženje. Iz visokih lin belih cerkv so zvoni zvonovi v slavo Kralju, ki bo prišel.

Krilateci so se razleteli na vse strani in jeli trositi lilijs-snežec na zemljo.

Tudi Milanček je trosil na zemljo bele lili in gledal skozi okence razsvetljenih hiš, kako so se, kot on nekot, radovali otroci pri razsvetljenih jaselcah.

Dolgo je trosil na zemljo lilijs-snežec in ko je imel košarico prazno, je poletel tja v oni gozd, na katerega robu je stala kočica njegove dobre mamicice.

Hotel je videti, kaj dela mama, če je še tako žalostna za svojim Milančkom, ki je sedaj tako zelo srečen.

Ko je prišel pred kočico in pogledal skozi okno, je videl mamico, kako je pietla nogavice, da jih proda in si kupi kruhek.

Oči je imela rdeče od solz in dolgih, prečutnih noči.

V srce se je zasmilila Milančku dobra mama, ki je moralna toliko trpeti. Tako rad bi pohitel k njej in ji povedal, da je srečen in, da naj gre tudi ona z njim v nebesa, kjer je tako lepo. Rad bi se li bil pokazal, a se je

bal, da potem mamica ne bi več pustila svojega Milančka nazaj v nebesa.

Zato je raje ostal zunaj in sklenil, da ko se vrne v nebesa, poprosi Vsemogočnega, da On pomaga njegovi mamici, ki je tako dobra, tako blaga.

Dolgo je tako gledal mamico, a končno se je spomnil, da mora nazaj v nebesa.

Se zadnjikrat se je ozrl skozi okno, razpel peroti in odletel.

Dolgo je letel, a nikjer ni našel nobenega krilateca, sam ni znal v nebesa, zajokal je, klical angelčke po imenu, a nobeden se mu ni odzval.

Slednjič se je utrujen spustil na zemljo sredi temnega gozda, legel na tla in zaspal...

V gordu pa so bivali hudobni škratci. Pa je videl njihov starejšina, ujazen možiček z dolgo brado, Milančka, kako je zašel v gozd.

»Ujemite ga!« je ukazal škratcem.

Škratci so vzeli debele verige in šli, da bi ujeli angelčka.

A zeleni smrečici, ki je rastla poleg sprednega Milančka, se je smilil drobni krilateci in ko so prišli škratci, da bi ga ujeli, je iztegnila svoje veje in ga skrila škratcem.

Ves gozd so škratci preiskali, a ko niso angelčka nikjer našli, so se vrnili in sporočili starejšini, da je angelček gotovo že odletel v nebesa...

Dolgo so čakali krilateci Milančka, a ko ga ni bilo, so se sami vrnili v nebesa. Ko so prišli pred Vsemogočnega in mu razdelili svojo nesrečo, jih je osto pogledal in jim ukazal, da se morajo takoj vrniti iskat Milančka.

Zalostni in potri, so se vrnili angelčki na zemljo. Dolgo so po vsem svetu iskali Milančka in slednjic so prišli tudi v gozd, kjer je pod zeleno smrečico spal Milanček.

Ko so zagledali Milančka, so bili tak veseli, da so kar zaplesali in zapeli najlepšo pesmico. Pesem pa je zbudila Milančka, ki je bil ves vesel, ko je zagledal svoje nebeske tovariše, katere je tako dolgo iskal.

Ko so že hoteli odletiti, pa je nenadoma zpovedovala zelena smrečica in povedala, kajko je rešila Milančka hudobnih škratcev.

Hvaležni so bili angelčki smrečici. — S kodrolasimi glavice in okrogli ročicami so si sneli dragulje in zlate obročke ter obsuli z njimi smrečico, da se je lesketala v mavričnih barvah.

Potem pa so jo izkopali in odnesli Milančki mamici.

Ko se je mama zjutraj prebudila, je našla na mizi smrečico, okrašeno z dragulji. Ostrmela je od začudenja.

Mirko Kunčič:

Praznik miru

Nocoj, oj, nocoj je praznik miru.

Vsi v misli smo zbrani pri Ježušku.

Kot bratje in sestre kot ena družina;

nocoj nas ne loči nobena daljina.

Nocoj, oj, nocoj sovraštva ni več, srce govori, ne puška in meč. En sam skupen dom, en sam blagoslov nocoj, oj, nocoj nam je hlevček Njegov.

Ivan Albreht:

Praprotno seme

Jožek je slišal večkrat praviti, da na sveti večer razume živalski pogovor, ktor ima po nevedoma praprotno semo pri sebi. Silno ga je mikalo izvedeti, kaj se neki pogovarjajo živali med seboj. Dan na dan je premišljeval, kaj naj storiti, da bi na sveti večer res imel praprotno semo pri sebi. To bi bilo imenito, če bi slišal, kaj se menita muc in godrnjav kuža, korenjaški petelin in Čopasta putka ter še vse druge živalske družine. Se v spanju mu ni dalo miru!

Za k pojnočnici je bil še premajhen in je ostal doma pri babici za družino, ko je družina odšla v cerkev. Nekaj časa je poslušal bajke in pripovedke, ki mu jih je pravila babica, potlej pa se je polagoma izgubil v sen. Samo kakor lahno zvončkljanje je še slišal babilino pripovedovanje, a naenkrat nič več. Pod klopo sedi godrnjavi kuža in razlaguje mucu na klopi:

»Oh, tale Jožek, vsako jutro joka, preden se pusti umiti!«

»Kajne,« pritrjuje muc, »da ga le sram ni, zamazane! Mene naj bi pogledal! Vedno se umivam, pa se mi še zdi, da nisem dovolj snažen!«

Jožku je nerodno in se tigo splazi iz sobe. Na dvorišču se mu roga petelin:

»Joj, to je pa tisti požrešni Jožek! Vedno ima večje oči kot želodec!«

»Pa rest je pritrjuje putka. »Da le morebiti tak! Sestrič bi kar izpred ust pojedel, a ti, petelinček, vselej mene pokličeš, če imas kaj dobrega.«

Jožek si maši ušesa in se skrije v hlev.

»Mu, Jožek-potepin je prišel,« oznaní vol tovariu, a ta spet pritrjuje:

»Hoj, mu, pa res! Ce mu mati kaj mačega ukažejo, je brž truden in pravi, da ne more nič delati, za potepanje pa ni nikoli pretreden. Kako bi neki naju pogledal go-pcdar, če bi se tudi midva lotila tak?«

»Saj ne bom več tak,« krikne Jožek in je ves rdeč in solzan od sramu. Planiti hoče kvíšku in bi skoraj padel babici iz naročja, ko se prebudi.

»Kaj je pa je?« se žudi babica, Jožek pa ji skrije glavico na prsa in še po malem poihleva. Nič note povedati, kakšne je slišel.

Le tigo, saj ga tudi mi ne izdamo! Zdsaj je čisto drugačen, a praprotnega semena si res ne želi več.

Tedaj pa je spregovorila smrečica in ji povedala, da ji jo pošilja sinček, njen dragi Milanček, katerega je obvarovala hudobnih škratcev.

O tak

Gršč:

Jaselce

*Jaselce smo naredili,
lučke v njih pričgali,
mah zeleni razgrnili,
janjkom z njim nasilali.*

*Prebogat je vsak količek
svetlega nakita,
krotki volek in osliček
v jaseleah stojita.*

*A med njima rajska Mati
in nebeško Dete;
a nad njima zbor krilati
poje psmi svete.*

C. Halkej:

V božični noči

Stara mati je pripovedovala Metki o raznih skrivnostih, ki se vrše na sveto noč po polnoči; prav tedaj, ko se ljudje razidejo iz cerkve in ko odpojo zvonovi. Takrat se odprla nebesa in vsi tisti, ki so v tistem letu umrli, vsi tisti gredo tedaj v raj. Od neba do zemlje se razprostreljajo stopnice in tedaj stopajo oni in pesem pojo. Metki je tisto leto umrla mama in zato je bila Metka žalostna, ker ni več videla mamice in ker ni več mogla govoriti z njo. Slišala pa je Metka tudi staro mater pripovedovati, da v prav isti sveti noč ozive vse otroške igračke in da imajo te igračke čudno moč v sebi in da vse vedo, kar jih kdo vpraša. Vse to si je Metka zapomnila in je zato nestrpno čakala božiča.

>Stara mati, povejte, kdaj bo božič?<

Stara mati je odprla pisan koledar in je iskala s prstom.

>Jutri, Metka, pojutrišnjem...<

>In takrat bo mamica šla v nebesa?<

>Takrat, ko bodo vsi ljudje spali. Le če samo eden ne spi, ne morejo duše k Bogu.<

Tegi se je Metka zbalila. Zakaj, če ona ne pojde spati, tedaj se ne bo neko odprlo in mamica ne bo mogla v nebesa. To bi res ne bilo lepo. Toda Boga se ne more prevarati, ker vse vidi in ve vse.

Božič je prišel in sneg je zapadel. Sneg je bil globok in pota ni bilo nikjer razen po cesti do cerkve. Metka je šla s staro misterjo v cerkev in je poslušala pesmi. Zdelo se ji je, da se je božji otrok v jaslih pri stranskem oltarju dvignil, razrostrl je ročice in se smehljal. Nato pa je stopil iz jasele in tisoč řih med ljudimi. Prišel je naravnost do nje in se ustavil ob njej. Metka se je zmedila, božji otrok pa se je nagnil prav k njej in ji pošepetal tisoč na uho, da ni nihče slišal:

>Metka, ne pojdi spati. Počakaj mamico.<

Metka se je ozrla po staro materi, da ne morda videla. Toda staro mati je molila in gledala na oltar, kjer je gorelo vse polno sveč.

Tako se je Matka vsa srečna vračala domov od polnočnice. Na tihem je sklenila, da ne bo zaspala, ampak da bo počakala. Ležat pa je seveda moralna, ker bi drugače staro mati kaj sumila. In ko jo je staro mati vprašala:

>Metka, že spis?<

je samo globoko zasopla. In skoraj nato je zaspala staro mati. Zelo pa se je začudila, ko je odprla oči: ob njej je sedeila punčka, ki jo je vsak večer jemala k sebi.

>Metka, spis? — Mamica pa pojde v nebo in je ne bo videila.<

Metki je bilo hudo. Oblekla se je in prijela punčko za roko. Stara mati je spala in ni slišala, ko so se duri odprle. Noč je bila jasna, zvezde so svetile, sneg pa je bil nad kolena visok. Pa Metka se ni bala; ko pa je sila punčka ob njej.

Vera jezik kazala po cesti starim ljudem. Jezika pa se vendar ne sme kazati. Tudi je povedač učitelju, da je Karlo kadil. In jo je zato tudi Karlo pretepel. Toda saj se kaditi ne sme. Pa sicer ni nič lepo. Samo staro mater ima.

>Trudna sem,« je dejala Metka. Gazila je sneg in je bila res trudna. Zeblo je pa ni; na dolgi poti se je ogreila.

>Kmalu bova tam,« je rekla Anica.

Metka je poznala kraj in je vedela, da nidaleč. Samo se mimo onih treh dreves. Potem je takoj pokopalnišče. In zato je vztrajala. Ko sta obstali s punčko med grobovi, je rekla Metka:

>To je grob mamice.« Samo križ je gledal iz snega.

>Sedli bova pod grm, da naju nihče videl ne bo,« je dejala Anica.

Metka je ubogala in tako sta sedeli pod glogovim grmom.

>Glog ima tako moč, da tistega, ki pod njim ponoči sedi, nihče ne vidi. In zdaj se bodo odprla nebesa. Pazi, Metka.«

Metka je res videla, kako so se nebesa odprla, kako so se stopnice spustile niz dol. Angeli so prihajali na obeh straneh s čudovito lepo pesmijo. Zgoraj pa je čakal gospod Bog. Ampak svetinja je tako močno prihajala od njegovega prestola, da oči niso mogle zreti

vanj. Grobovi pa so se tisoč edpirali in mrtvi so se vrstili na stopnice, da pojdejo v nebo. In tedaj je prišla Metkina mamica. Bila je vse lepa, kot je Metka ni videla nikdar. Metka nekaj časa ni mogla spregovoriti besede. Nato pa je nenadoma kriknila:

>Mamica! — Mamica se je ustavila in Metka je proti volji Anice pohitela k njej. Mamica se je smehljala. Metka se je je okenila.

>S tabo pođem.« — Mamica je pomisnila. Nato je dvignila otroka k sebi.

>Pojdi.« — In tako se je Metka napotila v samo sveto nebo. Kromaj malo se je spomnil stare materje, ki ji bo zdaj dolgočas. Ampak od zgoraj je prihajala tako megočna pesem, da je Metka pozabila na njo. Tam je sijal božji prestol in sam gospod Bog je sedel na njem.

Ko se je staro mati zjutraj zbudila, Metke ni bilo. Našli so jo na pokopalnišču. Telo je bilo trdo in mrivo, ampak Metkina dušica je bila na samo sveto noč z mamicom v nebu.

Halo, otroci!

Kakor lansko leto ob tem času, razpisujemo tudi letos

13 lepih nagrad

za 10 najboljih spisov pod naslovom:

Kako sem praznoval sveti večer

Vsi nagrjeni spisi bodo tudi objavljeni na >Slovenčevic otroški strani. Kdor od vas se torej hoče prav posebno postaviti, naj se z vso marljivostjo loti prelepote naloge in naj se potrdi, da ne bo pisal zaston.

Opozorjam vas pa prav posebno na to, da tudi letos še velja pravilo, ki sem vam ga bil lani polagal na srce:

S pavljim perjem se je dičila sraka-spaka, vi pa se postavite s tem, kar zmorete sami!

Pa si bo tu ali oni zmotno mislili: »Ah, kaj — kje bo pa Kotičkov stiček mogel vedeti, če sem to pisal sam, ali mi je pisal kdo drugi...?« Holaj dragi moji, pa še kako hitro, pa še kako dobro bom to vedel! Imam še vedno tisto čarodejno ogledalec, ki mi v hipu pove, kdo je poslanemu pismu kumoval!

In še to: pri določevanju nagrad se ne bom oziral na take tičke, ki bodo v svojih spisih na dolgo in široko razpredali svojo prekritano modrost in učenost, nego na take, ki mi bodo poslali kratke, preproste, a zato tembolj prisrēne in ljubke — zares pristno otroške opise božičnega večera!

Torej pokažite, dragi moji, pokažite, kaj zmorejo vaše umne glavice — same, brez tuje pomoči!

Spise pošljite najkasneje do 1. januarja prih. leta na naslov: Kotičkov striček, uredništvo >Slovenec v Ljubljani.

Mnogo sreča pri tekmovanju!

Kotičkov striček.

Ivan Albreht:

Večer

Tiho, kakor snežec čiste
misli toplo se pleto,
dalet v bethlehemsko mesto
z božjo lučko romajo.

Pa se strne log in polje,
snežec v hribček se zgosti,
in zelen je že ta hribček,
v vnožju hlevet zatari.

In končana pot je dolga,
otke v radosti bleste,
v hlevet so pogledi vprti
nežno sklenjene roke.

Dete v jaseleah posluha,
kaj si kdo želi iz nebd,
malim vsem deli dobrute
in v pozdrav se jim smehlja.

Kralj Živžav in njegove tri hčerke

(Prosto po Tolstuju Mirko K.)

Deklica na drevesu pa se je grozno prestrašila, ko je tako nenadoma stopil neznan človek pred njo.

>Kaj iščes tu, mladeč?« ga je pobarala, ko jo je minil prvi strah. >Beži, kar te neso noge, kajti že dvajset let ni šel noben človek živ odtod!«

>Koga naj bi se bal?« se je samozavestno vzrvnil Vanjuška.

>Mojega moža, medveda; zadavil te bo kakov slabobinega zajeka, če te zasači!«

>Čemu bi bežel pred medvedom?« jo je zavrnil Vanjuška, »ko sem baš zato prišel sem, da se pomerim z njim in osvobodim tebe iz njegove oblasti! Poslušaj in vedi, da stoji tvoj brat pred teboj!«

Deklica je neverno zmajala z glavo:

>Tega ne verjamem, kajti nisem imela nikoli nobenega brata. Mladeč, resno in dobrohotno ti svetujem še enkrat: beži odtod! Ga ni človeka pod božjim soncem, ki bi mogel premagati medveda.«

>Bomo videli!« je ponosno dejal princ Vanjuška in se hrabro potkal na prsa. »Preden pa se spustim z njim v boj na življenje in smrt, ti bom povedal kaj o tvojih starših in sestrich, da mi boš verjela, da sem res tvoj brat.«

In ji je na kratko povedal, kako sta bili ugrabljeni tudi ostali njeni dve sestri — Maša in Nataša, in kako je mati kraljica žalovala za njimi in še to, da je prišel on na svet šele par mesecev pozneje...

Deklica na drevesu ga je svelto gledala in ni dvomila več. Toda prav to je le še površno njenjo bojazen. V sestrski ljubezni in skrbi zanj mu je začela s podvojeno močjo prigovarjati:

>Bratec, prosim te, rotim te, pojdi odtod, dokler je še čas! Blizja se ura, ko se vrne moj mož domov. Ce te dobi tu, te nobena sila na svetu ne more rešiti!«

Vanjuška pa se ni bal in je odločno dejal:

>Ali misliš, da sem te zato toliko časa iskal, da te bom kar koj spet zapustil? Tu ostanem, naj se zgodidi, kar boče!«

Saša je videla, da bi bilo vse prigovarjanje zmanj. Prijela je Vanjuško za roko in ga peljala k orjaškemu drevesu. Med koreninami tega drevesa je bila prostorna vojina, v kateri sta bili dve ležišči: prvo ležišče je bilo napravljeno iz navadne slame in je bilo od medveda, drugo ležišče, dragocena zlata postelja s srebrnimi nogami, pa je bilo od Saše.

Saša je videla, da bi bilo vse prigovarjanje zmanj.

Prijela je Vanjuško za roko in ga peljala k orjaškemu drevesu. Med koreninami tega drevesa je bila prostorna vojina, v kateri sta bili dve ležišči: prvo ležišče je bilo napravljeno iz navadne slame in je bilo od medveda, drugo ležišče, dragocena zlata postelja s srebrnimi nogami, pa je bilo od Saše.

Ko se je Vanjuška zjutraj prebudil iz težkih sanj, ni bil malo preznenčen, ko je videl, da ne leži več pod Sašino posteljo, nego na lepi gospodski postelji. In še bolj se je čudil, ko je videl, da se ne nahaja več v temni medvedini votlini, marveč v razkošno opremljeno palmo.

Oblekel se je. V tistem hipu so se odprle duri in na pragu se je prikazal visok in dostojanstveno oblecen sluga. Priklonil se je globoko gospod in gospodku, ki sta stopila v sobo. Ta gospod je bila — Saša in gospod njen mož, ki pa ta dan ni bil grd in osorno brundajoč medved, marveč prijazen in gostoljuben grščak.

Stopil je pred Vanjuško, mu prisrčno stisnil roko in dejal:

>Kakšna sreča, da mi snoči nisi prišel pred oči, dragi Vanjuška! Razglabil bi te bil na drobeno kosel! Kajti vedi: strašna čarowna kletev leži na meni in mojih otrocih. Osem dni moram biti divja, krvoljčna zver, devetega dne pa se spremem v svojo prvotno podobo — in sem sret človek. Enako usodo morata deliti: menjo moja dva otroka.«

Ta dan je preživel Vanjuška s svojo sestro in svojim svakom v največji radosti in sreči. Ko pa se je jelo mračiti, je Saša žalostno dejala:

>Vanjuška, bratec moj mili! Ko bo dvanajsta ura odbila — bo vsa radost in sreča pri kraju; moj mož se spremeni spet v divjo zver. Zato, dragec moj, če ti je življenje ljubo, se poslovci od naju.«

Vanjuška se je pripravil na pot. Pred odhodom je prejel od svake tri medvedje kocine z besedami:

>Skrbno jih brani! Če boš kdaj v stiski in nevarnosti, jih pogledi na dlani — in prihitel bi tom na pomoč.«

Vstopili so v krasno kočijo. Saša je spremila Vanjuško s svojim možem prav do obronka gozda, kjer se je še vedno zadovoljno pasel Vanjuškin iskri konjiček.

Vanjuška je izstopila. Še par prisrčnih besed v slovo — in kočijo s Sašo in njenim možem je izginila nazaj v gozd.

Vanjuška je stopil h konju, ga prijazno počeljal po grivi in odvezal. Nato se je spremeno zavilnil nanj.

>Zdaj vem, kje domuje moja najstarejša sestra in kako se ji godi,« je zadovoljno pomislil in veselo zaklical: »Hopa, konjiček, zdaj pa pojdiva drugo sestrico iskat!«

Kakor veter je dirjal Vanjuška s svojim belcem preko samotnih trat in poljan. Ko je prijezdil do košatega hrasta, je videl, kako se je na mogočnih krilih vzpel z njega velik orel in odfrtjal pod sinje nebo. Med vejami kosačega hrasta pa je sedela brhka deklica in prelepo peila v božji dan.

Vanjuška je ustavil konja in radosno zaklical navzgor:

>Hej, hej, sestrica Maša, pozdravljeni! Tvoj bratec Vanjuška te je prišel obiskati.«

Naši izseljenci v Holandiji

Holandski misijonar Alenij Pohar, superior misijonov pri Sv. Jožetu nad Celjem

V južnozapadnem delu Limburške provincije v Holandiji, stisnjennim med Nemčijo in Belgijo, se dvigajo orjaški dimniki, iz katerih puhti noč in dan, zraven pa se na visokih železnih stolpih z bliskovito nagnico sudejo velikanska kolesa — dvigala kablov. Ta se nahaja 12 mogočnih podzemeljskih rudnikov, globokih do 800 metrov. Ta rudniški revit, ki se razteza približno 25 km na dolgo in 10 km na široko, je postal v zadnjih letih pravi »El dorado« za naše slovenske izseljence.

Raztreseni v 26 župnijah žive tu naši rojaki. Novembra meseca 1930 je bilo 1050 rudarjev in 1950 žen in otrok, skupaj torej

3000 Slovencev

Semkaj všeč naše rojake v prvi vrsti dobra plača, kajti zaslufek je zares dober. Nič posebnega ni, če zaslubi mož na teden 700 do 800 Din. Celo 15 letni fantiči so mi pravili, da zasluzijo okoli 70 Din na dan. Pri tem pa je treba pomisliti, da so življenske potrebštine veliko dražje kakor pri nas. Holandski goldinar je res 22.70 Din, ali znebiš se ga tako lahko, da se ti kar izmuzne, kakor bi bil namazan z oljem. Tudi železnica je veliko dražja kakor pri nas. Iz Ljubljane v Maribor plača 55 Din, za isto progo plačaš na Holanskem 93 Din.

Rudniki — 4 državni in 8 privatnih — imajo za družine

krasno zgrajene kolonije

Kdor hoče o kolonijah kaj govoriti ali pisati, naj si jih prej ogleda na Holanskem; v tem oziru ne dosegajo Holandcev ne Nemci, ne Belgiji, ne Franci. Vsaka družina ima 4—5 sob z lastnim vhodom, v priljetju kuhinjo, dve sobi, od teh je ena določena za »salon«, v prvem nadstropju, kamor vodijo za vsako družino lastne stopnice, spalnice. Družina ne sme imeti najemnikov pri sebi, smejo biti starši v družini, ali sestra moževa, ali brat žene, ne pa brat možev ali sestra žene — tako skrbijo za moralno Holandcev! Posebni nadzorniki skrbijo, da je okoli vseke kolonijske hiše vse lepo zeleno, ali v rožicah, snažno in dostojno. Posebne hiše nadzornice pa pregledujejo stanovanja, da so lepo urejena, snažna, higienično uporabljena itd. Res, da je stanovanje precej draga, stane povprečno okoli 18 goldinarjev na mesec (ali okoli 400 Din, vendar cena ni pretirana, če pomislimo, da imajo 4—5 sob, električno razsvetljavo, vodovod, krasno tlakovane ceste ali asfaltirane).

Pred hišo pripelje vsak dan avto skoraj vse potrebštine. Ravnost piska pred hišo avto: i-u, i-u, in žena že ve, sedaj je tu avto z mlekom: čez nekaj časa se oglasi zvok: pe-pe-pe, sedaj je tu avto z zelenjavno, velikanski avto, ki ima v več nadstropjih toliko raznovrstne zelenjave kakor na trgu. Komaj je ta avto odrinil, se že oglasi drugi zvok: ta-ta-ti, ta-ta-ti, in žena ve, sedaj je avto z belim kruhom zunaj.

Pa kaj pravim »žena«, tam so vse naše žene vendar gospel! Zato mi naj odpustijo, da sem se tako izrazil! Z ruto in kočemajko se tam ne da nič opraviti, treba se je oblačiti

kakor druge holandske žene. Videl sem samo dve slovenski ženi z ruto, ki sta izjavili: »Klobuka pa že ne!«

Ker je našim Slovencem stanovanje večkrat predrago in bi radi več prihranili ali več zapravili, gredo zato pogosto stanovati v privatne hiše, kjer dobe stanovanje z eno sobo in kuhinjo ali pa za vse eno sobo, seve je poseni, ali lepo pa ni in tudi ne vem, ali res kaj več prihranijo. Pogosto vzamejo tudi veliko privatno stanovanje in potem pa celo kompanijo »buršev«, ki imajo tamkaj v odvišnih sobah stanovanje in hrano. To baje precej nese, pa Holandci tega ne vidijo radi.

Hoteli za fante

Za fante pa so rudniki postavili tako zvane »Gesellenhuis«, prav za prav krasne hotelle, kjer ima vsak fant svojo sobo, lepo in čedno, obednica je skupna, hrana izvrstna, po trikrat na dan mesa, samo na red se morajo fantje navaditi — in to je pogosto težko. Te fantovske hotelle vodijo navadno redovnice, ki vse oskrbujejo, v hiši je tudi kapela in duhovni rektor. Seve je za marsikaterega fanta 10.50 goldinarjev na teden previsoka cena in si zato raje poške privatno stanovanje. Pogosto pa smo našli tudi po več fantov, ki so si najeli celo stanovanje, potem pa vse sami oskrbujejo, si kuhajo sami itd. in pravijo, da jim pride to najceneje.

Lepo uspeli misijoni

Ker so holandski katoličani resni, trenzi in verni ljudje, zato ni čuda, da vpliva to blagodejno tudi na naše izseljence. Morda pride marsikateri naših v Holandijo brez denarja, brez dela, brez kruha — pa tudi brez Boga, pa vse to najde tamkaj pri dobrih Holandcih.

Slovenski pevski in tamburaški zbor v Holandiji

Tudi Boga! Za to jim pomaga posebno tamošnji izseljenški duhovnik gosp. Dragos Oberžan. Ne bom ga hvalil, ali da je letos bilo mogoče med našimi izseljenimi v Holandiji obhajati štiri misijone in še enega povrh v Belgiji v istem redu kakor v domovini — to je njegova zasluga. In kako so bili naši izseljeni veseli teh misijonov! Da bi jih bili videli, kako so z vnero prihajali od bližu in daleč na misijone! Peš, s tramvajem, z avtom in avtobusi so prišli navdušeni in veseli, da slišijo besedo božjo v domačem, mitem jeziku. Pa kako so peli! Naši možje in fantje so kar grmeli pri petih litaniyah pri odpevkah: Zapojmo na glas, ali: Marija, k Tebi uboge reve...

Eygelshoven, Heerlerheide, Brunssum in Lindenheuvel so bili štirje centri, kjer smo zbirali naše dobre Slovence k misijonskim požnlostim po dvakrat na dan.

Da so se ti misijoni tako izborno obnesli, pa vsa čast in hvala Bogu in tudi vsem ravnateljem rudnikov! Da so se mogli naši Slovenci udeležiti sv. misijonov, so ravnateljstva vsem Slovencem šihte tako zamenjala, da so imeli čas in priložnost se udeležiti misijonov.

Ali bi bilo kaj takega pri nas mogoče, re-

Prvo sv. obhajilo v slovenski koloniji Sallandmine (Severna Francija)

cimo v Trbovljah? Bomo videli prihodnje leto, ko bo misijon v Trbovljah!

Za časa misijonov so ugledni holandski dnevnički zapored poročali o Slovencih, o Jugoslaviji, o naših izseljencih — in iz vseh teh člankov je izzarevalo spoštovanje do naše domovine in ljubezen do Slovencev.

Na te misijone je g. Oberžan poklical kot sotrudnike te-le duhovnike: iz Francije tamošnjega izseljenškega duhovnika g. Hafnerja, iz Belgije p. Patéja, ki se mudi v Luvenu radi študij, in pa pisca teh vrstic. Prijetno je takole snidenje daleč v tujini.

Naši rojaki so se misijonov v tako častnem številu udeleževali, da jih moram res požaliti. Bilo nam je to prav v veselje in zadostenje, da ves trud ni bil zastonj.

Nikjer ni socialna oskrba in socialno zavarovanje tako urejeno kakor na Holanskem. Le žalibog, da manjka še pogodbe med našo in holanskim državo!

no pobožnost: posvetitev presv. Srcu Jezusovemu, pete litanijske, potem pa v velikanski dvorani shod, na katerega so bili povabljeni tudi zastopniki duhovske oblasti in pa ravnateljstvo rudnikov.

Dvorana je bila premashna. Takoj po otvoritvi zborovanja sem prebral naslednja pisma, ki so izzvala tako navdušenje, da ga ne morem popisati.

Prečastiti gospod superior!

Dasi potrebujem doma gorenjih duhovnikov-misijonarjev, se vendar veselim, da ste se odločili, iti za nekaj časa k rojankom, ki si v tuji deželi s trdim delom služijo vsakdanji kruh. Vaš obisk jim bodi v tolazbu in duhovno korist, pa tudi v dokaz, da mislimo na nje.

Nesite vsem, zlasti tistim, ki so iz mariborske škofije, moj pozdrav in nadpastirski blagoslov. Recite jim, da jim v skrbi za njih telešni in dušni blagor prosim od Boga milost za mir in vse dobro, napisled pa večno zveličanje. Ostanejo naj zvesti Bogu in sveti veri, da se bomo nekot zoret sešli, če ne v zemeljski, pa v nebeski domovini!

Zelim Vas mnogo zveličavnih uspehov na Vašem apostolskem potu ter priporočam Vas in vse, h katerim boste prišli, v botje varstvo.

† Andrej, Škof lavantinski

Prečastiti gospod superior!

Z veseljem jemljam na zahteve Vaše prijazno sporočilo, da greste letos zopet za en mesec na Nizozemsko med slovenske izseljence. Iz vsega srca Vas za pot in delo tam dajem svoj blagoslov. Bodite uverjeni, da bo Vas moj slabotni memento vsak dan spremljal.

Pa tudi našim dragim izseljenecem izročite vseh krajih, kjer so, moj pozdrav in iskren blagoslov. Naj nad nevarnim delom njihovim in nad njihovimi družinami čuva blagoslov presv. Trojice. Za njihovo časno in večno srečo želim, da bi se jim ne podrl temelj vere, na katero so postavili v domovino svoje življenje. Resno, vztrajno in veselo versko življenje jih bo držalo in privelo dobre in srečne v domovino nazaj, končno pa tudi v večne domovino.

Pozdrav in blagoslov!

Vdani

† Gregorij, Škof ljubljanski.

Jugoslovanski rodarji!

Trda stvarnost življenskega boja za kruh vas je primorala, da ste zapustili domačo zemljo. Ali zaradi tega ne izgubite ljubezni do vaše domovine, kateri so sinovi — krepki in zavedni — kakor ste vi, skrajno potrebeni. Domovina tudi vas ne bo pozabila.

Pozdravljeni!

Minister za šume in rudnike: Dušan Serneč.

Z veliko pozornostjo so sprejeli tudi holandski zastopniki na našem zborovanju sporočilo, da pozdravljajo svoje rojake škofje in tudi kraljevi minister.

Seve, da smo vrnili te pozdrave visokim gospodom z našega zborovanja, in sicer brzavno.

Potem pa so naši Slovenci peli in peli in tamburico igrali, potem zopet govoriti raznih zastopnikov.

Holandci hvalejo Slovence

Zanimiva je bila izjava g. dekanja Nikolajeta iz Heerlena. Na moje povabilo, naj bi prišli Holandci enkrat v Slovenijo si ogledati našo lepo domovino, kjer jim bomo povrnili njihovo gostoljubnost, in kjer se bodo lahko prepričali, da smo Slovenci dobro, pošteno in verno ljudstvo, je odgovoril, da bodo že prišli tudi Holandci v Slovenijo, ni pa treba hoditi tja zato, da bi se prepričali, da so Slovenci dobrni — tu v Holandiji vidimo Slovence in smo se prepričali, da so dobrni in verni in pošteni.

Zastopnik ravnateljstva rudnikov, višji inženier Blum, je poučaril — ko sem se zahvalil za nakljenjenost rudnikov pri misijonu — »nakake zahvale ni treba, to je bila naša dolžnost, da smo dali Slovencem priložnost, da so mogli udeležiti misijona, če so Slovenci dobrni in pošteni in srečni, je to tudi naša korist...«

Zborovanje je pokazalo, kakšno spoštovanje uživa g. Oberžan tako pri Slovencih kakor pri Holandcih — prav tako, saj tudi zaslubi!

Nad vse mično in prisrčno je bilo, ko je nastopil pater Teotim in govoril — slovenško! To je prvi Holandec, ki se je iz ljubezni do Slovencev začel učiti slovensko. Kratek je bil njegov govor in težko mu je šlo iz ust — saj ni žuda, ampak vsem se je s tem bolj priljubil, kakor če bi jem bil dal zlata.

Holandci imajo naše izseljence radi

pravijo, da izmed vseh naseljencev so naši najboljši — to radi slišimo in dobro nam dejajo take besede, da bi le vse res bilo!

Za sklep naših misijonov smo priredili veličastno zborovanje vseh Slovencev v Holandiji.

V veliki cerkvi v Heerlenu, ki je središče slovenskih izseljencev, smo imeli sklep-

Mesto Heerlen, središče slovenskega kulturnega delovanja

G. Oberžan je Holandcem povrnji s tem, da je govoril holandsko! Je brihten kerja, zna! Jaz sem se vsega skupaj naučil komaj teh-le besed: tot weceriensi — na svidjenje! Za časa sv. misijonov nas je posebno prijetno iznenadila novica, da je za mesto Heeren imenovan za jugoslovanskega častnega konzula g. Dupont, kar bo vsem našim rojakom v veliko korist. Kako smo pred štirimi leti pisali in prosili za konzule, pa posod so bila ušesa gluga, sedaj pa se je ta želja izpolnila. Na tihem povedano — za javnost ne — je to zopet zasluža g. Oberžan. (Pa njemu tega ne povedati!)

V Hagu, glavnem mestu Holandije, imamo poslanika naše države, odličnega g. Krističa, ki se zelo zavzemata za Slovence. Z gosp. Oberžanom sta se domenila, da bosta prihodnje leto poslala otroke naših izseljencev iz Holandije v Slovenijo na počitnice meseca avgusta. Tamkaj imajo otroci samo mesec dni počitnice. No, z g. Oberžanom sva se pa dogovorila, da jih spraviva pod streho v Celju. Bomo pa tedaj enkrat v Celju priredili »holandski večer« z našimi malimi, g. Oberžan pa bo govoril holandsko.

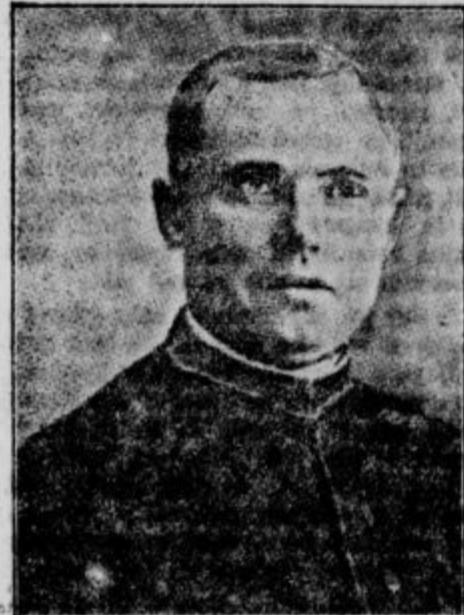
Cez dve leti nameravajo naši izseljeni prirediti potovanje v domovino s posebnim vlakom — to bo lepo!

Z začetkom novega leta pa bodo imeli naši izseljeni v Holandiji tudi svoj list z imenom »Rafael«.

Ali nismo napredni?

Tensunder:

Kako praznujejo božič Slovenci v Nemčiji

Duhovni svetnik Tensunder

Ce izseljencu v tujini slaba prede, se spomina z otočnostjo in srcem, polnim hrepeneja, nazaj na tisti nepozabni čas, ko je še bil v očetovi hiši, ko je še živel v ljubi domovini sredi tolikih prijateljev, znancev in sorodnikov. V sličnem razpoloženju je trenutno radi slabega gospodarskega položaja večina Slovencev v Nemčiji. V časih gospodarskega napredka in možnosti dobrega zasluka pozabljajo na mnoge dobrine ljube domovine in jih nadomeščajo z materijalnimi koristmi, ki jim jih domovina ne more nuditi. Sedaj pa, ko je ravno izseljene najbolj prizadet radi brezposelnosti in s tem od nadlog življenja, odpade prav za prav vzrok njegovega bivanja v tujini, in radi tega postane misel na domovino v njih zopet močnejša: pred njihovimi duhovnimi očmi se zopet popolnoma jasno in razločno dvigajo veličastne gore in ljubki grščki in na njihovih vrhovih briske cerkvice in prijazne kapelice, in v njihovih učesih prične sumeti in iz njihovih srce in njihovih ust zazveni nato tihov premilih glasovih materinščine pesem iz mladih let, ki jih predstavi v ljubo, lepo domovino.

In ravno sedaj ob božičnih praznikih se spominjajo ubranostnega romanja v sveti noč k polnočnici, in duhu se mudijo polni ganotja in pobožnosti v njihovi tako prijazni domači cerkvici, v kateri se tako lahko poglobijo v molitev. V Nemčiji pomeni božič pri ljudstvu največji praznik cerkvenega leta. Obhajajo ga na najslavesnejši način kakor v malokateri drugi deželi ne samo v cerkvi, ampak tudi v družini in društvu. Vsa javnost je pod vtisom tega tako ljubkega praznika. Zato je povsem naravno, da so se Slovenci, tudi oni, ki so bili rojeni še v Sloveniji in tamkaj preživeli svoja mladostna leta, ki so sicer s posebno trdovratnostjo obdržali svojo samobijnost in svoje lepe običaje, pri teh, vse javno in zasebno življenje obvladujočih praznovanjih nekako prikujučili navadam in običajem Nemcov. Iz domovine sem je advent najpripravniji in najdovzetnejši čas za prejemanje sv. zakramentov, in kljub temu je pri Slovenci radi nemškega zgleda ravno ob božičnih praznikih prejemanje sv. obhajila razmeroma najpogosteje. In če je mogoče ta ali oni Slovenec radi svoje okolice in velikih nevarnosti v delavnici postal v svoji veri mlačen in nič več ne obiskuje ob nedeljah sv. maš, ga vseeno lahko najdemo ravno ob božičnih praznikih sredi velike, nepregledne množice cerkvenih obiskovalcev in ga slišimo, kako tiho spremlja nemške pesmi. In če potem v kakem tihem kotičku pod stolpom poklepane in nato zazvoni pri povzdigovanju zvonček, tedaj zopet zatrepta njegovo srce, in njegova vera, ki je

Slovenska svatba v Franciji

v tujini skoro zamrla, zopet zaživi in ponovno vzbudi v njem spomine na tako srečna mlada leta, ki jih je preživel v pobožni veri svoje ljube domovine.

Tudi v slovenskih družinah se pogosto uveljavlja nemško božično praznovanje. Cesto najdemo tamkaj božično drevesce, ki je tu tako zelo razširjeno. Navadno pa jih je božično drevesce s svojim okrasjem predrago, in zato so si po starem katoliškem običaju postavili jaselce, pred katerimi prižgo sveče in pojo slovenske pesmi. Tudi v slovenskih društvenih spada v samo po sebi umevnemu letnemu programu, da morajo prirediti božično slavnost. Veliko božično drevo s številnimi gorečimi lučkami — pod njim lepe jaselce — razsvetljuje dvorano, ki je sicer zagrnjena v temo. Predsednik društva ali duhovni predstojnik ima božični nagovor, v katerem slavi božič kot praznik družine, miru in veselja in nato svoje slovenske poslušalce opominja, da v duhu družine držijo zvesto skupaj in da ostanejo enotno ljudstvo bratov in sester tudi v tujini. Nato pojemo in muziciramo in si pustimo cd otrok prednašati pesmi v slovenskem jeziku, da bi tako vzbudili in pospeševali pri njih zanimanje in ljubezen do slovenskega maternega jezika. Dvorana ni pri božičnih slovesnostih prepunjnjena samo od odrastlih, ampak tudi od otrok. Z božično slavnostjo je namreč navadno združeno obdarovanje otrok. Zarečih oči pričakujejo malčki stvari,

ki naj bi prišle; in četudi niso darovi in sladkarije niti najmanj zelo obilni, je otroška roka lahko hitro napolnjena in otroško srce zadovoljeno, in v spominu otroka ostane trajno zapisano, da je bil kot slovenski otrok v slovenskem društvu obdarovan.

Ravno za otroke in mladino se moramo posebno zavzemati in jo vzgojiti v duhu njihovih dobrih staršev. In sedaj smo tudi s tem započleni, da sestavimo velik zbor vsaj 150 pevcev in pevki pod vodstvom sposobnega, daleč naokoli znanega slovenskega zborovodje Ivana Sredenščka in da se pripravimo za veliko koncertno potovanje po Jugoslaviji.

Pogosto stojimo osamljeni in se moramo boriti z mnogimi in velikimi težkočami; dotoka iz domovine in s tem sveže krvi ne moremo več pričakovati, saj celo mnogi odhajajo nazaj v domovino, posebno sedaj, ko izplačujejo nemško rudarsko rento leta dni sem tudi že invalidom, ki imajo svoje bivališče v Jugoslaviji. Kljub temu držimo zvesto skupaj v Barbarinih in Roženvenskih društvin in se trudimo, delati dalje v smislu umrlega dr. Kreka, ki je tu ustanovil prva slovenska društva, in v duhu našega največjega prijatelja in dobrotnika, našega ne-pozabnega nadpastirja, prevzimenega nadškoфа dr. Jegliča. In polni ljubezni in stare privržnosti se spominjamo naših ljubih rojakov v domovini in jim želimo božjega blagoslova v najboljši meri za božične praznike in novo leto.

D. Oberžan:

Božič v tujini

Zelo pust je vzhodni del province Limburg v Belgiji: le resje in nizko borovje pokriva sivo zemljo. Pokrajina je skoro docela ravna, le tu in tam malo vzdvalovi. Veter, ki prihaja od Severnega morja, odnaša raz gršeče tisto tenko plasti zemlje, tako da niti resje ne more uspevati. Čisto goli štrle ti grščki rjavega peska iznad široke, dolgočasne pokrajine. Tu ne žuborijo bistri studenčki, ptičjega petja ne sliši nikjer — le volto ječanje rudniške sirene odmeva zamolklo čez široko poljano. Vse bogastvo tega dela sicer rodovitne Belgije krije gruda: črno zlato kopljeno tu. Skoro v ravni črti od vzhoda proti zahodu stoje po 5 do 10 km oddaljeni kot piramide sredi belgijske puščave širje mogočni »šahti«. Okrog njih pa je posejanih na tisoče hišic. Ce hodiš mimo teh hiš, ti udarja na uho gorovica vseh mogočih jezikov. V eni sami takih delavskih kolonij biva 16 različnih narodov. In če boš pozoren ter boš štel: sto- in stokrat boš začul izza oglja ali skozi odprte dveri i naš

slovenski jezik. Včasih se ti bo zazdelo, da si prišel v docela slovensko predmestje: cele ulice samih slovenskih stanovalcev.

Bilo je teden dni pred Božičem. Zgodaj zjutraj sem odrnil z doma. Pot me je vodila v zelo oddaljeno kolonijo. Obeda danes ne bo — kruh in košček sira vzamem seboj na pot. Ure in ure hodim: od hiše do hiše izčem naših ljudi, prinašam božično voščilo in vabilo za službo božjo o praznikih. Ko se opoldan oglaši zvonček v bližnji kolonjski kapeli, sedem ves truden sredи gošči in povzroči svoj obed. Pooldan hitim s podvijeno silo, da opravim čim več. In kako se mi je godilo na obiskih, ko sem prvič prinašal božični pozdrav svojim dragim...? Poročilo o tem molči...

V svoj dnevnik sem vpisal zvečer: »Nocoj morem kot še nikdar živo razumeti razgovor sv. Frančiška Asiškega z bratom Leonom, ko je slednji svetnika vprašal, kaj da je največje veselje, in mu je serafinski svetec pojasnil: »Več, brat Leon, če naju, ko se vrneva vse

Konči:

Polnoč na božičnem drevesu

Sveti večer.

Micika in Ivanček sedita za toplo pečjo in čakata polnoči. A ne morda zato, da bi sta k polnočnici! O nel! Nekaj popolnoma drugega podpira težki glavici in plasti spanec iz trudnih oči. Stara mamica jima je povedala, da govore okrasni na božičnem drevesu med izlivanjem polnoči. In zdaj čakata nestreljivo, zroc zdaj na uro, zdaj v zlato in srebrno nališpano, svecete se drevesce.

Cink!

Tihi je zašušljalo po majhni, a gosti in košati jelčici Debeltčici, kakor da bi tenko zapelo milijon srebrnih zvončkov. »Vse moje sestrice in bratci so že ponosni jambori na velikih ladjah ali so pa vzdani v lepe cloveške domove. Jaz, reva, pa nisem bila za tako rabo. Moje veje so se vedno bolj košatile in rastle le v širino, tako da sem ostala majhna. A srečna sem, da sem vendar svetu koristila po svoje. Vitke srinice in poskočni, dolgouhi zajčki so se shajali pod menoj in se tu igrali. Poleti sem jih dajala hladno senco, pozimi pa toplo, varno zavetje. Ko je bilo že vse ostalo drevo golo, so na meni še zelenale sočne iglice, s katerim sem rada hranila ljubke gladne živalice. — Kako mi je nekega dne zatrepetalo srce od sreči! Z nebes je priletel srčan angelček, me ogledoval in vprašal: »Ali si ti jelčica Debeltčica?« Rekla sem mu, da sem. Tedaj me je angelček pobožal, dvignil k sebi iz zemlje in rekel: »Nagradičti te hočem, dobra jelčica Debeltčica, za tvojo do-

brotljivost napram gozdnim živalicam in za tvojo ponižnost.« In zdaj — ah, niti sanjati se ne bi upala o toliki krasoti! Le škoda, da ne morem te sreči deliti s svojimi ljubimi gozdnimi živalnimi!

S kakršno mero si delili drugim, s tako ti bo vrnjeno! In kakor si žel, tako boš oral!

Cink!

»Ravno pred nosom mi goriš zlobna svecica! Ali ne vidiš, da se ti ne morem izogniti, ko sem za noge privit v te bodeče igle. Razentega me še zbada in rež groba veja te pokvečene jelke v stari hrbot. Kaj mi dihaš tako vroče v obraz! Ali ne veš, da sem narejen iz ledeni kristalov, ki jih bodo tvoji prednji žarki stopili! Sama škodoželjnost te je! Sicer se ne bi postavila pred menem! Jezno je mahal z malo smrečico, ki jo je nosil v roki, možiček Božiček proti sveti, da bi jo ugasnil. A revček ni imel več dovolj moči: sveča je sicer zaplapala, potem pa je gorela znotolko enako svetlo in toplo. Sicer tako dobrohotno in prijazno lice ledene možička Božička je kar zarelo od jeze in debele znojne kapljice so se mu valile v dolgo belo brado. Ves zmučen se je končno sesedel in si pahljal s svojo smrečico.

Ne rinš z glavo v steno! Ne išči v vsaki nezgodji ali slučajni oviri zlobno delo svojega bližnjega! Tudi se ne sveti vse le zato, da bi vznemirjalo svojo okolico.

Cink!

»Tvoja jeza, blagorodni in velečenjeni možiček Božiček, je razumljiva, dasi ni upravičena. Saj sem te zagledala šele tedaj, ko sem že gorela. Takrat pa prav tako nisem več mogla menjati svojega mesta kakor ti. — Aglej, zelo sem srečna, ker vidim toliko kra-

trudna in lačna zvečer domov, brat-vratar ne bi hotel sprejeti pod streho in bi nuju nahrulil s »potepuha« in bi midva vse to potrebitivo prenašala... več, brat Leon, to bi bilo pravo veselje! Tako razvodenja mi je bila duša ta večer...

Kakšen bo neki tisti lepi, tiki večer — prva sveta noč na tujih tleh?

Stanovanje, ki mi ga je nakazal rudnik, je bilo priprosto kot stanovanje vsakega delavca. Sicer pa tudi najvišji ni imel boljšega bivališča. (Navadna delavska hiša je spremenjena v kapelo.) Za božič sem hotel pripraviti sebi in svojim kolikor mogoče veliko domačnosti na svojem domku. Postavili smo si — naši fantje pevci so mi pomagali — prav lepo božično drevesce.

Na sveti večer so prišli pevci, prišli so tudi drugi in naša društvena soba, ki nam je služila za pevske vaje in kjer smo imeli prav lepo knjižnico, se je napolnila do zadnjega kotička. Svečke na drevescu smo prižgali — in zadonele so naše prelephe božične »Sveta noč«, »Glejte čudo se godi« in druge, nazadnje še »Večerni zvon«, ki je tako odgovarjala čustvom naših src: »... le doni mi iz temnih lin, in vzbujaj mi na dom spomin!« Beseda je zastala, v očeh pa je zaleskata solza. Še kdaj poprej, nocoj smo začutili, da nam manjša doma in njega ljubezni... V kapeli ni bilo polnočnic. Nadomestiti smo jih hoteli s petjem božičnih pesmi, ki so jih pevci ponavljali zopet in zopet. Tako na mojem domu.

Zunaj pa vdrjavajo težki koraki cele vrste mož — s šilta in celo na šilh gredo. Niti na sveto noč za nje ni počitka. S sklonjenimi glavami in molte korakajo mimo oken. Težka bol — se mi zdi — jem leži na duši: »Celo nocoj, na sam sveti večer moramo na delo!«

Bilo je že pozno v noč. Zamolko petje oz. vpitje se začuje na drugem koncu kolonije. Pijani fantje se vračajo iz gostiln. Cele trume jih je. Na drugem koncu kolonije se oglaši druga skupina. Vmes pa ostudo preklinjevanje — celo Mater božjo preklinajo. Čujte! Mater božjo — nocoj na sveti večer — ko daje ona svetu Kralja miru, ko pojo angeli »Mir ljudem na zemlji! Se drugo jutro se je vlačilo nekaj teh prežalostnih prikaznih pocesti — v sramoto naroda, ki mu pripadajo. Moj Bog, so bili to mogoče ljudje naše krvi ali vsaj nekateri med njimi...? O tem tudi moči poročilo...

Se en lep dan! Na Štefanovo so prihiteli moji mali, da otresejo božično drevo. Saj čitatelji »Slovenca« že poznajo te moje male. (»Slovenec« je v januarju 1930 prinesel tozadene članek!) Danes vam pošiljam še njihovo sliko. — Tudi ti so zažvgoleli. »Sveta noč, blažena noč...«, deklamirali pesmice, ki so jih znali iz »slovenske šole«. Neverjetno veselje sem jim naprevil s poročilom, da dobe iz domovine slovenske knjige, ki jim jih zastonji pošlje šolska oblast. Ze, ko so prejeli vsak majhen delež skromnih darov, se kar niso hoteli posloviti... Kako žejne so dušice teh mojih malih...

Takšen je bil lanski božični večer na tujih tleh. Skromen, da bolj ni mogel biti. Zarjal pa nam je vseeno globoko v dušo čustva hrepnenja in ljubezni, kot mogoče še noben sveti večer. Kakšen bo neki sveti večer letos? Še je skrito pred nami, kakor je sploh vsa prihodnost delavca v tujini prikrita. Kakšen bo Božič? Eno je gotovo: temna slutnja bo kalila marsikateremu naših duš: kaj, če bom v kratkem odpuščen... in potem brez kruha... na tujih tleh...

soto, pa privočim tudi tebi zadovoljstvo,« je rekla prikupljivo sveta Sveteca in se vlijudno nagnila v stran. Oh, kako je bilo to težko! Debele solze so padale s sveče Svetete na jelčico Debeltčico. A vseobči mir je poplačal ta trud.

Kdor vse razume, oproča vse! Dobr človek se lahko zadovolji.

Cink!

»Kako težko sem se prerival med brati, da bi prišel z njimi v torte in biškote! A vse zmanj! Vedno zn

Božič v umetnosti

>Te od izhoda solnčnega do konca zemlje zadnjega, naj bode Kristus kralj deščen...«

Odkar se je vloževali Sin božji, doni v vsej krščanski cerkvi gori navedeni poziv. In to po vsej pravici. Rojstvo Jezusovo ima splošen pomen, to pa na verskem, socialnem, kulturnem, filozofskem in zgodovinskem poprišču in posebno za svetovno raziranje. Kristjani starejših dob se tega pomena niso mogli vsestransko zavedati. Njim je bila važna verska stran, vse drugo je rastlo počasi a dosledno s krščanstvom. Verniki so se — posebno v stari dobi krščanstva — navduševali med seboj, za vero, to pa z živo besedo in v pismu, pesnikovali so, pisali razprave, snavnali stavbene naštete, klesali, slikali, vezali, skladali napeve Kristusu na čas. Sprva z malimi sredstvi, a takoj večjim navdušenjem in prepričanjem.

V kolikor prihaja v poštov umetnost, so se opirali na veliko smer. Pozneje pa se je ta začela cepiti, ker se je polastiilo tudi preprosto ljudstvo te vrste občevanja med seboj in si pripovedovalo, kar ve bilo izvedelo o ustanovitelju in njegovem nauku. Tako je nastala ljudska umetnost, naivna, deloma fantastična, deloma snovno zamisljena, a vedno odkritorsčna, globoko vera, razumljiva tudi vsakemu neukemu kristjanu. To nam je mogoče zasledovati v vseh panogah in v vseh razdrobnih krščanskega kulturnega življenja. Za danes si oglejmo le manhen del lega delovanja, umetnosti, ki nam predstavlja najvažnejši dogodek božjega časa: rojstvo Gospodovovo in ilustrira poročila o sveti noči.

Najestavnostnejša in najkrajša so poročila svetih evangeliistov. Ampak neobrabljeni in živalni fantazijski šršiblji plasti niso zadostovali. Zato so jih v ustrem izročili dodajali podrobnosti in jih razširili. Ko niti to niše bilo doči, so tvorili popolnoma nova opisovanja, ki so jih pripisovali apostolom in drugim velmožem, a jih Cerkev ni sprejela med prisne spise. Taka opisovanja se znana pod oznako nepristnih evangeliij (pseudoevangeliia). Krščanska umetnost se pogosto opira na te nepristne evangelije, ako rabi iz njih kak primeren motiv. Umetnost postopa v tem pogledu dokaj prosti in brezkrbno.

Prvi umetniki obsegajo samo najnajnije pravne, tako, da je tujemčev doči, kaj je hotel podati in povedati umetnik. V katakombi sv.

Priscile vidimo na presno naslikano na stolu sedečo in doječo ženo v rimski obleki; poleg nje je mož, držec v levem roku smotrek pergamenta ali druge snovi, a z desnico kaže na zvezdo nad glavo doječe ženo. To je prorok Izaija (kakor tolmač de Rossi), ali pa Balaam: oba sta prorokovala Odrešenika. Večako predstavlja slika izpolnitve prorokove ki se je uresnila na sveti večer. Podoba je bila slikana nekako 70 let po Kristusovem rojstvu, je torej najstarejši umotvor, ki spominja na blaženo božično noč.

Odsihmal so take podobe Številnje, vedno obilježje in zgovornešje. Iz 4. stoletja omenjam kameno krsto ali sarkofag neke Adelife iz Sirkuz. Prizor je vklesan v kamen in kaže že streho, ki pomenja hlev, pod streho povito dete, poleg njega vola in osla; na desni strani Marijo in Jožefja, na levih modre z izoka ali sv. tri kralje. Volja in osla ne omenja noben evangelist, pač pa nepristni sevangelij sv. Mateja. Prav te živali sta pa postali, posebno v naziranju kmečkega ljudstva tipični in neločljivi od jasla. — Drug sarkofag, iz leta 343, predstavlja rojstvo Gospodovo pod milim nebom, a marmornata plošča iz 5. stoletja v cerkvi sv. Janeza di Rialto v Benetkah nas vodi za korak dalje: pod streho je udobno ležišče, na katerem potlije sv. Porodica, pri njej jasli in na slami povito dete. Volja pasme (zebu) in osel vršita svojo malo in grečata dete. Spodaj pa vidimo sv. Dete se enkrat, topot v kopeli; dve strežnici, oziroma babice in strežnica, ki kopleta božje Dete. Opažamo torej, da prihaja prizor Kristusovega rojstva — po vplivu iz Iztoka in Bizanca — potom umetniškega dela vedno bolj v aristokratsko osredje. Po Pisanijem vzorcu je postopal v velikem merilu tvoreči Lorenzo Maitani (ok. 1330), ki je krasil probleme orvietanske stolnice z reliefi in uporabil iste motive, a dodal še dva angela. Sledili so slike; tako Guido da Pietro (navadno se imenuje Fra Angelico, 1397—1455), ki je slikal po raznih krajih. Bil je dominikan, asket čiste duše, ki je čutila z osebam, katero je oblikoval njegova roka. In ta umetnik se je usmeril v nasprotno stran, med plebeje. V Florenci (San Marco, Akademija) in v Forli imamo njegove slike rojstva Gospodovega — a povsodi vidimo Dete nago, ležede na tleh, vendar pa vsaj pod streho. Niti mati, niti dete nimata nikakršne učobnosti. S tem je zastavila smer, ki hoče vzbujati čut usmiljenja z učobstvom. Vzoperedno z Angelikom gre franciškansko raziranje; kajti sv. Frančišek Asiški je odklonil nebeski dvor in seboj bojezen pred svetimi osebam ter prestavil nebesa v Slovensko osredje, tako, da se je ljudstvo obrnilo z zaupanjem do Boga in izveličanju. Prve slike je naredil asiški učitelj v Grecciu in je na sveti večer pestoval in zibel Ježuška, narejenega iz lesa! To nam je ohrnih Giotto di Bondone (ok. 1266—1337) v zanimivi in važni sliki v gornji cerkvi naški. Ta prisršnost je bila dalj časa znak franciškanskega reda in se pojavlja vedno spet v posvetnih redovnih članov. Kako pa poslik »Filomelec? Kaj bi Detetu vse rad storil?

zidelke, ki so pa intelektive in neuke ljudi svoje dobe vendarle živo spominjali na dogodek blažene noči. Drobne slike v evangelijarjih preprostim masam pač niso bile dostopne; a poučujejo nas, kakšne so bile večine slike na cerkevnih stenah, ki so danes večinoma izginile, napisni pa so nam ohranjeni, na pr. od stenskih slik v Ingelheimu (ok. 826), Sankt Gallenu (ok. 840) in v Mainzu (pred 1. 1031). Take slike so bile dostopne vsem vernikom in na vse so uplivale.

V 13. stoletju se zapadna umetnost začne opirati bolj na klasične vzorce; sem sodi na pr. reliefna podoba v Groppoli, ki privzame novo sestavino: zvezdo, in jo tako poudarja, da je ni mogote prezreti. V Sieni stolnici imamo relief v marmorju, ki uvede poleg že znanih delov še ogenj. Delo Nikolaja iz Pise ne prinaša nepoznanih sestavin, a v obliki so njegovi reliefi nad prešnjimi, kajti posnemajo neposredno staroklasične ali pa etruščanske podobe; Marija n. pr. je posnetna po rimski sohi Junone in tako tudi vse ostale osebe. Poleg ovce uvaja N. Pisano (ok. 1206—1278) v svojih reliefih tudi dve kozi, kar je zajel iz sodobnega kmečkega življenja. Da je to delal namenoma, nam potrjuje relief v Sieni, kjer vidimo spet ovce in dve kozi. — Andrej Pisano (ok. 1273—1349) postopa že samostojneje pri broznih vrtilih florentinske kraljice; v sredotočju Mati božje na ležišču, na desni dve strežnici, ki skrbijo za njo; na levih strani dve drugi strežnici, oziroma babice in strežnica, ki kopleta božje Dete. Opažamo torej, da prihaja prizor Kristusovega rojstva — po vplivu iz Iztoka in Bizanca — potom umetniškega dela vedno bolj v aristokratsko osredje. Po Pisanijem vzorcu je postopal v velikem merilu tvoreči Lorenzo Maitani (ok. 1330), ki je krasil probleme orvietanske stolnice z reliefi in uporabil iste motive, a dodal še dva angela. Sledili so slike; tako Guido da Pietro (navadno se imenuje Fra Angelico, 1397—1455), ki je slikal po raznih krajih. Bil je dominikan, asket čiste duše, ki je čutila z osebam, katero je oblikoval njegova roka. In ta umetnik se je usmeril v nasprotno stran, med plebeje. V Florenci (San Marco, Akademija) in v Forli imamo njegove slike rojstva Gospodovega — a povsodi vidimo Dete nago, ležede na tleh, vendar pa vsaj pod streho. Niti mati, niti dete nimata nikakršne učobnosti. S tem je zastavila smer, ki hoče vzbujati čut usmiljenja z učobstvom. Vzoperedno z Angelikom gre franciškansko raziranje; kajti sv. Frančišek Asiški je odklonil nebeski dvor in seboj bojezen pred svetimi osebam ter prestavil nebesa v Slovensko osredje, tako, da se je ljudstvo obrnilo z zaupanjem do Boga in izveličanju. Prve slike je naredil asiški učitelj v Grecciu in je na sveti večer pestoval in zibel Ježuška, narejenega iz lesa! To nam je ohrnih Giotto di Bondone (ok. 1266—1337) v zanimivi in važni sliki v gornji cerkvi naški. Ta prisršnost je bila dalj časa znak franciškanskega reda in se pojavlja vedno spet v posvetnih redovnih članov. Kako pa poslik »Filomelec? Kaj bi Detetu vse rad storil?

>O kako bi radostno kopelj mu pripravil, Drage volje bi vode tjeckaj mu postavil. In kako bi v službo rad Devi se prijavil Da bi s pranjem se plenil Detetovih bavil.

Poudarjanje učobstva Kristusovega ostane precej redno v ospredju. Lorenzo Ghiberti (1378 do 1424) nam prikazuje na severnih bronasti vrtilih florentinske kraljice Kristusovo rojstvo pod milim nebom, a vzdol temu Dete v jaslih in poleg njega osla, vola, dva pastirja in angelov na nebnu. — Večina teh slik in reliefov ne ve nič o noči, ampak nam zudi prizor rojstva, kakor da se vrati podnevi.

Nizozemski in nemški umetniki so pa — posebno v 15. in naslednjih stoletjih — začeli vsljivo pondarjati veliko učobstvo in so uvedli, kot logično posledico, v svoje umetnike prinašanje darov. Zaeno so skušali cizirati se na vse podrobnosti, ki jih omenjajo evangeliisti in so začeli poslati anahronistično v sodobno ljudsko življenje. Take na pr. H. Memling (1430—1494), ki postavlja prizor božične noči v romantično podprtju; Dete je nago, sv. Jožef ima gorečo svečo v roki, dva pršilec (naravniki slike in njegov sin) klečita zunanj hleva in gledata skozi okno v notranjščino. Take slike Memlingove imamo v Münchenu, Bruggeju in Madridu. Pri naslednje omenjeni sliki je omadena tudi zima: sv. Jožef je gorko oblečen in ima kožuhovino kučno na glavi, v roki pa svečo — kajti zimska noč je. Tudi angle vidimo na teh slikah in ljudi — ne vedno označenih pastirjev — ki prihajajo, gledajo, molijo sveto Dete in se čudijo. Kakor Memling slikajo F. Herlin (1440—1493), Mih. Wolgemut (1484—1520), ki postavlja sv. družino v podprtju brez strehe, v kateri nago Dete preseha v narodu božje Matere ob brleči svedi, ki jo drži sv. Jožef. V to vrsto sodi tudi Roger van der Weyden (1400—1464), ki polaga nago Dete na tla podrga hleva; pridružuje se mu Mojster poveljevanja Marije (15. do 16. stoletje), ki namreč sv. Devico pod razdrilo strehe, a Dete nago na tlu, samo, da mu podgrne konec Marijinega plašča. Hugo van der Goess († 1482) je postavil v svoji sliki (sedaj v Florenci) podprtju veličastne stavbe, in tu leži Dete nago, neposredno na tleh, sv. Jožef kleči, naokoli 14 angelov, 9 jih kleči, 5 jih prepeva v zračnih viščah, in 4 pastirji so pri novorojenčku — eden med njimi ima klebuk v roki; poslednje je nov motiv. Pridružuje se A. Dürer (1471 do 1528), ki je za svojo dobo že zelo romantično usmerjen. Na sliki, ki je sedaj v Münchenu, je upodobil Dete nago, ampak angel drži pod njim blago; sicer vidimo vse druge sestavine: vola, osla, dva pastirja, angle in — sv. Jožef s svetilko, dasi pri belem dnevu. — Istotko postopa v bakrorezih in lesorezih; v teh uvaja svoj motiv: pastirja, ki ima dudi s seboj, motiv, ki je pač prišel iz Italije (pifferari) na sever. Dokaj realistično je naslikal božično noč H. Holbein mlajši (1497—1541) na sliki iz leta 1521, v univerzitetni kapeli freiburške stolnice: črna noč Marija in Jožef stojita ob nagem, na slami ležecem detetu, okoli tega pet angelov, na tleh svetilka; v stranskem prostoru na levi vidimo ogeni, kot znak mirne noči, torej motiv, ki nas

je zanimal že na reliefu sienške stolnice. Pa še nekaj. Za skupino sv. družine vidimo drevo, kakor se združuje. Ves prizor je v podprtju razkošne renesanske palade. Na levih v ospredju uremo tudi sv. Roka, kot pastirja! Nov ta motiv sicer ni, kajti že Fra Angelico ga je rabil v sliki Kristusovega rojstva v samostanu sv. Marka v Florenci, ko je naslikal sv. Petra mučenika (dominičanina) in sv. Katarino, ki molita sv. Dete: novo je to, da prihaja pri Holbeinu sv. Rok v podobi pastirja.

Kakor Holbein je postopal — že 11 let pred ním — tudi Baldrijan Ridolfo Gherlandajo (1482 do 1561), ki je v svoji sliki, izvršeni l. 1510. (sedaj v Budimpešti), postavil poleg natega Deteta sv. Boštjana in sv. Jakoba, ki je molit; razen tega še tri pastirje: eden kleči, dva stojejo, prvi ovenčan, drugi nosi jagnje na ramu; v zračni viščvi tri pojope anglo. Rodobno je postopal tudi Ant. Allegri Carreraggio (1494—1534), ki je uvedel

(leta 1518/14) nov motiv s pečega Jožefa. Skupino je postavil pod milo nebo in poleg natega Ježuščka naslikal sv. Elizabeta z malim Janezkom.

— Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spošljivo odkrije.

— Drugače si je zamisli sveto noč Lorenzijem.

Na drugi sliki ima sv. družino v zidanem podprtini.

Porabil je poljuden prizor, da sv. Jožef odganja usiljivega osla; v ospredju je pastir, ki se spoš

n. pr. J. M. Schmidt (Kremser Schmidt) (1718 do 1801), Leopold Layer (1752–1828) in nešteo drugih, ki navdino niso samostojno komponirali, ampak so se drikli tipov, ki so bili razstavljeni vsepravod, posebno s posredovanjem augsburgskih bakroresecov. Na slovenskih tleh je nešteo božičnih slik, ampak ne samostojnih. Mnogo poljudne pesnje je zanesel v božično ilustracijo L. Richter (1803–1884), ki si je pribavil mnogih svojim slikam, posebno pa lesoresem, neposredno iz maloštevne življenja in nam kaže naprave obitajo srednjega časa. — Samostojen je E. Steinle (1810–1896) ne samo v oblikovanju, ampak tudi v izberi snovi. Kaže nam n. pr. sv. Devico, ki žaka zunaj mesta pod drevesom, dočim Jožef stoji v Betlehemu premožnika, ali Marijo in Jožeta z osličem na potu v Betlehemu obični torej evo sodočnost v arheološke oblike in oblike. — Tudi Alfred Rethel (1816–1889) gre svoja pota v stranskih posameznostih, v bistvu se pa drži tradicije; ob vložu v hlev je n. pr. postavil na vrasko stran po enega angelja kot nekako lastno stražo in enemu izmed pastirjev je dal nalogo, da vabi sodruge v hlev. — H. Thomas (1882–1921) se je tudi osmislil in je s poetičkim čarom prepoljil svojo sliko (triptihon v Karlsruhe), na kateri je naselil 45 angelov, ki molijo in izveličajo pojo, godejo in piskajo, da je veselje. Razen teh imamo na sliki 11 ljudi in 7 živali. To je slika, ki nas pomakne na pol v nebosa, ki so na Sveti veber tudi v naši zdolini solzec. — Manj prijazno počitken, a zato

Steinle je naslikal ta prizor, a Uhde dvakrat; poslednje imenovanju je predstavil potjoča petkrat. — Peta narodna pesnica navaja:

>Svet' Jožef prav Mariji:
Ti tukaj mal' postoj,
Jaz gron po notri v mesto,
V mest' je stric mojc.
Spet druga pesnica poroča:

>Jožef Marijo na pvači pusti
Herperje isče, za njo skrbici.
V sedmi pesmici prosi Marija, ko ji Jožef pravi: >Per vložu pustim tec in odhaja v mesto Betlehem:

>Oh, Jožef moj, pojdi barš iskat,
Ne pust me dovolgo tukaj stat...
Nestrpno čakanje je posebno dobro izrazil Uhde. Ker v mestu nista dobila prostora, sta se napotila v samotni hlev:

>Tam zumaž za mestom ena štala stoji,
Eno malo pokrita, zaplankana ni.

Druga pesem:

>Kjer je b'la ta Štalica
S slamo zagađena,
Pa vendar vester skoz berči,
Tud' s snegom nič drugače nič.

S kakovostjo hleva se pesmi iz naroda posebno rade bavijo. Hlev je po vseh poročilih narodne

Ta motiv je v narodni poeziji prav tako nizkopravo bogat, kakor v slikah. Poleg tega se vso povsod ponazarja »božično sv. družine« Ena med narodnimi pesnicami podrobno nasteva, kaj je Marija pogrešala na sveti veber: plesnice, povožilke, kostevi, zibiki; poslednjo je Jožef naredil; kar na tem mestu je posekal jevdico, spahnil zibiko in jo poslikal: na eni strani »Presladko ime Jezusovo« na drugi: »nugova britka martra vas.«

Pastirji se pomenujejo v drugi narodni pesmi, kako bodo olajšali bedo sv. Detetu:

>Tomazek, ti gledaj, de koter dobi...
Aho sukenjco imam, pa mič ne velja,
Ni druga kot luknja in vsa strgana.
Pa pojdem jest proslit bogatih ženic,
De b' mogu dobit kej povojčev in plieč.
Jerne, b'la ta zadnji bo zibuko dav...«

Uboštvo je najznačilnejša točka vseh ljudskih pesemic, ne samo slovenskih, ampak tudi drugih narodov. Globoko poetično govorji moravska božidna:

>Maria se starala,
Kde by plenek nabrala.
Utrhneme z ruke kvét,
Obvinemec celj svet.
ali po drugi varianti: »Budeome měl plénky hned.«

— Pa tudi v Slovencih je bila svojščas, pred lutrovou reformacijo, živa ista poetička misel:

Kir Maria Boga rody,
Alleluia. O Maria!
V preproste pleine povye,
Alleluia. O Maria!
Preproste pleine, makou zueit,
Alleluia. O Maria!

To pesmico nam je ohranil Trubar. Ker ni bilo dobiti plenic, nasvetuje cvetne listje rože ali makat! Tudi mraz je stalna točka narodnih božičnih pesemic. Se leta 1800. so peli pri nas o polnodi:

>Oh lube Jefushek nash,
De te perfhi ta zhas,
Ke vše od mrass poka,
Srež' namorem bres jokta.
Ali v drugi pesmici:

>O dete zartanu! milu objokam,
Kolkan terpsh! Ke v' merfli sbalezi
na terdi flamezi revnu lefshis.
St. Jožef tarna:

>O devica, marza ja Štalica,
Kir bož Boga rodila!
Kam ga bož položila?
O devica, marza ja Štalica.

V drugi apet:

>Ta zimaki čas je velik mraz...«

Na drugem mestu:

>To dete prav nago na slameci leži,
Veliko te zime in mraza terpi...«

Redkeje omenjajo te pesni ogenj; na pr.:

>Jožef širo ohenj stor
in Štalico lepo pokadie
in na drugem mestu:

>Jožeta ga mraz prisili,
Ta sveti ogenj striti.
Se komaj dobil je v tem mestu.
Za imet en malo ognina.
O starejših likovnih umotvorih smo čuli, da predstavljajo tudi kopelj za sv. Dete. Spomin in ustno izročilo sta ostala, četudi pesmice vedenoma ne omenjajo kopeli pogosto, vendar pa tu in tam: na primer:

>Jožef vzame baribelco
In bila po frišano vodico.
Drugo mesto:

>Došle su tri vode mlačne kakti kropki,
Koje jesu onda Ježuša kupale...
I došli tri vetri topli kakti sapa,
Koje jesu onda Ježuša zibali,
Ježuš zibali, malko ga grejali.
Tudi nočne tmine ne prezre ljudska poesija:

xJosip Vandot:

Zorkine božične svečke

Kaj je pomagalo Zorki božično drevesce, pa naj je bilo še tako lepo in polno blestečih lučk! Gledala ga je pač nekaj časa in oči so se ji zasvetile za trenutek v veliki radosti. A Zorka je že sklonila glavo in vzdihnila bridko.

>Mamica! je dejala tako glasno, da se je čudno slišalo po prostorni izbi. >Mamica, kje si?«

Oče, ki je sedel pri mizi in si z roko podpiral glavo, se je ozrl nanjo. Vstal je in stopil tik do nje. — »Ne bodi žalostna, Zorka,« ji je govoril. >Pač je mamica še danes v bolnišnici. A kmalu se povrne in bomo zopet veseli.«

Zorka ga je pogledala in se stisnila k

>Po svetu je bila tmica, kakti v roguc;
ali:

>Tukaj boži nimavac

govori Jožef Mariji. — Cudno se nam zdi, da so umetniki glede Kristusovega prvega ležišča postopili tako prosti. Videli smo, da kaj radi slikajo sv. Dete nago, deloma ležede na plenici, deloma na podstretem blagu, koncu plašča in včasih pa tudi neposredno na zomiji ali celo na marmornatem tlaku. Slovenska ljudska pesem rada pričoveduje, da je Marija podstrela plašč, ker ni imela plenice in položila dete na njej. Na primer:

>Marija plašč razgrne,
Ga deno pod noge;

ali:

>Marija je plajšč izlekla,
Na tla ga je razpregla...
>Marija se potlej spredib,
Jezus ji na plajšč teži.

To so slikali posebno nemški mojstri pogosto. — Pastirji so hodili pojoč in piskajoč k sv. Detetu v hlev;

>Pastirje že grejo,
Lepo piskajo in pojoč; ali:
>Pastirje, tečite raz polje,
Seboj prinesite piščalice,
Zapiščite lepo deteči.

Darove, ki jih prinašajo pastirji in sliki vidimo na slikah starih mojstrov, navajajo narodne pesmi rade in podrobne; na primer:

>Jaz bom pa no jagne dal,
Kero sem dozdaj varvau;
Putra, masla vzemi ti,
No an par lejih gosi.
>Jur, stopi po ovca,
K'tira narbulče bo,
Zaden' njo na ramo,
Ter nesi za mano.
Jest bom seboj nesel
Eno torbo jaz,
Eno dožo masla
In kruha en kraje.

Starejši pastir daje mlajšim navodila, kako se jim je spodobno vesti pri posetu sv. Deteta:

>Jur, ti s tvojo palico,
Ko prideš v Štalico,
Ko 'n sneber ne stoj!
Vzem dol kolernico,
Pokickni na tla,
In mol' tam, kjer dvica
Molila Boga.
Jest pojdem ta prvi
Kurajo inam,
Popite za mano,
Vas notri pekam.

Pa ne gre vse tako gladko:
>Pastirji pred Štalico gledajo en čast
pa se oglasti eden:

>Skone vokno bom pokukal,
Notri pojrite sami...«

Vse te prizore nahajamo na slikah 15. in drugih stoljetij. — Zelo, zelo redko omenja narodna pesem v poetičkem pretiravanju dragoceno blago; tako na pr., da je Marija po rojstvu dete odela v svilo:

>Zidom ga je povila,
Zlatom ga je pokrila, ali celo:
>Sinku robatu skrila,
Né je živila z iglicom,
Neg je živila z vedenicom.

In zdaj nastane vprašanje: je li zajemalo staro slikarstvo iz naše narodne pesmi? To bo pač izključeno. Torej se opira na slovenska narodna pesem na staro izročilo in najbrez na staro slikarstvo neposredno. Morebiti zajemata slikarstvo in pesništvo iz akupnega vira. To je stvar, ki je vredna, da se zasleduje dalje. Vsekako pa vidimo, da je spomin na Kristusovo rojstvo, sveti veber, idealno ujedinjenje vseh narodov brez razlike na poprišču umetniške kulture.

nemu. »Oh, žalostna sem,« je dejala. »Glejte, noco gore povsod božična drevesca. Tudi pri nas imamo najlepše drevesce. A nisem ga vela. Saj ga uboga mamica prav nič ne vidi.«

»Le potolaži se.« ji je odvrnil oče. »Tudi mamici gori v bolnišnici božično drevesce. Gleda ga in je vesela, ker misli na njej, kakor misli na njejnanjo. O tisto drevesce v bolnišnici je tako lepo kot nobeno drugo drevesce na svetu. Sami angeli so ga postavili na mizo in prizgali na njem lučke, ki so jih prinesli naravnost in neba. Kdo gleda te lučke, ne more biti vso noč žalosten.«

»Oh, ali res?« se je zavzela Zorka. »Dajte, očka, pričovedujte mi o tem drevescu.«

Oče se je nasmehnil in pričovedoval. Tudi on sam je bil v mladih letih preživel božično noč v bolnišnici, zato pa je vedel vse to. Tiha je ta noč v bolnišnici in sveta, da nikjer tako. Noben bolnik ne ve, odkod se je nadomu vzelo drevo tam na mizi sredi širne dvorane. Sveče so bele kot pomladni dan in plamenčki živi kakor dušice, ki so z zemlje pohitev naravnost v nebo. Okrog drevesca žubori pritajan šepet in zdi se, da so to pesmi in tih molitve, ki jih ne more izreči človeški jezik.

Bolniki se niti dihati ne upajo. Posebno pa bolne mamice in nebogljena deca, ki je daleč od svojih mamic in strmi zdaj z velikimi očmi božično drevo. Vsi, prav vsi razumejo one tipe pesmi, ki žuhore okrog zlatega drevesa. Saj vedo, da so te pesmi samo misli, ki jih misljijo domači, ko se nocoj spominjajo svojih dragih, ki bolni leže v bolnišnici. Angeli so nabrali te misli in jih razsuli na veje božičnega drevesca. In glej — te lepe misli so zagorele v angelških rokah, zasvetile so se in govorijo kar same od sebe najlepše in najtopljejše besede, ki jih bolniki popolnoma razumejo. Nič več ne čutijo bolčin in žalosti; srečni so, kakor da bi bili doma.

fantazije podrtja.

>Tam je ena Štalica,
Tje se ona spravita.
Strehe ni gor nobene,
Stene so vse prelomljene..

Zopet druga:

>Svet' Jožef gré von z mesta,
Zmerka Štalico.
Štalica je vsa razdrta,
Strehe gore malo je.

Predstavljalo si je preprosto ljudstvo ta hlev tudi kot skalno votilino, s prizidkom nekoliko uravnano:

>Tam je jena Štalica.
Na Štalico je naslonjena.

All drugs:

>Nad mestom stala skalica,
Pod skalico stala Štalica.

Po oznanjenju angelovem so si preprosti pastirji pač mislili, da je novorojenček v nekotiko boljših razmerah; dasi jim je angel izrečno povedal, da v jaslih leži, so bili vendar nekam razočarani:

>Smo rajjal priči' la gradu,
Kjer je delo mladuc.

pa so dobili podri hlev, o katerem pričoveduje druga pesem, da sta se napotila Marija in Jožef do hleva v slabem stanju:

>So pričali v jeni gmanjci
K jeni podrti Štalici,
Ki noben' ga krova nič.

Podri hlev smo dobili na slikah raznih mojstrov, kakor so: Allegri, L. di Credi, Dürer, Gherlandajo, Herlin, Memling, Murillo, Rembrandt, Tizian, Uhde, Wolgemut; dupline imata Murillo in Tizian poleg podrih hlevov, in grajske podrtine so slikali van Dyck, van der Goes, Holbein i. dr.

Zivinci sta — po logiki slovenskega kmeta: — Jožef in Marija pripeljala s seboj:

>Sveti Jožef gré z Marijo
V mestice Betlehem.

Osluka, peljata,

Voleka imata;

ali druga:

>Ker volička ženeta,
In oslička peleta.

Vol in osel naj grejeta dete;

>Men se dete smil',

Ko od zime trese se;

Den' ga v jasel k živincu,

De ga grela bo.

Da sta to vršila, potruje fantaziji ljudstva več pesmic, n. pr.

>Oslekt, volek ga gledata,

Svojoj sapoj ga grejata;

ali:

Dva razgovora

Kipar Tine Kos

Proti včeretu je bilo, ko sem zavil z blatne Dunajske ceste v Ljubljansko ulico, kjer leži čedna hišica kiparja Tineta Kosa. Že oddaleč jo spoznaš kot tako po berakotinama reliefoma »Družina« in doste, ki ju je vzidal na zunanjosti steni svojega ateljeja. Klub temu, da si je postavil svoj lastni dom, spoznaš že pri vstopu v izbo, da ne živi Tine Kos v razkošju in da je domačija modernega umetnika prav tako kakor mnogovrstno družinsko življenje — v kolikor smem po bežnih vtiških soditi — solidno in po starci meščanski navadi. V ozki izbi, v kateri sva s Tinetom sedla za mizo, visijo na stenah Zupanovi akvareli in je postavljen tudi tam kak kipcev njegovega lastnega izdelka: vsak konč nad pohištvo je kos zase in živo priča o tem, da je bil nabavljen slučamo in iz potrebe: postelja, stoljaki za knjige in pisalna miza — od vrat do okna zapravljeno ob steni, ob nasprotni steni omara in niza omara s kipcem božje Matere in dveema svetinkama.

Najprej mi povej, Tine, kje si na svet prišel in kako si se toljal.

Ja — doma sem iz Moravč, prav za prav iz Češnjic; kmečki sin. Tone govoril tiko, kakor priznano, vendar lahko šalivo. »Rodil sem se pa že leta 1894. Kot otrok sem zmrzlo kaj mečkal — v šoli sem risal, to se pravi, kopiral sem slike Nadučitelj iz Moravč, Toman, je deljal, ko je moje nagnjenje opazil: »Tega bomo dali v šolo, da bo risar. Tako sem prišel v Ljubljano na obrtno šolo, katero sem obiskoval šest let. Učitelji mi je bil Repič. Najprej sem delal kar sem videl da so delali drugi, to se pravi, da sem rezbaril. Potem šele, koncem drugega ali nemara celo šele v tretjem letniku, sem se odločil za kiparstvo. Ko sem absolvoval obrtno šolo, sem se namenil na Dunaj na akademijo. Ei, mlad človek ima koralo — zdat bi take več ne imel. Trideset kron sem imel, od teh sem samo za vožnjo dal sedemnajst. Jeseni leta 1913. sem napravil sprejemni izpit. Po treh letih so me vzel v vojakom in sem bil vojak do konca leta 1918. Ko sem se vrnil, sem nekaj časa ostal doma v Moravčah v letniku 1918-20 sem pa akademijo končal. Učitelji mi je bil Müllner. V tistem času nas je bilo več Slovencev, ki smo studirali kiparstvo pri Müllnerju: Napotnik, France Kralj, rančki Povirek — tega je zelo škoda, bil je zelo nadaren — pa Šajović. Dotlej in dolgo posneli nisem razstavljal, ako izvzamem nekaj reliefnih plaket, ki so bile leta 1920. na razstavi. Po dovršenih studijah na akademiji sem bival spet v Moravčah do leta 1923, potem sem se preselil v Ljubljano. Prvič sem pokazal nekaj več svojih stvari na razstavi, ki sva jo priredila skupaj z arhitektom Faturjem leta 1924. — seveda skoraj vse stvari so bile modelirane v gipsu: nekaj portretov, Sejavec, Stritar, Ciganka pa nekaj reliefov. Iz teh stvari je videti, da sem malo dal na obliko, pač pa mi je šlo pod vplivom tedaj razbohotenega ekspresionizma, za poudarek izraza.

Po tej razstavi se je izvrtil v meni preobrat. Ni bil sicer naden, saj že v terakoti »Dekle« opazil, kljub ekspresivnemu karakteriziranju, da sem se razvijal bolj v formalno in notranje. Kar se mi vidi značilno za preobrat, ki se je tedaj v meni izvršil, je, da si prej preden sem začel delati, nisem natancano predstavljala svojega lika. Ko sem pa začel vglabljati se v formo, sem imel natancano pred očmi lik, ki sem ga hotel napraviti. Zdaj vidiš in vem v napreti za vsako najmanjšo podrobnost. Pa še to: spodetka sem se že hudo boril z materialom, ki ga imam zdaj docela v obliki.«

Kaj pa gledate izbire predmetov in gledate vsebine tvoje umetnosti?

Zorka je strmela vedno bolj, ko je poslušala oteta. Zalost ji je ginila iz srca, misli so se ji napotile vse v daljno bolnišnico in se pogovarjale z bolno mamico. Še lesneje se je stisnila k očetu in zapri oči. O, to je videl angelcev okrog božičnega drevesa v bolnišnici! Najlepši je bil pač oni, ki je imel belo haljo prepasano z rdečim pasom. Nasmihal se je Zorki in jo lepo gledal.

Zorka je vedela takoj, da je to oni angel, ki je stresel njene misli na drevo, da jih vidi in čuje njena bolna mamica. Pa jih mamica v resnici vidi in čuje. Na beli postelji leži in se smehtja, ker ve, da je Zorka pri nji, samo pri nji...

Oče je še vedno govoril in pravil o božičnem večeru tam v bolnišnici. Zorka ga je sicer poslušala, a je bila daleč, daleč od doma. Mesec dni že ni videnia mamice, a nočjo jo je videnia tako razločno in lepo, da se je ludila.

Mislila je, da sanja, a je dobro vedela, da ne spi. Dasi je imela oči trdo zaprite, je vendar videva božično drevo pred sabo — vedno bolj se je svetilo in vedno bolj je žuborelo okrog njega. Angelci so se razmikali in ginili v svetlobi. Samo rdeče prepasani angel se ni ganil nikam. Neprestano je vsipal na drevo žareče lučke, ki jih je Zorka prav dobro pozvala. Bile so njene misli, ki se nikakor niso mogle ločiti od bolne mamice.

Rdeče prepasani angel se je nasmejal Zorki in njeni materi, ležeči na beli postelji. Pomignil je z roko in stopil nazaj, a vendar ni izginil popolnoma. Zorka ga je še vedno

»Kaj delam — o tem ne more premišljati. Pač pa premišljujem vsakdanje življenje in kam to življenje pelje, kako bi se dalo izboljšati. Ako si izmislim kako figuro, mi lebdi pred očmi, kako neki bi mogla živeti ta figura, če bi se razmere izboljšale — dejal bi, da imam napisileno socialno gledanje. Upodabljam naprej, kar vidiš okrog sebe, s čemer pridev v doliko. Vidiš, pravijo, da je po tem moja umetnost tendenčna. To je seveda stvar kritikov. Eni namreč gledajo, k ije na eno drugi pa kakor je narejeno. Ce greš s stališča kaj je narejeno, je gotovo, da odkrije proletarsko, religiozno ali kakršno že hoci drugo umetnost. Ce pa gledaš, kakor je narejeno, vsega tega več ni — potem obstaja naturalizem, simbolizem, impresionizem itd. Važno pa je kaj je umetnik delal in ne kaj je delal. Kako je umetnika narejena, to je umetniška zadava, kaj predstavlja umetnina, je povsem razumsko ugotovitev, ki nima z umetnostjo samo nobenega opravka. Pač pa je za umetnika važno, kaj dela, ker je od tega precej odvisno, kako dela. Ce imas predmet, ki tvoji notranjosti odgovarja, je tudi njega umetniška obdelava po kakovosti dosti boljša. — Jamrino, da nimamo pri nas nobenega spomenika, ki bi bil kaj vreden. Nič čudnega. Naši javni spomeniki se ne postavljajo iz potrebe po umetnosti, marveč iz narodnostnih ali političnih razlogov in pa iz ambicije posameznih zaslužnih korporacij. Da, recimo, pisatelju snov in mu ukaži, tako hočem in tako mi napiši — gotovo je, da tak roman ne bo dober. Kdo hoče pri nas postaviti spomenik, dela prav tako in če bi se mu morda zdelo, kar sem o pisatelju povedal nemogoče in smešno, se mu gleda kiparstva ista stvar zdi popolnoma v redu. Tako je dejal Vurnik, da je razstava osnutkov za Cankarjev spomenik revija našega kiparstva. Kdo je za naše razmere, ve da je to zgrešeno, kajti revija naše kiparske umetnosti bi utegnil biti le razstava, na katero je vsak dal, kar mu je prosto iz duše in iz roke zraslo, ne pa kar je po slovenskem naročniku predpisano.«

»Povej mi zdaj, kaj misliš o kiparstvu samem — saj je to tvoj poklic.«

»Povedal ti bom najprej razliko med kiparstvom in slikarstvom. Po mojem, ki se ukvarjam s kiparstvom — drugi bi spet drugače povedal — je kiparstvo težje nego slikarstvo. To pa radi tega, ker — čakaj, povem rajši tako, da bo prijemljivejše: recimo pokrajina — saj je prav čedna stvar, a za slikanje pokrajine, da postane slika relativno dobra, ni treba veliko ustvarjalne sile. K vjetemu dobrega okusa in nekaj tehnične izvezbanosti. Vrh tega ima pakravnjačo se vso svobodo: ni vezan na naravo, kajti kar ga v efektu moti, lahko zabiši. Pri figuri je stvar mnogo teža — izpuščati ali zabrisati skoraj ne smeš. Že figuralno slikanje je zato težje nego pokrajinsko slikanje. Ako pa vzamemo razliko med figuralnim slikarstvom in kiparstvom, opazimo naprej, da kiparje figure niso samo za oko marveč tudi za tipisanje. Radi tega je tem težje doseči dovršenost kiparske figure nego slikarske. Kipar je vezan na material, ki je otipljav, na prostor, ki ga ne more premikati ne na desno, ne na levo, ne v globino. Dočim je slikar optično trodimenzionalen, je kipar fakultativno trodimenzionalen, iz česar sledi, da ima slikar mnogo svobodčin, ki jih kipar nima. Slikar ima tudi več pripomočkov na prosti uporabo: senco, svetlobo, barvo; kipar samo ploskev, ki jo more razporediti le na velikosti in v globino, da doseže isti učinek. Tudi motivno je slikar pestreziti od kiparja, ki ima le malo izbiro motivov in je tudi kompozicijsko vezan na material.«

»Pa je vendar material kiparia prednost, ki je slike nima.«

»To z umetniškega — ustvarjalnega stališča ni nobena prednost. Večji del smatram ljudje plastiko v pristnem materialu za več vredno nego če je n. pr. v gipsu. V resnici pa to ni res. To pa radi tega, ker kipar ne more takoj delati s prisnimi materialom. Najprej izmodelira svoje delo v Iljovici. To, vidiš, je ustvarjanje. Tu je kipar umetnik. Kar je naprej, je samo obrtništvo. Iz tega sledi, da je kiparsko delo kot tako z umetniškega stališča enako vredno v Iljovici, v bronzi ali v mramoru. Razlika v vrednosti je samo razlika v vrednosti materiala samega.«

»To mi povej, Tone, kako si zrastel in postal pesnik.«

»Spominjam se zelo rad svojih otroških let — rojen sem l. 1900. — Stanovali smo na Tržaški cesti nasproti mitnice in tedaj še nezazidano ozemlje okrog Gradaščice je bilo naše krajjestvo. Onstran vode je bila zemlja trnovčanov, železniška proga za tobačno tovarno pa meja rožnopolčanov. Hude bitke smo vojevali ob ogroženih mejah! — Predmetje me je učilo in vedno sem živel med samimi delavci. Moj oče, strojevoda, me je že zgodil seznanil s težnjami in borbo delavstva. Čital sem mnogo. V drugem razredu osnovne šole sem po-

»Delam, oziroma napravil bom po naročilu nekaj portretov v lesu. Sam zase pa hočem narediti nekaj stvari v raznem materialu: v ihanskem kamnu, v lesu in terakoti. Poskusiti hočem spraviti idejo v ravnotežje s formo. Idealno razmerje med obema je redko, a povsodi, kjer ga zasledis — na bolj v antični grški skulpturi — ti predstavljaja, kar im-

ejem čisto plastiko. Je nevarno in težko tvegati tako delo — dolej čutim, je bida v mojem ustvarjanju ideja teža od svoje plastične forme. Možno pa je tudi, da plastika obvlada ide nest in proti ravnosvetje. Pod čisto plastiko v tem zmislu si predstavljam akt kot edini možni predmet. Napravil bom nekaj aktov. Že zgodaj, leta 1923. ali 1924. sem v skulpturi »Doječi mati« poskusil nekaj pojedobnega — zdaj me je spet zamikalo. Toda pri nas smatramo akt za nemoralen, tako, da je človek v zadregi. A baš v aktu je začetek kiparstva in ne zdi se mi prav, da bi radi javnega mnjenja to ne smelo uspevati. Stvar kiparjev je vsekakor, da poudari lepoto oblike in potlači erotičnost, da mestnost aktova neslove lepite ne ubije. Akti so bili pri nas, v kolikor sem jih videl, hudo meseni. Moje stremljenje je zatrepi občutek mesenosti in prikazati lepo obliko. Vem, da je to težka naloga. Koncem koncem concev mi ni za javno mnjenje in hodim le z umetniškega stališča.«

»Pozabil si mi se povedati, kaj se je zgodilo s teboj po oni razstavi iz leta 1924.«

»No, vajna razstava se mi zdi ona iz l. 1928., ko sem nastopil s kolektivom 22 del v družbi slikarjev bratov Vidmarjev. Na tisti razstavi sem precej dobro pokazal svoj karakter in kaj hočem.«

»Kje si razstavljal izven Ljubljane?«

»V Sarajevu, Novem Sadu, Belgradu, na Dunaju, v Pragi, v Berlinu in v Londonu. To lahko rečem, da sem povsodi dobil pozitivne ocene, nekatrine.«

»Kateri javni spomeniki so iz tvojih rok?«

»O spomenikih sva se na splošno že pomnila in sem ti svojo sodbo povedal. Postavil sem nagrobnik spomenik v Moravčah z dvema žalujočima figurama, spomenik kralju Petru v Kranju, Miklošičevu glavo, altar v Verjetu s figurama sv. Frančiška Saleskega in Don Bosca. O vseh svetih pa je bil pri sv. Krizu postavljen nagrobnik spomenik za Seležiance.«

»Zdaj mi pa pokazi še svoj atelje, ki ga dobro nisem videl.«

»Vstali sva. Malce v zadregi je dejal Tone: »Veš, imam zaklenjenega. Delam neke igrače za otroka... V ostalem pa ni veliko videti v ateljeju. Če pa hočes, greva.«

Skrbno je odklemil in zaklenil. Prostorni atelje je bil skoraj prazen. Tone droban, malo nervozan in tih, kakor je, je stal in se oziral, kaj bi mi pokazal. Modeli v gipsu, nekaj znanih stvari na policah, pod ogromno soho delavca v gipsu pa je stal krasen, lahko narejen v poslikan počitni avto. na drugi deski pa lokomotiva in nekaj tovornih vozov — vse iz lesa, za obojina otroka Miklavžev dar.

Drugo leto sem prišel v Trbovlje. Ta sočita dolina, potem pa novo življenje in novi ljudje, so me vsega prevzeli. Vem, hodil sem po revirju, se seznanjal z rudarji in kaj kmalu sem bil sred med njimi. Živel sem najbolj v Delavskem domu in od delavcev sem se učil. Nikjer drugod, pri nobenem drugem stanu nisem našel tolike skupnosti, samozvesti in vere kakor pri rudarjih. Ko je pel rudar Milan pesem delavškega vstajenja, sem se mu čudoma čutil in verjamem, da vsem vrgel. Vrgel sem raz sebe vse, kar se me je držalo iz sole in prejšnje okolice ter sem postal delavec. Ne delavec — stroj, temveč molekul one množice, ki me je rodila. Tedaj sem začel pesniti »Trbovlje«. — Ljubljana je zame mrtva. Ako bi bil sam in bi ne imel nikakih obveznosti do svojih najbljžjih, bi se najrašči vrnil zopet tja.«

Dovoli mi vprašanje: govoril o pesnikovanju, pa se ne dotakneš niti z mezincem tistega vprašanja, ki se vidi danes morda najbolj važno, ko je govor o pesmih in peeniju: Po vsem svetu trobijo, da je — če ne konec — več huda kriza pesmi.«

»Pravil, da je danačnja poezija v kritičnem položaju — če te prav razumem. Jaz pravim, da ni! Trdno sem preprilan, da ni govor o kriizi, ki bi naznajala propast poezije kot take, marveč obstoji le nekaka duhovna kriza, prav pa prav duhovna zbganost, ki so jo povzročile duhovne revolucije zadnjih tridesetih let. Danes se bije borba med vsemi naziranjami in strujami kot še nikoli ne. Vse to je prevzelo tudi pesnika, da danes ni več potupočni glumec starega veka ali pa don Juan srednjega; danes umetnosti ni nič več privilegij sith, marveč last vseh! Niti na um mi ne pride, niti nisem nikoli čutil potrebe, da bi napisal pesem, s katero bi se kratkocasila zabiljena damača ob lumenem večeru. In tu smo se ločili! Ne iz mode, ne priučeni, ne vzgojeni, marveč prisiljeni stopiti tja, kjer je naše mesto. Ne bom pa kakor estet s plesalstvom svojim zamaknjeno poslušalem, pel bom kakor mi je bilo dano kot sinu množice. To ni omejenost duha, marveč krik množice, ki z menom vred poje, se upira, veruje in se dviga. Verujem v delovno maso, verujem v svetovni mir, v ljubezen, bratstvo in enakost.«

Dejal mi bo, to je program. Potrpi, da poem se loči: Jaz pravim, da ni! To je v meni, to je v nas, to je najprimitivnejše in najelementarnejše, po čemer more in sreča človek hrepneti.«

»Torej — materialist — ?«

»Kakor hočes. — Ali se morda čudiš, da je religiozna poezija baš v tem razdobju tako zelo zrastla? Povem ti, da iz istih osnov, ki sem jih ravnokar postavil. Dva svetova sta: Vera v Boga in vera v življenje na zemlji. Pristaš tega zadnjega sem jaz. Oba slonita na veri! Zmagal pa bo tisti, čigar vera je trdnja. In s tem tudi utemeljujem bit pesnika, po čemer si vprašal.«

»Ker želim izvedeti le tisto, kar ti misliš, ne bom ugovarjal tvojim izjavjanjem — dasi moram povedati, da me silno nikica zrastla debalo. A to ne sodi zdaj v moj okvir. Rajši mi povej kaj o »Trbovljah«.«

»O mojih »Trbovljah«. Ne vem, kaj naj ti povem o njih. Da so izšle l. 1923. in da so pesmi pisane z živim ognjem, sam že veš. Ce bi jih danes izdal, bi jih precej zavrgel. — Saj res: Nekdo mi je očital tendenco. Prav gotovo! Nedem biti samo estet in budaliti ljudi z intimimi izlivi svojih notranjih genotij. Trbovlje so imeli uspeh. Ko je delo izšlo, je nekdo napisal v nekem dnevniku, da je knjiga sicer lepa po zunanosti — in to da je vse. Tisti gospod kritik je tudi pesnik, samo s to razliko, da njegovih pesmi rudarji ne razumejo.«

»No, in po »Trbovljah«?«

»Po »Trbovljah« so me zopet premestili na delo. V zapuščeno vasio med hribi. Nisem se znal uživeti v tako novo

Prvi smuški doživljaji

Nekdaj ni bilo tako. Ko smo pred dobrimi 15 leti še tablico in vadnico v šolo nosili, smo bili veseli, če smo lahko sedli na sanke, da je drčalo, pa smo bili zadovoljni. Kepali smo se tudi in po zmrzneni Savinji podplate trgali — to je bil nekaj naš zimski sport. Kdo bi takrat verjel, da je še kaj lepšega od sani, od klancev pri šrangah ali na Toplici... Današnji hlačarji pa gledajo sani po strani, malim punčkom jih prepustajo. Nekaj čisto novega imajo, stokrat lepšega: smuči, zlate dilce!

*
Prvi sem jih kupil v Berlinu pred štirimi leti, prav na sveti večer. Takrat še nisem bil vajen mesta in hotel sem se s podzemsko železnico zapeljati domov na stanovanje v Sport-forumu. Uradnik mi je dopovedal, da ne smem s smučmi v vagon in ni mi prestalo drugega, kakor da poščem državno železnicu. Tako sem iskal kolodvor v Friedrichstrasse, ko so začeli prizgati tisoče žarnic v izložbah na ulici, ko so ljudje veselih obrazov in z zavoji obloženi razdevali božično razpoloženje. Kmalu sem sedel v vlaku, ki je držal mimo visokih sivih hiš. Iz stoterih oken so blestela božična drevesca, možje so zadovoljno vlekli svoje cigare, jaz pa sem držal črne smuči v rokah in mislil na prihodnje dni, ko bomo imeli prvi smuški tečaj na Tirolskem. V duhu sem gledal klance in gore, polne najboljšega pršiča, pogovarjal sem se s tirolskimi hribovci in sem vozil in delal pike. Vlak pa je vozil nemoteno naprej in pokrajina, ki sem jo gledal skozi okno, mi je bila nova. E, fant, napačno se voziš, sem se spomnil. V Charlottenburgu sem pozabil prestopiti. Kdo bi se na sveti večer jezik nad svojo nepazljivostjo! Kakor da sem hotel tako, sem v Grünwaldu prestopil in počakal na naslednji vlak nazaj in končno sem le imel smuči doma. Hišnica in hišnik sta navajala hripavi gramofon in od časa do časa zapela kaj pobožno pesem; jaz pa sem se prvič oblekel za smučarja; vse sem pomeral in bilo je prav.

Bilo je nekaj dni po Božiču, ko smo se napotili na smuški tečaj. Družba je bila prav pisana: fantje iz vseh dežel Nemčije in nekaj inozemcev. Za 24 ur smo se utaborili v železniškem voznu, udobno, kakor je kdo znal. Eni so polegli na palice, drugi so razpregli mreže iz kota v kot, tretji so sedeli, kvartali in peli. Noč in dan smo se vozili, zvezcer smo izstopili in se napotili proti mali vasi, ki leži v gorovju kakih 1300 m visoko.

Zimski mir je vladal v dolini, le tu pa tam so se smučali in sankali otroci, ki se niso mogli ločiti od svojih klancev. Pot v Berwang je bila zelo dolga. Ne vem, kako globok je bil sneg, gotovo pa je bil globlji, kakor so dolge moje noge. Molče se je pomikala karavana naprej in vedno naprej. Na nogah sem nosil nove nakovane smuške čevlje in vsak korak je bil nesiguren. Ko sem v daljavi zagledal tri lučke, sem si mislil: Bog nas varuj, pa vendar ne gremo tako daleč! Nikogar nisem vprašal, kajti ljudje bi po sebi sedeče uganili, kako se mi godi. Hodiли smo se do go, mimo hiš in že naprej, naposred smo vendarle prišli do vasi, ki se ji pravi Berwang.

Nastanili smo se pri vaščanah. Ljudje v Berwangu imajo skoraj vsi nizke in široke enoadstropne hišice; spodaj stanujejo sami, zgoraj pa imajo sobe za tujece.

Prvo noč sem spal kakor Napoleon in vse prekmalu je napočilo jutro. Kar se oglasi tovariš: Kdo gre v sneg, da se skopljemo? Tako topla je bila postelja in tako divja burja zunaj — vendar korajža velja! Zdržali smo v sneg, se kepali in prenetavali. Povem pa, da ni bilo nič hudega; oči je treba zapreti in misliti, da je mraz nekaj prijetnega, pa gre.

Cez dobre pol ure smo že čakali gori za cerkvijo, opremljeni z vsem potrebnim: na nogah smučke, v rokah palice in na sebi obleko, ki ni radi lepšega, temveč zoper sneg in mraz. O začetku ne bom govoril, vsak začetek je težak in bolje je pozabiti nanj. No tako-le je: predno se človek zave, da se pelje po klancu, že napravi kozolec ali kakršnokoli »piko« in z nosom zarit v sneg gleda, kako bi vstal. Tako

Kolikor vem, nisi niti član starega niti član mladega PEN-kluba...
»Psi! O tem spregovorim drugič. Ni vse za veliki zvon.«

»Pa nič. — Kaj pišeš in kaj pripravljaš zdaj?«
»Pišem daljšo prozo, in sicer vojno. Vse dejanje romana se vrši v zaledju. Imam mnogo veselja s tem delom in takoj po novem letu posljem prvi del rokopisa v Ameriko. Delam še mersikaj drugega, kar pa ni tako važno, da bi se objavilo. — Rajši ti povem, da se pripravljam na daljše potovanje po svetu. O prilikli svetovne razstave v Čikagi pojdem v Ameriko in bom prepotoval vso USA. Ondi ostanem leto dni, drugo leto pa posvetim Evropi. Pridno se že učim angleščine in komaj čakam, da se malo pretegnem po svetu. Take je vrnitev majhen, pa ti komaj uspe prekobiliti se čez ljubljanske planke.«

»Za nameček mi pa povej še — če misliš, da je prav in če te veseli, — kakšno mnenje imaš o naših sodobnih literatih?«

»O naši sodobni literaturi rajši molčim. Čemu bi si nakopaval še novih sovražnikov! Pusti jo naj v miru raste in cvete! Ce je vmes kaj dobrega — in o tem ni dvoma — bo ostalo, drugo se pa kmalu pozabi. Tudi bi ti svetoval, da ne dregas preved v sršenovo gnezdo. Življenje nam itak daje že doči bunk in se ne izplača, da jih dobiš še od le-teh. Steer pa vesole praznike!«

Tako se je poslovil Tone Selškar, ki sem mu še enkrat pogledal v obraz ter v dvoje sivo modrih oči — eno živo, eno stekleno. Ne vem zakaj se mi je zazdel baš pri tem človeku ta slučaj pomemb...

se godi začetnikom, in če se desetkrat pelje, desetkrat pada. Sicer pa je vsak padec dobrodočen za smeh. Da smo vadili zlasti obrate, hojo, tek in prosto vožnjo, to se razume. Kakor v telovadnici: najprej se učiš trebušnega toča, potem še veliko vmes in nazadnje pride veletoč. Delali smo v vrsti, prav po vojaško, dr. Diem, naš učitelj, to dobro zna. Ko smo se sesli k večerji, je bilo že nekaj polomljenih smučk, tudi s tem mora računati, kdor ima krajzo in hoče napredovati. Zato sem si kupil močne dilce, iz treh plasti zlepiljene, na Sveti večer sem jih krstil in še danes držijo.

Tako smo vadili dan za dnem z večjim veseljem in večjim uspehom. Nebo nam je natrosilo pršiča in lažje smo obvladovali klance, tudi

Z nami je bil tudi Kamitz, profesor na berlinski visoki šoli za telesne vaje, smučar od mladih nog. Sam pogled na njegove divje in drzne vožnje je vzpodobjal vsakogar v treningu. Videl sem ga, ko je drvel po silno strmem klancu. Telo prožno kakor pero, zavoju divji, da mečejo sneg na vse strani. Žopet sem ga videl pri skoku. S hitrim naletom je švignil čez sakalnico, splaval po zraku, nagnjen močno naprej, in izvozil s sigurnostjo, da je bilo vesel.

Vsek dan je bil novo veselje, res koček solnca v življenju. Čudovito lepe so gorske pesmi: lavine šumijo proti dolini, vrhovi se svetijo v solncu, po beli planjavi potujejo mladi smučarji svojo pot brez cilja. Povsod je sneg

Pred prvim božičnim drevesom

kristjanije smo začeli razvijati. Skoraj vsak dan so bile v načrtu daljše ture in pravi užitek je bila vožnja domov. Tista pot, ki se je preje vlekla po več ur v hrib, je bila sedaj malenkost: lahek predklon, nogi v počepu, desna spredaj — tako smo drčali drug za drugim proti vasi.

Le ob vrhovih gora je divjal veter in mescal sneg z oblaki, v vasi pa je bil mir. Vstopil sem v cerkev, ki je bila lepo razsvetljena. Župnik je spovedoval, pobožni Tirolci pa so molili rožni venec, moški naprej, ženske pa so odgovarjale. Bil je Silvestrov večer. Tudi mi smo ga praznovali, da se po starci navadi poslovimo od starega leta. V salon, kjer smo sedeli pri dolgih mizah, so prišli domači fantje in peli tirolske »jodlarje«. Po večini nosijo kratke hlače, zelene naramnice in lovške klobuke, njih temna polt pa priča, da so prave alpinske rase. Harmonik menda ne pozna, pač pa radi igrajo na citre in kitaro. V sosednji gostilni je igrala vaška godba na pihala. Godci so imeli pristne stare narodne noše: na glavi visok cylinder, modro suknjo, rumen telovnik s srebrnimi gumbi, kratke hlače in bele nogavice. Njih kapelnik je domači župnik. Plesali so kakor pri nas, pili pa mnogo manj; ljudje tudi niso čakali polnoči, temveč so se porazgubili okrog desete in enajste ure.

Na novega leta dan smo dopoldne počivali radi praznovanja praznika. Iz oddaljenih vasi so prišli ljudje v cerkev: moški na smučeh, ženske pa na saneh. Sploh služijo Tirolcu smuči kakor nam poleti kočo. Tudi pismonoša jih dobi od države, in se vozi z njimi od hiše do hiše.

»Pa nič. — Kaj pišeš in kaj pripravljaš zdaj?«
»Pišem daljšo prozo, in sicer vojno. Vse dejanje romana se vrši v zaledju. Imam mnogo veselja s tem delom in takoj po novem letu posljem prvi del rokopisa v Ameriko. Delam še mersikaj drugega, kar pa ni tako važno, da bi se objavilo. — Rajši ti povem, da se pripravljam na daljše potovanje po svetu. O prilikli svetovne razstave v Čikagi pojdem v Ameriko in bom prepotoval vso USA. Ondi ostanem leto dni, drugo leto pa posvetim Evropi. Pridno se že učim angleščine in komaj čakam, da se malo pretegnem po svetu. Take je vrnitev majhen, pa ti komaj uspe prekobiliti se čez ljubljanske planke.«

»Za nameček mi pa povej še — če misliš, da je prav in če te veseli, — kakšno mnenje imaš o naših sodobnih literatih?«

»O naši sodobni literaturi rajši molčim. Čemu bi si nakopaval še novih sovražnikov! Pusti jo naj v miru raste in cvete! Ce je vmes kaj dobrega — in o tem ni dvoma — bo ostalo, drugo se pa kmalu pozabi. Tudi bi ti svetoval, da ne dregas preved v sršenovo gnezdo. Življenje nam itak daje že doči bunk in se ne izplača, da jih dobiš še od le-teh. Steer pa vesole praznike!«

Tako se je poslovil Tone Selškar, ki sem mu še enkrat pogledal v obraz ter v dvoje sivo modrih oči — eno živo, eno stekleno. Ne vem zakaj se mi je zazdel baš pri tem človeku ta slučaj pomemb...

Sveti večer treh malih

Bila je huda zima. Niso držala okna. Vrata so propuščala. Kakor zobje so šklepetala in šipe so zvenele, da je bilo človeka groza in je v strahu pričakoval: zdaj zdaj vse popusti in v sobico bo planil vihar, razmetal vse po tleh in pobil bo, kar bo dosegel. In sneg se bo vsul kakor v naročje na sredo izbice. Pa niso popustila okna, niso se vdala vrata, le veter in hladen zrak sta imela prostot pot v mrzlo izbo.

Ko je bilo tako mraz, so sedeli na zapečku v borni kočici trije malčki. Vsi so bili drobeni in v tanke srajčke odeti. Pulili so se za staro raztrgano odejo in se vanjo zavijali, da bi se ubranili mraza. Tesno so se privigli drug k drugemu, da bi se ogreli od lastne gorkote — zapeček je bil mlačen, mrzel, saj je bila sinoči peč zadnjih zakurjenih in še takrat le za silo.

Skrivnostno so šepetal med seboj. Kakor bi bila vsaka besedica od zgoraj! Pogovarjali so se o Ježušku, ki bo prinesel sladkih bonbonkov, mehkega peciva in polno vsega dobrega, kot še niso nikdar videli, nikdar okusili, a so slutili, da mora biti silno dobro. Prosili so Ježuščka, da bi jim podaril voziček in konjička in celo na vojsko so se spomnili in na avtomobile in železnicu, ki sama teče.

Takrat pa se je spomnil šestletni Mirko, najstarejši in najveljavnejši, ki sta ga bratec in sestrica poslušala kot svojega očeta. V obraz je bil bled in trdo je zapiral usteca, kadar ni govoril. Tedaj jih je narahlo odpril in povedal:

»Ne, Mihec, vojakov pa nimam rad. Raje bi dobil tako knjižico, kot jo ima sosedov Janez. Vsa je poslikana. Lani jo je dobil za Ježuščka. Da, raje bi imel tako knjižico res, raje je poudarjal besedo za besedo in še je pristavil, ko je zatisnil usteca: »Ali se ne spomniš več, Mihec, kaj so mamica rekli: da so vojaki grdi ljudje, da so ubili našega očeta,« in je važno pogledati: »Več, očka je prinesel vsak dan kruhka in zdaj, kar ni očka, ga nismo več. Tako je tudi mamica rekla,« je še dodal, da bi bolj držalo.

Mihec je postal žalosten. Povesil je glavo. Sram ga je bilo pred bratcem, ki je več vedel.

»Lačna, tako lačna!« je zaklicala Ivica, najmlajša in najslabotnejša. »Mama, mamica, kruha! Iz zapečka se je obrnila po sobici, kjer je pri vratih v kotu ležala bedna mamica. Snežna bledica je polila koščeni obraz matere in z žalostnimi očmi je pogledala na zapeček. Svetla solza ji je kanila na grobo rjuho. Nič ni odgovorila, le ustna so se ji premikala tiho in počasi.

»Mamica, zakaj spet jočeš? Ti tolkokrat jočeš, meni je pa vselej hudo, ko te vidim, da si žalostna. In danes si taka, ko bo Ježušček okoli hodil. Videl te bo in bud bo na tebe. Kar mimo bo šel in jaz bi tako rad knjižico. Kajne, mamica, da mi jo bo Ježušček prinesel — »Cez nekaj časa je še povedal: »Mihec pa pravi, da bi vojake rad. Vojakov Ježušček ne nosi, ker jih ne mara,« je modroval Mirko in nadaljeval: »Vojaki so hudobni. Ne, Mihec, vojakov pa ne! Kaj drugega!«

»Mihec, tega ljubi Bogec ne nosi. Vse drugo prinese dobrim otrokom, le vojakov ne. Jih ne mara. Le Mirka poslušaj!« je potrdila iz postelje mati.

»Da Bogek vojakov ne mara?« je vprašal Mihec. »Naš očka je pa bil vojak. In da bi očka Bog ne maral?« je podvomil in solza se mu je zalesketala v očeh. »O, to pa ne!« je kimal z glavo.

Mirko je moral razložiti: »Našega očka ima Bog rad, le take vojake grdo gleda, ki druge ubijejo. Naš očka pa ni bil tak. Jelite, mamica, da ni bil?«

»Ne, ne, Bog ljubi našega očeta. Vedno sta skupaj. Rada se imata!« je odgovorila mati. Obrnila se je v zid in zatisnila žalostne oči.

»Očka je pri Ježuščku? Potem pa zvečer pride k nam!« se je posvetilo Ivici, ki je navadno molčala. »Oj, to bo lepo!« je vzkliknila, ko ji ni nihče ugovarjal. Vsi srečni so bili, da bosta prišla Bogek in očka.

»Pride!« je pomislil Mirko in je potrdil: »Res, obe bosta prišla.«

»In očka ne bo smel več nazaj,« je bil ves iz sebe Mihec.

V postelji je drgetala mati in šklepetajoča prosila: »O Bog, zakaj toliko trpm, zakaj morajo oni tam na zapečku toliko pretrpeti. Vzel si jim očeta, mene si priklenil na posteljo. Glej, kako lepo sanjajo o Tebi, jaz jim pa nimam ničesar dati in nihče se nas ne spomni. O Bog, po čemu vse to nad to uborno kočico, vse nad me. Preveč je, strši me bo in z menoj še nje. Kdo se jih bo usmilil?«

Umolknile je v mislih. Otroci so utihnili. Veter je potresel šipe, da so zazvenele kakor srebrni zvončki, ki jih nosijo angelci, ki spremljajo Ježuščka na potu.

»Ze gre!« je vzkliknila Ivica.

»Ne, zdaj ga še ne bo. K bogatim gre najprej. K nam bo prišel pozno, pozno. Zdaj pa zaspankajte in molite, da bi vam veliko prinesel.«

Ljubko so sklenili drobcene ročice in so molili za očeta, ki je v nebesih, prosili so, da bi ljubi Bogek dal mami zdravje, njim pa prinesel kar so ga prosili.

Sole so zaliile materi oči in v srcu je blagoslovila svoje ljubčke. Ti pa so se stisnili drug k drugemu in zasanjali v somraku. Pred njimi so se vzdigovale skladovnice dobro in vidieli so Ježuščka in očeta, ki sta jih obiskala.

Ruth Schaumann

in »Bruder Ginepro — ein franziskanisches Spiel« (zadnje je izdal Bühnenvölksbund-Verlag, Berlin).

Med pesnitvami največ čenijo strokovnjaki zbirko »Der Rebenhage«. Zlahinost pristnega, vseobče brez ugovora prizanega pesništva je iz te knjige spreobrnila najbolj neverno Tomaž, ki ne verujejo, da bi mogel kdo biti katolič in umetnik.

Posebno poglavje tvorijo knjige, ki vsebujejo lesoreze in verze. Ruth Schaumann namreč ni le pesnica, marveč tudi risarica in kiparka. Njeno umetniško delo je izražanje v besedi in v podobi. »Die Rose« vsebuje 24 z roko koloriranih lesorezov, opremljениh z verzi, ki opevajo dete, mater, vero, življenje in smrt.

Ze iz povedanega je razvidno, da je Ruth Schaumann tudi velika mladinska pesnica. Zbrala je v knjižicah »Die Kinder und die Tiere« ter v pravkar izšli »Die geliebten Dinge« nedopovedljivo lepo pesmi za deco, in vsaki napravila lesorez.

Lani je izšla njena prva knjiga proze: »Der blühende Stab«. To so legende — pravilice — novele: vseh je devet in vsaka ima svoj lesorez. Starokrščanska legenda je zrazen kitajske povesti in poleg povsem sodobne novele. A način podajanja je en sam v vseh — isti, ki smo ga v pesmih spoznali: jezikovna svojskost in dovršenost v naj-

Poklicanejši od mene bi mogel in moral sprevariti o pesnicu, ki je ne le sodobnemu nemštvu, marveč vsemu človeštvu sveta izpričala s svojo žarko pojavno nasproti vseobči skepsi neumrljivosti pesniškega genija. Ruth Schaumann je ena in trideset let stara, pa o nji lahko govoriti brez strahu, da bi uporabil nezaslužene besede pohvale, kakor o tistih redkih, ki se jim vse brez pomisleka klanjam.

Danes ni čuda, da se je v strahovito veliki produkciji tako zvanega pesništva, ki ne more najti odmeva ne v širokih plastičnih ljudstva, ne v izbranih krogih ljubiteljev več, pojavilo nezaupanje do pesništva, da, celo žalostna prerokba o njegova klavarnem koncu. Temu je krivo le dejstvo, da med tisoči, ki pesniščijo, komaj komaj enega najdeš, ki je pesnik.

A kdor je pesnik zares, ostane in ne bo konca njegove slave nikdar. Tudi naš čas je rodil prave pesnike in rodil jih bo bodoči, dokler se bo človeški rod množil.

Nezaslužano in vendar tako preprosto resnično je vse to v našem času, ki poskuša postaviti kot najvišji ideal računsko število na tisto mesto, kamor je nekdaj postavljalo človeški duh čisto pesnitev.

Vrednost in cena pesnitve bo obveljal vsakdar, ko bo že davno razpadlo v prah in pepel, izmenjano, popravljeno in vsak dan s skrbjo za vamp opazovanja računsko število.

Vrednost pesmi, ki jih je podarila svetu Ruth Schaumann, bo zmerom ostala.

Kdor prečita njeni širisti pesmice, je skoraj na tem, da izreča na kratko sledičo sodbo o njih. Širisto variacij teme, ki jo je spesnil aziški Frančišek v svoji »Solnčni pesmic«. Ni dvoma, da bi taka sodba imela mnogo resnice v sebi, na prvi mah se mi vidi skoraj najbolj nazorna, zakaj dejstvo je, da zveni iz sleherni pesmi, ki jo je spesnil Ruth Schaumann, en sam pojem: sleherna stvar hvali svojega Stvarnika. Pa ne le v tem, tudi v preprostosti, v otroški enostavnosti in njeni nepisni lepoti, ki je našla v aziškem revežu in svetniku najpopolnejši izraz, se pesmi Ruth Schaumannove krijejo s »Solnčno pesmico«.

Resnica je, da je vse delo nemške pesnice od konca do kraja i motivno i po izvedbi religiozno v tolki meri, kakor je globoko religiozna edina pesem Frančiškova.

Ta religioznost je vedra in pomladna, polna dehtede in nepremagljive ljubezni, ki ve za bridrosti in za najvišjo med njimi, smrt, a čuti radostne v tib v sleherni med njimi in v poslednji prav tako kakor v prvi, da služi Gospodu in njega veličino izpričuje.

Otroške so pesmi Ruth Schaumannove in več del so tudi otrokom pisane. A — kakor pravi dr. Heinrich Getzeny o eni izmed njenih zbirk —: »Ako ne boste kakor otroci — v tej knjigi se izpoljuje beseda iz evangelijske na resnično velik način, ki človeka načljuje pretrse.«

Tudi Francis Jammes je pesnik religioznih motivov in je tudi pri njem skoraj vse delo prepotojeno s katoliško globoko vernostjo. Toda njegovo delo ni dospel do tiste frančiškanske vedrosti kakor pri Ruth Schaumann. »La divine douleur« je vrhovni naslov njegove religiozne vizije, Ruth Schaumann pa se sprehaja po svetu in smehljaje gleda njegovo rast.

Ali more variacija teme, kakor nam jo podaja Ruth Schaumann po aziškem Frančišku, sploh veljati za izvirno in nezaslužano pesniško delo? — Treba je tu ločiti med variacijo in variacijo. Ako priznamo, da vsebuje »Solnčni pesem« svetega Frančiška vsaj v kali ves odnos človeka do vesoljnosti — pustimo na strani ugovor, da temelji ta odnos na enem izmed raznih svetovnih nazorov, ker je že v ugovoru samem potrjena gornja trditve — moramo tudi priznati, da je sploh edina možnost pesnikovanja v variiranju te teme: a variacija v pravem pomenu besede to vendar ne more biti. Stvari in stvarnik — v tem je vendar zajeto vesoljstvo in pesem, ki nam približuje, ki nam doveduje in v najrazličnejših podobah izraža ta najvišji odnos, je gotovo najlepši in najvrednejši produkt pesnikovega genija.

Zato so pesmi, ki nam jih je dala Ruth Schaumann, mnogo več nego varijacije edine pesmi svetega Frančiška.

Poudariti pa moramo, da je Ruth Schaumann v svojih pesmih prikazala nešteto motivov, ki so v »Solnčni pesmic« komaj v prenesenem pomenu njene vsevkupnosti zapovedani — med njimi sta pa najbolj vidna motiva materinstva in detinства.

Prva knjiga njenih pesmi se je imenovala »Die Kathedrale« ter je izšla pri Kurtu Wolffu v Münchenu. Toda splošno pozornost je zbudila njena tiskarska »Der Knospgrund« (ta in skoraj vse ostale njene knjige so izšle v založbi Kösel & Pustet, München), ki je razdeljena na tri dele: predmetno religiozne, med seboj motivno različne pesmi, potem pesmi, izražajoče Bogu udanost v njegovem voljo in prošnjo za takó udanost, nazadnje pa pesmi, ki ozarijo zemsko življenje z nadprirodnostjo.

Sledijo »Das Passionale«, v katerem je pesnica najvišji tragediji dala obliko svoje izbrane v nadvišnje, nepscensljive govorice. — Za oder je napisala »Die Glasbergkinder — dramatische Mär-

preprosteši preprostosti, v globini in z domačinočimi najlahtnejšega kova baročno ozaljšani mirnosti vdrine, ki ume prodreti v snavanje podtalnih sil v človeku prav tako gotovo in nezmotljivo kakor v končni smoter vsega dogajanja. Danes prinaša »Slovenec« v prevodu eno izmed teh povestí.

Zaključujem to skromno naznanilo s pesmijo iz najnovije knjige Ruth Schaumannove, otroške »Die geliebten Dinge«:

Beratung.

Zwei Lippen und zwei Augen,
Zwei Hände und zwei Füße,
Die sollen dir wohl taugen
Zum Weg ins Paradies.

Stirn, Wangen und zwei Ohren,
Zwei Knöpfe auch, mein Kind,
Und nimmer geht verloren,
Dem sie gesegnet sind.

Zwei Schultern und die Haare
Und in der Brust das Herz,
Mit solchen Dingen fahre
In Lieb durch Freud und Schmerz.

Daß sie gesegnet bleiben
Zu jeder Zeit und Tat,
Sofort du sie dem verschreben,
Der sie geschaffen hat.

Kletus

Ruth Schaumann.

Vesla so udarjala leno, a veter je polnil jadra. Ladjo je gnalo proti morski višini, vode na vse strani in nebo kakor pridržani valovi prozorno po vrhu. Kletus je sedel na svojem mestu spredaj na ladji in plel svojo mrežo. Zmerom je plel tako. Mornarji so pristopili prijazno: Sveti mož, daj nam svojo mrežo, da ribarimo, lepe, tolste, bele ribe so v tem morju, tebi damo prvo. Kletus je dejal: Ljudi bom lovili, črne, zle, neumne ljudi, v svojo mrežo, in naredil jih bom bele. In ni dal svoje mreže. Tako so lovili v svoje plače raz rob barke in so se smejali zatrknjenosti svetega moža. Smejali so se tudi, da morsko solnce ni prišlo njegovemu obličju do živega, bilo je mlado in golobrado, ni temnilo pod širokim klobukom, marveč le pordevalo je in malo otekalo. Zato so se smejali suhi mornarji, ki so se na solnču gulili do kosti, pa so dejali: Sveti mož, od zraku boš sit, nebeska luč te vidno redi. In niso mu dali ribe.

Kletus je sedel in plel. Solnce je zašlo. Bilo je rdeče, škrlatno, skoraj krvavo, pogledal ga je s svojimi malimi, strogimi očmi, molil je: Gospod, Twoja kri priči nad nje in nad njih otroke, ki vate ne verujejo. Pokrijal se je, trdo je sklenil roke kakor okrog ročaja meča ter usnul na barki. Noč je prišla naglo, curkoma je padala rosa, tudi križ je stal na nebu in dajal mnoge mnoge žarke. Kletus, čigar nabreklo lice je bilo mokro od rose, je sanjal. Njegovo srce se je gibalo, ustnice so se mu premikale: Mnogo zlih, črnih, neumnih ljudi, napravim jih bele s Twojo krvjo, s Twojo smrtnjo ubijem njih grehe. Križ na višavah je ugasnil, prišlo je jutro.

Mala ptica je sedela na robu ladje. Sel zemlje, so menili mornarji. Krmili so jo dobro, bolje nego svojega svetega moža. Ptica je ostala pri njih, dokler ni vzšel breg iz morja kakor hrbet mogočnega soma. Perjanica je stopila iz vode, mnogo perjanic je izstopilo, bile so palme tujega sveta. Ptica jim je zažrigla nasproti in barka ji je hitro sledila.

Pred večerom so pristali. Kletus je skočil s plank dol na pesek, njegova mreža je obvezela na ladji. Spet so se smejali mornarji: Mreža je bolj pametna od svojega gospodarja, ve zase da ima dela obilo na brodu, lovi nas vendar, sveti mož!

A Kletus je odtrgal mrežo ter si jo položil čez komolec. Si zdaj zadovoljen, sveti mož? so dejali mornarji. Kletus je spodrecal svoje široko oblačilo, neznanata mala žival s človeškemu podobnim obličjem je s prvega palmo-vega drevesa skočila dol na njega in pod robom klobuka se mu je zarezala v njegovo. Njen dolgi rep je udarjal svetemu možu mučeno ob oči. Pobegnil je z mrežo in opico med palme. Mornarji so zajeli vode, natovorili sadje in nekaj tujih priljudnih živali, nato so oddrali dalje.

Kletus je našel bajte. Zgradij je bajto zase. Opica je sedela na strehi nerodnega pletenja in žrle ogromen sad. Peške je pljuvala dol na Kleta, bile so škrlatne ko strjene kaplje krvi. Kletus naj bi nikoli ne pozabil, čemu je prišel.

Obesil je svojo mrežo na kol pred svojo bajto. Crni ljudje iz drugih bajt so videli moža, videli malega moža z rdečim obrazom, videli, odhiteli in mu prinesli rib. Položili so jih v razdalji od njega na tla, zakaj strah jih je bilo neznane pojave. A njih črno deco ni bilo toliko strah. Obkolila je moža v dolgi obleki, v svoji nagoti ga je obkrožala. Plel jim je predpasnike iz listja, sprejeli so njegov resni ter si ga ovili okrog čela in vrata. Kletus je spoznal, da mu ni izgubljati časa. Poslal je malčke po rdeče cvetice, stekli so in prišli z jerbasi, iz katerih je kipel globoki škrlat velikih kelihov. Kletus je razphál dišečo žetev. V soku je napojil lanen pert, ki ga je imel pri sebi. Kravovo rdeča je zaplačala naslednjega dne zastava nad mrežo. Kletus pa se je pravil v svoji bajti na boj. Dejal je: Peter je bil star, zato je le usmiljeno govoril. Mladost ima moč in jazo. In je stopil pred bajto kako: oborožen mož.

Crni ljudje so zaslišali njegov glas, glas,

In pokril je temne oči s temnima trepočajočima roktama, ko da pokrivata krili črne ptice telo črne ptice.

Videl sem Kralja in sem se mu pomolil. (Beli val se je komaj vzgibal.) Dete je bilo tvoj kralj, twoj mož trpljenja je bil moj kralj, in mira je bila moja.

Mira pa pomeni trpljenje.

Kletus pa je v svojih učlogih ušel čui venomer samo: Ono dete je bilo tvoj kralj, tvoj kralj je bil dete. In obroč njegovega srca je počil, neumnost se mu previla v solze. Bridko je jokal Kletus, sveti mož.

Prastari mož na svojem pestrem stolu ni jokal. Tako mu je bila bližu pot iz doma svojega temnega telesa, da ni več mnogo počenjal v tistem trohnečem domu, kar bi ga nanj vezalo. Solze pa vežejo na ta svet. Smehljaj povzdiguje.

Tako se je torej smehljaj ter snel Kletu spone iz pletenih lijan z rok. Ali so bile druge roke? Nove roke? Ko se je vstopil Kletus pred bajto, niso več nevidno nosile meča, nevidno nosile so dete, in videli so črni možje s svojimi nedolžnimi očmi, kaj je nosil in držal. Endošno so vsi sprejeli.

Tako je krstil Kletus kralja in ves njegov narod, in imenu deteta jih je krstil, pa mu je vendar bilo, ko da je nevređeno krščenja.

Ni se ustrelil bel golobček na črno množico in njenega Kleta, a tretjega dne je prastari kralj umrl reko: O Dete, o Bog, o kralj, prinesel sem ti miro, ti pa mi daješ sladko vino svojega srca. Pomolil sem se k tebi, ti pa me sprejmeš k sebi.

„Ilustracija“ v novem letu 1931

»Ilustracija« stopa danes, po zaključku drugega letnika, med svoje naročnike in sodelnike, da jih pridobi tudi za prihodnje leto 1931. Po dovršitvi dveh letnikov pač ni človeka med nami, ki ne bi vedel, kaj je »Ilustracija«, tudi če je manjkal v vrstah njenih naročnikov iz katerikoli razloga. »Ilustracija« stopa danes pred slovensko javnost, da se zahvali vsem sosednjim svojim naročnikom, prijateljem in sodelnikom, hkrati pa tudi z željo, da bi se krog le-teh v letu 1931 še povečal in število pomnožilo, da bi v vrste njenih prijateljev stopili tudi oni, ki so doslej stali skepični in maloverni ob strani. Le s pomnožitvijo tej smeri bo moga »Ilustracija« izvesti program, ki ga zasleduje in ki ga od leta do leta skuša čim bolj popolniti.

»Ilustracija« je danes po tehnični opremi ter izbrani vsebinai najboljši listi te vrste v državi in nosi laskavico priznanja ne samo domačih, nego tudi izvenzemskih krogov. Njen program za prihodnje leto je spopolnjevanje v obeh smereh.

Tudi v novem letniku bo »Ilustracija« v prvih vrstih ilustracija vsega mnogovrstnega življenja, ki živi okrog nas. »Ilustracija« hoče to življenje zatemnjati in podajati še nadalje v kvalitetivno izbranih slikah ter pojasnjujočem besedilu k tem slikam.

»Ilustracija« bo v slikah beležila: vse sestovne in zlasti za razvoj domovine važne dogodke in osebnosti, kar je bila že doslej njen velika odklica; posvečala bo pažnjo razgibanemu življenju človeščine z izbranimi slikami in teksti, z najraznovesnejšimi aktualnostmi.

Razen tega bo »Ilustracija« čitatelje spremljala v mirnejše kraje sodobnega življenja, v delavnice znanstvenika, umetnika, na ekspedicijo raziskovalca, k neizčrpni pojavom prirodnega dojavjanja, vedila ga bo med tuje narode in ljudstva prav tako kot med zaklade domače zgodovine in kulture. Kakor bo zajemala v sliki nemir in vrvež sveta, tako bo, na drugi strani posvečala vso pažnjo mirni kulturi domače hiše in družinskega življenja in zagotovimo lahko naše naročnike, da bo vsakem ustrezeno. Uredništvo si je za sodelovanje zagotovilo prve strokovnjake, tako bo o naravi, življenju narave, o lovskem življenju prispeval mojstrski članek ravnatelj gosp. dr. Stanko Bevk; poseben ciklus bodo tvorili sprehodi po delavnici znanstvenikov in med prvimi bo napisal konzervator gosp. dr France Stelè spis iz prakse spomeniškega konservatorja, kateremu bodo sledili drugi strokovnjaki.

Zase ciklus bodo tvorili članki o razvoju modernih tehnike z bogatim slikovnim gradivom; prav tako bomo stalno priobčevali poljudno strokovne spise iz področja geografa in geologa, pisane od naših strokovnjakov; kakor lani, bo tudi letos sledil kurzus umetnostno zgodovinskih skic, ki jih bo pisal urednik v obliki poljudnega tečaja; napovedno tudi lah

RADIJSKA ODDAJNA POSTAJA LJUBLJANA

Vsakdo lahko praznuje Božič
ob RADIU!

Cene in plačilni pogoji n-ših izbor-
nih rad opačatov so tako ugodne,
da si more nabaviti radio vsakdo!

Naša REKLAMNA PRODAJA, ki traja od 10. novembra do 30. de-
cembra 1930, obsega sledeče radijske sprejemne naprave:

400

Detektorskih aparatorov, kompletnih z vsemi potrebnimi, ki so za poslušanje potrebne, za naplačilo Din 80— ter petkratno mesečno plačilo po Din 45—

300

Enolektroniskih aparatorov, kompletnih z elektronko, baterijami, antenskim materialom ter eno slušalko, za naplačilo Din 100— ter osemkratno mesečno plačilo po Din 75—

200

Troelektroniskih aparatorov „Reinartz“, kompletnih z elektronkami, akumulatorjem 18 ah, anodno baterijo 90 Volt, finim vočnikom ter antenskim materialom za naplačilo Din 240— ter desetkratno mesečno plačilo po Din 180—

100

Stir elektroniskih aparatorov „Reinartz“ z visokofrekvenčno elektronko z zamreženo anodo ter akumulatorjem 36 ah, anodno baterijo 120 Volt, izbornim angleškim zvočnikom Amplion AC 27 ter antenskim materialom za naplačilo Din 380— ter dvanaestkratno mesečno plačilo po Din 280—

Poslužite se ugodne prilike ter si naročite takoj Vaš aparator

Ljubljana

Radio Ljubljana Maribor

Nikoskeva 6

RADIJSKA POSTAJA

H. J.

Moj sveti večer pred trinaštimi leti

Tako daleč za menoj so že leta strahot, ki tem jih kot mnogi drugi v večnem strahu preživel v strelskih jarkih. Čas, ki izbrisce iz spomina tudi najsilnejše vtise, mi je zavil strašna in lepa doživetja v teh letih trpljenja v prosojno tančico, pod katero že vse to skoro spi. Vsako leto enkrat pa se ta kopreno gotovo zgane in razstrele. In moje oko gleda nazaj v čase, ki so hvala Bogu, že tako daleč in kačnimi, upam, ne bom doživel nikdar več. Ta enkrat je vsoko leto na sveti večer, ko se ves svet druži v velikem objemu ljubezni in miru. Tedaj namreč mi vstane spomin na sveti večer, ki je bil zame brez dvojna najstrašnejši. Bil je prav tak, kot je bilo v tistih časih nesteto večerov. Nič heroičnega, nič strašnega ni bilo v njem. Videl in pretrpel sem mnogo hujšega, a vendar je ta večer edini, ki trka na moj spomin.

Ležali smo zariti pod zemljo pred Monte di Val Bella. V bližini je bil trg Gallio nedaleč od Assiaga. Mraz je žgal do kosti in zjutraj, ko je stotnik Knific peljal svojo 7. kompanijo od 17. pešpolka v prvo črto, so njegovi ljudje kaj droben stopičali. Med tem smo mi ves dan poležavali na pričeh v kaverni in čakali, kaj bo iz ofenzive, ki je kašljala na obeh straneh brez prave olločitve.

24. decembra! Čez dan smo lazili še malo okrog. Na večer pa je bila zbrana skoro vsa 6. kompanija 2. bataljona od 17. pešpolka v kaverni. Na zamazanem zaborju je mesto božičnega drevesca goren benčen iz konzerve, v katero sem vsteknil zasilni stenj. Velikanski plamen se je poganjal iz konzerve proti stropu in zibal semterja kot razdražena kača. Zadnji in najvišji rdečkastorjavni ognjeni zublji so prehajali v plahutajoče krpe črnih sij, ki so se zaletavale v nizki strop, ki je bil že zdavnaj ves okajan. Prav nad plamenom pa je visek raz strop črn jezik iz sprječnih sij, ki se kot strelkati skorod vidno ponikal proti plamenu. Vsi smo bili umazani in črni od njih, povsod so bile, pred očmi, v nosu, v ustih. Saje, saje, same saje... Mesto večerje pa sem jih požiral s silno in poslušal orkester smrti, ki je vibrala zunaj. V to goško, ki je uho iz same navade že ni več čulo, pa je udarjalo skripanje pričen, težko dlanjanje skozi nos in treski pljunkov, v katerih je odmevala vsa nevolja in jeza, ki se je že toliko časa zbirala.

In vendar so bila v teh trdih trenotkih naša srca popolnoma drugje, v svetlih sobah, v krogu svojih družin ob jaslicah. Razvodenost, ki je ležala nad nami kot mora, si je dala končno duško. Prav v najtejnješnjem kotu se je zbindil glas in hripcavo začel prve glasove pesmi, ki je donela že ves čas v nas. Iz teme je rastla pesem in le počeni, kot da bi nas bilo sram, smo pritegnili vse: „Sveta noč, blažena noč!...“

Ni bilo več vojske, ne blatinj uniform, ne kaverne in topov. Naše oči so videle sveti večer, najlepši sveti večer v življenju.

Se je donela pesem in dvigala črni strop pod nebesni svod, ko se je zamajala senca ob črni lisi, kjer je bil izhod. Ugledel sem ga, predzrežna, ki nas je motil. Pomahal mi je z belo kroplj v rokah. Skočil sem skoro v njega: »Kaj je?« »Alarm!« in mi je izročilovelje. — Pesmi je bilo konec. — V pisanevovelju pa je stal, da moramo ob 9. večer zamjenjati 7. kompanijo. Ob 9! To je takoj. Pognabilo me je okrog srca.

Kot da bi nosili nekončno težka bremena, so se poganjali skozi vrata drug za drugim. Zunaj pa se je lesketala jasna noč in se tresla ob bobnjenju topov. Nad nami, mimo nas in

pred nami so tulile granate in pokali šrapneli. Metalni smo se ob tla pred demonom vojne, da se otmemo. Taka je bila naša pot k polnoči, polna strahu in groze, posejana s črnimi sledovi v belem snegu, kamor smo brisali svoje sasajte roke in obleko, ko smo se pokoravali živigu jekla. Kot praporčak sem vojal svojo kompanijo na položni greben Monte di Val Bella, kjer smo začeli izkopavati zasilni jarek. Krampi, so odletavali na skoro pol metra zazrnjeni zemlji. Hodil sem ob 120 m dolgi črti, kjer so garali moji ljudje, katerim so za takt reglirne strojnice in bevska topovi. Sveti večer! Dirjal sem v mrazu sem in tja ter jokal solze, ki so mi zmrzvale na čelu. Kaj naj storim, da pridej iz tega nekla? Ali naj nabol zmrznam, ko sem že poskušal? Začel sem divjati, da se mi je kljub mrazu oroslo čelo in da sem konj sproti lovil sapo. Počel sem se, dokler sem mogel, stonil nato nekoliko v stran, odpel suknjo, razgali prsi in sedel v nizki sneg. — Se bom menda vendar prehidal in dobil vsaj pljučnico, da pridej od tod. — Vročina, ki je puhela iz mene, je pojenvivala, mraz je grabil po meni. Zohje so mi sklepali, ko sem se ves trd skobil po koncu, zavlekli se molo nazaj in počenil v luknjo, ki jo je izkopal granata. Bog ve, ali je že polnot? Ce se danes nisem prehidal, potem pa nisem več človek. Vsaj danes naj se mi pošreči, danes, ko je sveta noč!

Ne vem več, kako počasi so romale zvezde po črnom nebnu. Ob 4 je prisla vroča kava. Vsek od mojih ljudi je željno stegnil roko s škodelo in komaj čakal, da bi se pogrel. In prav tedaj je zarjavela granata, udarila malo pred nami ob tla, odletela, zaživila mimo naših glav in živignila naprej v temo. Takoj za njo druga, ki se je z groznim truščem razletela. Vmes pa je zažvenekata na tla škodela in omahnila roka druge, silvala Bozu, jo že imam, rečen sem! Ukrati z njim se je sesedel še eden. V trebuli sliči tuga gršč vsaj iz tega peklake. Odnesli so ju; drugega le za dvajet korakov: odšel je iz pekla za vedno.

Minilo je nekaj ur. Silno pokanje, ki je vso noč pobijalo moje ljudi, je počasi ponehaval. Kar neenkrat je v dramatični se zori zmagole pred nami. Od trpinov v nasprotnih strelskih jarkih se je utrgala velika čreda in pribela k nam. Med prvimi je bil italijanski častnik, ki je skoro v zboru z drugimi momljeni: »Eviva Austria!« V navdušenju, da se je rešil pekla, mi je stressl roko in me objemel.

»Presto, presto! sem sikitil skozi zobe in zmanhil proti zaledju. Noč je postajala vedno redkejša. V meni je kipelo: Tudi ti so rešeni! Niso bili še sto korakov za nami, ko jih je poklical jeklen glas nazaj: italijanska baterija jih je opozarjala na dano prisego in sejale smrt mednje, ki so misli, da so ji pravkar ušli. 800 jih je prebežalo, 200 pa obležalo za nami.

Ob 7 so nas zamenjali. Zavlekli sem se nazaj v sajasto luknjo in zaspal. Čez dve uri me je zbindil sluga. Prvo, kar mi je zavzenelo v glavi, je bilo vprašanje: Ali sem živo? — Glava mi je bila jasna. Nobene vročine nisem čutil. Skoro obotavljajo sem si potipal žilo. Prav tako lenovno kot vedno je udarjalo življenje v meni. — Nič. Stislil sem zobe in selven. — Zunaj pa je bil prav tak dan kot vedno. Krik ranjenec so se mešali z daljnim grmenjem, katerega je previplo sem in tja treskanje v bližini. — Doma na te bil sveti božični dan!

>SLOVENEC<, dne 24. decembra 1930.

Šah

Spanska partija.

(Igrano na angleškem mojstrskem turnirju v Canterbury 1930.)

Beli: F. Yates. Črni: Sir Thomas.

1. e2 — e4 e7 — e5

2. Sg1 — f3 Sb8 — c6

3. Lf1 — b5 a7 — a6

4. Lb5 — a4 d7 — d6

5. c2 — c3 g7 — g6

Tukaj igra Capablanca navadno f7 — f5.

6. d2 — d4 Le8 — d7

7. La4 — b3 Ld7 — g4

8. Le1 — e3 Lf8 — g7

9. d4×e5 Sc6 × e5

10. h2 — h3 Se5 × f3

11. g2 × f3 Lg4 — e6

12. Lb3 × e6 f7 × e6

13. Dd1 — b3 Dd8 — c8

14. Sb1 — d2 Sg8 — f6

15. 0 — 0 0 — 0

16. Td1 — g1 Kg8 — h8

17. f3 — f4 De8 — d7

18. h3 — h4 Sf6 — h5

19. Tg1 — g4 b7 — b5

Na 19., e6 — e5; 20. f4 — f5, Sh5 — f6; 21. Tg4 — g5, Lg7 — h6 bi prišlo 21... 15×g5 Lh6×g5; 22. h1×g5 in črni bi hitro zgubil.

20. Th1 — g1 c7 — c5

21. e4 — e5 d6 × e5

22. f4 × e5 c5 — c4

23. Dh3 — c2 Lg7 × e5

24. Sd2 — f3?? — — —

Krasna kombinacija.

24. — — — Tf8 × f3

25. Tg4 × g6 b7 × g6

26. Dc2 — e4! Dd7 — d5

27. De4 × g6 Le5 — g7!

28. Le3 — d4 Dd5 — f5!

29. Id4 × g6 + Kh8 — g8

30. Dg6 — g2 Sh5 — f4

31. Dg2 — f1 Df5 — d3

Stoplo f3 beli ni smel vzeti, ker bi sicer zgubil kraljico s Se3+. Beli se uda.

Slovenska obramba daminge gambita.

(Igrano na simultani dr. Aliehina dne 13. decembra 1930 v Mariboru.)

Beli: dr. Aliehin. Črni: B. Pušenjak (Marib.)

1. d2 — d4 d7 — d5

2. c2 — c4 c7 — c6

3. Sb1 — c3 d5 × c4

4. a2 — a4 Le8 — f5

5. e2 — e4 — — —

Beli odgovori z e4 namesto e3, ker po 5... e3, Sa6, 6... L×c4 Sb4 d.bi jako dobro pozicijo Sb4.

5. — — — Lf5 — g6

6. Lf1 × c4 Sg8 — f6

7. e4 — e5 Sb8 — d5

8. Sg1 — e2 e7 — e6

9. 0 — 0 Lf8 — b4

10. Lc1 — d2 0 — 0

11. Sc3 × d5 Lb4 × d2

12. Sd5 — f6 + — — —

Beli noč vzel s damo tekača in raje žrtvuje kmeta e5, ker na 12... D×d2, e5×d5 izgubi tekač svojo linijo ter je potisan v ozadje, dočim dobi črni dobro pozicijo s kmeti in odprto c linijo.

12. — — — g7 × f6

13. Dd1 × d2 f6 × e5

14. Tf1 — d1 e5 × d4

15. Dd2 — b6 — — —

Beli noč vzel s damo tekača in zato ne zame kmeta d4, ker na 15... S×d4, c5 in beli se mora umakniti s konjem ter pri tem črni menja damo.

15. — — — e6 — e5

16. f2 — f4 Sf6 — d7

17. h2 — h4 — — —

Na vsak način hoče beli tekač od g6 odstraniti; toda črni stremi za tem, da odstrani kmeta h4 in dobi konja na g4, ter pusti v to svrbo oba kmeta e5 in d4 belemu.

17. — — — Sd7 — f6

18. f4 × e5 Sf6 — g4

Črnu se je želja uresničila.

19. Dh5 — f4 Dd8 × h4

Božična in novoletna voščila

delavcev in vojakov

Pozdravi slov. vojakov

Pri pehoti

Ze dolgo je pri nas udomačena lepa in prisrčna navada, da naši ljudje — možje, ki delajo daleč na tujem, da preživijo svoje družinice, ali pa fantje, ki služijo v notranjosti ali na jugu države svoji domovini in vladarju pri vojakih — pošiljajo svojcem, prijateljem in znancem božične in novoletne pozdrave po časopisih. Tako so nam tudi letos poslali celo kopico pozdravov z vseh strani sveta. Kako bi jih mogli odreči malo prostorčka v listu, saj več kot itak najbrže ne bodo imeli takih veselih božičnih praznikov kakor doma; kajti dom je le dom in ravno božič se najlepše praznuje doma. Sano v spominu na prešnja leta, ko so doma pri ljubljih svojih okoli gorke peči čakali polnčnice in nato po visokem snegu gazili do cerkve, kjer so s posebnostjo prisotovavali velikemu čudežu, odrešilnemu za vse človeštvo — rojstvu Njega, ki je prinesel na svet mir in odrešenje — bodo preživel božični večer, ki je najlepši, najljubkeši in celo zakrnjenec najsvetjejši praznik cerkvenega leta. Ko bodo brali svoja voščila domačim v hišu, bodo imeli vsaj to veselo zavest, da bodo njihova voščila še itati njihovi svojci in znane in se jih tako pred jaslicami spominjali in zanje molili.

Naj začnemo s tistimi, ki so najbolj oddaljeni od nas in zato najbolj potrebeni, da se jih spomijamo, to je z delavci v tujini:

Pozdravi iz Francije

Amnéville (Moselle), Francija: Gorenjec Franc Carman, Dolencji Anton Gregorič, Jože Kulheli in Franc Zulč, Savinjsana Ivan Pirnat in Anton Spende, Priek Anton Glavnik, vsi zaposleni v telezni tovarni Rombas v Loreni.

Crusnes, Francija: Jugoslovanska zveza delavskega društva, ki se je pred kratkim ustanovila. Njen predsednik je Zgorni, tajnik pa Mihael Stenzenšek.

Crey, Isere: Tudi v tem kraju nas je nekaj slovenskih naseljencev. Sicer nas je malo, komaj deset vseh skupaj, in še ti smo raztreseni na več strani. tako da nam nini mogode ustanoviti niti kakršega društva, kakor jih imajo ostali Slovenci v Franciji (v Aumezu). Merlebachu (in drugod). Zaposleni smo pri rudniku. Brezposelnosti do sedaj pri nas še ni, dela se še vedno vsak dan razen nedelje. Sicer delavcev ne odpuščajo, pa tudi novih ne sprejemajo. Zasišček je prav majhen, tako da ne moremo nicesar prihraniti, komaj da se preživimo. Delo v rudniku je zelo težavnlo: huda vročina, slab zrak in na vsakem koraku preži smrt. Draginja je tudi tu precejšnja. Edino veselje nam je še »Slovenec«, ki nam primaša novice iz domačega kraja. Se vedno mislimo kljub veliki oddaljenosti, ki nas loči, na naše drage domače in jim pošiljamo tisoče pozdravov in voščil k veselim božičnim praznikom in srečnemu novemu letu. Primorski Slovenci.

Pozdravi iz hrvat. gozdov

V hrvatskih gozdovih pri tvrdki S. D. S. zaposleni možje: A. Babič, J. Kraus, K. Lavrič, J. Debeljak, I. in F. Žbašnik, L. Lavrič, A. Gregorič, I. Kovacič, I. in A. Mišić, vsi doma iz Loškega potoka. Zal, so kraj, kjer delajo, tako nerazločno napisali, da ga ne moremo razbrati.

štjan - Gosteničnik, Josip Tratnik, Jože Mandel in Jože Fajmunt.

na tehničnih šolah

Gojenci vojne srednje tehnične šole v Belgradu: Rudi Pavločič iz Trsta, Josip Sever iz St. Vida nad Ljubljano, Vinko Žle in Ernest Kopp.

Gojenci vojne tehnične šole v Krugujevcu: Tone Fluki, Joško Pavlič, Josip Palma, Alojz Golob, Karlo Rostacher, Vinko Pogorelec in Tone Erjavec.

Pri zrakoplovstvu

2. letalski polk v Rajlovcu v Bosni: Nikolaj Kršina s Sv. Katarine, Alfonz Normali iz Zaloge pri Ljubljani, Franjo Mohorič iz Repenj-Vodice, Stanko Mrhar iz Dolenje vasi pri Ribnici, Ivan Strukelj iz St. Vida nad Ljubljano, Janez Hren iz Tacna pod Smarno goro, Franjo Lampe iz Črnuč pri Ljubljani, Joško Dimnik iz Spodnje Zadobrove pri Ljubljani, Florjan Nasrač iz Zelezniških pri Škofji Loki, Stanko Podgornik iz Ljubljane, Anton Gabrijelčič iz Ljubljane, Franjo Petrin in Most pri Ljubljani, Karlo Petrin in Most pri Ljubljani, Anton Magdič z Viša, Franjo Polajner iz Vevč pri Ljubljani, Feliksi Cerar iz Domžal, Ivan Koritnik iz Device Marije v Polju, Anton Avsec iz Dola pri Ljubljani, Rudi Perovšek iz Vidma pri Krškem, Ivan Kralj iz Trzina pri Kamniku, Anton Magdič iz Ljubljane Ivan Meden iz Most pri Ljubljani, Janez Kos iz Sore pri Medvodah.

7. letalski polk v Mostariju: Rudolf Babnik iz Ljubljane, Franc Tolmajner iz Vevč, Avgust Primorčič iz Tržiča, Viktor Pogačar iz Radomelj, Peter Klemenc iz Ježice, Rudolf Zdesar iz Zaklana, Matevž Urh iz Vrhnik, Anton Poljanec z Bleča, Rudolf Cabaj iz Celja, Lovrenc Benedik iz Kranja, Anton Skof iz Metlike, Karel Zorko z Maribora, Franc Ribič iz Maribora, Franc Pok iz Maribora, Vinko Kapfer iz Maribora, Alojz Minodraš iz Maribora, Ignac Kaučič iz Ljutomerja.

Pri mornarici

1. řeta mornariškega noveljstva v Tivatu. Boka Kotorsk: Janko Tajčman iz Curi pri Metliki, Stanko Štuber iz Vrhnike, Konrad Pilib iz Celja, Albin Vanovšek iz Celja, Fran Pinter iz Tržiča, Karel Sokler iz Brežic, Henrik Zaje z Vrhnike, Jurij Lukner iz Celja, Franjo Tošl iz Frankovec, Franjo Peterlin iz Bočke pri Krškem, Franc Kaluža iz Grosupelja.

Gojenci 16. razreda strojnotehnične šole v Kumrovi, Boka Kotorska: Stanko Bremšak, Radko Reja, Bruno Lasic, Emili Čelenšnik, Ivan Dular, Pavel Pogačar, Rudo Boštančič, Jože Stresen, Fr. Kaučič, vsi iz Ljubljane; Ivo Pire, Alojz Mundia, Berio Vižintin, Franjo Potocnik, Ivan Šitar, vsi iz Maribora; Danilo Hvalič, Edi Jelen, Josip Majerle, vsi iz Celja; Ernest Rajnc iz Ptuja, Anton Zmazek iz Ljutomerja, Franjo Drugovič, Franjo Gabrovšek, Mihael Setinc, vsi iz Brežic; Rudi Kollman, Jože Boštančič, oba iz Litije; Miro Kamenšek iz Zagorja, Rudi Anžur, Karl Ocepek, oba iz Krškega; Albin Baraga iz Mirne, Gabrijel Zupan z Bleča, Ignac Dvornik, Anton Pukmajster, oba iz Šoštanja; Stanko Golubič iz Semčiča, Pomikvar Milian iz Kamnika, Franc Klobučar, Josip Rešek, Stanko Zatotnik, vsi iz Škofje Loke, Anton Dornič iz Borovnice, Jože Selan iz Smarij pri Ljubljani; Josko Ogenj iz St. Lovrenca na Dolenjskem; Mirko Skrbaš iz Motnik, Anton Berč iz Rogatice Slatine, Josko Ogrenj iz Dev. Mar. v Polju, Stanko Pire iz Zužemberka.

Gojenci 17. razreda strojnotehnične šole v Kumrovi, Boka Kotorska: Stanko Kopčač iz Ljubljane, Lado Krošelj iz Ljubljane, Viljem Sternard iz Ljubljane, Ludvik Labič iz Ljubljane, Rudi Kumer iz Radovhe vasi na Dolenjskem, Srečko

Schmoll Pasta

Pri nas in tudi v inozemstvu najbolj razširjena že 50 let priznana

krema za čevlje

Ukmar, Ivo Pliberšek, Joško Virovšek, Franc Robnik, vsi iz Maribora, Ivo Cuk iz Novega mesta, Silvo Klavdič iz Kamnika, Franc Pešl, Joža Kogej, oba iz Ptuja, Franc Mežek iz Tržiča, Albin Savli z Jesenic, Franjo Trček z Vrhnik, Franc Poosek iz Krškega, Vinko Mažek in Konjice, Jakob Zabavnik, Avgust Hočvar, oba iz Ormoža, Egon Černičič z Čateža ob Savi, Ludvik Fajdiga iz Zapuž, Edo Potonik iz Vidma ob Savi, Janez Slana iz Brezovice.

Pri orožništvu

Peč v Metohiji: podnaredniki: Josip Kovčič, Anton Jakopin, Josip Krampač in kapirji: Ignac Karba, Ludvik Slanšek, Franc Knez in Josip Botle.

Mateševo v Črni gori: kapir Josip Kepa.

Rojaki iz drugih mest

Novi Sad: orožniški kapilar Janko Zajec in Podgorje pri Žireh, graver Janko Štirn iz Kranja, kapilar Joža Gogala iz Kranja, prostak Anton Kocmür iz Kranja, Dinknik Kanta iz Novega Udmatja pri Ljubljani, Ivan Grdodolnik iz Ljubljane, prostak Janez Kos iz Ježice, Stanko Pip iz Ljubljane, Konrad Čenešek iz Maribora, Stanko Demšar z Jezenic, Ivan Hribar iz Trbovelj, Dragotin Geršek iz Miljanje, Vekoslav Janež iz Gabre, Josip Zagari iz Liske vasi pri Ljubljani.

PLETENINE

na debelo! na drobno!
PLETILSKA ZADRUGA NA BREZNICI
p. Jesenice - Gorenjsko

Reumatiki

DOBIVA SE
POVSOD
1 steklenica

Din 16--

LABORATORIJ
ALGA — SUSAK

4 steklenice >ALGA< Din 77—
8 steklenic >ALGA< Din 181—
14 steklenic >ALGA< Din 205—
25 steklenic >ALGA< Din 620—

Naročite še danes

1 steklenico

ALGA
ZA MASAŽO

že zjutraj Vas bo
uspeh iznenadil

Boli Vas
ali trga v

kosteh - rokah - nogah ·
členkih - plečih - zobeh
bokih - žilah - glavi

ALGA
odpravlja
bolezn
takoj

STARCI IN STARKE

V Vaših starih dneh največ trpite od bolezni revmatizma. Nadrgnite si vsaj enkrat na dan Vaše utrujene žile s preparatom ALGA. Počutili boste se bodeli prejzeni. Občutili boste veselje do življenja — svežost.

Prehlajenje, influenze, hripa

Spolh pri vsakem nerazpoloženju
ko čutite malo vročine, nadrgnite tejo
s preparatom ALGA. Vročina popušča
spanje je lahko in zdravo. Občutili
boste svežost telesa in duha.

FORD -kvaliteta — je resnična kvaliteta!

Potisočih kilometrih se šele pokaže prava vrednost automobila

Se vedno je mnogo ljudi, ki presojajo avtomobil le po njegovi zunanjosti. Vse drugače pa sodi izkušen strokovnjak. Pri njem pride v poštev, razven zunanje oblike voza, še mnogo drugih stvari. Česar pa tudi najbolj prebrisani strokovnjak ne more ugotoviti na prvi pogled je: kakovost materijala ter življenska doba in visina vzdrževalnih stroškov vozila. To pa zamore pokazati le vsakodnevna izkušnja velike množine posestnikov voz.

In baš vsa ta izkustva so vzrok, da je postal novi FORD pri automobilistih celega sveta tako priljubljen.

Razven svoje elegantne zunanjosti ima novi FORD mnogo odličnih lastnosti, ki pričajo o njegovi tehnično izvrstni dograditvi, o njegovem prvorstnem materialu, o njegovi skrbni izdelavi, o njegovi čudoviti sposobnosti, skratka, dokazujojo njegovo resnično vrednost.

On ima neutrudljiv, močan, a vendarle štedljiv stroj, bliskovit pospešek, izvrstno zmožnost na vzponih, skrajno učinkovite zavore. On doseže preko 100 kilometrov na uro, leži na cesti izvrstno, se s skrajno lahkoto upravlja, ima zelo dolgo življensko dobo in je zelo cenjen v vzdrževanju. Skratka, novi FORD izpolnjuje popolnoma svoj namen: on nikdar ne počiva. Prepričajte se o tem pri znancih, ki imajo FORD-a. Vsi FORDOVI zastopniki so Vam na razpolago z neobveznimi in brezplačnimi predvedbami.

Upoštevajte sledeče cene:

Phaeton Din. 51.500,—, Roadster Din. 50.500,—, Coupe Din. 55.000,—, Sport Coupe Din. 56.000,—, Tudor Din. 54.500,—, Standard Sedan Din. 64.000,—, Town Sedan Din. 68.750,—, Cabriolet Din. 67.000.—.

Cene se razumejo za plačilo v gotovini, izprememba cen brez prednaznanila pridržana, franko skladišče vsakega FORD zastopnika v Jugoslaviji.

Edinstvena

Ford garancija!

Mi jamčimo brez ozira na dobo za vse od nas izdelano blago, kar se tiče materijala in konstrukcijskih napak, katere se pokažejo pri normalni uporabi in normalnih zahtevah. Nadomestilo ali popravilo od nas kod defektno pripozanega dela se izvrši brezplačno pri Fordovih zastopnikih.

LINCOLN Fordson

FORD MOTOR COMPANY

Vesele božične praznike in srečno novo leto žele sledeče tvrdke:

Simon E. Blatnik trgovina mešanega blaga in gostišta Stara vas - Velenje	Franc Vrtačnik mizarstvo Pesje - Velenje	Franc Kuranda terijar Velenje in se priporoča	Josip Fačnik gostilna in lesna trgovina Velenje	Anton Olet pekarna Velenje	Viktor Prevorčnik kovač Velenje	Franc Rednak pečer in lončar Velenje	Franc Melanček usnjarna Velenje
Jeroša Marija za kazino rudarskega doma Velenje	Rudolf Zupanc kipek Velenje	Majcen Rudolf mizarstvo Velenje	Antonija Pavline prodaja južnega sadja in trafika Velenje	Martin Obu krojač Velenje	in se v nadalje priporoča	Fani Pernarčič hotel „Goli“ Velenje	
Slavko Šironič trgovec Velenje	Karol Ocvirk kovač Velenje	Alojz Pocajt tevjarstvo Velenje	Ivan Hofinger brivec Velenje se priporoča za obilen obisk	Ivan Hofinger brivec Velenje se priporoča za obilen obisk	Fani in Matej Urh mizar Velenje	Edvard Rak restavracija in lesna trgovina Velenje	Karol Glazer mizarstvo Stara vas - Velenje
Zofi Plešnik vinotek in delikatesa Velenje	Josip Pibernik mesarija in prekaj-vačnica Velenje	Sumlak Franc mesarija Velenje	Friderik Doličič sedlar in tapetar Velenje	Anton Valenčak trgovina in gostišta Velenje	Martin Hudales čevljarsko Velenje		
Franc Verdelj gostišta Salek pri Velenju	Karol Tischler trgovina mešanega blaga Velenje	Ivan Skaza valjčni mlin in žaga Velenje			Milan Lempt pekarna Velenje	Vineenc Grebenšček čevljarsko se priporoča Stara vas - Velenje	
Ivan Rak hotel Velenje	Ivan Pernat kolar, izdelovanje sportnih sank in smuč Stara vas - Velenje				Ivan K. Detiček, trgovina, restavracija, zalog pita in lesna trgovina Pesje - Velenje	Herman Goll parna žaga in lesna industrija Velenje	
Josip Kvartič trgovina in lesna industrija Stara vas - Velenje	Josip Demšič trgovina Velenje					Vesele božične praznike in srečno novo leto žele raznašalci „Slovenca“	
Hranilnica in posojilnica r. z. z. n. z. Velenje							
Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi svojim cenjenim odjemalcem trgovina s čevlji Anton Mohorič Jesenice 102	Vsem cenjenim odjemalcem želi vesel Božič in srečno Novo leto Ivan Škarja strojno mizarstvo in umetna sušilnica Cerknica			Srečen Božič in veselo novo leto vsem obiskovalcem želi Gospodarsko društvo Vrhnika	Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim cen. gostom Gostilna pri Figovcu, Ljubljana		
Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi svojim cenjenim odjemalcem Minka Poženel trgovina z mešanim blagom Jesenice - Fužine	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim odjemalcem MLIN NASTRAN pošta Radomlje	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim odjemalcem Ivan Habič trgovina z mešanim blagom Vrhnik	Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi vsem cenjenim odjemalcem Peter Habič radio trgovina Vrhnik	Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem Ivan Habič trgovina z mešanim blagom Vrhnik	Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem Gostilna pri „Ančniku“ Ljubljana VII — Celovška cesta 61	Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim cen. odjemalcem tvrdka I. Knez, Ljubljana	
Vesele Božične praznike želi M. Česenj - Kranj						Vesele Božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenjenim gostom gostilna ANTON in ANA KRATKY ŠT. VID NAD LJUBLJANO	
Zaloga lesnih, kuhinjskih in gospodarskih potrebščin za neveste in ženine. Stoli posoda, vsekovrsni plešarski in žimniki izdelki.						Zahlevajte v vsakem lokalnu „Slovenca“	
Josip Obu krojač Velenje	in se nadalje priporočuje	Trgovina Stanko Kapušin Kranj	želi vsem svojim cenjenim odjemalcem vesele Božične praznike.				
Franc Delakorda gostišta in tvornica cementnih izdelkov St. Janž pri Velenju							

Ustanovlj. 1. 1860. **M. Drenik** Ustanovlj. 1. 1860.

Ljubljana :: Kongresni trg št. 7

Največja zaloga predtiskanih, pričetih in gotovih ročnih del ter pripadajočega materijala. // Entlanje, ažuriranje in plisiranje. // Montiranje blazin itd.

VEZENJE NA ROKO IN NA STROJI

Sladne klice oddala zopet D. d. pivovarne „UNION“ Maribor

Eksportna hisa „LUNA“ MARIBOR Aleksandrova 19

Velika izbirna zaloga: nogavic, otroških, ženskih in moških srajce spodnjih blač. Pletenin: male pušoverov telovnikov - lastni izdelki. Cevije za dom in telovadbo snežne revije dežnikne igrače.

Lanz lokomobila

33 m² kurilne ploskve, 46 HP, trajne delavnosti, z dimnikom in predkuriščem, zelo dobro ohranljeno, ceno napredaj. — SCHUBERT-WERK, Graz, Wartingergasse 17. — Priložnostni nakup polnojarmenikov, dieselmotorjev in lokomobil.

Udržanje ruskih učenjakov Kraljevine Jugoslavije naznanja pretužno vest, da je njen dragi član in kolega, gospod

ing. Ignatii Majdel profesor univerze Kralja Aleksandra I

dne 23. t. m. prerano in nepričakovano umrl. — K večnemu počitku ga spreminimo v petek, dne 26. decembra ob 2 popoldne izpred mrtvaške veže Splošne bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 23. decembra 1930.

Šivalni stroji Kolesa Gramofoni svetovno znanih znak, gramofonske plošče in drugo dobite načrtejo v trgovini

JUSTI KOPRIVA v novo zgrajenem poslopju hotela «STARA POŠTA», Kranj Brezplačen pokrov v strojnem vezenju.

PROFESORSKI ZBOR TEHNICNE FAKULTETE UNIVERZE KRALJA ALEKSANDRA I naznanja tužno vest, da je član profesorskoga kolegija, gospod

ing. Ignatij Majdel

dne 23. decembra sredi svojega neumornega znanstvenega dela prerano umrl.

Pogreb blagega pokojnika se bo vrnil v petek 26. decembra ob 2 popoldne izpred mrtvaške veže Splošne bolnišnice.

Ljubljana, dne 23. decembra 1930.

Mestni pogrebni zavod • Ljubljani.

Mali oglasi

VESELE BOŽIČNE
PRAZNIKE - SREĆ-
NO NOVO LETO

želim vsem svojim cenje-
nim naročnikom in se
priporočam za nadaljnjo
naklonjenost.

RUDOLF TERČELJ
stavno podjetje
Ljubljana VII. Vodovod-
na cesta, ob gost. Fortuna

Službe iščejo

Trgovski poslovodja
z večletno prakso, star
30 let, več slovenskega,
arhohrvatskega, nemškega
in deloma italijanskega
jezika, izučen v manu-
fakturi, špeceriji in galan-
teriji, želi mesta kot po-
slovedja ali skladničnik
v mestu ali na deželi —
zmožen vodstva večjega
podjetja. Potrebnna kav-
cija na razpolago. Po-
nudbe je poslati na upravo
»Slovenca« pod »Tr-
govski poslovodja« štev.
št. 14.289.

Pisarniška uradnica
z večletno prakso, zmož-
na slovenskega in nem-
škega jezika, knjigovod-
stva in strojepisja išče
službe. Naslov v upravi
lista pod št. 14571.

Kovaški pomočnik
za izdelovanje sekir, mot-
ik, išče službo. Naslov
pove upravi lista pod
št. 14.561.

Natakarica
začetnica, pridna in po-
štana, išče službo. Na-
slov v upravi pod št.
14.535.

Deklica
star 15 let, hči dobrih
krščanskih staršev, po-
štana, pridna, gre kot
učenka v trgovino na de-
želi. Nastop tako. Na-
slov v upravi pod št.
14.539.

Gospodinja
dobra in varčna, izvež-
bana v kuhi, kakor tudi
v vseh drugih hišnih in
vrtnih delih, iz dobre
hše, išče službo k go-
spodu vdovcu ali prijet-
nemu samcu. Ponudbe na
upravo lista pod št. 14.536

Pekovski pomočnik
star 26 let, trezen in po-
štana, išče službo kot me-
šač ali v manjši pekarni
za skupnega delavca. —
Ponudbe na upravo pod
št. 14.562.

Službodobe

Pismeno naj se javi,
kdo je voljan prevzeti
kak stalni domaći posel.
Znamko za odgovor treba
priložiti. Zadruga jugos-
lavska, Osijek.

Župni urad v Veržeju
razpisuje

službo organista
Prednost imajo samski or-
ganisti. O plači in dohod-
kih se izve pri župnem
uradu v Veržeju, p. Kri-
ževci pri Ljutomeru.

Kdo je znižal cene?
Kdo podpira domače vinogradnike?
Kdo ima veliko izbiro vina in specialitet-
nih jedil?

Hotel in restavracija

„BELOKRANJEC“

Kajfež

Ljubljana, Florijanska ulica štev. 4

Telefon 26-25

Zato za praznike vsi k Belokranju!

Dalmatinsko belo in črno vino samo 10 Din.
očarljivo dober domači bermet (pelinkovec) samo 20 Din.

Preko ulice prvorstni cviček samo 12 Din.

po potrebi s stanovanji v novi hiši, v industrijski
obmejni postaji oddam. —
Prednost imajo špecerija,
manufaktura - konfekcija,
elektromehanična, peka-
rska ali brivska obrt. —
Istotam se oddam več sta-
novanj. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 14559.

Štiri lokale
po potrebi s stanovanji v novi hiši, v industrijski
obmejni postaji oddam. —
Prednost imajo špecerija,
manufaktura - konfekcija,
elektromehanična, peka-
rska ali brivska obrt. —
Istotam se oddam več sta-
novanj. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 14558.

Vajenec

se sprejme za mizarško
obrt. Glaser Karl, mizar-
stvo, Hoče pri Mariboru.

Hotelska kuharica
prvovrstna, ter perfektna
servirke-sobarice — išče
za sezijo večje podjetje
na Bledu. Ponudbe s pre-
pis spricelj in referen-
cami pod »Junij-septem-
ber« št. 14.546 na oglasni
oddelek »Slovenca«.

Pekovski vajenec
ne pod 15 let star, se
sprejme pod dobrimi po-
goji. Lovro Sušnik, peka-
rija, Škofja Loka.

Sprejme se vajenka
za strojno pletenje, ka-
tera bi tudi pomagala pri
gospodinjstvu in bi imela
brezplačno stanovanje in
hrano. Ponudbe na upravo
pod »Pletenje« štev.
14.538.

Sprejme se vajenec
za krojaško obrt. Režek
Franc, krojač, Kamna go-
rica, p. Št. Vid pri Ljublj.

Iščem hlapca
na večjo kmetijo, plača
po dogovoru, nastop ob
novem letu. Keber Ivan,
posetenik, Studenc, po-
sta D. M. v Polju, pri Lj.

Polir
za visoke zgradbe se ta-
koj sprejme. Reflektanti,
samoz v večletno prakso,
naj vpošljijo svoje po-
nudbe na upravo »Slov.«
nudbe upravi lista pod:
»Vesten in točen 1931.«

Mašinista
izučenega ključavnica
s strojniškim izpitom in
prakso, neoznenjenega —
rabim za januar za parno
zagovo, na samoti v hribih.
Oferete z zahtevo plače
pod: »Absolutno trezen«
na št. 14.565 na upravo
»Slovenca«.

Podobar
vsestransko sposoben, do-
bi takoj nameščenje. Po-
nudbe na upravo po za-
»Podobar« št. 14.465.

Starejša žena
od 40 do 50 let, dobra,
resna, čista in poštana,
ki zna dobro kuhati in
opravlja vse hišne posle-
se, se išče k družini dveh
oseb začasno premeščeni
v Južno Srbijo. Prijavijo
naj se le take, ki ljubijo
dom in želijo pri dobrih
ljudeh dolgo časa ostati.
Ponudbe s sliko in za-
htevkom plače na »Slo-
venca« pod št. 14.466 —
Nov tečaj 5. januarja.

Več stanovanj
s kapitalom od 20.000 do
50.000 Din se išče za les-
no obrt. Za sigurnost in
dobrek se jamči. Ponud-
be na upr. »Slovenca« v
Mariboru pod »Sigurnost«

Stanovanja
s 5 sob, kuhinja, kopalnica,
sobica za služkinjo, tele-
fon, blizu sv. Krištofa, se
odda s 1 februarjem. Želi
se solidno stranko, ki po-
trebuje pisarni prostore.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 13.861.

Sob
s poseb. vhoodom, oprem-
ljenim ali prazno, takoj;
oddam na Turjaškem
trgu št. 5.

Stanovanje v vili
solčno, treh parketiranih
sob z balkonom, vrom,
kletjo, elektriko in vodo-
vodom poceni oddam. —
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 14.564.

Trgovski lokal
v naši hiši v Pražakovici
ulici (sedaj knjig. Hrovat)
oddamo takoj v najem. —
Podrobni pogoji na raz-
polago pri Pokojninskem
zavodu za nameščence v
Ljubljani, Gledališka 8.

Natakarica
z posebno pravico vzame
gostilno na račun na pro-
metnem kraju. Gre tudi
kot družbenica takoj ali
pozneje. Samo resnim in-
teresentom da naslov
upravnosti »Slovenca«
pod št. 14559.

Štiri lokale
po potrebi s stanovanji v novi hiši, v industrijski
obmejni postaji oddam. —
Prednost imajo špecerija,
manufaktura - konfekcija,
elektromehanična, peka-
rska ali brivska obrt. —
Istotam se oddam več sta-
novanj. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 14558.

Štiri lokale
po potrebi s stanovanji v novi hiši, v industrijski
obmejni postaji oddam. —
Prednost imajo špecerija,
manufaktura - konfekcija,
elektromehanična, peka-
rska ali brivska obrt. —
Istotam se oddam več sta-
novanj. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 14558.

Zasluzek

Ako hočeš zasluziti
in si podjeten, kupi od
menje aparat za izdelava-
nje muholovcev in siro-
vine. Naslov v upravi pod
št. 14.537.

Zastopnike
za 30 predmetov sprejme
ponud Lindič, Ljubljana,
Komenskega 36.

Kdor potuje
ali hoče potovati, pre-
vzame lahko naše lukrativno
zastopstvo praktičnih
in nepogrešljivih pred-
metov. Te predmete mo-
rejo rodbine kupovati ce-
leletno. Nikaka kavcija,
nikak riziko, nikako dal-
no potovanje, povod so
kupci. — Šapira, Ljubljana,
Miklošičeva cesta 14.

Mašinista
zelo prometni točki,
v neposredni bližini sodi-
šča in glavnega kolodvo-
ra se oddajo za februar.
— Pismene ponudbe pod
Lepi lokalni št. 14.572
na upravo »Slov.«

Camernikova
šoferska šola
Ljubljana, Dunajska c. 36
(Jugo-avto). Prva oblast,
koncessiionirana. Prospekt
zastonj. Pisite ponil.

Stanovanje
sobo in kuhinjo, oddam
tako. — Kvas, Ciglerjeva
37, Moste.

Sobo
opremljeno ali prazno,
solčno, zračno in suho,
oddam. Separativni vhod,
elektrika, parket. Cesta
na Rožnik 47.

Brivci, pozor!
Lokal v prometnem kra-
ju na periferiji Ljubljane
se oddaja. Več v upravi
listu pod št. 14.340.

Pouk
igranje na citre
temeljito poučuje Ivan
Vobnik, Maribor, Židov-
ska ulica 8.

Sanatorij
primeren prostor v novi
stavbi za Sanatorij, odi-
mesto za zdravnika se od-
da. Naslov v upravi »Slo-
venca« pod št. 14558.

Božične praznike
in srečno novo leto

želi vsem
cenj. odjemalcem

Stanovanje

sobo in kuhinjo, oddam
tako. — Kvas, Ciglerjeva
37, Moste.

Sobo

opremljeno ali prazno,
solčno, zračno in suho,
oddam. Separativni vhod,
elektrika, parket. Cesta
na Rožnik 47.

Brivci, pozor!
Lokal v prometnem kra-
ju na periferiji Ljubljane
se oddaja. Več v upravi
listu pod št. 14.340.

Lepi lokalni
na zelo prometni točki,
v neposredni bližini sodi-
šča in glavnega kolodvo-
ra se oddajo za februar.
— Pismene ponudbe pod
Lepi lokalni št. 14.324.

Stavbene parcele
večje, la, sredi mesta
Maribor, ob najbolji pro-
metni ulici — naprodaj.
Naslov prodajalca pri upravi
»Slovenca« pod št. 14.557.

Sanatorij

primeren prostor v novi
stavbi za Sanatorij, odi-
mesto za zdravnika se od-
da. Naslov v upravi »Slo-
venca« pod št. 14558.

Nova hiša

v bližini Medvod, na zelo
prometnem kraju, za večjo
brt ali trgovino, se
prodaja pod ugodnimi pla-
čilnimi pogoji. Naslov v
upravi »Slovenca« pod št. 14.563.

Božične praznike
in srečno novo leto

želi vsem
cenj. odjemalcem

A. Šinkover, trgovec s čevljiji
Pod Trančo št. 1 (pri Čevliarskem mostu)

Velika zaloga damske in moške čevljev naj-
večjih inozemskih tovar. — Stalno v zalogi
športni in gorski čevlji (gojerji) pravorstno do-
mače ročno delo. Izvršujem tudi vsa popravila
Nizke cene! Solidno blago!

Pozor!

Trezeni, agilni krojaci, II.
vijle z lepim vedenjem
ki se želijo izobraziti v
krojenju in občevanju s
strankami in na potova-
nju, je dana možnost na-
stopiti kot krojitelji ali
krojiteljica. Lastnoročno
pisane ponudbe na Stro-
kovno krojno učilišče.
Ljubljana, Stari trg 19. —
Nov tečaj 5. januarja.

Pozor!

Redni pouk v krojnjem
risanju in prikrojevanju
damskih oblik za dom in
potok se vrši pri stro-
kovno izprashani učiteljici
ter lastnici modrnega at-
leja za izdelovanje dam-
skih oblik. Roza Med-
ved, Ljubljana, Mestni
trg 24, III. n., nasproti
magistrata. Uspeh za-
mohor pri Zagrebu.

Lokal ozir. skladišče

ja, suho, rbo se tako
oddam. Turjaški trg št. 5.

Glasba

Godalja

(Blechinstrumente), malo
rabljena, za godbo 10 do
24 godbenikov, radi bo-
lezni ceno naprodaj. —
Kompletne garniture god-
be za deset godcev 3500
dinarijev. K. Vanek, ka-
pelni in posestnik, Sa-
mohor pri Zagrebu.

Vesele božične praznike in srečno novo leto iz Celja in okolice:

FOTO-PELIKAN

želi vsem svojim cenj. strankam vesele božične praznike in veselo novo leto
CELJE

Vesele Božične praznike
in srečno novo leto

"SANA" ČOKOLADA

Podružnica CELJE

Vesele Božične praznike želi

ČEVLJARNA "ADRIA"

Narodni dom

Vesele Božične praznike
in srečno novo leto

vsem svojim cenjenim strankam želi
ANTON ORAŽEM

krojaški mojster

CELJE, Gledališka ul. 9

Vesele Božične praznike
in srečno novo leto želi

J. NOVAK

trgovina koles, šivalnih strojev, motorjev,
gramofonov in gramofonskih plošč

Celje, Prešernova ul. 24

Vesele Božične praznike
in srečno novo leto želi

Anton Hofbauer
trgovina z usnjem in vseh čevljarskih
potrebsčin in pogonskih jermenov

Celje, Gospodska ul. 7

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
IVAN ORIČ, mizarski mojster
OABERIE PRI CELJU

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
Celjska konfekcija **TIBOR FRANC ROZMAN**
CELJE, Kralja Petra cesta

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
JOSIP KOLAR
čevljarski mojster
CELJE, Samostanska ul. 6

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
vsem svojim cenjenim
DRAGO CERLINI
modna in konfekcijska trgovina
CELJE, Glavni trg 14
Industrija kravat
CELJE, Glavni trg 17

Vesel Božič! Srečno novo leto!
"Maxim"
Ditmarjeve petrol. plinske svečilke.
Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Kostanjsk, Celje, Ljubljanska c. 21.

Vesele Božične praznike želi
FISCHER & DRUG - manufakturna trgovina
CELJE, Kralja Petra 22

Strojno mizarsivo
KAREL GOLOB
želi vesele Božične praznike in srečno novo leto
CELJE - OABERIE

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
ROZA ZAMPARUTTI
delikatesna trgovina
zajutkovnica
CELJE, Aleksandrova cesta 7

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
E. ZDOLŠEK
trgovina z mešanim blagom
SV JURIJ ob J. ž.

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
"KRISTALIJA"
fabrikacija ogledal in brušenega stekla
CELJE, Prešernova 15
Izdaje: Brušena in nebrušena ogledala, brušeno
steklo za pohtivo, steklene pulje, avio-
šipe — Zaloge vsakovrstejšega stekla
id. — Popravila oslepelih ogledal. —

Vesele Božične praznike

FRANJO DOLŽAN

galerijsko in stavbo kleperstvo,
koncenčirani vodovodni instalater
Celje, Za Kresijo

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi
Franc Frajle
trgovski
Celje

Dekov trg

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
FRANC KRAJNC
frizerški salon
CELJE, Glavni trg

Vesele Božične praznike
želi vsem cenj. gostom in odjemalcem
ALOJZIJA SAVODNIK
gostilna in mesarnia
CELJE

Vesele Božične praznike in srečno novo leto želi
VALENTIN HLADIN
manufakturna trgovina
CELJE

Vesele Božične praznike
in srečno novo leto želi

Vesele in srečne božične praznike želite

IVAN in BOGOMIR NARAKS
sodavičarja

CELJE — Ložnica pri Žalcu

Galoše in snežni čevlji

z znamko

"TRETORN"

zahvaljujejo svojo popularnost milijonom kupcev, ki že desetletja nosijo samo „TRETORN“ galoše in čevlje za sneg. Vsi ti odjemalci so se prepričali, da je ta znamka najboljša na svetu

Trojvskega poslovodjo

za takojšen nastop išče večje podjetje v Sloveniji. Samo prvorstne moči, spretnine in samostalne posebno v Specerijsko-deflektorski in mlekarški stroki naj poslije svoje ponudbe z navedbo zahtevkov, do 31. t. m. na oglasni oddelek lista pod »Miljonski obrate št. 15.477.«

FERDO SMOŁA, So Jurič u. I. Z.

Franc Zelič jun., Soštanj
koncesijonirani vodovodni instalater
prevzema instalacije vodovodov, stranišč, kopališč, pralnic ter vse v to stroko spadajoča dela. Vesovršni material vedno v zalogi. Prosit se za vse v to stroko spadajoča dela.

Cene zmerne! Postrežba tečnai!

Avstrijska specialna tvornica

išče

za prodajo svojih

strojev za obdelovanje lesa
prvovrstnega, posebno pri mizarstvu
dobro vpeljanega

ZASTOPNIKA ZA JUGOSLAVIJO

Obširne ponudbe pod »Erfolgreich«
št. 7471 na: Haasenstein & Vogler,
Wien I., Schulerstrasse.

RAZGLAS

Podpisani naznajanjam vsem kmetovalcem, da sem odpril svojo lastno strojneklijučavnico.

Izdelujem in popravljam ter prodajam strojev, kot na primer: mlatičnice, vitle, slamoreznice, reporeznice, sadne in grozdne mline, vodovalne, sesalke, domače in vodne mline in žage — po najnižjih konkurčnih cenah.

S pripomočkom vsakemu z najskrbnejšo posrežbo.

Josip Kadramas,
strojno ključavnica, Maribor, Kraljeviča Marka ulica 13,
izraven vojašnice v Meliul.

Novoletne koledarje

z dnevnim blokom nudi bogato izbiro cenj. trgovcem po tovarniški najnižji ceni

RUDOLF SMOLEJ, Maribor, Ruška cesta štev. 2.

PRIJATELJI!

Zakaj so francoske liniije najkrajše in najboljše v Južno in Severno Ameriko?

Zato, ker je črta Le Havre—New-York najbolj priljubljena in ima velike prednosti posebno zato, ker so velikanski francoski brzoparniki »ILE DE FRANCE«, »PARIS« id. v hitrosti neprekosljivi in priljubljeni zato, ker imajo tudi v 3. razredu udobne kabine, izborne postrežne, okusno domačo hrano in znamenito vino »Bordo« brezplačno pri vsakem obedu.

Potnikom se iz Lubljane do Pariza ni treba nič presedati. — Najkrajša pot v Južno Ameriko pa gre preko pristanišča Marseille 14 do 15 dni v Argentine. Cie. Gie. Transatlantique, Chargeurs-Réunis Transportes-Maritimes.

Pošljemo daje brezplačno sastopnik
IVAN KRAKER — Ljubljana
Koledarska ulica 35

Sveče

cerkvene, vseh velikosti, voščene in, kakor tudi kompozicije (Milly), se dozahajajte cenikel bi bojših kvalitetah pri svečarni. Zahajajte cenikel

FRANC GERT — Maribor, Gospodska ulica št. 13.

Zahvala

Vsem sorodnikom, prijateljem in znajencem, ki so ob smrti našega dragega soprog, očeta in tata, gospoda

MIHAELA CEROVŠKA

z nami soodvijovali, njegovo krsto posuli s cvetjem ter lo v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti, izrekamo s tem najiskrenješo zahvalo. Posebno zahvalo pa smo dolžni za izkazana tolažila preč. duhovščini, g. dr. Mediču za skrb ob boleznih, sokolskim povečem za ganljive žalostinke ter bratu starostni sokolskega društva v Šoštanju za poseviline besede. — Vsem, prav vsem naša prisrčna zahvala.

V Šoštanju, dne 20. decembra 1930.

Zahvaljujoči ostali.

Poslovni lokal

s tremi oddelenji in stranskimi prostori potrebuje Zanatska Banka Kralj. Jugoslavije A. D., Beograd, za neno podružnico v Ljubljani in to za prvo tro-mesečje l. 1931. Eno od teh oddelenj s površino od 35-40 kvadr. metrov bi moralo biti v pritličju, a ostala dva v prvem nadstropju, ali pa tudi v pritličju, v obeh slučajih pa bi prostori morali biti med seboj vezani, ali vsaj dana možnost, da se zveza napravi. Lokal bi se moral nahajati v sredini, ali v najbližji okolici sredine mesta. — Cenj. ponudbe naj se pošljejo Zanatski Banki Kralj. Jugoslavije A. D., Beograd, Skopljanska ul. 8.

+
Zahvalni in potri sporočamo znajencem in prijateljem, da je odšel k Vsemogočnemu obhajat večni Božič naš predobri oče, starci oče in tast, gospod

Mihail Praprotnik

ki je danes ob 5 popoldne v 72. letu starosti umrl. Pogreb se bo vršil 24. dec. 1930 ob pol 11 na župno pokopališče v Kovoru. Dobrega pokojnika pripomoremo v pobožno molitev.

Hudo pri Kovoru, 22. dec. 1930.

Franc, Janez, Jože, sinovi. — Marija Rožič, Ana Pogačnik, Francska Meglič, Neža Pušavec, Angela, Pepica Legat, hčere. — Franc Rožič, Jože Pogačnik, Franc Meglič, Anton Pušavec, Lovrenc Legat, zetje. — Pepa Praprotnik, sinaha. — Vnuki, vnukinja in ostalo sorodstvo.

ČEŠKA INDUSTRIJALNA BANKA

PODRUZNICA V LJUBLJANI, Marijin trg 5

CENTRALA V PRAGI, CSR

Volačana deln. glavnica in rez. fondi Kč 309,000,000—
60 podružnic in ekspozitur
izvršuje bančne posle vseh vrst in sprejema vloge
na knjižice in tekoče račune
Telegrami: Indusbanka Telefon interurban 2104

NAJLEPŠE DARIL
ZA BOZIC IN
NOVO LETO

Gramofon in plošče
v veliki izbiri dobite pri

„TEHNIK“
JOSIP BANJAI

LJUBLJANA, MIKOŠIČEVA C. 20

ObrE**Modroce**

Strapacni čevlji
moški in ženski, vsake
velikosti, za sport, ima
v zalogi Ivan Krois, Ma-
ribor, Koroška cesta 18.

Pozor — Pohištvo!
Lepe spalnice . . . 2000 Din
omare . . . 560 Din
postelje . . . 260 Din
kuh. kredence . . . 580 Din
Sprejema naročila in po-
pravila po konkur. ce-
nah. - Mizarsko »Sava«,
Kolodvorska 18.

Restavracija »Roža«
Od sedaj naprej vsa vina
po znižanih cenah. -
Dalmat. belo . . . 11 Din
Dalmat. črno . . . 10 Din
Dalmat. Dingač . . . 14 Din
Cviček bizejški . . . 14 Din
Beli bizej . . . 16 Din
Amalija Šmid.

Usnjati suknjiči
globoko pod ceno napro-
daj, tudi na obroke. Po-
udbe pod »Nizka cena«
H. 14.479 na »Slovenca«.

Ganene tropine
in druge kremila nudi načrtne
vjetrovane žute in moko.
A. VOLK, LJUBLJANA
Resavska cesta 24

za
ta tib premog
suhu drva
ali koks
člane tel 2056
oz naročite v
Wolfori 1 pa
Dom. Čebin

Sirile »Slovenca«!

Jožef Gros

Klanec 7 pri Kranju
Izdela pohištva in stav-
nih del na stroje. Strojna
izdelava za zunanje mizarje.
Sprejme se takoj mizarski
va enec. Pogoji po dogovoru

Razpis

Pokojninski zavod za namešcence v Ljubljani razpisuje oddajo

mizarskih del

za novogradnjo stanovanjske hiše v Celju.

Vsi potrebeni pripomočki kot proračun in načrti se dobe za 50 Din
od 27. decembra dalje med uradnimi urami pri podpisanim uradu v Ljub-
ljani, Gledališka ulica 8.

Zapečatene in v smislu razpisa opremljene oferte je vložiti do 7. ja-
nuarja 1931 do pol 12 dopoldne pri Pokojninskem zavodu za namešcence
v Ljubljani.

Pokojninski zavod za namešcence v Ljubljani.

Cenjenim čitateljem priporočamo sledče Kranjske tvrdke

URŠULA ANZELC

trgovina z manufakturo, predstiskarja, entlanje
in vezenje ročnih del, krstne opreme, šopki in
venčki za neveste ter nagrobní venci.

Kran Glavni trg

MAJNIK IN BITENC, KRAJ

prodaja koles, gramofonov, plošč, igre ter raznih
posameznih delov. Prodaja na obroke.
izdelava in razstavljanje ključavnih delov; šte-
dilnice, ogrinje, okna in razstavke. Montaža tranzis-
terautogenične varilne. Delo - olidno na nizki cen.

PRALNICA - LIKAL-
NICA - KEMIČNA CI-
STILNICA - BARVA-
NJE OBЛЕK

Kje so najcenejša božična darila? — Pri

B. Rangus, zlatar, Kranj

Velika izbira živinarskih ur, zlatnine in srebrnine.
Popravila točna. Cene najnižje. Nasproti »Krajk«.

Jurij Pollak

strojno mizarstvo — KRAJ — Farovška loka-
zid - lučna modernega pohištva iz uključ-
nega lesa. Novos za božič - vložek - sona-
vrat v glidki fazoni (Sperrholz).

Božična darila kupujte pri
Franc Sink, Kranj nasproti na cerkev.
Obeski in okraski za božično drevo.
Slaščiarna — svečarna — medičarna.

Janko Mišč

Kranj, Glavni trg
izdelava in prodaja lov
ško orloje. Popravila
se sprejemajo.

„Slovenca“dobite po vseh kranjs-
kih tobakarnah!**TISKOVINE**rabite? Zakaj se ne obrnete na
moderno opremljeno tiskarno**„KOLEKTOR“?**STRAŽISCE PRI KRAJU
na državni cesti.

Boste solidno in dobro postreženi.

Barvamo

Kemična čistilnica in barvarna A. Koliaš, Kranj

IVAN LEVIČNIK, urar

trgovina ur, zlatnine in srebrnine

Predno si kaj nakupite, oglejte si mojo
založbo in preprečili se boste, da dobile
v moji trgovini.

Naibolje in najcenejše blago.

Krasna božična darila.

Cene brez konkurenčne.

TOVARNISKA ZALOGA
SIVALNIH STROJEV - KOLES - GRA-
MOPONOV I. T. D.

Franjo Potočnik
Kranj - Slovenija

Specjalna mehanična delavnica

Stanko Cyranski, Kranj - Hotel, JečenPopravila avtomobilov, motornih koles, dvokoles,
pojedinskih s valjini in pisanimi strojev. Rabljeni
avtomobili večino v začetku.

zenini Po or Ne vesti

Modroce posteljne mreže, olomane divane, najceneje pri

M. Špic, Kranj Ugodni nakup morske trave žitne, cviži za modroce,
motovz in vrvarski izdelki.**Ivan Jakopin**

sedlar in ličar. Primočko pri Čakuc

inde uje vsa to stroko - nadzora dela, kot vozove
in vse konjske omenje snob. Gre delat tudi na dom.**Albin Terčon**

Deležesa pri Puščavniku.

Priporoča bogato zalogo
daril za Božic**Stane Reboli**Sivalni stroji, modno in
član eriljsko blago. Ve-
lika izbira bukrov.

Kranj

Najlepše voščilo in obenem darilo za praznike!

Joško Špenko - Kranj

(vis-a-vis trgovine Janko Rant-Puppo)

mehanično strojno pletilstvo

do razprodajal do 31. jan. 1931vse svoje letošnje volnene izdelke ter novi-
vace po lastni ceni. — Ne zamudite prilik!

vsakovrstno blago v vseh
barvah, zlasti pavolo v
štrenah v Indanthracen in
Naphtol barvah

Berite
Slovenca
in oglašujte v njem!

Motvoz Grosuplje

uporabljati, znači:

lahko in hitro delo
prihranek
sigurnost in
zadovoljnost odjemalcev

Zahtevaite cene in vzorce zastonj in franko

Tovarna motvoza in vrvarna d.d.
Grosuplje pri Ljubljani

Volačana deln. glavnica in rez. fondi Kč 309,000,000—
60 podružnic in ekspozitur
izvršuje bančne posle vseh vrst in sprejema vloge
na knjižice in tekoče račune
Telegrami: Indusbanka Telefon interurban 2104

Rabite za obraz

**Benkovo pomodo in
Vera Violetta-crème**

Lekarna pri „Sv. Trojici“ Benko, Zemun.

Autotaksi M. Hočevat

Novo mesto - Kondit. Telefon st. 18

Prva celotna izdaja!

Doktorja Franceta Prešerna

zbrano delo

Cena Din 40—, eleg. vezana Din 55—

Jugoslovanska knigarna v Ljublj. nl.

Cunje, ovčjo volno

staro železo, kovine, papir, kosti, kroške in
druge odpadke vseh vrst kupi in plača naiboljše
Arbeiter Maribor Dravska ulica.

VATA tudi po 50 kg bale, vedno
na razpolago. Zahtevate
vzorce in cenik! -
TOVARNA VATE, Ma-
ribor, Dravska ulica 15.

FELIKS SKRABL

modna in manufakturna trgovina
Maribor, Gospodska ulica 11

Priporoča se

cenjenemu občinstvu iz Domžal, Doba, Vira, Lu-
kovice, Ilana, Količevu, Dragomlja, Rodice in
ostale okolice; izvršujem vse elektro-inštalacijska
 dela s prvoravnim materialom ter po zahtevanih
predpisih. Imam v zalogi ves elektrotehnični ma-
terial od najboljših inozemskih in tuzemskih firm,
kakor tudi žarnice za vse napotnosti. Proračuni in
projekti brezplačno. — FRANJO PERCINLIC,
Domžale, Ljubljanska cesta 59.

Vrvarna A. Sinkovec st., Kranj

priporoča svoje prvoravne, lastne izdelke
vrvarskega blaga: Štrange, ujade, vrvice in
vse vrst vrvi za stavbe in zvonove. Delne
motovz, gurte za pogon, različne mreže itd.
- Imam tudi vedno na zalogi: civilni, cvilne
vreče, fedre za modroce, žimo, morsko travo,
biče in bičevnike. Vse v veliki izbiri in po
Na debelo! znatno zniž. ceni. Na drobnol.

Za soboslikarska

plesarska in črkoslikarska dela se priporoča

Tone Malqai

družba z o. z. LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 6.

V globoki žalosti naznamo, da je

naš srčno ljubljeni soprog in oče, gospod

ing. Ignatij Majdel

univerzitetni profesor

dne 23. t. m. po kratki in mučni bolezni,

mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika se

bo vrnil v petek, dne 26. decembra ob

2 popoldne izpred mrtvačke veže Sploš-

bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 23. decembra 1930.

LARISA MAJDEL, soproga - in otroci.

Za novo leto

nakupite gospodinje
vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko
posodo, emajlirano in aluminijasto,
porcelan, steklenino, razne moerne stroje za kuhinjo,
jedilni pribor, karnise itd. pri

**Bogdan Žilič, trgovina z železnino
porcelanom in steklenino**

Ljubljana, Dunajska cesta 11 (poleg „Figovca“)

Tudi ima vedno na zalogi:

nosilke, cement, vse vrste železa,
okovje, stavbno in pohištvo, vse
vrste orodja, sesalke, kompletni ko-
palne in stranične naprave, s če-
škimi ploščicami, vodovod

Vesele božične praznike in srečno novo leto

Žele svojim cenjenim odjemalcem trgovci in obrtniki

občine Dev. Mar. Polje:

J. Krenos
trgovina z mešenim blagom

Zalog - Dev. Marija v Polju

Ivan Klešnik
trgovina z meš. blagom
Zg. Kašelj 67
Dev. Marija v Polju

Plevnik Albin
gostilničar
Sp. Kašelj
Dev. Marija v Polju

BABNIK ADOLF
krojač
Vevče 90
Dev. Marija v Polju

Krušič Jože
čevljar
Slape 31
Dev. Marija v Polju

Andrej Sever
kolar
Slape 29 - Dev. Marija v Polju

Franc Kamner
lepelnjava
Vevče 91 - Dev. Marija v Polju

Dimnik Janez
gostilničar
Dev. Marija v Polju - Zalog

Kuhar Avgust
gostilničar
Vevče - Dev. Marija v Polju

Krmec Ivan
parna pekarna
Dev. Marija v Polju

Dejak Ivana
trgovina z meš. blagom
Dev. Marija v Polju

Tomšič Franc
splošno mizarstvo
Zg. Kašelj - Dev. Marija v Polju

Stanko Podbevšek
brivjec
Dev. Marija v Polju

Keks Stagoj
krojač
Zg. Kašelj 99 - Dev. Marija v Polju

Alojzij Zajc
trgovec s sest. kolesi,
deli in potrebščinami

Dimnik Janez
gostilna pri „Jancetu“
Dev. Marija v Polju

KINO „POLJE“
predstave 3krat v tednu v
dvorani prosvetnega doma
Dev. Marija v Polju

Zg. Kašelj, Zaloška c. 105
p. D. M. v Polju

Hladnik Anton
trgovec in gostilničar

v novo urejenih gostilniških
in trgovskih prostorih
Dev. Marija v Polju

Fran Anžur
gostilničar

Vevče - Dev. Marija v Polju

Ivan Paternoster
mesar

Zalog 48 - Dev. Marija v Polju

DIMNIK JAKOB
mesar in gostilničar

DEV. MARIJA V POLJU

JANEZ DEMSAR
izdelovatelj strešne
cementne opeke in
trgovec s cementom
Slape 18 - Dev. Marija v Polju

MARN ANDREJ
zidarski mojster

DEV. MARIJA V POLJU

CERNE ANGELA
mlin in žaga - elektr. pogon
FUZINE - Dev. Marija v Polju

Kuhar Leopold
gostilničar
Dev. Marija v Polju

OMAN LEOPOLD
gostilničar
Vevče
Dev. Marija v Polju

Benčina Ivan
mesar in gostilničar
Dev. Marija v Polju

Učakar Franc
pohištveno pletarsvo
Devica Marija v Polju

Avšič Franc
zidarski mojster
Sneberje - Dev. Marija v Polju

Najbolje nabavite ogledala, brušena stekla in vse druge v te stroko spadajoče proizvode pri Ester
domači tvrdki

KRISTAL D. D. TOVARNE OGLEDAL IN BRUŠ. STEKLA

Podružnica:
Ljubljana

Medvedova 38. — Telef. št. 3075

Centralna:
MARIBOR

Koroška 32. — Telef. št. 2132

Podružnica:
Split

Zrinski 6. — Telefon št. 368

Avtomobilisti!

Motociklisti!

Šofcer in samovozač

Spisal inž. Josip Štolfa. — — Cena vezani knjige Din 140—

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Brezmejne žalosti potri javljamo, da je Vsemogočni po daljšem trpljenju,
v 68. letu, poklical k sebi našega blagega brata oziroma svaka, bratranca,
nečaka in strica, gospoda

dr. Ivana Höller-ja

bivšega primarija deželne bolnice v Brežicah

Umrl je v Gradcu 18. decembra ob pol 5 popoldne, previden s sv. zakramenti za umirajoče, ter bil položen v soboto 20. decembra ob pol 3 popoldne v rodbinsko grobničo v Gradcu.

Sv. maše zadušnice so se darovale 22. decembra ob 8 v župni cerkvi sv. Lenarta v Gradcu.

Gradec, dne 23. decembra 1930.

Pater Alfons Höller C. Ss. R., brat,
Johana Höller, Roza Höller, sestri.

Globoko potri žalosti naznajamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da
nas je za vedno zapustila naša nepozabna in predobra mati, stara mati, sestra, tetja in
tačka, gospa

Luzie Rauber roj. Perné

po daljši in mučni bolezni, previdena s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil v sredo, dne 24. decembra v Celovcu na
tamošnje pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v cerkvah: v Celovcu, Ljubljani in Tržiču.

Blago pokojnico priporočamo v molitev.

Ljubljana-Tržič-Klagenfurt, dne 22. decembra 1930.

Globoko žalujoči ostali.

NAROČITE VODILNI EKONOMSKI MESEČNIK V JUGOSLAVIJI **BANKARSTVO**

List izhaja stalno že osem let s pomočjo 500 sotrudnikov med katerimi so zastopani vsi znani javni delavci

Letna naročnina je 295 dinarjev a polletna 160 dinarjev

**ZAHTEVAJTE LIST NA OGLED!
ZAHTEVAJTE KATALOG
EKONOMSKE LITERATURE!**

Zapomnite si naše principe:

1. Neodvisnost redakcije
2. Svoboda mišljenja
3. Resnost dela
4. Izvirne publikacije
5. Točnost izhajanja

Plačajte danes svojo letno naročnino!

Nabiralci naročnikov prejmejo četrtino vplačane naročnine kot nagrado

BANKARSTVO
ADMINISTRACIJA LISTA
ZAGREB 6

Najboljše kupite za Božič!

Nogavice, damake in moške rokavice, damska in moška perilo Bengerjevo, puloverje, telovnike (vestje) žepne robe, kravate, ovratnike, srajce, šifone, glate, čipke, vezutine, gumbe, DMC prejice, ročne torbice, aktovke, dežnike, športne ter toalet. potrebščine le pri

JOSIP PETELINC - Ljubljana
bilu Prešernovega spomenika, ob vodi

POSTELJNINA

pohištvo, preproge, linoleum, zavese, odeje, modroce, vložke, tkanine za pohištvo, gradl za modroce in celotne garniture (opreme) za postelje itd. — Najboljše in najcenejše pri

KAROLU PREIS

MARIBOR, Gospodska ulica 20.
Cenike dobite brezplačno.

Prodajalna:
DUNajska cesta 14
poleg trgovine Schneider & Verovšek

Za jesen in zimo

kupite vse oblačilne predmete najceneje pri tvrdki

I. N. ŠOŠTRRIČ
Maribor, Rieksandrouva cesta 13

Gremo v Koroški!

Čitanka o Koroški za mladino

Da mladina ne pozabi svojih bratov na Koroškem, naj spozna Koroško in koroške Slovence! Zato ji dajte v roko to knjigo, ki se dobi v vseh knjigarnah!

S potritim srcem naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prečujočo vest, da je naš nadvse ljubljeni oče, starci oče, last in stric, gospod Ignacij Burnik

nadpaznik mest. dohodar. urada v. p. po dolgotrajnem mukopolnem trpljenju preminul, previden s tolazili sv. vere, dne 22. dec. 1930. — Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo 24. decembra 1930 ob 16 iz hiše žalosti, Rožna dolina, Cesta na Brdo 10, na župno pokopališče na Viču.

Na Viču, dne 22. dec. 1930.

Marija Burnik, soproga. — Mici, Viktor, Francelj, Gusti, Ludvik, Ivan, Joško, Toni, Vinko in Anica, otroci in ostali sorodniki.

Naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da je naš dobr oče in starci oče, gospod

Jožef Gale
prevžitkar

po dolgotrajni bolezni, previden z zakramenti sv. vere, v 52. letu starosti včeraj ob 9 zvečer umrl.

Pogreb bo iz hiše žalosti Toplice 59 dne 24. dec. 1930 ob 4 pop. na pokopališče v Zagorju ob Savi.

Toplice pri Zagorju, 23. dec. 1930.

Joško, sin. — Frančka por. Klembas, Minka por. Gostič, Tončka por. Vodenik, Julka por. Batl, hčere — in ostalo sorodstvo.

ANDREJ KREGAR IN SINOV
TOVARNIŠKA ZALOGA POHŠTVA
ŠT. VID NAD LJUBLJANO

- nasproti kolodvora -
želi vsem svojim cenjenim odjemalcem vesele
božične praznike
in
srečno novo leto!

Ljubljana, Sveti Petra c. 23, Celovška c. 63
Kranj, Glavni trg št. 101

Za vsakogar prava obleka
Prodajalne v vseh večjih krajih

ivap
OBLEKE

Zaloga glasovirjev Broder Fani

Maribor, Gospodska ulica 2

Prodaja svetovno znané znamke ceno in na male obroke. — Ceniki na razpolago.

Največja odpr. id. glasbil v Jugoslaviji
MEINEL & HEROLD

tvornice glasbil,
gramofonov in
harmonik. Pro-
da vna podruž-

MARIBOR Št. 102

daje Vam lepo izoma
temeljni pouk
v izravnem kakoge in
instrumentu potem pis-
meneg tečaja. Zadite-
vajte tako na veliki
brezplačni katalog,
ki vam da vsa pojas-
nila.

Glasba
v vašem domu

STAJERSKA JABOLKA

(muščančki)

prodaja

GOSPODARSKA ZVEZA

v Ljubljani

Od dobrega najboljše je le

GRITZNER-ADLER

šivalni stroj in kolo

Elegantna izvedba — najboljši material!

URANIA

pisalni stroj

v 3 velikosti

Novosti:

Šivalni stroj

kot damska

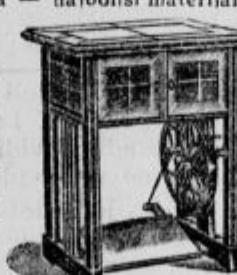
pisalna miza

Le pri

JOS. PETELINC - LJUBLJANA

TELEFON INTERURBAN 2913

Zmerne cene, tudi na obroke

Tovarna zamaškov J. A. Konegger
v Studencih — Maribor,
razposilja zamaške vseh velikosti, izo-
lirne plošče in zdrob iz plutovine. Se priporoča.

**Božična in
novoletna darila**

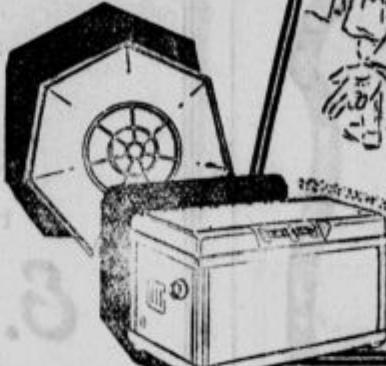
so ročne torbice, listnice,
denarnice, aktovke, kakor
tudi potni kovčki, nahrb-
niki, dokolenke itd. — Vse
to v največji izbi pri

Ivan Kravos

MARIBOR Aleksandrova cesta 18

.... In s ponosom boste
odgovorili

Da, svojci, so mi skupno daro-
vali en PHILIPS-ov prejemnik ..
in sicer PHILIPS-ov 2511, ki
je od kar se je pojavil, dosegel
na vseh rastavah prve nagra-
de.... in ki je še vedno ne-
prekošljiv, ker mu noben drugi
aparat ni enak v čistoči in
jačini zvoka ter enostavnosti
postrežbi...

**PHILIPS
RADIO**

Heraklith

je izvanredna izolacijska,
ognjavarna, lahka gradbena
plošča

Heraklith

izolira vročino in mraz,
vlago in zvok

Heraklith

je elastičen, zavzema malo
prostora, je vedno suh

Heraklith

se lahko pribije, pili, brusi
kot les in drži omet idealno

Heraklith

ima najmanjšo prostornin-
sko težo 350—400 kg na
1 kubični meter

Heraklith

zmanjšuje znatno gradbene
stroške vsled prihranka pri
transportu, lahke konstruk-
cije in obdelave

Heraklith

se porablja za gradbo celih
hiš, nadzidavanja na ma-
sive zide, za zgradbo
podstrešij, za vmesne stene,
za izolacijo masivnih zidov,
za stropne, hladilnice itd.

Heraklith

je idealen gradbeni mate-
rial za stanovanjske hiše,
industrijska in gospodarska
poslopja

Tiskovine, konstrukcijske liste in pojasnila
pri pooblaščenih zastopnikih:

Material d. z o. z. Ljubljana
Dunaška cesta št. 36

D. Rakusch, Celje

Vinc. Kühar Maribor

Cel i Gašpar, Murska Sobota

Vilj. Dengg, Ptuj

FR. ŠEVČIK, Ljubljana
Židovska ulica 8 — Telefon 33-78

Orožje in municija za lov, šport in obrambo v vseh svetovnih znamkah po najnižjih cenah. Za ilustrirani cenzus 1930 poslati 6 Din v poštnih znamkah.

Perje

kokošje, gosje, purje, na-
ravno in čiščeno nudimo
najceneje

Jovan Savnik, Kranj

Priporoča se na novo urejeni
FOTO ATELJE VILMAN
JESENICE-SAVA, Gorenjsko
Moderne slike, povečane in slike za legitimacije
ter vsa amaterska dela po najnižjih cenah
Vesele praznike in srečno novo leto!

HOBBY
ХОБИ

Hobby
čisti vse po
popolnoma
novem načinu

Zavzetno zastopništvo za Jugoslavijo

OBOROT - BEograd tel. 31-89

BODI JE NEPREKOSLJIV PREPARAT.

Cena Urota 19. Vsaka HOBBY stutička ima za uporabo tudi navodila.

HOBBY se uporablja v Ameriki letno 70.000.000 kg. HOBBY je

odlikovan tudi z diplomo Higijenskega Instituta v Londonu

HOBBY ISČITE POVOD!

Gramofoni

vseh svetovnih znamk!

„HOMOCORD“ / „COLUMBIA“ / „HIS MASTER'S VOICE“ / „CENTRAFON“ / „POLYDOR“

Veliča zaloge in izbira gramofonskih plošč
Najnovejši šlageri, kupleti, harmonike itd.
vedno na zalogi

Gramofonske plošče po stari ceni od Din 36 — dalje

Cene zelo nizke! Vse na ugodne obroke!

Najlepša prilika za božična in novoletna darila!

„Centra“

trg gramofonov in plošč, šivalnih strojev, koles i.t.d.
Ljubljana, Masarykova c. (pri kolodvoru). Telefon 23-83